

О. Д. Придаток,
Р. І. Романенко,
С. С. Ходій

КРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

ЧАСТИНА 1

2 КЛАС

Харків
Видавнича група «Основа»
2020

Придаток О. Д.
П75 Українська мова та читання. 2 клас. Частина 1 /
О. Д. Придаток, Р. І. Романенко, С. С. Ходій. — Х. : Вид.
група «Основа», 2020. — 349, [3] с. — (Серія «Мій кон-
спект»)

ISBN 978-617-00-3847-0.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування і розробки уроків української мови та читання у 2-му класі Нової української школи, складені відповідно до вимог нового Державного стандарту початкової освіти (2018) за Типовою освітньою програмою авторського колективу під керівництвом О. Я. Савченко.

Розподіл годин і тематика уроків відповідають змісту підручників М. С. Вашуленка, С. Г. Дубовик (Українська мова та читання: підруч. для 2 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 1.— К. : Видавничий дім «Освіта», 2019) та О. В. Вашуленко (Українська мова та читання: підруч. для 2 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 2.— К. : Видавничий дім «Освіта», 2019).

Конспекти уроків, різноманітних за формою проведення, побудовано з урахуванням основних положень Концепції «Нова українська школа», на засадах компетентнісного, діяльнісного підходів, з використанням елементів інтеграції, інноваційних та здоров'язбережувальних технологій, інтерактивних методів та прийомів навчання, сучасного обладнання як складової нового освітнього середовища.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016

ЗМІСТ

Орієнтовне календарно-тематичне планування	6
УКРАЇНСЬКА МОВА	10
Звуки і букви. Склад. Наголос	10
Урок 1. Поняття про звук як елемент людської мови. Аналізую звуковий склад слова	10
Урок 2. Поняття про букву як писемний знак, що позначає звук. Звуко-буквений аналіз слів. Аналізую звуко-буквений склад слова	14
Урок 3. Спостереження за смислорозрізнювальною роллю звуків у словах. Експериментую зі словами	18
Урок 4. Літературна вимова і написання слів із дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим. Правильно вимовляю і пишу слова із дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу	22
Урок 5. Вимова і написання слів із апострофом. Спостереження за твердою вимовою приголосних звуків, позначених буквами <i>б, п, в, м, ф</i> та <i>р</i> , перед апострофом. Навчаюся вимовляти і писати слова з апострофом	26
Урок 6. Наголос. Уявлення про наголос як сильніше вимовляння складу в слові. Навчаюся правильно наголошувати слова.	30
Урок 8. Спостереження за смислорозрізнювальною роллю наголосу в словах. Тренувальні вправи на визначення наголосу в словах. Експериментую з наголосом у словах	34
Урок 9. Склад слова. Уявлення про складоутворювальну роль голосних звуків. Навчаюся ділити слова на склади	38
Урок 10. Перенос частин слів із рядка в рядок по складах. Правило переносу слів зі складами, позначеними однією буквою. Правила переносу слів зі збігом двох і кількох приголосних звуків. Навчаюся переносити слова з рядка в рядок	42
Урок 11. Правила переносу частин слів із буквами <i>й</i> та <i>ь</i> у середині слів. Правила переносу слів із буквосполученнями <i>ьо, йо</i> . Навчаюся переносити слова з рядка в рядок	45
Урок 12. Правила переносу слів із буквосполученнями <i>дж, дз</i> . Правило переносу слів із апострофом. Навчаюся переносити слова з рядка в рядок	49
Урок 13. Українська абетка. Поняття про абетку (<i>алфавіт</i>) як сукупність букв, що прийнята у писемності певної мови. Вправління у розташуванні слів за абеткою з орієнтацією на першу букву слова. Навчаюся розташовувати слова за алфавітом	52
Урок 15. Користування алфавітом у роботі з навчальними словниками. Навчаюся користуватися алфавітом	57
Урок 16. Користування алфавітом у роботі з навчальними словниками. Навчаюся користуватися алфавітом	60
Урок 17. Узагальнення знань за розділом «Звуки і букви. Склад. Наголос»	64
Слово. Значення слова	68
Урок 19. Слова, близькі за значенням. Розпізнаю близькі за значенням слова	68
Урок 20. Слова, протилежні за значенням. Розпізнаю протилежні за значенням слова	72
Урок 22. Розподіляю слова на групи	76
Урок 23. Слова із прямим і переносним значенням. Розрізняю пряме і переносне значення слова	79
Урок 24. Лексичні значення багатозначних слів. Пояснюю значення багатозначних слів	82
Урок 25. Доречне вживання слів різних лексичних груп у власному мовленні. Навчаюся доречно вживати слова в мовленні	85
Урок 26. Узагальнення знань за розділом «Слово. Значення слова»	88
Слово. Частини мови	92
Урок 29. Поняття про слова — назви предметів (<i>іменники</i>). Навчаюся розрізняти слова, що називають предмети	92
Урок 30. Вправління у доборі слів, які відповідають на питання <i>хто? що?</i> . Навчаюся добирати слова, що називають предмети	95

Урок 31.	Іменники — назви істот і неістот. Розпізнавання слів — назв предметів, які відповідають на питання <i>хто?</i> або <i>що?</i> . Розрізняю слова, що відповідають на питання <i>хто?</i> <i>що?</i>	99
Урок 32.	Іменники — власні і загальні назви. Розрізняю слова, що є загальними і власними назвами	103
Урок 33.	Розрізняю слова, що є загальними і власними назвами	106
Урок 34.	Велика буква у власних назвах. Правило вживання великої букви в іменах, по батькові та прізвищах людей. Навчаюся писати імена, по батькові, прізвища	110
Урок 36.	Написання з великої букви кличок тварин. Навчаюся писати клички тварин	113
Урок 37.	Правило вживання великої букви в назвах країн, міст, сіл, вулиць, річок, гір та ін. Навчаюся писати назви країн, міст, сіл, річок, гір	117
Урок 38.	Велика буква у власних назвах	121
Урок 39.	Число іменників. Змінювання іменників за числами (<i>один — багато</i>). Навчаюся змінювати слова — назви предметів	124
Урок 40.	Навчаюся змінювати слова — назви предметів	128
Урок 41.	Вправління у доречному вживанні слів — назв предметів у мовленні. Навчаюся вживати слова — назви предметів	133
Урок 43.	Уживання в мовленні слів — назв предметів. Навчаюся вживати слова — назви предметів	136
Урок 44.	Закріплення знань і вмій, пов'язаних зі словами — назвами предметів	140
Урок 46.	Поняття про слова — назви ознак предметів (<i>прикметники</i>). Навчаюся розрізняти слова — назви ознак предметів	144
Урок 47.	Вправління у доборі слів, які відповідають на питання <i>який?</i> <i>яка?</i> <i>яке?</i> <i>які?</i> . Навчаюся добирати слова — назви ознак предметів	148
Урок 48.	Зв'язок прикметників з іменниками. Утворення словосполучень іменників із прикметниками. Навчаюся утворювати сполучення слів зі словами — назвами ознак предметів	151
Урок 50.	Вправління у доречному вживанні слів — назв ознак предметів у мовленні. Навчаюся вживати слова — назви ознак предметів у власних висловлюваннях	156
Урок 51.	Закріплення знань і вмій, пов'язаних зі словами — назвами ознак предметів	160
Урок 53.	Поняття про слова — назви дій предметів (<i>дієслова</i>). Навчаюся розрізняти слова — назви дій предметів	163
Урок 54.	Вправління у доборі слів, які відповідають на питання <i>що робить?</i> <i>що роблять?</i> . Навчаюся добирати слова — назви дій предметів	166
Урок 55.	Вправління у доречному вживанні слів — назв дій предметів у мовленні. Навчаюся складати речення зі словами — назвами дій предметів	170
Урок 57.	Навчаюся вживати слова — назви дій предметів у власних висловлюваннях	173
Урок 58.	Навчаюся вживати слова — назви дій предметів у власних висловлюваннях	177
Урок 59.	Закріплення знань і вмій, пов'язаних зі словами — назвами дій предметів	180
Урок 61.	Закріплення знань учнів про іменники, прикметники, дієслова	183
Урок 62.	Урок-гра	186
Урок 63.	Підсумковий урок за I семестр	189
ЧИТАННЯ		193
Дзвіночок кличе у Країну Знань		193
Урок 1.	Дзвіночок кличе у Країну Знань. Любов Шостака «Шкільний дзвінок»	193
Урок 2.	Головна професія — школяр. Анатолій Костецький «Головна професія»	196
Урок 3.	Що я очікую від шкільного життя? Маргарита Сурженко «Їжачок Буль — школяр»	199
Урок 4.	Я до школи поспішаю. Маргарита Сурженко «Їжачок Буль — школяр» (<i>продовження</i>)	202
Урок 5.	Хто сьогодні зірка в класі? Олена Полянська «Є у кожного талант»	204
Урок 7.	Мудрим ніхто не вродився, а навчився. Йосип Шелепець «Зажурився Кіт»	207
Урок 8.	Якщо вчитися важко. Дженніфер Мур-Маллінос «Якщо вчитися важко»	211
Урок 9.	Підсумок за розділом «Дзвіночок кличе у Країну Знань»	214
Книга — ключ до знань		218
Урок 10.	Ми маленькі читачі. Лідія Повх «Ми маленькі читачі»	218

Урок 11. Книга — ключ до знань. Василь Сухомлинський «Усі книжки гарні»	221
Урок 13. Тато, мама, я — читаюча сім'я. Наталка Поклад «Книжковечір»	224
Урок 14. Дружба з книжкою — це свято. Нузет Умеров «Про книжку». Підсумок за розділом	227
Осінні барви, осінній настрій	230
Урок 15. Осінь — золотокоса красуня. Катерина Перелісна «Золота осінь», «Недалеко до зими»	230
Урок 16. Щедра осінь завітала в гості. Марійка Підгірянкa «Прийшла осінь»	234
Урок 17. Вітерець-пустунець між дерев танцює. Тамара Коломієць «Вітрисько»	238
Урок 19. У лісі ми гриби збирали. Тамара Коломієць «На галяві»	241
Урок 20. Завтра у вирій далекий будуть летіти лелеки. Аркадій Музичук «Горобці»	244
Урок 21. Прийшла до лісу осінь. Наталя Остапенко «Господиня осінь»	248
Урок 22. Зажурила осінь золоту діброву. Оксана Кротюк «Ведмежа колисанка»	251
Урок 23. Де ти, білочко, живеш? Ліна Костенко «Білочка восени»	255
Урок 25. Звуки осені. Оксана Чорновіл «Осіnnий концерт», Галина Маніва «Каштанопад»	258
Урок 26. Осінні настрої. Наталя Забіла «Осіннє листя», Олена Пчілка «Садок марніє потихеньку...», Вадим Скомаровський «Лісова колиска»	261
Урок 27. Осінні настрої (<i>продовження</i>). Ліна Костенко «Березовий листочок», Петро Сорока «Гра», Віктор Терен «Осінь»	264
Урок 28. Підсумок за розділом «Осінні барви, осінній настрій»	267
Народні перлини для кожної дитини	271
Урок 29. Українські народні колискові пісні	271
Урок 31. Українські народні дитячі пісеньки	275
Урок 32. Заклички	278
Урок 33. Лічилки, мирилки	281
Урок 34. Скоромовки, загадки, прислів'я	284
Урок 35. Урок-гра. Усна народна творчість	288
Урок 37. Дивовижний світ українських народних казок про тварин. Українська народна казка «Зайчикова хатинка»	291
Урок 38. Де дружніші, там сильніші. Українська народна казка «Ведмідь і бджоли»	294
Урок 39. Яке частування, таке й дякування. Українська народна казка «Лисичка і Журавель»	297
Урок 40. Хочеш собі добра — не роби нікому зла. Українська народна казка «Ведмідь і павучок»	301
Урок 41. Дивовижний світ народних казок Європи. Хочеш їсти калачі — не лежи на печі. Угорська народна казка «Курочка, мишка та півник»	304
Урок 43. Казка — вигадка, та в ній щось повчальне розумій. Шотландська народна казка «Лисиця і яструб»	308
Урок 44. Урок-гра «Що? Де? Коли?»	311
Урок 45. Підсумок за розділом «Народні перлини для кожної дитини»	314
Кришталева зимонька у срібнім кожущку	318
Урок 46. Йде зима, красуня мила (<i>портрет зими</i>). Віра Паронова «Йде зима», Микола Сингаївський «Білі черевички у зими»	318
Урок 47. Подбайте, діти, про пташок узимку. Загадки Лесі Вознюк, Лідія Дяченко «Чого сполошилися синички?»	321
Урок 49. Дідусю Миколай, нашу хату не минай. Ніна Даценко «Зниклий мішок»	324
Урок 50. Уже Різдво прийшло до хати, всім пора колядувати	328
Урок 51. Уже Різдво прийшло до хати, всім пора колядувати (<i>продовження</i>)	331
Урок 52. Рік Новий — чудове свято! Зірка Мензатюк «Новий рік»	335
Урок 53. Рік Новий — чудове свято! Зірка Мензатюк «Новий рік» (<i>продовження</i>)	338
Урок 55. Зима має багато свят! Урок-гра	341
Урок 56. Підсумковий урок за I семестр.	344
Література та Інтернет-ресурси	348

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

УКРАЇНСЬКА МОВА

№ з/п	Тема уроку	Дата
Звуки і букви. Склад. Наголос		
1	Поняття про звук як елемент людської мови. Аналізую звуковий склад слова	
2	Поняття про букву як писемний знак, що позначає звук. Звуко-буквений аналіз слів. Аналізую звуко-буквений склад слова	
3	Спостереження за смислорозрізнювальною роллю звуків у словах. Експериментую зі словами	
4	Літературна вимова і написання слів із дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим. Правильно вимовляю і пишу слова із дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу	
5	Вимова і написання слів із апострофом. Спостереження за твердою вимовою приголосних звуків, позначених буквами <i>б, п, в, м, ф</i> та <i>р</i> , перед апострофом. Навчаюся вимовляти і писати слова з апострофом	
6	Наголос. Уявлення про наголос як сильніше вимовляння складу в слові. Навчаюся правильно наголошувати слова	
7	Урок розвитку мовлення	
8	Спостереження за смислорозрізнювальною роллю наголосу в словах. Тренувальні вправи на визначення наголосу в словах. Експериментую з наголосом у словах	
9	Склад слова. Уявлення про складоутворювальну роль голосних звуків. Навчаюся ділити слова на склади	
10	Перенос частин слів із рядка в рядок по складах. Правило переносу слів зі складами, позначеними однією буквою. Правила переносу слів зі збігом двох і кількох приголосних звуків. Навчаюся переносити слова з рядка в рядок	
11	Правила переносу частин слів із буквами <i>й</i> та <i>ь</i> у середині слів. Правила переносу слів із буквосполученнями <i>ьо, йо</i> . Навчаюся переносити слова з рядка в рядок	
12	Правила переносу слів із буквосполученнями <i>дж, дз</i> . Правило переносу слів із апострофом. Навчаюся переносити слова з рядка в рядок	
13	Українська абетка. Поняття про абетку (<i>alfavit</i>) як сукупність букв, що прийнята у писемності певної мови. Вправління у розташуванні слів за абеткою з орієнтацією на першу букву слова. Навчаюся розташовувати слова за алфавітом	
14	Урок розвитку мовлення	
15	Користування алфавітом у роботі з навчальними словниками. Навчаюся користуватися алфавітом	
16	Користування алфавітом у роботі з навчальними словниками. Навчаюся користуватися алфавітом	
17	Узагальнення знань за розділом «Звуки і букви. Склад. Наголос»	
18	Урок контролю навчальних досягнень учнів	
Слово. Значення слова		
19	Слова, близькі за значенням. Розпізнаю близькі за значенням слова	
20	Слова, протилежні за значенням. Розпізнаю протилежні за значенням слова	
21	Урок розвитку мовлення	
22	Розподіляю слова на групи	
23	Слова із прямим і переносним значенням. Розрізняю пряме і переносне значення слова	
24	Лексичні значення багатозначних слів. Пояснюю значення багатозначних слів	
25	Доречне вживання слів різних лексичних груп у власному мовленні. Навчаюся доречно вживати слова в мовленні	

№ з/п	Тема уроку	Дата
26	Узагальнення знань за розділом «Слово. Значення слова»	
27	Урок контролю навчальних досягнень учнів	
28	Урок розвитку мовлення	
Слово. Частини мови		
29	Поняття про слова — назви предметів (<i>іменники</i>). Навчаюся розрізняти слова, що називають предмети	
30	Вправлення у доборі слів, які відповідають на питання <i>хто? що?</i> . Навчаюся добирати слова, що називають предмети	
31	Іменники — назви істот і неістот. Розпізнавання слів — назв предметів, які відповідають на питання <i>хто?</i> або <i>що?</i> . Розрізняю слова, що відповідають на питання <i>хто? що?</i>	
32	Іменники — власні і загальні назви. Розрізняю слова, що є загальними і власними назвами	
33	Розрізняю слова, що є загальними і власними назвами	
34	Велика буква у власних назвах. Правило вживання великої букви в іменах, по батькові та прізвищах людей. Навчаюся писати імена, по батькові, прізвища	
35	Урок розвитку мовлення	
36	Написання з великої букви кличок тварин. Навчаюся писати клички тварин	
37	Правило вживання великої букви в назвах країн, міст, сіл, вулиць, річок, гір та ін. Навчаюся писати назви країн, міст, сіл, вулиць, річок, гір	
38	Велика буква у власних назвах	
39	Число іменників. Змінювання іменників за числами (<i>один — багато</i>). Навчаюся змінювати слова — назви предметів	
40	Навчаюся змінювати слова — назви предметів	
41	Вправлення у доречному вживанні слів — назв предметів у мовленні. Навчаюся вживати слова — назви предметів	
42	Урок розвитку мовлення	
43	Уживання в мовленні слів — назв предметів. Навчаюся вживати слова — назви предметів	
44	Закріплення знань і вмінь, пов'язаних зі словами — назвами предметів	
45	Урок контролю навчальних досягнень учнів	
46	Поняття про слова — назви ознак предметів (<i>прикметники</i>). Навчаюся розрізняти слова — назви ознак предметів	
47	Вправлення у доборі слів, які відповідають на питання <i>який? яка? яке? які?</i> . Навчаюся добирати слова — назви ознак предметів	
48	Зв'язок прикметників з іменниками. Утворення словосполучень іменників із прикметниками. Навчаюся утворювати сполучення слів зі словами — назвами ознак предметів	
49	Урок розвитку мовлення	
50	Вправлення у доречному вживанні слів — назв ознак предметів у мовленні. Навчаюся вживати слова — назви ознак предметів у власних висловлюваннях	
51	Закріплення знань і вмінь, пов'язаних зі словами — назвами ознак предметів	
52	Урок контролю навчальних досягнень учнів	
53	Поняття про слова — назви дій предметів (<i>дієслова</i>). Навчаюся розрізняти слова — назви дій предметів	
54	Вправлення у доборі слів, які відповідають на питання <i>що робить? що роблять?</i> . Навчаюся добирати слова — назви дій предметів	
55	Вправлення у доречному вживанні слів — назв дій предметів у мовленні. Навчаюся складати речення зі словами — назвами дій предметів	
56	Урок розвитку мовлення	
57	Навчаюся вживати слова — назви дій предметів у власних висловлюваннях	

№ з/п	Тема уроку	Дата
58	Навчаюся вживати слова — назви дій предметів у власних висловлюваннях	
59	Закріплення знань і вмінь, пов'язаних зі словами — назвами дій предметів	
60	Урок контролю навчальних досягнень учнів	
61	Закріплення знань учнів про іменники, прикметники, дієслова	
62	Урок-гра	
63	Підсумковий урок за I семестр	
64	Урок розвитку мовлення	

ЧИТАННЯ

№	Тема уроку	Дата
ДЗВІНОЧОК КЛИЧЕ У КРАЇНУ ЗНАТЬ		
1	Дзвіночок кличе у Країну Знань. Любов Шостақ «Шкільний дзвінок»	
2	Головна професія — школяр. Анатолій Костецький «Головна професія»	
3	Що я очікую від шкільного життя? Маргарита Сурженко «Їжачок Буль — школяр»	
4	Я до школи поспішаю. Маргарита Сурженко «Їжачок Буль — школяр» (продовження)	
5	Хто сьогодні зірка в класі? Олена Полянська «Є у кожного талант»	
6	Робота з дитячою книжкою	
7	Мудрим ніхто не вродився, а навчився. Йосип Шелепець «Зажурився Кіт»	
8	Якщо вчитися важко. Дженніфер Мур-Маллінос «Якщо вчитися важко»	
9	Підсумок за розділом «Дзвіночок кличе у Країну Знань»	
КНИГА — КЛЮЧ ДО ЗНАТЬ		
10	Ми маленькі читачі. Лідія Повх «Ми маленькі читачі»	
11	Книга — ключ до знань. Василь Сухомлинський «Усі книжки гарні»	
12	Робота з дитячою книжкою	
13	Тато, мама, я — читаюча сім'я. Наталка Поклад «Книжковечір»	
14	Дружба з книжкою — це свято. Нузет Умеров «Про книжку». Підсумок за розділом	
ОСІННІ БАРВИ, ОСІННІЙ НАСТРІЙ		
15	Осінь — золотокоса красуня. Катерина Перелісна «Золота осінь», «Недалеко до зими»	
16	Щедра осінь завітала в гості. Марійка Підгірянкa «Прийшла осінь»	
17	Вітерець-пустунець між дерев танцює. Тамара Коломієць «Вітрисько»	
18	Робота з дитячою книжкою	
19	У лісі ми гриби збирали. Тамара Коломієць «На галяві»	
20	Завтра у вирій далекий будуть летіти лелеки. Аркадій Музичук «Горобці»	
21	Прийшла до лісу осінь. Наталя Остапенко «Господиня осінь»	
22	Зажурила осінь золоту діброву. Оксана Кротюк «Ведмежа колисанка»	
23	Де ти, білочко, живеш? Ліна Костенко «Білочка восени»	
24	Робота з дитячою книжкою	
25	Звуки осені. Оксана Чорновіл «Осіній концерт», Галина Маніва «Каштанопад»	
26	Осінні настрої. Наталя Забіла «Осінне листя», Олена Пчілка «Садок марніє потихеньку...», Вадим Скомаровський «Лісова колиска»	
27	Осінні настрої (продовження). Ліна Костенко «Березовий листочок», Петро Сорока «Гра», Віктор Терен «Осінь»	
28	Підсумок за розділом «Осінні барви, осінній настрій»	

№	Тема уроку	Дата
НАРОДНІ ПЕРЛИНИ ДЛЯ КОЖНОЇ ДИТИНИ		
29	Українські народні колискові пісні	
30	Робота з дитячою книжкою	
31	Українські народні дитячі пісеньки	
32	Заклички	
33	Лічилки, мирилки	
34	Скоромовки, загадки, прислів'я	
35	Урок-гра. Усна народна творчість	
36	Робота з дитячою книжкою	
37	Дивовижний світ українських народних казок про тварин. Українська народна казка «Зайчикова хатинка»	
38	Де дружніші, там сильніші. Українська народна казка «Ведмідь і бджоли»	
39	Яке частування, таке й дякування. Українська народна казка «Лисичка і Журавель»	
40	Хочеш собі добра — не роби нікому зла. Українська народна казка «Ведмідь і павучок»	
41	Дивовижний світ народних казок Європи. Хочеш їсти калачі — не лежи на печі. Угорська народна казка «Курочка, мишка та півник»	
42	Робота з дитячою книжкою	
43	Казка — вигадка, та в ній щось навчальне розумій. Шотландська народна казка «Лисиця і яструб»	
44	Урок-гра «Що? Де? Коли?»	
45	Підсумок за розділом «Народні перлини для кожної дитини»	
КРИШТАЛЕВА ЗИМОНЬКА У СРІБНІМ КОЖУШКУ		
46	Йде зима, красуня мила (<i>портрет зими</i>). Віра Паронова «Йде зима», Микола Сингаївський «Білі черевички у зими»	
47	Подбайте, діти, про пташок узимку. Загадки Лесі Вознюк, Лідія Дяченко «Чого сполошились синички?»	
48	Робота з дитячою книжкою	
49	Дідусю Миколай, нашу хату не минай. Ніна Даценко «Зниклий мішок»	
50	Уже Різдво прийшло до хати, всім пора колядувати	
51	Уже Різдво прийшло до хати, всім пора колядувати (<i>продовження</i>)	
52	Рік Новий — чудове свято! Зірка Мензатюк «Новий рік»	
53	Рік Новий — чудове свято! Зірка Мензатюк «Новий рік» (<i>продовження</i>)	
54	Робота з дитячою книжкою	
55	Зима має багато свят! Урок-гра	
56	Підсумковий урок за I семестр	

ЗВУКИ І БУКВИ. СКЛАД. НАГОЛОС

УРОК 1. ПОНЯТТЯ ПРО ЗВУК ЯК ЕЛЕМЕНТ ЛЮДСЬКОЇ МОВИ. АНАЛІЗУЮ ЗВУКОВИЙ СКЛАД СЛОВА

Мета: узагальнити знання учнів про звуки мовлення; вчити відтворювати слідом за вчителем та самостійно ланцюжок звуків слова, що складається з 5–8 звуків, синтезувати із поданих звуків слова; розвивати спостережливість, уважність, старанність, фонетичний слух; виховувати любов до рідної мови; сприяти інтересу до знань, до навчання.

Обладнання: картки для роботи в групах.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Вправа-вітання «Потискування руки»

Діти потискають руки одне одному і вітаються за зразком «Привіт, Алінко! Рада тебе бачити».

Вправа «Вироблення правил класу»

Учитель пропонує всім дітям одночасно голосно вимовити своє ім'я.

— Чи зрозуміли ви, як кого звати? Чому?

Діти роблять висновок, що для того, аби чути одне одного, потрібно говорити по черзі.

- Правило «Говоримо по черзі».
- Правило «підведеної руки».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) *Вступна бесіда.*

— У якій країні ми проживаємо?

— Якою мовою ми розмовляємо? (*Українською.*)

— Як називаються люди, які проживають в Україні?

Ти ще маленька, дитино. І серце в тебе маленьке.

Але в ньому живе велика любов до рідного краю і до рідної мови, яка освітлює тобі дорогу в майбутнє. Бережи українську мову, шануй її. Бо кожна в ній літера — то сторінка твоєї долі.

І нехай вона схожа на вранішнє сонечко, що котиться небом, як кругленька буква *О*. Або подібна до половинки бублика, яким пригостила тебе бабуся, а ти поділився з братиком або сестричкою, що прижилася у літері *С*.

Все бережи, як оберігає твій сон твоя мама. І рости.

А коли виростеш, то передаси цю любов своїм дітям і онукам, а вони передадуть своїм. І знову покотиться від покоління до покоління колесо життя.

В. Кравець

2) *Робота в групах. Виразне читання віршів про мову.*

І група

Що не річка, то мова
З-над Славути-Дніпра:
Українська чудова
Кобзи сонячна гра.

Д. Білоус

II група

Солов'їну, барвінкову,
Колосисту — на віки —
Українську рідну мову
В дар мені дали батьки.
В. Лучук

III група

Любо в гаю соловейко виспіває,
Слухаю ніжне ляцання.
Чистую, щирую річ українськую
Чую я в тім щебетанні.
В. Баранов

3) Каліграфічна хвилинка.

- Рідна мені до болю — дужий я із тобою,
Батьківська, материнська, мово моя... (українська).
В. Бичко

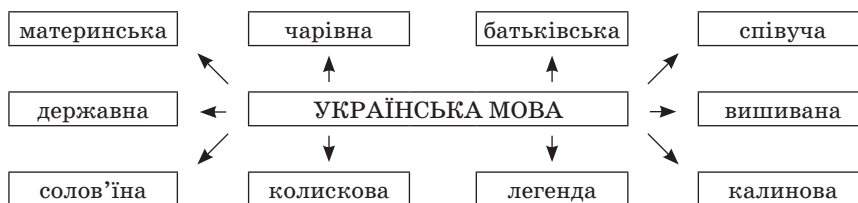
Ук кр аї нс ськ ка мо ва
Українська мова

4) Робота в малих групах. Завдання за вибором.

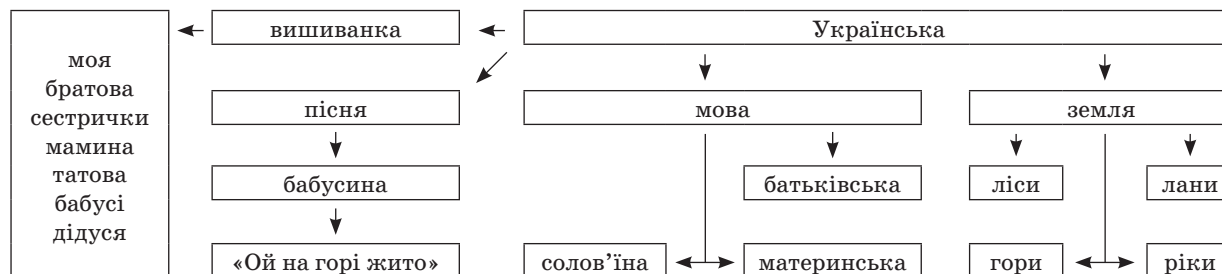
I група. Гра «Розсіпанка»

ААІЇУКРНСЬКЪ ВАМО

II група. Вправа «Асоціативний кущ»

III група. Вправа «Кластер»

IV група. Гра «Утвори нові слова»

Українська — а, у, на, сак, кран, країна, Україна, ...

2. Мотивація навчальної діяльності

— Для того щоб розповісти про українську мову, ви скористалися звуками мовлення. Звуки мови ми чуємо і вимовляємо.

— Що з них утворюються? (Слова.)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Наша мова — це величезна Країна, де мирно живуть найрізноманітніші мовні явища: великі — такі, як текст, речення, середні — слова з різними значеннями і зовсім маленькі, майже непомітні — звуки, букви, розділові знаки. Сьогодні ми навчимося утворювати ланцюжки звуків у словах.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Ігрова ситуація.

Вчиться вересень читати,
Вчиться літери складати.
Засміявся хитро вітер:
— А склади-но осінь з літер!

Вдарив вересень тривогу:
— Хто прийде на допомогу?
Огірок озвався гречно:
— «О» віддам я, безперечно,
Раз okazія така! —
Стала гірка з огірка...

Оксана Сенатович

2) Робота за підручником (с. 4–5).

— Назвіть звуки у слові *звуки*.

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель» (с. 4).

— Пригадайте, що ви знаєте про звуки. Розгляньте підказки. Розкажіть у класі. (*Звуки ми чуємо і вимовляємо*)

— Які бувають звуки? (*Звуки бувають мовні та немовні. А також приголосні, голосні, звуки природи.*)

- Ознайомлення з поняттям «мовний звук» (с. 4).

Мовний звук — елемент людської мови, утворений за допомогою органів мовлення.

- Вправа «Хвилинка спілкування» (с. 4).

— В українській мові шість голосних звуків.

— Я вважаю, що їх десять.

— Ні. Запам'ятай шість голосних звуків: [а], [о], [у], [и], [і], [е].

— Добре. Запам'ятаю!

- Виконання вправи 1.

— Складіть і запишіть слова із поданих звуків.

[ш] [о] [л] [а] [к]

[о] [р] [у] [к]

[к] [о] [дз] [и] [в] [н]

— Назвіть утворені слова. (*Школа, урок, дзвоник.*)

— Назвіть звуки у цих словах.

— Складіть речення з одним з утворених слів.

- Виконання вправи 2.

— Прочитайте уривок із вірша Лариси Зоріної.

— Поясніть, що означає видлене словосполучення слів.

Дзвенить, дзвенить шкільний дзвінок,
Нас закликає до навчання.
Ми поспішаєм на урок,
Бо ми йдемо у світ пізнання.

— Складіть і запишіть речення про шкільний дзвінок.

— Знайдіть у вірші слова до схеми, поданої у підручнику.

— Розгляньте, які звукові схеми можна ще зробити (*див. на с. 5*).

Фізкультхвилинка

- Виконання вправи 3. Робота в парах.

— Знайдіть у кожному стовпчику «зайве» слово.

Завдання за вибором:

— Побудуйте звукові схеми двох слів, у яких літера *я* позначає два звуки.

— Побудуйте звукові схеми двох слів, які пишуться з літерами *щ, ї*.

— Побудуйте звукові схеми двох слів, що пишуться зі знаком м'якшення.

- Вправа «Біном фантазій».

— Пофантазуйте і розкажіть, що було б, якби в українській мові зникли звуки.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання завдання на картках. Вправа «Броунівських рух».

Червона картка

Прочитай прислів'я і поясни їхній зміст. Підкресли слова, у яких букв більше, ніж звуків.

Вчення — світ, невчення — тьма. Діло майстра величає. Вік живи — вік учись.

Зелена картка

Знайди у кожній групі «зайве» слово. Обведи його.

3 звуки: очі, Юля, дзьоб.

4 звуки: осінь, якір, море.

5 звуків: літак, бджола, лілія.

6 звуків: їжаки, кошеня, джинси.

Жовта картка

Прочитай вірш. Підкресли слова, у яких звуків більше, ніж букв.

Я пісеньку співаю
Веселу і просту
Про те, що радість маю —
Щасливою росту.

2) Гра «Ланцюжок».

Учні по черзі називають слова, що починаються звуком, яким закінчується попереднє слово. *Наприклад:* виноград, дуб, барабан...

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

Інтерактивна вправа «Піраміда позитивних почуттів»

Учитель простягає руку і говорить: «Сьогодні ми побудуємо піраміду позитивних почуттів. На уроці мені сподобалося, що ви працювали наполегливо і старанно. А що вам сподобалося?». Учні по черзі підходять, кладуть долоньку зверху і говорять: «Мені сподобалось...».

— Пам'ятайте, що ви маєте добре знати і точно виконувати вказівки вчителя, вміти називати звуки у словах.

Успіхів вам у вивченні української мови!

На кінець уроку пропоную вам запам'ятати:

Щоб розумним, мудрим стати,
Треба рідну мову... (*знати*).
А щоб краще говорити,
Треба рідну мову... (*вчити*).
Знає кожен з нас чудово:
Не прожити нам без... (*мови*).
І дзвенить щодня і в свята,

Бо вона така... (*багата*),
І така джерельна, чиста
Наша мова... (*промениста*),
Чарівна і калинова
Наша мова... (*веселкова*).
В ній такі слова чудові —
Хліб і сіль на... (*рушникові*).

2. Домашнє завдання (на картках)

1. Установи відповідність, визначивши кількість приголосних у словах.

Море сад ріка	2 приголосні звуки.
Вересень, лисичка, автобус	3 приголосні звуки.
Дубок, вітер, трава	4 приголосні звуки.

2. Добери слово, яке має таку саму звукову модель, як слово *літо*.

3. Побудуй звукову модель слова *вересень*.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 2. ПОНЯТТЯ ПРО БУКВУ ЯК ПИСЕМНИЙ ЗНАК, ЩО ПОЗНАЧАЄ ЗВУК. ЗВУКО-БУКВЕНИЙ АНАЛІЗ СЛІВ. АНАЛІЗУЮ ЗВУКО-БУКВЕНИЙ СКЛАД СЛОВА

Мета: узагальнити знання учнів про звуки мовлення та букви, що їх позначають; вчити відтворювати ланцюжок звуків слова, що складається з 5–8 звуків, синтезувати із поданих звуків слова; розвивати спостережливість, уважність, старанність, фонетичний слух; виховувати любов до рідної мови; сприяти інтересу до знань, до навчання.

Обладнання: індивідуальні картки, ребус, кросворд.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Вправа «Привітання»

В школі будь активним, друже,
І до знань охочим дуже.
Різні труднощі долай,
Лінь свою перемагай.

Прагни, думай, добре вчись,
Наполегливо трудись!
Все виконуй своєчасно!
Бути грамотним — сучасно!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

Робота в малих групах

I група. Розгадування ребуса

(Звуки.)

II група. Робота над загадкою

- Коли хочеш ти читати,
То мене повинен знати.
А коли мене не знаєш,
То нічого не вгадаєш. (Буква.)

III група. Робота над прислів'ям

Зберіть та прочитайте прислів'я. Поясніть його значення.

1. Грамоти 4. згодиться. 2. вчиться 3.— завжди

(Грамоти вчиться — завжди згодиться.)

(<https://sonyashnik.com/proverbs/34/>)

3. Мотивація навчальної діяльності

Розгадування кросворда

1. Є чарівник у школі в нас.
Ану, впізнайте, хто він?
Озветься — тиша йде у клас.

Озветься ще раз — гомін.
Щоб не спізнитись на урок,
Нам голос подає... (дзвінок).

2. То в клітинку, то в лінійку,
Написати тут зумій-но,
І намалювати дещо зможеш,
Називаюся я... (*зошит*).
3. Кулька крутиться, працює,
А з-під кульки — рідина.
Швидко літеру малює
На папері — ось вона. (*Ручка*.)
4. Біля школи на перерві
Дітлахів гурти веселі.
Одні бігають, стрибають,
Інші щось розповідають,

Дехто весело сміється,
Бо у них все удається.
Раптом пролунав дзвінок.
Всі побігли на... (*урок*).

5. Дуже я потрібна всім —
І дорослим, і малим.
Всіх я розуму учу,
А сама завжди мовчу. (*Книга*.)
6. Великий будинок у місті стоїть,
Та завжди, як вулик бджолиний, шумить.
Як чаша, він повний знаннями,
Ласкавий будинок цей з нами. (*Школа*.)

1	д	з	в	і	н	о	к
2	з	о	ш	и	т		
3	р	у	ч	к	а		
4	у	р	о	к			
5	к	н	и	г	а		
6	ш	к	о	л	а		

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми поговоримо про букву як писемний знак, що позначає звук.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Хвилинка каліграфії.

— Чи добре ви знаєте написання літер? Тоді спробуймо написати каліграфічно.

Завдання за вибором:

- Записати літери, які позначають голосні звуки.
- Записати малі літери, які містять елемент пряму похилу паличку із заокругленням унизу.
- Записати літери, які ти пишеш у своєму імені та прізвищі.

2) Робота за підручником (с. 6–7).

- Виконання завдань на с. 6.
— Назвіть букви у слові *букви*.

Вправа «Я — учителька. Я — учитель»

- Пригадайте, що ви знаєте про букви. Розкажіть у класі.
- Скористайтеся схемою. (*Букви ми бачимо, читаємо і пишемо.*)

Робота над визначенням слова «буква»

Буква — письмовий знак, що позначає один звук або сполучення двох звуків.

— Які бувають букви? (*Малі, великі, друковані, рукописні.*)

Вправа «Хвилинка спілкування»

- В українській мові є десять голосних букв.
- Так говорити неправильно!
- Чому?
- Продовжте розмову.
- Виконання вправи 5. Робота в парах.
Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах
— А зараз об'єднайтеся в пари.
— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі вірш Дмитра Павличка і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Із чим поет порівнює школу? Чому? Що буде далі? З чим порівнює дітей? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*)

— Запишіть виділені слова. Послідовно назвіть звуки і букви в них.

- Вправа «Біном фантазії».

— Розкажіть, що нагадує ваша школа.

Фізкультхвилинка. Руханка «Уроки»

Діти жестами та мімікою показують уроки образотворчого мистецтва, музичного мистецтва, фізичної культури, уроки української мови, читання, курсу «Я досліджую світ».

- Виконання вправи 6. Робота в парах.

— Запишіть пораду Юрія Федьковича.

Учіться, любі дітки,
Думайте, читайте!
Як та бджілка меду з квітки,
Розуму збирайте.

— У яких словах звуків менше, ніж букв? Поясніть свою думку.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».

— Поясніть, від якого слова походить слово *школяр*. А слово *школа*?

У давньогрецькій мові було слово *схоле* (*сходи*). Від нього походить і наше слово — *школа*.

2) Робота в групах.

I група. Вправа «Асоціативний куц»

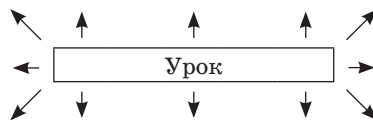
(*Будинок, учителька, учитель, бібліотека, спортивна зала, актова зала, змагання, конкурс, свята, уроки...*)

— Зробіть звуко-буквений аналіз слова *школа*.

II група. Вправа «Асоціативний куц»

(*Парти, дошка, учень, учениця, учитель, учителька, знання, математика, українська мова, «Я досліджую світ»...*)

— Зробіть звуко-буквений аналіз слова *урок*.

3) Виконання завдання на індивідуальних картках. Робота в парах.

Завдання 1

1. Поміркуй, які букви пропущено. Запиши слова. Назви їх одним словом.

К_б_ч_к

Ч_сн_к

П_м_д_р

К_п_ст_

_г_р_к

2. Зроби звуко-буквений аналіз слова, що має три склади.

Завдання 2

- 1. Перемісти букви кожного поданого слова й утвори з них нові слова. Запиши їх. Назви спочатку голосні звуки, а потім — приголосні.
Роги, кабан, насос, осел, тіло.
- 2. Зроби звуко-буквений аналіз слова, що має м'який приголосний звук.

Завдання 3

- 1. Прочитай і відгадай загадку. Спиши. Підкресли букви, якими позначені голосні звуки.
Білий камінець потоншав сильно, а сліди на дошці видно. (Крейда.)
- 2. Обери схему до слова-відгадки. Поясни свій вибір.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Метод «“Тонкі” й “товсті” запитання»

Орієнтовний зміст «тонких» запитань:

- Що ми сьогодні вчилися робити на уроці?
- Яке завдання вам найбільше сподобалося виконувати?
- Чи всі слова, написані вами, були правильними?

Орієнтовний зміст «товстих» запитань

- Чому деякі завдання виконані дуже гарно?
- Як потрібно працювати на уроці, щоб гарно виконувати всі завдання?
- Що було б, якби люди не вміли писати?

2. Домашнє завдання (на картках)

- 1. Запиши слова, вставляючи пропущені букви. Назви звуки, які вони позначають.
Джм_ль, метел_к, мур_ха.
- 2. Підкресли букви, що позначають тільки голосні або тільки приголосні звуки.
- 3. Добери схему до виділеного слова.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 3. СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА СМИСЛОРОЗРІЗНЮВАЛЬНОЮ РОЛЛЮ ЗВУКІВ У СЛОВАХ. ЕКСПЕРИМЕНТУЮ ЗІ СЛОВАМИ

Мета: закріпити і поглибити знання учнів про звуки; вчити замінювати, додавати, вилучати один зі звуків слова так, щоб утворилося інше слово; розвивати спостережливість, уважність, старанність, фонетичний слух; виховувати любов до природи та інтерес до навчання.

Обладнання: індивідуальні картки, ілюстрації.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Домалюй настрої»

Діти сидять за партами у колі. У кожного — аркуш білого паперу і кольоровий олівець. Кожен за декілька секунд на своєму аркуші малює те, що відповідає його настрою, і передає аркуш сусідові ліворуч. І так малюнки рухаються по колу, поки не повернуться до свого власника.

- Чи упізнаєте ви свій малюнок?
- Чи сподобався він вам?
- Який настрої виникає у вас, коли ви розглядаєте довершений варіант вашого малюнка?
- Позначте свій настрої на смайликах.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Гра «Де заховалася помилка?».

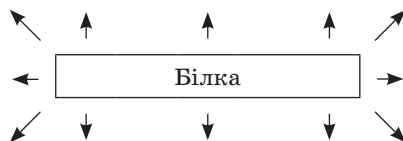
Уранці із ромашки скочувалися у траву сонні мурахи. (*Скочувалася роса.*)

Гойднув вітерець троянду, і заблищали червоні ягоди під листям. (*Червоні пелюстки.*)

Дивилося вересневе сонечко на пролісок і милувалося його вродою. (*Проліски у вересні не квітнуть.*)

Зраділа білочка, що поруч біля сосни багато грибів боровиків. (*Правильно, без помилки.*)

2) Складання «Асоціативного куца» до слова «білка».

3) Каліграфічна хвилинка.

- Який перший звук чуємо у слові білка? ([б'])
- Назвіть усі звуки у цьому слові.
- Запишіть каліграфічно.

БББ ббб БбБбБб

— Розпишіть слово за з'єднаннями.

бі іл лк ка білка

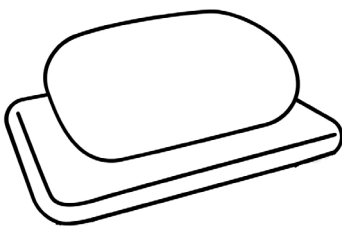
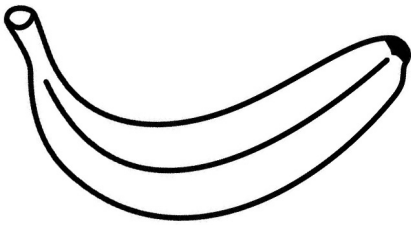
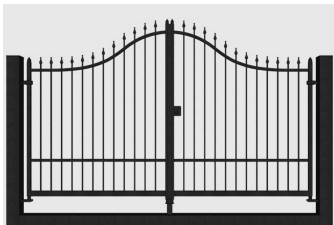
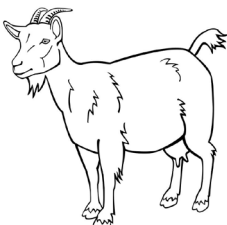
4) Малюнковий диктант.

(Учитель демонструє малюнки, а учні записують у зошит.)

Ліс, сосна, горіх, шишка, гриб, гілка.

3. Мотивація навчальної діяльності

— Уважно розгляньте малюнки та прочитайте слова під ними. Подумайте, яку з літер у кожному слові переплутали.

		
кит	корова	шило
		
баран	ворона	коса

— Запишіть пари слів. Підкресліть букви, якими вони відрізняються.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці найуважніші учні зможуть побачити мовне диво. Уявляєте, лише один звук може повністю змінити значення слова!

5. Вивчення нового матеріалу

Робота за підручником (с. 8–9)

- Виконання вправи 7.

— Відгадайте загадку і запишіть слова-відгадки.

- З м — я сіра та маленька,
Хвостик довгий і тоненький.
З ш знайдеш мене між хвої
В лапках білочки рудої.

— Вимовте звуки і назвіть букви у словах-відгадках.

- Слухання пісні за QR-кодом.

— Послухайте пісню.

— Про кого в ній ідеться?

— Як звірята готувалися до зими?

- Вправа «Пограйтесь у слова».

— Прочитайте уважно слова.

— Подумайте, які літери можна змінити, щоб утворилося нове слово.

(Ганок — ранок, череда — вереда, карта — парта, злива — слива, корона — ворона, калина — малина, думка — сумка.)

- Виконання вправи 8.

— Виправте помилки в жартівливому вірші Ігоря Січовика.

Рік пішов гуляти в сад,
Не дійшов, бо повз назад.
Соловей затьохкав швидко,
Як побачив гарну клітку.
Лисичка знає назубок
Смачненьку казку «Колосок».

— Запишіть слова за зразком. Послідовно вимовте звуки в цих словах. Назвіть букви, якими вони позначаються.

- Виконання вправи 9.
— Побудуйте нові слова і запишіть. Прочитайте вголос утворені слова.
Рука, перо, їжа, кран.
Рукав, перон, їжак, екран.
— Чим цікаві такі слова?
Бузок козуб зубок
— Знайдіть слово у слові.
Робота страва спорт комар
Фізкультхвилинка. Руханка «Природа навколо нас»

Час хвилинку відпочинку	(Розминають кисті рук.)
На уроці провести.	
Дружно зробимо розминку	(Нахиляються ліворуч — праворуч.)
Я і ти, я і ти.	
Поруч озеро глибоке —	(Присідають.)
Ось таке, ось таке.	
Ми берізки всі високі —	(Тягнуться вгору.)
Ось такі, ось такі.	
Вітер гіллячко гойдає —	(Хитають руками вгори.)
Ось так, ось так-так —	
Хмарка з неба заглядає —	(Нахиляються вперед.)
Ось так, ось так-так.	

Людмила Старченко

- Виконання вправи 10.
— Утворіть і запишіть за зразком нові слова шляхом перестановки літер, складів. Використуйте за потреби слова для довідки.
Актор — токар, ракета — карета, лісок — сокіл, шарф — фарш, масло — смола, сосна — насос, атлас — салат.
- Вправа «Біном фантазії».
— Розкажіть, із чого можна приготувати салат. А із чого можна пошити халат?
- Виконання вправи 11. Робота в парах.
— Нам потрібно дібрати риму за малюнком. А що таке рима?
Рима — співзвуччя закінчень слів у віршованих рядках: *урок — дзвінок, на полі — тополі.*
— Тож, мої маленькі поети, спробуймо скласти риму.
Роса — коса
Діти — квіти
Квасолька — парасолька
Веселі — каруселі
Вправа «Біном фантазії»
— Складіть та запишіть речення або віршик зі словами *діти, квіти.*

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота за віршем Ігоря Січовика «Букви пожартували».

- Кинула шишку на мене зозуля.
У мене на лобі з'явилася куля. (*Гуля.*)
- Риє нам з тобою дріт
Під землею перехід. (*Кріт.*)
- Я вдягнув новий салат,
А він довгий — аж до п'ят. (*Халат.*)

2) Робота над метаграмами.

- Замініть у слові *малина* перший звук. (*Калина.*)
- Додайте до слова *трава* один звук, щоб утворилося нове слово. (*Страва.*)

- Вилучте перший звук зі слова *умова*, щоб утворилося нове слово. (*Мова*.)
- Слова, які різняться однією буквою, називаються *метаграмами*. Спробуйте розгадати.
 - Яке число можна перетворити на рибу, змінивши *і* на *о*? (*Сім — сом*.)
 - З *и* я плаваю у морі, з *і* — ловлю мишей у коморі. (*Кит — кіт*.)
 - З *к* він скаче та ірже, з *т* — весь час з тобою йде. (*Кінь — тінь*.)
 - З *н* — частина доби, а з *п* — гріє щозими. (*Ніч — ніч*.)

3) Редагування тексту (запис на дошці або на моніторі екрана).

На лісовій галявині відбуваються незвичайні дива. Лисичка приготувала Журавлику смачний халат. Коза-Дерева сидить на пеньку і гірко плаче, бо її з хатки вигнав рік. Ведмедик розгортає лапою колючу калину, аби поласувати солодкими ягодами. А Мудра Сова посадила малих звірят за карту і повчає, де на парті розташовані нори Карпати. Весело живуть звірята.

Завдання за вибором:

- Записати відредаговане речення.

Лисичка приготувала Журавлику смачний халат. (*Лисичка приготувала Журавлику смачний салат*.)

- Записати відредаговане речення:

А Мудра Сова посадила малих звірят за карту і повчає, де на парті розташовані нори Карпати. (*А Мудра Сова посадила малих звірят за парту і повчає, де на карті розташовані гори Карпати*.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Рюкзак»

Кожен учень має змогу відповісти на запитання: «Які зі здобутих на уроці знань і вмінь він візьме із собою для використання на інших уроках? Про що цікаве розповість удома?». Відповіді «складають» у рюкзак (*уявний чи справжній*).

2. Домашнє завдання (на картках)

1. У поданих словах зміни одну букву, щоб утворилося нове слово.
Горе, каса, малина, майка.
2. Спиши слова. Підкресли в кожній парі слів букви, якими вони відрізняються. Назви ці букви.

Балка — білка	сир — син	лан — лак
липка — лапка	шум — сум	сік — вік

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 4. ЛІТЕРАТУРНА ВИМОВА І НАПИСАННЯ СЛІВ ІЗ ДЗВІНКИМИ ПРИГОЛОСНИМИ ЗВУКАМИ В КІНЦІ СЛОВА І СКЛАДУ ПЕРЕД ГЛУХИМ. ПРАВИЛЬНО ВИМОВЛЯЮ І ПИШУ СЛОВА ІЗ ДЗВІНКИМИ ПРИГОЛОСНИМИ ЗВУКАМИ В КІНЦІ СЛОВА І СКЛАДУ

Мета: формувати навички літературної вимови дзвінких приголосних звуків у кінці складу, слова; формувати вміння стисло висловлювати думку; збагачувати словниковий запас учнів; розвивати фонематичний слух; виховувати інтерес до українських письменників та їхніх творів, любов до краси природи.

Обладнання: індивідуальні картки, ілюстрації вуликів, предметні малюнки овочів, фруктів, квітів.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Вправа «Барометр настрою»

— Доброго ранку, дорогі мої діти!

— Зі мною ви привітались, а тепер привітайтеся посмішкою одне з одним.

Ми — сімейка невеличка.

Усі друзі, я і ти.

Привітаймося, щоб личка

Всі усмішками цвіли.

— У мене сьогодні гарний настрій, адже сьогодні особливий день. Я рада зустрічі з вами.

— Діти, чи важливий настрій для людини?

— А як його можна поліпшити?

— Зігніть безіменний пальчик, якщо ви виспалися.

— Зігніть вказівний пальчик, якщо вранці вас поцілували рідні.

— Зігніть середній пальчик, якщо в школі ви зустрілися з другом.

— Покажіть, який у вас зараз настрій.

Вправа «Очікування»

— Складіть формулу майбутнього уроку.

У — увага

с — старанність

л — лінь

п — працьовитість

б — байдужість

і — інтерес

х — хороший настрій

(Успіх.)

— Які якості ви вилучили?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть по з'єднаннях слова «друг», «подруга».

Ддд ДДД

др ру уг по др ур га

- Завдання за вибором.

Гра «Опиши мене»

Подруга (яка?) справжня, ...

Друг (який?) вірний, ...

Гра «Розсіпанка»

3. гірший 1. Друг — 2. боягуз 5. ворога. 4. лютого

— Запишіть складене прислів'я. Поясніть значення прислів'я.

Друг — боягуз гірший лютого ворога.

3. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Найрозумніший». Змагання у парах

- Скільки букв у слові *друг*? (4.)
- Назвіть букви у слові *друг*. («де», «ер» «у», «ге».)
- Скільки голосних звуків у слові? (1.)
- Скільки складів у слові? (1.)
- Скільки приголосних звуків? (3.)
- Назвіть приголосні звуки у слові *друг*. ([ð], [p], [z].)
- Назвіть дзвінки приголосні звуки. ([ð], [p], [z].)
- Як вимовляються дзвінки звуки? (Дзвінко.)

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці найуважніші учні зможуть навчитися правильно вимовляти і писати слова із дзвінками приголосними звуками в кінці слова та складу.

Отже, до роботи!

5. Вивчення нового матеріалу

Робота за підручником (с. 10–11)

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».
 - Як вимовляються дзвінки приголосні звуки? Прочитай і розкажи у класі.
- В українській мові дзвінки приголосні звуки в кінці слова вимовляються дзвінко, виразно, чітко.
- Виконання вправи 1.
 - Прочитайте вірш Інни Кульської. Дзвінко вимовляйте звуки в кінці виділених слів. Запишіть вірш.

Коли вона загляне в сад —
Наллється соком виноград.
А пізні яблука ранет
Солодкі стануть, наче мед.
І ми її уклінно просим:
— *Заходь* у гості, щедра осінь!

— Чому осінь називають щедрою?

Гра «Збери врожай»

Учням роздають осінні дари (*предметні малюнки овочів, фруктів, квітів, по 2–3 кожного, щоб діти краще запам'ятали приголосні дзвінки звуки*). У перший кошик діти складають предметні малюнки, які мають перший приголосний дзвінкий звук, у другий — останній приголосний дзвінкий.

Наприклад:

Перший кошик: буряк, морква, редька, жоржина, виноград, ліщина.

Другий кошик: патисон, помідор, гарбуз, кавун, виноград.

- Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».
 - Поясніть, від якого слова походить слово *уклінно*. (*Уклінно просимо Вас! Уклінно дякуємо тобі!*)
- Вправа «Хвилинка спілкування».
 - Допоможи мені, будь ласка! Як правильно вимовляти: ка[з]ка чи ка[с]ка?
- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».
 - Як вимовляються дзвінки приголосні звуки в кінці складу перед глухими приголосними?
 - Прочитай і розкажи у класі. (*В українській мові дзвінки приголосні звуки в кінці складу перед глухими приголосними вимовляються дзвінко, виразно, чітко.*)

- Виконання вправи 2.
 - Прочитайте текст.
 - Прочитайте чітко, виразно виділені слова.
 - Прочитайте пораду книжечки. (*Правильно вимовляй — будеш правильно писати.*)
 - Випишіть виділені слова. (*Садка, ніжках, рядками, мед.*)

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Де відбувалися події?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, йдеться про пасіку?

Пояснювальне. Де живуть бджоли?

Творче. Чому пасіку ставлять у садку?

Оцінювальне. Яку користь приносять бджоли?

Практичне. Кому ще, крім бджіл, ми вдячні за мед?

Фізкультхвилинка. Руханка «Австралійський дощ»

Гру-вправу можна супроводжувати відповідним фразами, коментуючи кожну дію, або створювати ефект австралійського дощу мовчки.

- Чи знаєте ви, який тропічний дощ?
- Здіймається вітер. (*Потирають руки.*)
- Падають перші краплини дощу. (*Клацають пальцями.*)
- Почалася злива. (*Плескають долонями по стегнах.*)
- Злива перетворилася на бурю. (*Тупають.*)
- Ось буря стихає. (*Плескають долонями по грудині.*)
- Стихає злива. (*Плескають долонями по стегнах.*)
- Закінчується дощ, падають останні краплі. (*Клацають пальцями.*)
- Шумить тільки вітер. (*Потирають долоні.*)
- Австралійський дощ скінчився. Сонце! (*Діти піднімають руки вгору.*)

- Виконання вправи 3. Робота в парах.
 - Прочитайте речення.
 - Випишіть виділені слова, підкресліть букви, що позначають дзвінки приголосні звуки в кінці складу перед глухим. (*Берізки, дубки, грибки, стежки, серезки, швидко, книжка.*)

Вправа «Біном фантазії».

— Поясніть, як ви розумієте: «Швидко мова мовиться, та не швидко діло робиться».

- Виконання вправи 4.
 - Запишіть загадку. Поясніть вимову і написання виділених слів.

6. Закріплення вивченого матеріалу

Робота в групах (за картками)

I група. Картка 1

- Прочитати речення.
У парку росте молода беріска. Під нею виріс грип. На дуп ліс маленький котик.
- Виправити помилки.
- Записати речення без помилок.

II група. Картка 2

- Прочитати прислів'я. Пояснити зміст.
- Записати прислів'я.
Хліб-сіль їж, а правду ріж. Краще гірка правда, ніж солодка брехня. Старого горобця на похвалі не обдуриш.

- У виділених словах підкреслити дзвінки приголосні звуки в кінці слова чи складу.

III група. Картка 3

- Прочитати скоромовки.
- Записати їх.

Хоче залігти в шафу кішка,
Пурхотить у шафі мишка.
Зупинився на зрубі зубр.
Задивився зубр на зруб.

(<https://www.stryj.net.ua/2810-2/>)

- У виділених словах підкреслити дзвінки приголосні звуки в кінці слова чи складу.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Плюс — мінус — цікаво»

Ця вправа дає змогу вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» («плюс») ставлять позначку і розповідають усе те, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним.

У графу «М» («мінус») — усе, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання (за картками, за вибором)

Картка 1

- Відгадай загадки.

1. Чорна мишка сидить у хатці, вушка зелені, стирчать із землі.

2. Дві ракетки і волан. Пишний, ніби сарафан. Високо волан злітає — Оленка швидко відбиває.

Слова для довідки: бадмінтон, редька.

- Спиши загадки.
- Підкресли букви, якими позначено дзвінки приголосні звуки.

Картка 2

- Прочитай скоромовку.

Горох у городі виріс небувалий.

Горобці город пограбували.

- Який приголосний дзвінкий звук найчастіше трапляється в цих скоромовках?
- Спиши скоромовки.
- Підкресли букви, якими позначено дзвінки приголосні звуки.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

**УРОК 5. ВИМОВА І НАПИСАННЯ СЛІВ ІЗ АПОСТРОФОМ.
СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ТВЕРДОЮ ВИМОВОЮ ПРИГОЛОСНИХ ЗВУКІВ,
ПОЗНАЧЕНИХ БУКВАМИ *б, п, в, м, ф* ТА *р*, ПЕРЕД АПОСТРОФОМ.
НАВЧАЮСЯ ВИМОВЛЯТИ І ПИСАТИ СЛОВА З АПОСТРОФОМ**

Мета: формувати навички правильної вимови, читання і записування слів з апострофом; поглиблювати знання учнів про роль апострофа; розвивати спостережливість виховувати інтерес до вивчення рідної мови.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна та здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Дзвінок нас покликав
За парти сідати,
Уважними бути,
Урок починати.

— Сьогодні на нашому уроці діють п'ять правил.

- Правило «підведеної руки».
- Співпраця в парі.
- Уміння слухати.
- Працювати творчо.
- Бути активними.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Каліграфічна хвилинка

— Запишіть по з'єднаннях слово *ім'я*.

Ііі ІІІ

Ім м'я ім'я

Завдання за вибором учнів

Ім'я (яке?) своє, чуже, звучне, довге, коротке, красиве, старовинне, чоловіче, жіноче, іноземне, рідкісне, красиве, дзвінке.

— Складіть речення, використовуючи слова.

(Що?) ім'я (що роблять?) оголошують, називають, пишуть, читають.

3. Мотивація навчальної діяльності

Робота в малих групах

I група. Гра «Прочитай слово» (без букви «и»)

иіііііим'іяіі

II група. Вправа «Квест»

У кожного слова візьми першу букву і склади слово. Пам'ятай про апостроф!

Ірис

Миша

,

Яблуко

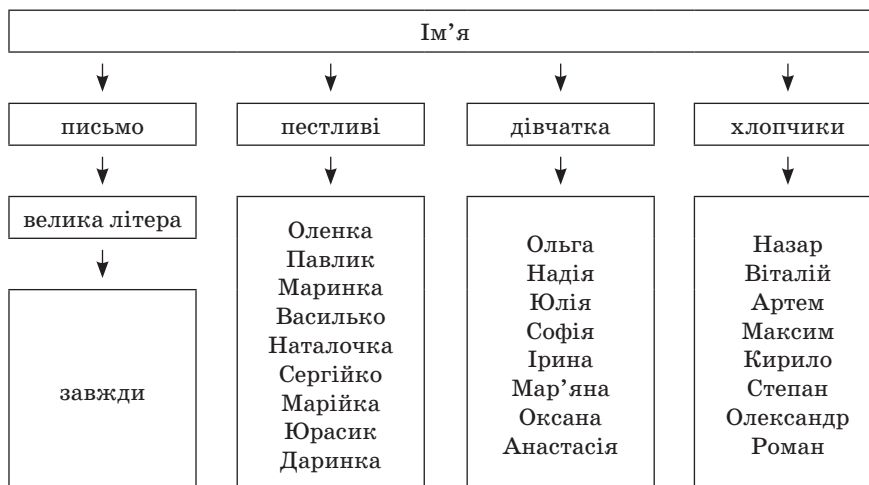
1

1

1

(Ім'я.)

III група. Вправа «Кластер»

IV група. Вправа «Сенкан»

Іменник. Ім'я.

Прикметники. Красиве, дзвінке.

Дієслова. Читається, звучить, виголошується.

Враження від предмета. Людину прикрашає не ім'я, а її вчинки.

Висновок. Дорожи своїм ім'ям.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ви навчатиметесь вимовляти і писати слова з апострофом.

5. Вивчення нового матеріалу

Робота за підручником (с. 12–13)

• Виконання вправи 1.

— Відгадайте загадку Дмитра Білоуса. Вимовте звуки і назвіть букви у виділеному слові.

- Я такий, як і знак розділовий,
І відомий шкільній дітворі.
Та в словах української мови
Я пишуся не внизу, а вгорі.
Спробуй лиш написати *ім'я* —
Зразу стану потрібним і я.

• Вправа «Я — учителька. Я — учитель».

— Прочитайте слова.

— Зараз ми проведемо дослідження: після яких букв і перед якими буквами стоїть апостроф.

— Назвіть приголосні звуки, після яких стоїть апостроф.

— Скільки звуків позначають букви *я, ю, є, ї*?

— Прочитайте правило вживання апострофа і розкажіть у класі.

• Ознайомлення учнів із правилом про написання апострофа у словах на с. 12.

• Виконання вправи 2. Робота в парах.

— Прочитайте вірш.

— Запишіть слова-відгадки.

— Чому в слові *бур'ян* є апостроф?

— А чому в словах *буряк, будяк* він не пишеться?

• Виконання вправи 3.

— Прочитайте слова.

— Прочитайте, за потреби, правило про вживання апострофа.

— Чому ці слова пишуться по-різному?

— Прочитайте чітко, виразно виділені слова.

- Вправа «Біном фантазій».

— Поясніть значення вислову «Бережіть здоров'я змолоду».

Фізкультхвилинка. Руханка «Полювання на лева»

— Ми йдемо полювати на лева. (*Впевнено йдуть по колу.*)

— Не боїмося ми нічого! (*Відображають активним розмахуванням рук.*)

— Ой, а це що?

— Болото! Чав! Чав! Чав! (*Імітують обережну ходу, високо піднімаючи коліна.*)

— Ой, а це що?

— Море! Буль! Буль! Буль! (*Роблять плавальні рухи руками.*)

— Ой, а це що?

— Поле! Топ! Топ! Топ! (*Тупають ногами.*)

— Ой, а це що?

— Це дорога навпростець! (*Упевнено йдуть.*)

— Ой, а це хто? Такий великий! (*Показують.*) Такий пухнастий! (*Рухи-погладжування.*)

— Ой, та це ж лев! (*Показують, як злякалися.*)

— Побігли додому! Через поле! Топ! Топ! Топ!

— Через море! Буль! Буль! Буль!

— Через болото! Чав! Чав! Чав!

— Прибігли додому! Сховалися! (*Присідають.*)

— Які ми молодці! (*Погладжують себе по голові.*)

— Які ми хоробрі! (*Легенько стукають кулачком по грудях.*)

— Ми нічого не боїмося! (*Заперечливо похитують вказівним пальчиком.*)

- Виконання вправи 4. Робота в групах.

— Прочитайте словосполучення.

— Змініть виділені слова і запишіть за зразком. Поясніть уживання апострофа.

Пір'я *горобця* — гороб'яче пір'я.

Будинок із *каменю* — кам'яний будинок.

Спів *солов'я* — солов'їний спів.

Квакання *жаб* — жаб'яче квакання.

Бриль із *соломи* — солом'яний бриль.

Ліжко з *дерева* — дерев'яне ліжко.

- Слухання вірша Надії Красоткіної за посиланням.

— Назвіть слова, що необхідно писати з апострофом.

- Виконання вправи 5. Робота в парах.

— Прочитайте речення. Замініть виділені слова, користуючись довідкою, і запишіть речення.

Поясніть уживання апострофа.

6. Закріплення вивченого матеріалу

Робота в групах

I група. Картка 1

- Прочитати вірш.

Галасливий гусачок
Відганяє курочок.
Набундючив біле пір'я
І кричить на все подвір'я,
Бо не хоче курочкам
Віддавати черв'ячка.

Леся Пронь

- Виписати слова з апострофом.
- Записати звукові схеми цих слів.

II група. Картка 2

- Прочитати слова.
- Записати у два стовпчики.

Стаavimo апостроф

Не ставимо апостроф

М..ята, бур..ян, духм..яний, тім..я, подвір..я, здоров..я, бур..як, сім..я, м..ясо, ім..я, м..якенький, св..ято.

III група. Картка 3

- Прочитати народні прикмети.
- Виписати слова з апострофом, підкреслити букви, між якими він стоїть.

Дощ у листопаді віщує швидко настання зими, а поява в цей час комарів — до м'якої зими.

Голуб, відпочиваючи, ховає одну ніжку в пір'я — чекай різкого похолодання. Якщо після заходу Сонця на півночі з'являється велика біла хмара — негода затягнеться на кілька тижнів. Рум'яний вечір — на хорошу погоду.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Продовж речення»

Сьогодні на уроці:

- я дізнався / дізналася ...
- я запам'ятав / запам'ятала ...
- я навчився / навчилася ...
- я повторив / повторила ...
- мені ще важко ...
- мене здивувало ...

2. Домашнє завдання (на картках)

Спиши вірш. Зроби звуко-буквений аналіз слів, що пишуться з апострофом.

Якщо ти розумний, чемний —
Гарне твоє ім'я.
І за тебе недаремно
Буде горда вся сім'я.

Г. Черінь

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 6. НАГОЛОС. УЯВЛЕННЯ ПРО НАГОЛОС ЯК СИЛЬНІШЕ ВИМОВЛЯННЯ СКЛАДУ В СЛОВІ. НАВЧАЮСЯ ПРАВИЛЬНО НАГОЛОШУВАТИ СЛОВА

Мета: навчати учнів правильно визначати на слух звук та склад, що вимовляється з більшою силою голосу; активізувати і поповнювати словниковий запас; розвивати мовлення учнів; виховувати бажання вчитися.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Каліграфічна хвилинка

1) *Запис по з'єднаннях слова «бібліотека».*

БББ ббб

Бі іб бл лі іо от те ек ка

2) *Завдання за вибором учнів.*

• Складання речення, використовуючи слово *бібліотека*.

• Гра «Утвори нове слово».

Бібліотека — кіт, тік, біб, літо, лік, лак, так, а, білка.

3. Мотивація навчальної діяльності

— Навіщо нам знання про наголос?

— А що нам потрібно зробити, аби правильно прочитати слова?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми навчимося правильно наголошувати слова.

5. Вивчення нового матеріалу

1) *Слухання казки.*

КАЗКА ПРО НАГОЛОС

(Скорочено)

Є значок маленький,
Йому Наголос ім'я.
Міцно з ним пов'язана
Вся голосних сім'я.
Наголос — наш друг
І дуже добрий помічник.
Наголос — відомий,
Славнозвісний чарівник.

Валентина Бутрім

— Як потрібно вимовити слово, аби правильно поставити наголос?

2) *Робота за підручником (с. 14–15).*

• Виконання вправи 1.

— Відгадайте загадку Грицька Бойка. Складіть і запишіть речення з відгаданим словом. Поставте наголос у словах.

- Дуже я потрібна всім —
І дорослим, і малим.
Всіх я розуму учу,
Хоч сама завжди мовчу. (*Книжка.*)

Книжка (*що робить?*) ... учити, мовчить.

- Ознайомлення зі значенням слова *наголос* (с. 14).

Наголос — це виділення звука (*складу*) у слові посиленням голосу. Значок над літерою позначає наголошений звук (*склад*).

- Виконання вправи 2. Робота в парах. Читання з позначками («система поміч»).

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам трапилися вперше?

— Випишіть виділені слова і поставте в них наголос.

- Вправа «Крісло автора».

— Поясніть значення твердження «Бібліотека — скарбниця знань».

- Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».

— Зробіть висновок, як наголошуються слова в українській мові.

- Вправа «Квест-цікавинка» (с. 14).

— Який склад завжди наголошений у чеській мові? (*Перший.*)

— А у польській? (*Передостанній.*)

— У французькій? (*Останній.*)

— В українській мові існує подвійний наголос.

Нижче в лівому стовпчику подано слова з наголосом, якому слід віддавати перевагу.

Переважно

алфа́віт

алфа́вітний

весня́ний

ви́сіти

до́говір

жа́ло

за́вжди

ми́лити

про́стий

я́сний

Рідше

алфа́віт

алфа́вітний

весня́ний

ви́сіти

до́говір

жа́ло

за́вжди

ми́лити

про́стий

я́сний

- Виконання вправи 3. Робота в парах.

— Запишіть віршовані рядки, додаючи слова з довідки. Поставте наголос у словах.

У портфелі в нас книжки,
Пенали, зошити й ручки.
У кожного з нас є бажання
Виразне слухати читання.

- Вправа «Асоціативний куц».

(*Новий, красивий, книжки, пенал, зошити, альбом, фарби ...*)

- Виконання вправи 4.
 - Відгадайте загадку, вивчіть та запишіть її з пам'яті.
 - Паперовий кораблик щодня
Перевозить для учнів знання.
Після плавання цей корабель
Повертається в рідний портфель.
 - Поставте наголос у словах. Потренуйтеся у правильному вимовлянні виділених слів.
 - Загадайте загадку своїм друзям.
 - Зробіть звуко-буквений аналізі слова *портфель*.

Фізкультхвилинка «Прогулянка в лісі»

Діти лісом гуляли,	(Діти ходять кімнатою.)
За природою спостерігали.	
Вгору — на сонце — подивились,	(Дивляться на сонце, рух «ліхтарики».)
Промінчиками зігрались.	
Метелики літали,	
Крильцями махали.	(Імітують метелика.)
Дружно плеснімо:	(Плещуть у долоні.)
Раз, два, три, чотири, п'ять.	
Треба нам букет зібрати.	(Присідають, імітують букет у руках.)
Раз присіли, два присіли,	(Присідають з «букетом».)
В руках дзвоника задзвонили.	
Вправо дзвін:	(Показують пальцями і стежать поглядом, як бджола летить і сідає на ніс.)
Дінь-дінь!	
Вліво дзвін:	
Дінь-дінь!	
На ніс сіла бджола.	

- Виконання вправи 5.
 - Прочитайте правильно слова.
 - Прочитайте спочатку слова, у яких наголошений перший склад.
 - Прочитайте слова, у яких наголошений другий склад.
 - А тепер — третій склад.
- Завдання за вибором:*
 - Запишіть слова, у яких наголошений перший склад.
 - Запишіть слова, у яких наголошений другий склад.
 - Запишіть слова, у яких наголошений третій склад.
- Розв'язування математичних прикладів.
 - Розв'яжіть математичний приклад.
 - Запишіть результати до зошита та запам'ятайте правильну вимову.

6. Закріплення вивченого матеріалу

Робота в групах

I група. Картка 1

- Прочитати виразно вірш. Пояснити, коли сірничок може бути «злим».

Погляньте, малята, на цей сірничок:
Червона голівка, жовтенький бочок.
На вигляд — звичайний: тонкий і малий,
Буває він добрий, буває і злий.

Грицько Бойко

- Списати вірш.
- Поставити наголос у словах.

II група. Картка 2

- Прочитати слова.

- Записати у два стовпчики та поставити наголос.

Наголошений перший склад

Наголошений другий склад

Бджола, бабуся, дідусь, лялька, олень, гумка, подруга, ведмідь, їжак, Україна, вересень, вулиця, зозуля, цукор, диктант.

III група. Картка 3

- Прочитати текст.
- Виписати виділені слова і поставити наголос.

Меліса — трав'яниста *рослина*, яку ще часто називають лимонною *м'ятою*. У грецькій мові це слово означає «бджола». Так, траву прозвали через те, що вона є гарним медоносом. Інші її назви — пасіка, медівка. *Листя і квітки* меліси додають у будь-який чай.

- До слова *м'ятою* побудувати звукову модель.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Метод «“Тонкі” й “товсті” запитання»

Орієнтовний зміст «тонких» запитань:

- Що ми сьогодні вчилися робити на уроці?
- Яке завдання вам найбільше сподобалося виконувати?
- Чи всі слова, написані вами, були правильними?

Орієнтовний зміст «товстих» запитань:

- Чому деякі завдання виконані дуже гарно?
- Як потрібно працювати на уроці, щоб гарно виконувати всі завдання?

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

Картка 1

- Прочитати виразно вірш.

УКРАЇНСЬКА МОВА

Золоте курчатко
В золотій торбинці
Принесло сьогодні
Літери дитинці.
А дитина з літер
Збудувала слово.
І звучить, як пісня,
Українська мова.

Ганна Чубач

- Виписати слова, у яких наголошений другий склад.
- Записати звукову схему до виділеного слова.

Картка 2

- Прочитати виразно вірш.

Дніпро широкий, пісня солов'їна,
На каштанах голуба роса,
Рідний Київ — серце України,
Наша слава, гордість і краса.

Іван Нехода

- Списати вірш.
- Поставити наголос у словах.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 8. СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА СМИСЛОРОЗРІЗНЮВАЛЬНОЮ РОЛЛЮ НАГОЛОСУ В СЛОВАХ. ТРЕНУВАЛЬНІ ВПРАВИ НА ВИЗНАЧЕННЯ НАГОЛОСУ В СЛОВАХ. ЕКСПЕРИМЕНТУЮ З НАГОЛОСОМ У СЛОВАХ

Мета: навчати учнів правильно вимовляти слова, у яких припускаються помилок у наголосі; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів; розвивати мовлення учнів; виховувати бажання вчитися.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Щоб наш урок був удалим, проведеним із гарним настроєм, я пропоную почати із вправи «Посмішка». Візьмімося за руки, посміхнімося сусідові ліворуч, посміхнімося сусідові праворуч, передамо тепло своїх долоньок одне одному, подумки побажаймо собі успіху!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Гра «Світлофор».

У кожної дитини — цеглинки LEGO зеленого, червоного, жовтого кольорів.

Правила гри. Якщо речення правильне, учні піднімають зелену цеглинку. Якщо речення помилкове — червону. Якщо ж учень не знає відповіді, то піднімає жовту цеглинку.

- Наголос — це виділення складу в слові посиленням голосу. (*Зелена картка.*)
- Наголос — це значок над літерою, яка позначає приголосний звук. (*Червона картка.*)
- Наголос — це значок над літерою, яка позначає голосний звук. (*Зелена картка.*)
- У слові один звук і склад вимовляються з більшою силою голосу. (*Зелена картка.*)
- У слові є тільки ненаголошені звуки і склади. (*Червона картка.*)
- У слові є наголошені та ненаголошені звуки і склади. (*Зелена картка.*)

2) Каліграфічна хвилинка.

Урок почнемо без запинки
З каліграфічної хвилинки.

- Запис з'єднань.

Ба лф ере еро дя еви

- «Складання» слів.

— Ці з'єднання я взяла зі слів, правопис яких ми вивчали на попередніх уроках.

Але... поки я несла вам слова, склади «заплуталися». Спробуйте їх зібрати.

Батьчиківна

ньревесе

телдя

віталфа

ройге

речекиви

(*Батьківщина, алфавіт, вересень, герой, дятел, черевики.*)

— Складіть речення з одним словом на вибір.

3. Мотивація навчальної діяльності

— Послухайте текст. Поясніть, чому виникло непорозуміння.

Одного разу Дмитрик написав оповідання і дав його Андрійкові. Той почав читати вголос.

«Колись в одній далекій країні на березі ріки стояв великий замок. Його охороняли мужні та хоробрі воїни. Одного разу на них напали вороги. Почався бій, страшне пекло!»

— Нічого не розумію, — розгубився Андрійко.

— Я такого не писав! — схопився Дмитрик.

— Назвіть «неправильні» слова і вимовте слово з правильним наголосом.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці будемо тренуватися у визначенні наголосу в словах.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 16–17).

- Виконання вправи 6. Робота в парах.
 - Змініть слова за зразком і запишіть. Запам'ятайте, як наголошуються ці слова.
 - Прочитайте зразок. (*Зірка — зіркі.*)
 - Поставте наголос у словах.
- Виконання вправи 7. Робота в парах.
 - Змініть слова за зразком і прочитайте. Складіть і прочитайте речення із трьома словами (*на вибір*).
 - Вправа «Біном фантазії».
 - Зі словами *казка, книжка, загадка, приказка* складіть цікаву розповідь.
 - Ознайомлення учнів із порадою на с. 16.
 - Щоб запам'ятати наголос у слові, правильно проговори його кілька разів.
 - Виконання вправи 8.
 - Змініть слова за зразком. Потренуйтеся у правильному вимовлянні пар слів.
Низька́ — низький.
 - Стара́ — ... (*старий*).
 - Тонка́ — ... (*тонкий*).
 - Товста́ — ... (*товстий*).
 - Дзвінка́ — ... (*дзвінкий*).
 - Запишіть ці пари слів до зошита.
 - Гра «Хто більше?».
 - М'яч (*який?*) ..., ... (*футбольний, маленький, зелений, гумовий, легкий, шкіряний, білий, великий, тенісний, баскетбольний*).
 - Вправа «Квест-цікавинка».
 - Чи знаєте ви, що український футболіст, головний тренер збірної України Андрій Шевченко захопився цим видом спорту ще з дитинства? Він постійно проводить час зі своїми чотирма синами на футбольному полі.

Фізкультхвилинка. Руханка «Спортивна сумка»

У сумці лежать 6 цеглинок LEGO різного кольору. Діти по черзі дістають цеглинки, об'єднуючись у групи за кольором. Потім виконують відповідні дії окремо, парами, трійками, четвітками чи групою.

Жовта цеглинка — десять разів присісти.

Помаранчева цеглинка — плеснути 10 разів, піднявши руки вгору.

Зелена цеглинка — помахати руками, як птахи, під лічбу: 1, 2, 3, 4, 5.

Червона цеглинка — підстрибнути п'ять разів на лівій нозі.

Синя цеглинка — підстрибнути п'ять разів на правій нозі.

Блакитна цеглинка — піднятися на носочки п'ять разів.

- Виконання вправи 9.
 - Про кого так кажуть?
Воду носить — рука болить,
Кашу варить — рука болить,
А каша готова — і рука здорова.
 - Прочитайте пари слів: *но́сить — носіть, варі́ть — ва́рить*.
 - Зробіть висновок про роль наголосу.
- Вправа «Крісло автора».
 - Як ви розумієте вислів «Добра людина хоче добра всім людям»?
- Виконання вправи 10.
 - Прочитайте вислови.
 - Поясніть їхні значення.

Дешева рибка, та дорога з неї юшка.
Тоді дорога успішна, коли розмова втішна.

— Запишіть вислови. Поставте наголос у виділених словах.

- Виконання вправи 11.

— Відгадайте загадку Дмитра Білоуса. Складіть і запишіть речення зі словами-відгадками. Поставте у них наголос.

- Слухання вірша.

Наголос — значок маленький —
Силу незвичайну має
Та слів значення міняє.
Зробив із замку він замок.
Із атласу — атлас,
Дороба стала дороба...
Були брати, а стало — брати,
А замість сіяти — сіяти!
Ну що тут вам іще сказати?

— Поясніть значення кожної пари слів.

2) Вправа «Хвилинка спілкування». Робота в парах.

— У крамниці я придбала блискучу сукню з атласу.
— Із атласу чи атласу? Не розумію, хіба сукня з паперу?

— Продовжте розмову.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Зайве» слово». Запис слів за абеткою.

— Прочитайте слова. Поставте наголос.
Вишня, малина, абрикос, слива, огірок.
— Яке із записаних слів, на вашу думку, «зайве»? Чому?

2) Робота в парах (на індивідуальних картках).

— Зі слів кожного рядка складіть речення і запишіть їх. Над словами поставте наголос.

Картка 1

- в, живемо, ми, Україні.
- землю, дуже, ми, любимо, свою.

Картка 2

- ліс, у, весна, прийшла.
- джмелі, гудуть, та, комахи, інші.

Картка 3

- темна, насунула, хмара.
- рясний, пішов, дощ.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

— Оцінимо наш урок цеглинками LEGO!
— Хто на уроці працював із задоволенням — піднесіть угору червону цеглинку;
кому на уроці було сумно — піднесіть зелену цеглинку;
хто на уроці дізнався щось нове — піднесіть жовту цеглинку.

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

Картка 1

За допомогою словника постав наголос у словах.
Жайворонок, посередині, українська, фартух.

Картка 2

- Склади зі складів слова.
дметПре, ннячита, вийчерго, метрсанти.
- За допомогою словника постав наголос у словах.
(Предмет, читання, черговий, сантиметр)

Додаток

НАГОЛОС

Зібралися одного разу слова на раду, почали казати, які вони всі корисні та значущі. Але забули слова запросити на свою раду НАГОЛОС. І він дуже образився. Коли слова почали виступати, Наголос раптом вискочив і закричав:

— Що ви без мене знаєте? Якщо захочу, візьму і зміню значення у вас!

Слова, звісно, не повірили. Вийшов замОк і сказав:

— Я тебе не боюся, я такий сильний і важкий, що впораюся з якимось НАГОЛОСОМ. Адже Наголос — це ж просто риска!

Наголос розсердився і раптом перестрибнув з останнього складу на перший, і зник замОк, і виник зАмок.

Слова почали обурюватися, соромити Наголос, а він продовжував доводити свою значущість. Ось уже замість Атлас вийшов атлАс, замість дорОга — дорогА.

Бачать слова, що не обійтися їм без Наголосу! Відвели йому почесне місце на своїх зборах. Відтоді до Наголосу ставляться з великою повагою.

ЯК ЗВУКИ НАВЧИЛИСЯ ПЕРЕТВОРЮВАТИСЯ НА ЛІТЕРИ

Багато часу минуло з тих пір, як оселилися в одній чарівній країні звуки. Вони були невидимками, зате любили співати.

Одного разу в тій країні з'явився чарівник з іншого королівства. Йому там так сподобалося, що він захотів ближче познайомитися з її жителями. А коли дізнався, що всі жителі — невидимки, дуже засмутився. Але він все-таки був чарівником, причому дуже добрим. І вирішив він кожному жителю подарувати по чарівній сукні. Кожен звук отримав сукню, не схожу на інші. Варто було її надягти, як відразу звук ставав видимим і перетворювався на букву. Букву можна було побачити, намалювати, написати. Чарівник був дуже задоволений. Адже тепер, прочитавши або проспівавши її, або прошепотівши, він називав звук на ім'я. Так вони і познайомилися.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 9. СКЛАД СЛОВА. УЯВЛЕННЯ ПРО СКЛАДОУТВОРЮВАЛЬНУ РОЛЬ ГОЛОСНИХ ЗВУКІВ. НАВЧАЮСЯ ДІЛИТИ СЛОВА НА СКЛАДИ

Мета: навчати учнів вимовляти слова, «розтягуючи» їх по складах, правильно поєднувати букви у буквосполученнях, складах, словах; активізувати і поповнювати словниковий запас; розвивати мовлення учнів; спонукати бажання навчатися, помічати красу природи.

Обладнання: індивідуальні картки, склади, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Усі беруться за руки та утворюють коло вітання.

— Нумо скажемо: «Доброго ранку!» тому:

хто ходить до школи;

хто любить цукерки;

хто любить гратися;

хто любить мріяти;

хто вміє дружити;

Іринкам, Максимкам, ...

Учитель сам демонструє поведінку під час привітання. Вітатися можна руками, носиками, щічками, спинками.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

Робота в малих групах.

I група. Робота над лічилкою

ЛІСОВА ЛІЧИЛКА

Раз і два.

Раз і два.

В нас лічилка — лісова!

В лісі — дерево дуплисте,

А в дуплі живе сова,

Що жовтаві очі має,

Спить — удень. Вночі — літає.

Добрий сну, сові приснисть!

Я — ховаюсь! Ти — жмурись!

Г. Чубай

II група. Робота над лічилкою

ЛІЧИЛКА

Під дубочком — їжачок,

На дубочку — павучок.

Біля заростів лози —

Козенятко й дві кози.

Поспішають до ріки

Два горласті гусаки.

А ще п'ять качок під в'язом...

Полічи-но всіх їх разом.

В. Кленц

III група. Робота над лічилкою

Качка з річки йшла,
гурт качок вела:
це — качатко сиве,
це — як жовта слива,
це — бруденький квачик,
це — м'якенький м'ячик,
це — як вовни жменька,
це — кривеньке,
це — сніжок побіг...
Скільки ж їх усіх?

3. Мотивація навчальної діяльності

- Які лічилки знаєте ви?
- Коли ми промовляємо лічилки? (Коли потрібно обрати ведучого у грі.)
- Як промовляють лічилки? (По складах.)
- Згадайте, коли люди ще можуть вимовляти слова по складах. (Коли вчать читати, коли на змаганнях уболівають за переможця.)
- Що таке склад? (Склад — частина слова.)

4. Повідомлення теми та мети уроку

- Сьогодні ми навчимося ділити слова на склади.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Хвилинка каліграфії.

- Чи добре ви знаєте написання літер? Тоді спробуємо написати каліграфічно.

Завдання за вибором:

Записати склади: приголосний + голосний.

Записати склади: приголосний + голосний + приголосний.

Записати склади: голосний + приголосний + приголосний.

2) Робота за підручником (с. 18–19).

- Виконання вправи 1.
 - Розгляньте уважно пазли.
 - Чим вони особливі? (На них розміщені склади.)
 - А що можна складати зі складів? (Слова.)
 - Складіть і запишіть слова, які «заховалися» у пазлах. (Слова, склади, звуки, букви, голосні.)
- Виконання вправи 2. Робота в парах.
 - Уважно розгляньте частинки слів і подумайте, які склади потрібно додати, аби утворилися слова.
 - Запишіть їх, поділяючи на склади. (Кни-ги, газе-ти, журна-ли, каз-ки, вір-ші, приказ-ки, при-слів'я, за-гадки.)
- Робота в групах. Вправа «Асоціативний куц».

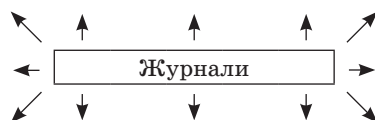
I група

(Нові, старі, цікаві, корисні ...)

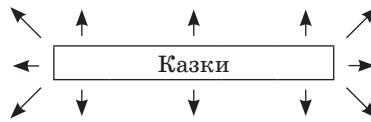
II група

(«Пізнайко», «Барвінок», яскраві, повчальні ...)

III група

(Про тварин, чарівні, українські, білоруські, ...)

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».
— Пригадайте, що ви знаєте про склад. Розкажіть у класі.
— Скористайтеся підказкою. (У кожному складі обов'язково є голосний звук. Він утворює склад.)
- Виконання вправи 3.
— Утворіть від односкладових слів двоскладові та трискладові, запишіть за зразком. Поділіть слова на склади.

Фізкультхвилинка. Руханка «Нотки»

Всі підняли руки — «Раз»,
на носках стоїть весь клас.
«Два» — присіли, руки вниз,
на сусіда подивись.
«Раз» — і вгору,
«Два» — і вниз,

на сусіда подивись.
Будем ноти ми вивчати,
разом весело співати,
До-до, ре-ре, мі-мі, фа,
Соль-соль, ля-ля, сі-сі, до.

- Вправа «Біном фантазії».
— Шукайте музикальні слова!
— Прочитайте слово *помідор*.
— Які ноти є у цьому слові? (Мі, до.)
— Прочитайте слово *доля*.
— Які ноти є у цьому слові? (Ля, до.)
(Цибуля, жирафа, дорога, квасоля, ребус.)
- Виконання вправи 4. Робота в парах.
— Визначте кількість складів у словах, не поділяючи їх на склади. Доведіть свою думку.
- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».
— Пригадайте, що ви знаєте про кількість складів. Розкажіть у класі.
— Скористайтеся підказкою. (У слові стільки складів, скільки в ньому голосних звуків.)
- Виконання вправи 5. Робота в групах.
— Запишіть приказку, яка «заховалася».

Перед вами складовиця,
А в ній приказка таїться.
Доберіть усе до ладу,
Згрупувавши склад до складу.

(Учитися ніколи не пізно!)

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота над загадкою.

— Прочитайте та відгадайте загадку.

- Морква, біб і цибулина,
Бурячок і капустана,
Ще й картопля — шусть у горщик!
Ну смачний ми зварим... (борщик!)

— З чого варять борщ? (Морква, біб і цибулина, бурячок і капустана, картопля.)

— Поділіть слова на склади, викладаючи моделі цеглинками.

2) Вправа «Склади прислів'я».

— Рухаючись за стрілочками, прочитайте два прислів'я. Поясніть їхні значення.

Щи → ре → сло → во, → доб — ре → ді → ло → ду → шу → й → сер → це → обі → грі → ло.

Сло → во → до → сло → ва → зло → жить → ся → мо → ва.

3) Вправа «Утвори слова».

— Поміркуйте, які склади слід додати, щоб утворилися слова.

Ва + ло + сли + ви + ща + ду + огі + апе +

4) Гра «Ланцюжок».

— Як поділити слово на склади? (Слово потрібно вимовити, «розтягуючи».)

— Я називатиму слово. Останній склад цього слова є початком першого. Вимовляйте слова, «розтягуючи» їх по складах.

Ластівка — качка — картопля — лялька —

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Стратегія «Перемішайтеся — Завміть — Об'єднайтеся у пари»

Ця стратегія допомагає вчителю залучити до обговорення чи навчання всіх учнів класу. Вона дає можливість кожному учневі висловити свою думку, поділитися з однокласниками своїми знаннями, повчити одне одного.

Учитель дає завдання, учні вільно ходять класом, коли чують команду педагога: «Розійдіться!». Потім він просить учнів зупинитися, об'єднатися в пари й обговорити разом проблему: «Визнач, скільки складів у слові ... фарби (кабачок, малина, скоромовка)». Учитель дає команду, й учні починають рухатися класом. Педагог дає команду «Завміть!», діти тиснуть руку тому, хто стоїть найближче до них, об'єднуються з цим учнем у пару і діляться думками. Через 30 секунд учитель знову подає сигнал, діти проводять обговорення в нових парах.

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виконання вправи 6 (с. 19).
- Робота на картках.

Картка 1

1. Встав потрібні склади так, щоб утворилися назви птахів.
2. Прочитай слова.
3. Вимов слова, «розтягуючи» їх по складах.
4. Запиши слова у зошит.

Во..рона, ..тел, сні.., ..лека, со...

Слова для довідок: ворона, дятел, снігур, лелека, сова.

Картка 2

1. Перестав склади так, щоб утворилися назви птахів.
2. Прочитай слова.
3. Вимов слова, «розтягуючи» їх по складах.
4. Запиши слова у зошит.

Вонаро, телдя, гурсні, лекале, васо.

Слова для довідок: ворона, дятел, снігур, лелека, сова.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

**УРОК 10. ПЕРЕНОС ЧАСТИН СЛІВ ІЗ РЯДКА В РЯДОК ПО СКЛАДАХ.
ПРАВИЛО ПЕРЕНОСУ СЛІВ ЗІ СКЛАДАМИ, ПОЗНАЧЕНИМИ ОДНІЄЮ БУКВОЮ.
ПРАВИЛА ПЕРЕНОСУ СЛІВ ЗІ ЗБІГОМ ДВОХ І КІЛЬКОХ ПРИГОЛОСНИХ ЗВУКІВ.
НАВЧАЮСЯ ПЕРЕНОСИТИ СЛОВА З РЯДКА В РЯДОК**

Мета: навчати переносити слова зі складами, позначеними однією буквою, та зі збігом приголосних звуків; розвивати усне мовлення, пам'ять, увагу; виховувати почуття взаємодопомоги, самостійність.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Робота в малих групах.

I група. Гра «Розсипанка»

Школ..рі	лярішко	лярішко
----------	---------	---------

II група. Гра «Дешифрувальник»

	а	б	в
1	ш	к	с
2	л	я	о
3	р	і	ю

Код: 1а, 1б, 2в, 2а, 2б, 3а, 3б.

Відповідь: школярі.

III група. Вправа «Квест»

— Знайдіть зазначені букви. Складіть із цих букв слово.

шишка	коза	лялька	ріка
1	1, 2	1, 2	1, 2

(Школярі.)

2) Хвилинка каліграфії.

Шшшшш ШШШШШ

Шк ко ол ля рі школярі

Завдання за вибором

Школярі (які?) ...

Школярі (що роблять?) ...

Перенести слово школярі по складах.

Гра «Яке слово заховалося?»

Школярі — школяр, Коля, Оля, і, ля, якір, рок, кляр, як, олія, яр, шок, рік, кір.

3. Мотивація навчальної діяльності

— Як переносять слова? *(По складах.)*

— Як визначити кількість складів у слові? *(У слові стільки складів, скільки голосних звуків.)*

— Як правильно перенести слово *кішка, мишка, гуска?*

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося переносити частини слів із рядка в рядок по складах.

5. Вивчення нового матеріалу

Робота за підручником (с. 20–21)

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».
 - Як потрібно переносити слова з рядка в рядок?
 - Прочитай та розкажи у класі. (*Слова переносяться з рядка в рядок складами. Односкладові слова не поділяються для переносу.*)
- Виконання вправи 1. Робота в парах.
 - Прочитайте текст.
 - Поділіть для переносу виділені слова.
 - Скористайтеся порадою. (*Склад, позначений однією буквою, не залишається в рядку і не переноситься.*)
 - Порівняйте, як діляться слова на склади та як вони діляться для переносу, за схемою на с. 20.
- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».
 - Як потрібно переносити слова з рядка в рядок, якщо збігаються два приголосні?
 - Прочитай та розкажи у класі. (*В українській мові є слова зі збігом приголосних. Такі слова можна переносити по-різному.*)
- Виконання вправи 2.
 - Переставте рядки так, щоб прочитати загадку Ганни Чубач. Відгадайте її.
 - Всім про все вона розкаже
І малюночки покаже.
Усіх розуму навчить,
Хоч сама завжди мовчить. (*Книжка.*)
 - Випишіть виділені слова і поділіть їх для переносу різними способами.
 - Скористайтеся підказками. (*Не можна переносити слова так, аби розривалося сполучення приголосного з голосним (злиття).*)
 - Розгляньте, як розривати не можна.

Фізкультхвилинка. Руханка «Морозиво»

— Я знаю, що ви всі любите морозиво. Уявіть, що ви завітали до Снігової королеви, замерзли й самі стали схожими на морозиво. Тіло, руки, ноги, голова скуті холодом... Брр... Але прийшов добрий чарівник і сказав: «Заплющте очі! Покладіть руки на коліна. Вам зручно, вам ніщо не заважає... Зараз почнемо відтавати. Зігріваються й відтають пальчики ніг, зігріваються й відтають ступні, зігріваються й розслаблюються коліна. Тепло йде від пальчиків ніг угору, ноги теплі, вони розслабляються. Зігріваються пальчики рук. Пальці розслаблюються. Зігріваються й розслаблюються долоні. Зігріваються й розслаблюються кисті рук. Тепло від кистей йде до ліктиків. Від ліктиків до плечей. Руки теплі, розслабилися. Вам тепло. Тепло йде по всьому тілу, від животика піднімається до грудей, шиї, голови. Обличчю жарко. Обличчя розслабилось, ротик відкрився, голова повисла.

Розтануло морозиво, розтеклося солодкою калюжею по підлозі».

- Виконання вправи 3. Робота в групах.
 - Доповніть прислів'я словами із правого стовпчика і запишіть. Поділіть для переносу по два слова зі збігом приголосних.
Мудра книжка краща за найбільше багатство.
З книжкою подружишся — розуму наберешся.
З книжками жити — з добром дружити.

6. Закріплення вивченого матеріалу

Робота в групах. Вправа «Броунівський рух»

Червона картка

1. Спиши вірш.

Олина мама пішла на роботу,
Оля зробила всю хатню роботу:

Квіти полила і посуд помила —
Мама своєю помічницю хвалила.
Надія Черкес

2. Підкресли слова, що не можна перенести з рядка в рядок.
3. Побудуй звукову модель виділеного слова.

Зелена картка

1. Спиши слова. Визнач у кожному слові кількість складів.
Галявина, орел, **жовтень**, лід, мешканці, удав, урок, морква, цукерка, обід, **снот**, арена.
Зразок. Галявина (4 скл.), ...
2. Зроби звуко-буквений аналіз виділених слів.
3. Побудуй речення з виділеними словами.

Жовта картка

1. Прочитай речення. Випиши двоскладові слова, поділяючи їх рискою на склади для переносу.
У саду дозріли груші, сливи, яблука. Плоди смачні та **духмяні**. Люди збирають урожай.
2. Зроби звуко-буквений аналіз виділеного слова.

Синя картка

1. Спиши слова.
Море, **сквер**, булка, верба, олія, вудка, вогонь, глід, голка, ірис, гуска, зубр, **зозуля**, жінка.
2. Підкресли лише ті, що можна перенести з рядка в рядок.
3. Побудуй речення з виділеними словами.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Використання стратегії «Ромашка Блума»

Орієнтовні запитання

Просте. Що цікавого було сьогодні на уроці?

Уточнювальне. Я правильно зрозуміла, що сьогодні діти старанно працювали?

Пояснювальне. Чому нам потрібно знати, як переносити слова зі збігом приголосних?

Творче. Що було б, якби люди не вмiли писати?

Оцінювальне. Як ви оціните свою роботу на уроці?

Практичне. Де ми використаємо здобуті знання?

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

Картка 1

Поділи подані слова для переносу різними способами.

Картопля, капуста, редиска, часник, морква.

Картка 2

- Віднови вірш. Запиши його.
- Випиши слова, що можна поділити для переносу різними способами.
- Прочитай виділені слова по складах. Визнач, скільки в них складів.

Вишивала осінь
голубенька просинь,
старанно **сорочку** —
золоті **листочки**.

(Вишивала осінь
старанно сорочку —
голубеньку просинь,
золоті листочки.)

Віра Паронова

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 11. ПРАВИЛА ПЕРЕНОСУ ЧАСТИН СЛІВ ІЗ БУКВАМИ *й* ТА *ь* У СЕРЕДИНІ СЛІВ. ПРАВИЛА ПЕРЕНОСУ СЛІВ ІЗ БУКВОСПОЛУЧЕННЯМИ *ьо, йо*. НАВЧАЮСЯ ПЕРЕНОСИТИ СЛОВА З РЯДКА В РЯДОК

Мета: навчати учнів переносити частини слів з літерами *й* та *ь* та буквосполученнями *ьо, йо* у середині слів; активувати і поповнювати словниковий запас; розвивати мовлення учнів; виховувати наполегливість, бажання вчитися.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO, ілюстрації птахів.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Домалюй настрої»

Діти сидять за партами у колі. У кожного — аркуш білого паперу і кольоровий олівець. Кожен за декілька секунд на своєму аркуші малює те, що відповідає його настрою, і передає аркуш сусідові ліворуч. І так малюнки рухаються по колу, поки не повернуться до свого власника.

- Чи упізнаєте ви свій малюнок?
- Чи сподобався він вам?
- Який настрої виникає у вас, коли ви розглядаєте довершений варіант вашого малюнка?
- Позначте свій настрої на смайликах.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Робота над загадкою.

- Рівно риску проведи
І квадратик спробуй,
Та у руки ти візьми
Цю струнку особу.
Натиск витримає стійко
Впевнена, струнка... (лінійка).

2) Хвилинка каліграфії.

Лллллл ЛЛЛЛ

Лі ін ні йй ка лінійка

3. Мотивація навчальної діяльності

1) Вправа «Голосування цеглинками».

Якщо відповідь правильна — піднімають зелену цеглинку, якщо неправильна — червону.

- У слові стільки складів, скільки приголосних. (Так.)
- У слові стільки складів, скільки голосних. (Так.)
- Слова переносяться по складах. (Так.)
- Злиття приголосного та голосного розриваються. (Ні.)
- Є слова, де приголосні звуки збігаються, наприклад: *ли-стки, се-стра*. Такі слова можна переносити по-різному. (Так.)
- Слово *листки* можна переносити так: *ли-стки, лис-тки, лист-ки*. (Так.)

2) Слухово-зоровий диктант.

Лійка, байка, лялька, пальма, майонез, сльози.

3) Проблемне питання. Прийом «Метод гіпотез».

— Як правильно поділити на склади записані слова?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Для того щоб визначити, чия гіпотеза правильна, нам потрібно сьогодні навчитися переносити слова з літерами *о* та *ь* в середині слова.

5. Вивчення нового матеріалу

Робота за підручником (с. 22–23)

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».

— Як потрібно переносити слова з рядка в рядок із буквами *й* та *ь*?

— Прочитай та розкажи у класі. (*Під час переносу слів букви «й» та «ь» залишай із попередньою буквою.*)

- Виконання вправи 4. Робота в парах.

— Прочитайте текст.

— Випишіть у стовпчик слова — назви птахів. Поділіть їх на склади і для переносу.

Чайка — чай-ка.

Сойка — сой-ка.

Жайворонок — жай-воронок.

Соловейко — соловей-ко.

— За потреби скористайтеся порадою.

- Вправа «Квест-цікавинка».

Сойка — дуже розумний птах. Коли вона ховає припаси, то стримує свої галасливі крики і намагається діяти максимально тихо, щоб ніхто із суперників не дізнався про її схованку. І при зворотній ситуації, коли сойка за кимось підглядає, аби поцупити чогось, вона теж поводить себе дуже тихо, щоб не видати своєї присутності.

Припиняють шуміти сойки і в період гніздування. Свої гнізда вони влаштовують на деревах, на висоті від півтора до п'яти метрів. У будівництві гнізда беруть участь і самець, і самка. Мостять сойки досить недбало, половина гілок у них просто падає на землю. Цікаво відзначити, що гніздо сойки будують по черзі. Поки один з птахів літає за гілками, інший укладає свої гілки в майбутнє гніздо. Коли перший птах повертається з будівельним матеріалом, інший звільняє йому місце і відлітає за своєю порцією гілок. З появою в гнізді яєць починається період насиджування, що триває сімнадцять днів. Потім з яєць з'являються пташенята. Годує їх сойка-мама, а їжу, дрібних гусениць, приносить сойка-тато. Ледве навчившись літати, пташенята залишають гніздо і приєднуються до загальної зграї, літають і шумно галасують у лісі.

Сойки — справжні пересмішники. Вони із задоволенням передражнюють інших птахів. Але не тільки пташині голоси їм підвладні. Сойки легко відтворюють звуки людського мовлення, гавкіт собак, мекання кози і навіть стукіт сокири.

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».

— Яким знаком позначають м'якість приголосного звука?

— Прочитай та розкажи у класі. (*М'якість приголосного звука на письмі позначається знаком м'якшення.*)

— Зробіть звуко-буквений аналіз слів *тюльпан, місяць*.

- Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».

— Поясни, від якого слова походить слово *пальчатки*.

— Прочитайте слова.

— Поділіть для переносу.

Фізкультхвилинка. Гра-руханка «Полювання на лева»

— Ми йдемо полювати на лева. (*Впевнено йдуть по колу.*)

— Не боїмося ми нічого! (*Відображають активним розмахуванням рук.*)

— Ой, а це що?

— Болото! Чав! Чав! Чав! (*Імітують обережний хід, високо піднімаючи коліна.*)

— Ой, а це що?

— Море! Буль! Буль! Буль! (*Роблять плавальні рухи руками.*)

— Ой, а це що?

— Поле! Топ! Топ! Топ! (*Тупають ногами.*)

— Ой, а це що?

- Це дорога навпростець! (*Упевнено йдуть.*)
- Ой, а це хто? Такий великий! (*Показують.*) Такий пухнастий! (*Рухи-погладжування.*)
- Ой, та це ж лев! (*Показують, як злякалися.*)
- Побігли додому! Через поле! Топ! Топ! Топ!
- Через море! Буль! Буль! Буль!
- Через болото! Чав! Чав! Чав!
- Прибігли додому! Сховалися! (*Присідають.*)
- Які ми молодці! (*Погладжують себе по голові.*)
- Які ми хоробрі! (*Легенько стукають кулачком по грудях.*)
- Ми нічого не боїмося! (*Заперечливо похитують указівним пальчиком.*)

• Вправа «Я — учителька. Я — учитель».

- Як потрібно переносити слова з рядка в рядок із буквосполученнями *йо* та *ьо*?
- Прочитай та розкажи у класі. (*Під час переносу слів буквосполучення «йо» та «ьо» не можна розривати.*)

• Виконання вправи 5. Робота в парах.

- Утворіть і запишіть сполучення слів за зразком.

Знайомий артист.
Районний конкурс.
Гайові квіти.
Серйозна розмова.

— Поділіть слова — назви ознак предметів для переносу.

• Вправа «Я — учителька. Я — учитель».

- Яким знаком позначають м'якість приголосного звука перед *о*?
- Прочитай та розкажи у класі. (*М'якість приголосного звука перед «о» позначається знаком м'якшення (ь).*)

— Зробіть звуко-буквений аналіз слова *кольоровий*.

• Виконання вправи 6. Робота в парах.

- Прочитайте прислів'я.
- Поясніть, як ви розумієте їхнє значення.
- Запишіть прислів'я. Поділіть виділені слова для переносу.

6. Закріплення вивченого матеріалу

Робота в групах (за картками)

Червона картка

1. Позначте картки, на яких слова правильно поділені на склади для переносу.

оп-еньки	коль-оровий	ча-йник
жол-удь	ю-шка	тю-льпан
ляль-ка	вір-ш	май-ка
ма-йонез	маль-вничка	бу-льйон

2. Обговоріть, які правила переносу порушили на інших картках.

Зелена картка

1. Утворіть зі складів слова.

Ра-	-йон	ма-	-йори	-льва
кінь	яг-	-ня	буруль-	-ка
бать-	-ко	батьо-	-рий	

2. Обговоріть, які правила переносу дотримано на картках.

(*Район, майори, мальва, кінь, ягня, бурулька, батько, бадьорий.*)

Жовта картка

1. Розподіліть малюнки у два контейнери: у перший покладіть ті, що поділити для переносу не можна, у другий — які діляться.

Малюнки: йорж, енот, журавель, рак, змія, черепаха, ящірка, дятел, ластівка, чайка, зубр, лев, лось, тигр, рись, собака, вовк, мавпа, ведмідь, заєць.

2. Обговоріть, які правила переносу дотримано на картках.

Синя картка

1. Позначте горизонтальними рисками на картках поділ слів на склади для переносу з рядка в рядок.

мрійник	сльоза	серйозний
лівійка	опеньок	знайомий
майданчик	бадьорий	майор
Марійка	польовий	район
пильний	слизько	мальва

2. Обговоріть, які правила переносу дотримано.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Рюкзак»

Кожен учень має змогу відповісти на запитання: «Які зі здобутих на уроці знань і вмінь він візьме із собою для використання на інших уроках? Про що цікаве розповість удома?». Відповіді «складають» у рюкзак (*уявний чи справжній*).

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

• Прочитайте і відгадайте загадки.

1. Сонечко в траві зійшло,

Усміхнулось, розцвіло,

Згодом стало біле-біле

І за вітром полетіло. (*Бакульба.*)

2. Гуде, шумить, кипить, і пара йде,

Смачний заварює нам чай.

Хто ж він такий? От відгадай. (*Никчай.*)

• Поділіть слова-відгадки для переносу.

• Спишіть одну загадку і відгадку до неї (*за вибором*).

• Пригадайте правила переносу, якими довелося скористатися.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 12. ПРАВИЛА ПЕРЕНОСУ СЛІВ ІЗ БУКВОСПОЛУЧЕННЯМИ *дж, дз*. ПРАВИЛО ПЕРЕНОСУ СЛІВ ІЗ АПОСТРОФОМ. НАВЧАЮСЯ ПЕРЕНОСИТИ СЛОВА З РЯДКА В РЯДОК

Мета: удосконалювати навички правильної вимови й написання слів з буквосполученнями *дж, дз* та слів з апострофом; учити переносити слова з буквосполученням *дж, дз* та з апострофом; розвивати вміння робити звуко-буквений аналіз слів з *дж, дз* та з апострофом; активізувати словниковий запас школярів; розвивати навички орфографічного письма, комунікативні навички, увагу та пам'ять; виховувати любов до рідної мови; розвивати навички самостійної та групової роботи; виховувати товариські взаємини, інтерес до мовних явищ; заохочувати до співробітництва.

Обладнання: індивідуальні картки, ілюстрації комп'ютерів.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Робота за віршем.

Ми — дзвіночки,
Лісові дзвіночки,
Славим день.
Ми співаєм,

Дзвоном зустрічаєм:
День!
День.

Павло Тичина

2) Хвилинка каліграфії.

Дз дз дз дз дзвіночки

— Зробіть звуко-буквений аналіз виділених слів.

3. Мотивація навчальної діяльності

— Чи готові ви дати відповідь на запитання: «Як перенести слова *пир'іна* та *родзинки*?».

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося переносити слова із буквосполученнями *дж, дз* та апострофом.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 24–25).

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».
 - Як потрібно переносити слова з рядка в рядок із буквосполученнями *дж, дз*?
 - Прочитай та розкажи у класі. (*Під час переносу слів буквосполучення «дж», «дз» розривати не можна.*)
- Виконання вправи 7. Робота в групах.
 - Прочитайте текст.
 - Придумайте мелодію і проспівайте пісню.

Ходжу, ходжу по садочку,
По зеленім барвіночку.
Ходжу, ходжу та й думаю,
Як на світі жити маю.

— Запишіть і поділіть для переносу слова *ходжу, приходжу, переходжу, заходжу*.

- Виконання вправи 8.
 - Відгадайте загадку.
 - Випишіть слова із буквосполученням *дз*.

Він мелодію зіграє, як будильник продзвенить.
На хвилинку-другу змовкне, потім знову *задзвенить*.

— Зробіть звуко-буквений аналіз виділеного слова.

- Вправа «Квест-цікавинка».

Уперше в широкий продаж мобільний телефон надійшов у США 1983 року. Він коштував близько чотирьох тисяч доларів. Телефон *Nokia 1100* визнаний найпопулярнішим мобільником усіх часів. Було продано понад чверть мільярда примірників. Перший мобільний телефон важив майже кілограм і розряджався за пів години розмови. *IBM Simon* — перший у світі смартфон, винайдений 1993 року. Вже тоді він мав сенсорний дисплей. Перше SMS-повідомлення було надіслано 1992 року. Мобільних телефонів у світі зараз більше, ніж людей. Водії автомобілів частіше потрапляють в аварії через розмови по мобільнику за кермом. Більшість проданих в Японії телефонів — водонепроникні, адже багато японців не розлучаються зі своїм мобільником навіть у душі. Сучасні смартфони в рази потужніші, ніж комп'ютери, встановлені в космічних кораблях, що доставляли американських астронавтів на Місяць і назад. У багатьох країнах стільникові вишки маскують під дерева, щоб не псувати пейзаж. Телефони шкодять екології більше, ніж здається на перший погляд, через наявність у них акумуляторів зі шкідливими речовинами. В Естонії можна голосувати на виборах, використовуючи спеціальний додаток на мобільному телефоні.

- Вправа «Хвилинка спілкування».
 - Як правильно: *зателефонувати* чи *подзвонити*?
 - Можна вживати обидва слова?
 - А я думаю, що правильніше говорити: *зателефонувати*.
 - Продовжте розмову.

Фізкультхвилинка. Гра «Дракон»

Звучить весела музика. Діти шикуються одне за одним і міцно тримаються за плечі одне одного. Перша дитина — «голова дракона», остання — «хвіст дракона». «Голова дракона» намагається упіймати «хвіст», а той ухиляється від неї.

Зауваження:

Стежте, щоб діти не відпускали одне одного.

Стежте, аби ролі «голови дракона» і «хвоста» виконували всі охочі.

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».
 - Як потрібно переносити слова з апострофом?
 - Прочитай та розкажи у класі. (*Під час переносу слів апостроф не відокремлюється від попередньої букви.*)
- Виконання вправи 9. Робота в парах.
 - Прочитайте вірш.
 - Про кого йдеться у вірші?
 - Чому діти збирали рослини?
 - Вивчіть вірш і запишіть його з пам'яті. Поділіть для переносу слова з апострофом.

Рве Мар'янка у торбинку
Подорожник, материнку.
А Дем'ян і Оля з Гнатом
Назбирали кошик м'яти.

— Зробіть звуко-буквений аналіз слова *м'ята*.

- Виконання вправи 10.
 - Прочитайте вірш Світлани Цушко.
 - Чи сподобався вам вірш?
 - Випишіть виділені слова і поділіть їх для переносу.

2) Вправа «Біном фантазії».

— Пофантазуйте і складіть казку про комп'ютеренят.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Розподільний диктант.

— Я продиктую слова, а ви розподіліть їх у два стовпчики: у перший — слова, що можна переносити; в другий — слова, які не можна переносити.

Комп'ютер, м'яч, пір'їна, в'ється, п'ять, з'їв, п'ю, б'є, хом'як, пам'ять.

Комп'ютер	м'яч
пір'їна	п'ять
бур'ян	з'їв
хом'як	п'ю
пам'ять	б'є

— Чому слова другого рядка не можна переносити? (Бо вони односкладові.)

— Як переносять слова? (Слова переносять по складах.)

— Поділіть на склади слова *пір'їна, в'ється, хом'як, пам'ять*.

Пригадайте:

При переносі апостроф не відокремлюється від попередньої букви!

2) Робота в парах. Поділ слів для переносу з наступною самоперевіркою.

Комп'ютер, м'яч, пір'їна, п'ять, б'є, з'їв, бур'ян, хом'як, п'ю, пам'ять.

Перевірка роботи проводиться за карткою, на якій написані слова з правильним переносом.

Комп'ютер, м'яч, пір'їна, п'ять, б'є, з'їв, бур'ян, хом'як, п'ю, пам'ять.

3) Гра «Прочитайте закодоване слово». Робота в парах.

Релодже	никводз	дзикґу	мільдж	лабджо
(джерело)	(дзвоник)	(гудзик)	(джміль)	(бджола)

Кожна пара записує утворені слова, поділяючи їх для переносу.

Перевірку роботи проводять за карткою, на якій написано слова з правильним переносом.

Дже-рело або джере-ло, дзво-ник, ґу-дзик, джміль, бджо-ла.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Рюкзачок — м'ясорубка — кошик»

Рюкзачок — це потрібні для мене знання. М'ясорубка — мені потрібно подумати над отриманою інформацією. Кошик — ці знання мені не потрібні.

2. Домашнє завдання (на картках)

Картка

- Прочитайте слова.
- Поставте, за потреби, апостроф.

Бур..як, бур..ян, мор..як, л..юдяний, л..якати, дев..ять, полум..яний, р..яска, обов..язок.

- Випишіть слова з апострофом, поділяючи їх для переносу.
- Підкресліть букви, що позначають два звуки.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 13. УКРАЇНСЬКА АБЕТКА. ПОНЯТТЯ ПРО АБЕТКУ (*алфавіт*) ЯК СУКУПНІСТЬ БУКВ, ЩО ПРИЙНЯТА У ПИСЕМНОСТІ ПЕВНОЇ МОВИ. ВПРАВЛЯННЯ У РОЗТАШУВАННІ СЛІВ ЗА АБЕТКОЮ З ОРІЄНТАЦІЄЮ НА ПЕРШУ БУКВУ СЛОВА. НАВЧАЮСЯ РОЗТАШОВУВАТИ СЛОВА ЗА АЛФАВІТОМ

Мета: узагальнити знання учнів про звуки і букви; ознайомити з поняттями «алфавіт», «абетка», «азбука»; вчити розташовувати слова за абеткою з орієнтацією на першу літеру; розвивати спостережливність, уважність, старанність, фонетичний слух; виховувати інтерес до знань, до навчання.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) *Робота за віршем.*

Для того щоб навчитися писати,
Абетку треба досконало знати,
Без букви жодної не можна обійтись,
Тож будь уважний і старанно вчись!

За Мирославом Артимовичем

2) *Каліграфічна хвилинка.*

— Запишіть каліграфічно.

ААА ааа АаАаАа

— Розпишіть слово за з'єднаннями.

аз зб бу ук ка азбука абетка алфавіт

— Зверніть увагу на правильність написання слів *азбука, абетка, алфавіт*.

3) *Завдання за вибором.*

- Гра «Розсипанка».

АЛФ.. ВІТ

ФААЛТВІ

ЛФВТААІ

- Гра «Дешифрувальник».

	а	б
1	а	і
2	ф	л
3	в	т

Код: 1а, 2б, 2а, 1а, 3а, 1б, 3б.

Відповідь. Алфавіт.

- Вправа «Квест».

Знайдіть зазначені букви. Складіть із цих букв слово.

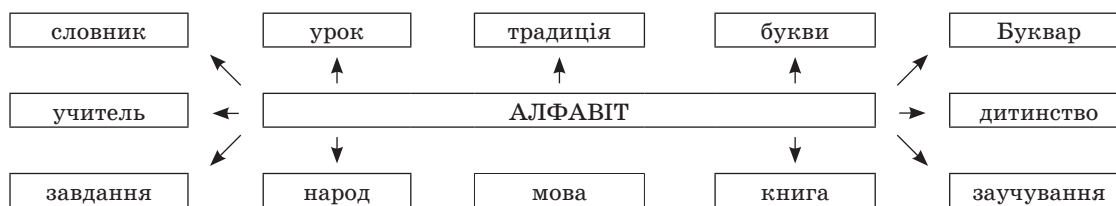
Ластівка
2, 1

Фарба
1, 2

Відро
1, 2

Дятел
3

- Вправа «Асоціативний куц».

- Вправа «Сенкан».

Іменник. Алфавіт.

Прикметники. Український, сучасний.

Дієслова. Складається, починається, вміщує.

Враження від предмета. Важливе місто Алфавіт, в нім кожна буква — цілий світ.

Висновок. Український алфавіт до знань відкриває світ.

2. Мотивація навчальної діяльності

— Запрошую учнів 2-го класу в країну Ліліпутів та Гуліверів, де живуть літери. Всі вони дружні та гостинні, часто відвідують одна одну. Кожна буква має свій будиночок, у якому вона мешкає. За-мість нумерації на будиночках — імена літер.

Веселе місто Алфавіт.
Йому сьогодні наш привіт.
До нього нам лягає путь,
У ньому літери живуть.
Живуть там літери в словах,
А кожне слово — звір чи птах,
Травиця чи барвистий цвіт.
Отож в похід за мною вслід!
Веселе місто Алфавіт.
В нім кожне слово — цілий світ.
В нім кожна літера жива,
Із них складаються слова.
Ви розпізнати їх зуміли?
Запам'ятали? Зрозуміли?
Тоді до зустрічі в книжках —
У букварях і читанках.
Бажає вам щасливих літ
Веселе місто Алфавіт!

Тамара Коломієць

— Нумо пригадаємо імена літер.

Гра «Впізнай букви»

(У всіх учнів на парті — літери або по декілька літер — весь алфавіт.)

— Покажіть літери, назви яких закінчуються на «е». («бе», «ве», «ге», «ґе», «де», «же», «зе», «пе», «те», «це», «че».)

— Ланцюжком назвіть їхні імена.

— Покажіть літери, назви яких починаються на «е». («ел», «ем», «ен», «ер», «ес», «еф».)

— Ланцюжком назвіть їхні імена.

— А тепер покажіть літери, назви яких закінчуються на «а». («ка», «ха», «ша», «ца».)

— Ланцюжком назвіть їхні імена.

— Яка літера завжди мовчить? (Знак м'якшення.)

— Відшукайте літери, які позначають голосні звуки. (а, о, е, у, и, і.)

— Назвіть ці літери.

— Знайдіть літеру, яка має найдовше ім'я. (йот.)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми повторимо українську абетку. Навчимося розташовувати слова за абеткою з орієнтацією на першу букву.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 26–27).

- Виконання вправи 1. Робота в парах.
 - Прочитайте рядки, щоб утворився вірш.
 - Як називається це місто? (*Азбука, алфавіт, абетка.*)
- Ознайомлення з поняттям *абетка (алфавіт)*.
Абетка (алфавіт) — сукупність букв у писемності якої-небудь мови, розміщені у певній послідовності.
- Вправа «Хвилинка спілкування».
 - Розгляньте ілюстрацію.
 - Нумо підслухаємо розмову вчительки з учнями.

«Учителька запитала:
— Скільки букв у абетці?
Діти відповіли:
— Шість. *А, бе, е, те, ка, а*».

 - Чи правильно відповіли діти?
 - Як потрібно відповісти?
- Виконання вправи 2.
 - Назвіть назви букв на позначення голосних і приголосних звуків за абеткою.
- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».

АБЕТКА-ЛІЧИЛКА

А, Бе, Ве, Ге, Ге, Де, Е —
Ось вже перша сімка є.
Є — не сім, а вісім! —
Сперечались Же, Зе, И —
Далі пісеньку вели.

І мирило Їх, а іЙ —
В шапочці стоїть новій.
Ка, еЛ, еМ, еН, О, Пе, еР
Разом ходять відтепер.

еС свистало, Те товклось,
У, еФ, Ха, Це, Че здалось:
Ша і Ща в гурті зівак
Загубили Ь (*м'який знак*).
Ю і Я не вийшли з гри:
— Всі ми тут, нас тридцять три!
Л. Голота

— Пригадайте назви всіх 33-х букв української абетки.

- Гра «Імена за абеткою».

Абетку, бач, вивчають Ганна,
Данило, Едик, Єва, Жанна.
С. Бондаренко

— Які імена можете назвати ви?

Фізкультхвилинка. Руханка «Настрій»

Діти ходять кімнатою, відчуваючи власне тіло.

— Подумайте про власний настрій, у якому ви почали вправу. За допомогою ходи продемонструйте різний настрій.

Кожен рух виконуйте протягом 13 секунд. Рухайтесь, як:

- дуже втомлена людина;
- щаслива людина, яка отримала радісну звістку;
- людина, яка постійно чогось боїться;

- геній, який отримав Нобелівську премію;
- канатоходець, який рухається по дроту.

Повертаючись на своє місце, покажіть настрої, у якому перебуваєте зараз.

- Ознайомлення з правильною вимовою.
Розташовуємо слова за абеткою або в абетковій послідовності.
- Виконання вправи 3. Робота в групах.
 - Розгляньте карту Європи.
 - Де на карті зображена Україна?
 - Прочитайте назви країн.
 - Якими мовами розмовляють громадяни цих країн?
 - Запишіть назви цих країн за алфавітом.
- Виконання вправи 4.
 - Розгляньте карту України.
 - Де розташована область, у якій ви проживаєте?
 - Прочитайте назви міст.
 - Яка назва «зайва»?
 - Запишіть назви українських міст за абеткою. Поставте наголос у словах.

2) Вправа «Біном фантазії».

- За що ти любиш своє місто?

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Диференційовані завдання (за власним вибором).

- Вибрати з поданих слів лише ті, які мають п'ять літер.

мед	щавель	сонце
хмара	вітер	тигр
гличик	зірка	веселка

- Вибрати з поданих слів лише ті, які мають таку саму звукову будову, як слово *жуук*.

жар	жах	жито
жаль	жну	жив
вуж	жир	ніж

2) Гра «Звуки і букви».

Один учень чітко вимовляє будь-який звук, а інший — називає відповідну букву.

3) Робота в групах. Вправа «Броунівський рух».

I група. Червона картка

Прочитай вірш. Випиши слова — назви грибів за абеткою.

В лісі дощ пройшов рясний, Розтривожив рід грибний. Дружно лізуть із землі Дивні шапочки малі:	Сироїжки, маслоки, Рижики, боровики, І лисички, і грузді, І опеньки молоді.
---	--

Валерій Фурса

II група. Зелена картка

Прочитай вірш. Запиши за абеткою всіх гостей, які завітали на чаювання до бджілок.

Чаювали дві бджоли:
Чашки з чаєм принесли
Ще й нектаром присмачили —
На листочку стіл накрили.
«Ох, як пахне ваш нектар!» —
Пропищав сусід-комар.
«Пригощайся!» — кажуть бджоли
І запрошують до столу.

Муха поруч пролітала —
 Теж у гості завітала.
 Джміль із вишні загудів —
 Теж нектару захотів.
 Потім сонечко-жучок,
 Хрущ, метелик, павучок —
 Всі разом зійшлися зрання
 На бджолине чаювання.

Наталка Книшова

III група. Жовта картка

Замість пропусків устав алфавітні назви букв *к, х, ц, ч, д, в, г*.

мура __, вікон __, __ ревики, черепа __, __ льфін, __ дмідь, соро __, бе __ мот.

Довідка. Ка, ха, це, че, де, ве, ге.

Прочитай утворені слова. Підкресли букви, що позначають приголосні звуки.

IV група. Синя картка

Вправа «Шифрувальник».

5 4 2 3 1
 о н і к в

2 5 3 1 4
 к н е о а

2 4 1 3 5 7 6
 л в с о н к и

2 3 5 4 1
 р и а г к

4) Гра «Засели будиночки».

- Слова починаються голосним звуком.
- Слова починаються приголосним м'яким звуком.
- Слова починаються приголосним твердим звуком.

Бабуся, гудзик, джміль, дзиґа, дідусь, зозуля, їжак, Київ, комп'ютер, кукурудза, лелека, лінійка, лялька, олень, олівець, папір, парасолька, телефон, Україна, українська.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

- Що тобі сподобалося на уроці?
- Які завдання виконував/виконувала легко?
- Кому допоміг/допомогла на уроці?
- Що здалося складним?

2. Домашнє завдання

Виконати вправу 5 (с. 27).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 15. КОРИСТУВАННЯ АЛФАВІТОМ У РОБОТІ З НАВЧАЛЬНИМИ СЛОВНИКАМИ. НАВЧАЮСЯ КОРИСТУВАТИСЯ АЛФАВІТОМ

Мета: ознайомити зі словниками як одним із видів довідкової літератури; навчити користуватися словниками; закріплювати знання української абетки; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати наполегливість у праці та уважність.

Обладнання: предметні малюнки, індивідуальні картки, різні словники.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Каліграфічна хвилинка.

Пи жи ри ви ин би ми ич им

Пиляв Пулип поліна із лип.

— Чим цікаві ці словникові слова? (*В усіх пишеться буква «и».*)

— Порахуйте букви *и* у скоромовці.

— Поясніть написання великої букви.

— Доберіть спільнокореневі слова до слова *липа*.

2) Малюнковий диктант.

На дошці — малюнки. Зі звороту малюнків написано слова.

— Розташуйте малюнки та слова, що є їхньою назвою, за абеткою. Запишіть слова.

Малюнки: килим, парасолька, жайворонок, дитина, лисиця.

Перевіряючи завдання, слід перевернути малюнки. Учні перевіряють, чи правильно вони написали це слово.

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Крісло автора»

— Доведіть, що ви знаєте українську абетку. Назвіть, які букви пропущено в абетці. (*Запис на дошці.*)

а б в г .. д .. є ж з ... ї й к л м н .. п р с .. у ф х ц .. ш щ .. ю я

— Запишіть їх і зачитайте. (*г, е, и, і, о, т, ч, в*)

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми будемо вправлятися у розташуванні слів за абеткою, ознайомимося з орфографічним словником, учитимемося користуватися ним — швидко знаходити необхідні слова. А також дізнаємося, які є ще словники.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 28–29).

- Виконання вправи 6.

— Прочитайте та відгадайте загадку.

Довідник — відомий,
Усім вам знайомий.
У кожна домівку,
У кожна родину

Іду я порадином
Доньці й сиуу.

- Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».

— Поміркуйте, від якого слова походить слово *довідник*.

— А слово *словник*?

- Вправа «Квест-цікавинка».

— Більшість слів мови зібрано у спеціальних книгах — словниках. Написання слів, що не перевіряються правилами, слід перевірити за орфографічним словником (*демонстрування*). А для того щоб дізнатися, що означає певне слово, тобто лексичне значення слова, потрібний інший словник — тлумачний. Аби перекласти слова, потрібний перекладний словник (*демонстрування*). Ще існують багато інших словників: це словники слів іншомовного походження, фразеологічні словники, словники синонімів та ін.

— Словник — це зібрання слів, розміщених за абеткою, з поясненням, тлумаченням чи перекладом іншою мовою. У перекладі з латини словник означає «колекція слів». Словники можуть бути об'ємними або зовсім маленькими, кишеньковими.

Якими б не були словники, інформація в них розташовується строго за абеткою!

У кожного учня на парті — орфографічний словник.

— Розгляньте орфографічний словник для початкових класів. Зверніть увагу, що слова в ньому розміщено за абеткою, а до уваги береться не тільки перша буква, а й усі наступні.

— Знайдіть у словнику слова — назви птахів.

- Гра «Алфавітний ланцюжок».

Кожен учень називає за буквою абетки слово із орфографічного словника.

- Ознайомлення з поняттям «словник» на с. 28.

- Вправа «Встановлення відповідності».

— Які словники ви знаєте? Поєднайте правильно.

— Виконайте самоперевірку. Подивіться на монітор комп'ютера. Чи так ви вважаєте?

Тлумачний — словник, у якому пояснюється значення слова.

Орфографічний — словник, у якому подано правопис слів.

Перекладний — словник, у якому подано слова якоїсь мови з перекладом на іншу мову.

- Виконання вправи 7.

— Запишіть назви словників за абеткою.

— Які з них є у вас удома?

— А у класі?

- Виконання вправи 8. Робота в парах.

— Випишіть із тлумачного словника значення слів *гривня, гривна*.

— Випишіть із тлумачного словника значення слів *адрес, адреса*.

— Чим вони відрізняються?

— Яке з них у словнику записано першим, а яке — другим?

Фізкультхвилинка. Гра «Кольорові слова»

(*Реагуємо оплесками на слова, що асоціюються з добром, і тупочемо на слова, які асоціюються зі злом.*)

Радість, щастя, друг, сум, річка, ангел, Коцій, добро, зло, матуся.

— Кожне з цих слів має своє значення. Вони різні: красиві, ніжні, приємні, інші — холодні та черстві. На щастя, добрих і лагідних слів значно більше.

Творіть добро, розказуйте про нього теплими словами.

— Добрі слова дарують радість. Погані — можуть завдавати болю, ображають людину. У народі кажуть: «Слово — не горобець, вилетить — не повернеш». Як ви розумієте цей вислів?

- Виконання вправи 9. Робота в парах.

— Випишіть з орфографічного словника п'ять слів, які відповідають на питання *хто?*

— Випишіть з орфографічного словника п'ять слів, які відповідають на питання *що?*

— Пам'ятайте! Наголос потрібно поставити обов'язково.

- Виконання вправи 10. Робота в групах.

— Прочитайте речення.

— Знайдіть в орфографічному словнику виділені слова і запишіть їх за абеткою.

— Поставте наголос у словах.

• Виконання вправи 11. Вправа «Біном фантазії».

— Поміркуйте і складіть свій вислів про словник.

2) **Вправа «Хвилинка спілкування».**

— Я написав татові на електронну пошту, а він чомусь не відповідає. Можливо, я адрес неправильно записав?

— А ти знаєш, що означають в українській мові слова *адреса* й *адрес*?

— Я гадаю, що ці слова мають однакове значення.

— Продовжте розмову.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) **Словникова робота. Робота в парах.**

— Вставте у словах пропущені букви, перевірте їхнє написання за орфографічним словником.

Г_рой, дят_л, м_даль, кал_ндар, н_діля, л_мон, ч_рвоний, яс_н.

— Запишіть перші шість слів за абеткою.

2) **Гра «Пошук».**

Учням пропонують попрацювати зі словником і знайти в ньому слова, що містять 5 букв. Діти знаходять такі слова і записують, наприклад: *озеро, дятел* тощо.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Навіщо в українській мові так багато різних словників?

— Де використовується знання абетки?

— Чи допомагало вам знання абетки під час виконання завдань?

— Про що нове ви дізналися на уроці?

— Що найбільше сподобалося на уроці?

2. Домашнє завдання (на картках)

• Вставте пропущені букви. Запишіть слова.

Б тьк вщ н

в дм дь

ж й р н к

п н д л к

• Назвіть послідовно звуки і букви в утворених словах.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 16. КОРИСТУВАННЯ АЛФАВІТОМ У РОБОТІ З НАВЧАЛЬНИМИ СЛОВНИКАМИ. НАВЧАЮСЯ КОРИСТУВАТИСЯ АЛФАВІТОМ

Мета: продовжити роботу зі словниками як одним із видів довідкової літератури; удосконалити вміння користуватися словниками; закріплювати знання української абетки; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати наполегливість у праці та уважність.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Барометр настрою»

— Доброго ранку, дорогі мої діти!

— Зі мною ви привітались, а тепер привітайтеся посмішкою одне з одним.

Ми — сімейка невеличка.

Усі друзі, я і ти.

Привітаймося, щоб личка

Всі усмішками цвіли.

— У мене сьогодні гарний настрій, адже сьогодні особливий день. Я рада зустрічі з вами.

— Діти, чи важливий настрій для людини?

— А як його можна поліпшити?

— Зігніть безіменний палець, якщо ви виспалися.

— Зігніть вказівний палець, якщо вранці вас поцілували рідні.

— Зігніть середній палець, якщо в школі ви зустрілися з другом.

— Покажіть, який у вас зараз настрій.

Вправа «Очікування»

— Складіть формулу майбутнього уроку.

У — увага

с — старанність

л — лінь

п — працьовитість

б — байдужість

і — інтерес

х — хороший настрій

(Успіх.)

— Які якості ви вилучили?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Вправа «Вірю — не вірю»

«Вірю» — учні піднімають зелену цеглинку, «не вірю» — червону.

- В орфографічному словнику ми можемо дізнатися про правильне написання слів.
- У слові *адреса* наголошений другий склад.
- У тлумачному словнику можна знайти значення слова.
- Перекладний словник перекладають з одного столу на другий.

3. Актуалізація опорних знань

1) Гра «Подумай і скажи».

— Узявши за початок літеру іншого кольору й «перестрибуючи» через одну, прочитайте слова.

к ю Щ н о а і ж й ш а и
 о г н т в а и
 и д е к о н
 а щ і ч ж м
 н т н і е у Л е а З

Відповідь: щоденник, лінійка, зошит.

Перевірте правильність написання слів за орфографічним словником.

2) Каліграфічна хвилинка.

Щоденник, лінійка, зошит.

4. Мотивація навчальної діяльності

Слухання лінгвістичної казки «Словники з міста Мова»

Жили у місті Мова різні словники. Кожен з них пишався своєю значущістю і складом, пихато ставився до інших словників-колег; уважав, що саме він є найголовнішим і найважливішим у місті. Одного дня до мерії міста надійшов лист, написаний різними мовами, з помилками. Ніхто не міг прочитати його. Вирішили зібрати нараду словників, щоб вони могли розшифрувати послання. Зібралися всі словники у залі нарад, і кожен сидить насупившись. Кожен вважає себе найрозумнішим, таким, що може обійтися без допомоги іншого. Нарешті взялися до роботи. Але на самоті не могли нічого вдіяти. Тоді вирішили лист переглянути по черзі та зробити поправки кожен за своєю спеціальністю.

Так, тлумачний словник-товстун пояснив значення незрозумілих слів, орфографічний — виправив усі помилки, орфоепічний — розставив правильно наголоси, перекладний — указав на значення іншомовних слів і пояснив, звідки вони запозичені.

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми будемо вправлятися у розташуванні слів за абеткою, продовжимо роботу з орфографічним словником, учитимемося користуватися ним — швидко знаходити необхідні слова.

6. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 30).

- Виконання вправи 12. Робота в парах.
 - Прочитайте пам'ятку для учнів.
 - У словнику всі слова розташовані за абеткою.
 - Словники допомагають нам правильно писати слова, визначати їхнє значення, пояснювати походження слів.
 - Словники розвивають мовлення людини. Довідники — мовні скарбниці.
 - Перевіряйте наголос у слові за орфографічним словником.
 - Знайдіть виділені слова в орфографічному словнику. Перевірте їхнє написання.
 - Запишіть виділені слова за абеткою. Поставте наголоси.
 - Прочитайте слово *скарбниця*.
 - Визначте кількість звуків.
 - Визначте кількість букв.
 - Визначте кількість складів.
- Вправа «Хвилинка спілкування».
 - У тебе слово *скарбниця* написано неправильно.
 - Чому? Від слова *краб* — скрабниця.
 - Це слово походить від слова *скарб*, а не від слова *краб*.
 - А що воно означає? Де про це дізнатися?
 - Звісно, в Інтернеті!
 - Продовжте розмову.

Фізкультхвилинка

Хлопчики й дівчатка!
Колони підрівняйте
Й розминку-веселинку
Зі мною починайте.
Раз — підняти руки вгору,
Два нагнутися додолу.
Три, чотири — прямо стати.
Будем знову починати.
Руки в боки, руки так,
Руки вгору, як вітряк.
Вище руки підніміть
І голівки потрясіть.
Нахил вліво — раз, два, три
Нахил вправо — раз, два, три.
Нахилились, розігнулись.
Навкруг себе повернулись.
Раз присядьте.
Два присядьте.
І за парти тихо сядьте.

2) Робота в парах (за картками).

— Прочитайте вірш. Спишіть та вставте потрібні букви. Перевірте за орфографічним словником правильність написання слів.

В лісі дощ пройшов рясний,
Розтривожив рід грибний.
Дружно лізуть із землі
Дивні шапочки малі:
С..роїжки, масл..ки,
Риж..ки, боровики,
І л..сички, і грузді,
І опен..ки молоді.

Валерій Фурса

- Випишіть слова — назви грибів за абеткою.
- Прочитайте слово *опеньки*.
- Визначте кількість звуків.
- Визначте кількість букв.
- Визначте кількість складів.
- Який склад наголошений?

3) Гра «Розтлумач». Робота в групах.

— Прочитайте слова та відшукайте їхні значення. За потреби зверніться до тлумачного словника.

1	Гаманець	А	тканий виріб з візерунками для оздоблювання стін, укривання підлоги
2	Праска	Б	маленька сумочка для грошей, найчастіше шкіряна
3	Будильник	В	металевий нагрівальний прилад для прасування одягу, тканини тощо
4	Ліжко	Г	годинник зі спеціальним механізмом, що дзвонить у визначений час
5	Килим	Д	меблі, призначені для снування, лежання. Мають вигляд рами на ніжках із двома спинками, на яку кладуть матраци та постіль

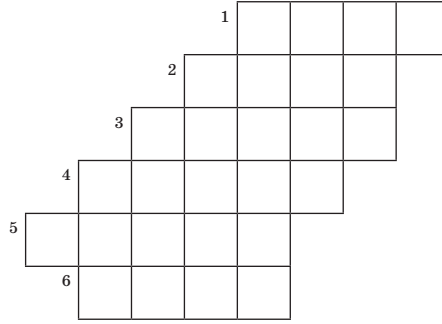
Відповідь: 1Б, 2В, 3Г, 4Д, 5А.

7. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Біном фантазії».

— Знайдіть в орфографічному словнику три слова, які мають два склади. Складіть із ними речення.

2) Розгадування кросворда. Робота із тлумачним словником.

1. Група учнів у школі, які навчаються в одному кабінеті в один і той же час. (*Клас.*)
2. Ароматний напій із плодів кавового дерева. (*Кава.*)
3. Суцвіття злаків (*пшениці, жита тощо*), у якому дозріває зерно. (*Колос.*)
4. Виріб з візерунками, яким устеляють долівку. (*Килим.*)
5. Великий соковитий плід із солодкою червоною серединою. (*Кавун.*)
6. Розділовий знак, що має форму гачка. (*Кома.*)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Рефлексійна вправа «Веселка»

На дошці прикріплено веселку, на парті в кожного учня є 7 кольорів веселки. Кожен учень має право вибрати кольорову смужечку, відповідно до якої він (*вона*) працювали на уроці. Діти прикріплюють смужки до веселки.

Червона смужка — я не міг/не могла, не хотів/не хотіла це робити.

Помаранчева — я хотів/хотіла це робити, але не вдалося.

Жовта — я це робив/робила з допомогою.

Зелена — я це робив /робила, хоча були помилки.

Блакитна — я це робив/зробила, але не відразу.

Синя — я це робив/зробила.

Фіолетова — це було дуже просто!

2. Домашнє завдання (за вибором учителя)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 17. УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗНАНЬ ЗА РОЗДІЛОМ «ЗВУКИ І БУКВИ. СКЛАД. НАГОЛОС»

Мета: закріпити знання учнів про звуки і букви, склад, наголос; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів; розвивати мовлення учнів; виховувати охайність, бажання дотримувати правил особистої гігієни; прищеплювати любов до природи.

Обладнання: індивідуальні картки, комп'ютер, презентація з використанням жителів казкового лісу, малюнок пеньочка, картки зі словами.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна та здоров'язбережувальна, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Мозковий штурм»

Лунає пісенька Колобка (*аудіозапис*).

— Який казковий персонаж співає цю пісеньку?

— Пригадайте, кого він зустрічав на своєму шляху.

— Що трапилося з цим героєм?

— Існує продовження цієї казки. Сьогодні в нас є чудова нагода його дізнатися.

Дід із Бабою одержали пенсію, купили борошна і спекли нового Колобка. Як же вони зраділи, коли Колобок заговорив! Старенькі вирішили, що це справжній дарунок долі — гарнесенький, кругленький онучок! Вони любили його, доглядали. Навіть на заощаджені гроші купили велосипед. Потім Колобку-онучку захотілося телефона-смартфона. Він мріяв, що буде спілкуватися з друзями не лише по телефону, а і через Інтернет, буде фотографувати краєвиди природи і не лише... Ось сьогодні Колобок-онучок вирішив піти до лісу на фотополювання. Ідемо і ми з ним, але пам'ятаймо, що в лісі потрібно поводитися тихо, бути уважними, слухняними!

3. Актуалізація знань

1) Каліграфічна хвилинка.

Демонстрування слайда, на якому зображено зайця.

— Колобок побіг по стежці й опинився на галявині, на якій стрибав Зайчик. Цікаві сліди утворувалися на снігу. «Які гарні візерунки!» — подумав Колобок-онучок і вирішив їх сфотографувати. А ми простежимо за слідами і складемо літери в слова. Доки Колобок-онучок дякує Зайчику за цікаві сліди, пропишемо його улюблені літери.

ЗЗЗ ззз Зз ЗзЗз

за ай йч ча ат тк ко зайчатко

Завдання за вибором

- Запишіть слова, зображені на малюнках під ялинкою (*білочка, лисичка, вовчик, ведмідь, лось*). Підкресліть голосні літери.
- Запишіть слова, які знаходяться на ялинці (*кульки, цукерки, бурулька, шишки, горішки, зірка*). Підкресліть приголосні літери.

2) Завдання від Зайчика. Гра «Найрозумніший».

— Скільки звуків у слові *зайчик*?

— Скільки букв?

— Назвіть голосні звуки.

— Назвіть приголосні.

— Скільки складів у цьому слові?

— Поділіть слово для переносу.

— Який склад наголошений?

— Назвіть дзвінки приголосні звуки.

- Назвіть глухі.
- Назвіть тверді приголосні звуки.
- Назвіть м'які приголосні звуки.
- Який звук завжди м'який?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Закріплення вивченого матеріалу

1) Завдання від Вовчика.

Демонстрування слайда, на якому зображено вовка.

— Побіг Колобок далі й зустрів у лісі Вовчика. Хотів його сфотографувати. Перелякався Сірий страшенно й почав благати Колобка не фотографувати його. Він розповів Колобку про себе.

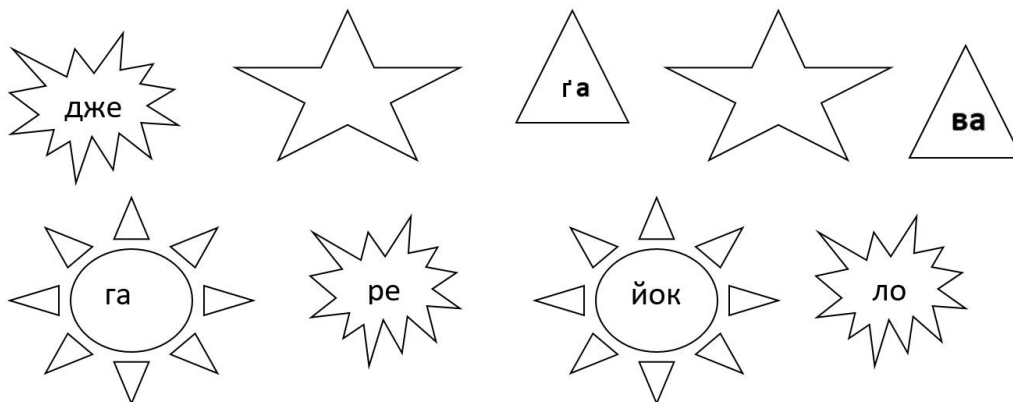
Вийшов вовчик погуляти,
Вовченяткам щось придбати,
До кошари підбирався,
До ягнятка підкрадався.
А собаки носом взнали,
На злодюгу гавкати стали...
Зібрались люди: «Дай ломаку!
Та бий його, розбишаку!
Кусі його!» — й геть прогнали,
Ягняточко врятували.

— Охарактеризуйте вовка. Який він?

— Тепер я вже не краду худоби в людей,— похвалився Вовк.— Молодий був, нерозумний. Тепер у мене своя вівцеферма. Я бізнесмен. А у вільну хвилинку я граю у конструктор. Спробуйте і ви!

Гра «Конструктор»

Завдання. Із розсипаних складів утворіть і запишіть слова.

— Усі впоралися! Дуже добре. Подорожуймо далі.

2) Завдання від Ведмедика.

Демонстрування слайда, на якому зображено ведмедя.

— Котиться Колобок далі й раптом... Що ж він бачить?

Не спить ведмідь, а сидить,
Робить вулики ведмідь.
Ласуватиме деньком
Солодесеньким медком.

- Що робив ведмідь?
- Чим він ласуватиме?
- Де він візьме мед?
- Чому ведмідь не спить?
- Ведмідь відмовився фотографуватися, але запросив нас на екскурсію до пасіки.

Робота в групах

— Нумо пригадаємо правила роботи в групі.

1. Перед початком оберіть лідера.
2. Уважно прочитайте завдання.
3. Говоріть по черзі, вислуховуйте думку кожного.
4. Презентуйте виконану роботу.

Завдання 1-го вулика

Випишіть тільки ті слова, у яких є м'які приголосні. Підкресліть букви, що позначають м'які приголосні.

Яблунька, береза, димок, земля, дзьоб, сонце, сойка, сосна, дятел, чайка.

Завдання 2-го вулика

Запишіть. Поясніть написання слів. Поставте наголос.

Життя, знання, колосся, гілля, читання, взуття, узлісся.

Завдання 3-го вулика

Запишіть слова, поділяючи їх для переносу.

Кам'яний, м'яч, любов'ю, полум'я, прислів'я, п'ять, здоров'я, м'ята.

Завдання 4-го вулика

Випишіть слова, у яких є дзвінки приголосні у кінці слова чи складу.

Дідусь розповідає казку. Біля школи учні грають у сніжки. Хліб — усьому голова. Ведмідь усю зиму спить. У мене є тепленька шубка.

— Бачить Ведмідь, що всі групи впоралися із завданнями швидко і правильно. Пригостив нас і Колобка медком.

Фізкультхвилинка

У країні казочок
Жив веселий Колобок.
Разом з ним усі звірята
Шикувались на зарядку.
Похитали головою,
Ще й притупнули ногою,
Руки вгору піднесли,

Трошки ними потрясли.
Нахилились вліво-вправо,
Та цього іще замало:
Руки вгору, руки вниз,
На сусіда подивись!
Головами похитали
Працювати всі помчали.

3) Завдання від лисичок.

Демонстрування слайда, на якому зображено дві лисички.

— А Колобок подався далі лісовою стежкою. Ішов-ішов і вийшов на берег лісової річки. А там ...

А дві лисички біля річки
Умивали свої личка.
Ці лисички-чепурушки
Миля лапки, миля вушка,
Потім хвостики помили
І на сонечку сушили.

Т. Іщенко

— Як назвали лисичок у вірші? (*Лисички-чепурушки.*)

— Що це означає?

— Як лисички ставляться до особистої гігієни? (*Миля лапки, миля вушка, потім хвостики помили і на сонечку сушили.*)

— Чи потрібно брати приклад із них?

— Чому?

— Звісно, Колобок запропонував Лисичкам сфотографуватися, вони охоче погодилися, адже давно мріяли стати фотомоделями. Руді попросили Колобка зробити їм декілька фотопортретів.

Лисички дуже хитрі, не хотіли відпускати нас і запропонували своє завдання.

Гра «Кола на воді»

Обладнання: картка зі словом СТІНА, аркуші для кожної групи, ручки, маркери.

Учні записують слово на аркуші стовпчиком. На кожну букву добирають інші слова, до слів — речення. На основі отриманих результатів складають оповідання, казку, історію, вірш.

Кожна група працює протягом 10 хв, після закінчення представник групи зачитує те, що утворилося.

Наприклад:

С — сніжок — настав ранок — прокинулася сніжинка.

Т — танок — закружляла вона у веселому танку.

І — іній — іній укрит усе навкруги.

Н — небо — небо посилало сонячне проміння.

А — акація — сніжинка сіла на акацію перепочити.

2. Узагальнення вивченого матеріалу

— Колобок зробив гарні знімки й вирішив, що час повернутися додому. Звісно, повертаємося й ми. Дорога засніжена: щоб не спіткнутися об пеньочок, виконаймо цікаве завдання.

Гра «Пеньочок». Парна диференційована робота з наступною взаємоперевіркою

У кожному рядку слів є «зайве» слово — пеньочок. Спишіть усі слова, а «зайве» підкресліть, щоб не перечепитись через нього і продовжити свою мандрівку далі. Поясніть, чому підкреслили саме це слово.

Фея, фонтан, фартух, хвилина, фазан.

Щиглик, щука, шуба, дощ, борщ.

Свято, їжачок, Люда, синє, бабуся.

Узлісся, змагання, дозвілля, неділя.

(Фея, фонтан, фартух, хвилина, фазан.

Щиглик, щука, шуба, дощ, борщ.

Свято, їжачок, Люда, синє, бабуся.

Узлісся, змагання, дозвілля, неділя.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

— Наша подорож завершилась.

— Чи сподобалась вам прогулянка з Колобком?

— А нова казка про нього?

— Які завдання ви виконували із задоволенням?

— Що б ви побажали Колобку?

— А я щиро бажаю вам знайти свою улюблену справу, як це вдалося нашому герою.

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

— Щоб бути успішними у вивченні української мови, виконайте завдання за вибором.

Картка 1

Записати слова з апострофом, поділяючи їх для переносу.

Пір'іна, Мар'яна, дятел, дев'ять, бур'ян, зозуля, полум'я, в'юн, хом'як, буря.

Картка 2

Виписати тільки ті слова, у яких є м'які приголосні. Підкреслити букви, що позначають м'які приголосні.

Журавель, дрізд, індик, деркач, зозуля, горлиця, жайворонок, іволга, снігур, папуга, соловей.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

СЛОВО. ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

УРОК 19. СЛОВА, БЛИЗЬКІ ЗА ЗНАЧЕННЯМ. РОЗПІЗНАЮ БЛИЗЬКІ ЗА ЗНАЧЕННЯМ СЛОВА

Мета: навчати учнів добирати слова, близькі за значенням; формувати вміння вживати слова в усному і писемному мовленні; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати пізнавальний інтерес.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Усміхніться одне одному, подумки побажайте успіхів на цілий день. Для того щоб упоратися на уроці із завданнями, будьте старанними і слухняними. Завдання наші такі (*можна оформити як девіз уроку*):

Не просто слухати, а чути.
Не просто дивитися, а бачити.
Не просто відповідати, а міркувати.
Дружно і плідно працювати.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Робота над загадкою.

- Має він важку роботу:
Ходить, бродить по болоту
І шукає жабенят
Для маленьких пташенят. (*Лелека.*)
А. Свашенко

2) Робота в малих групах.

I група. Гра «Розсипанка»

АЕЕЛЛК

II група. Вправа «Квест»

Із зазначених літер складіть слово.

Лебідь

1, 2

(*Лелека.*)

Лижі

1

Перець

2

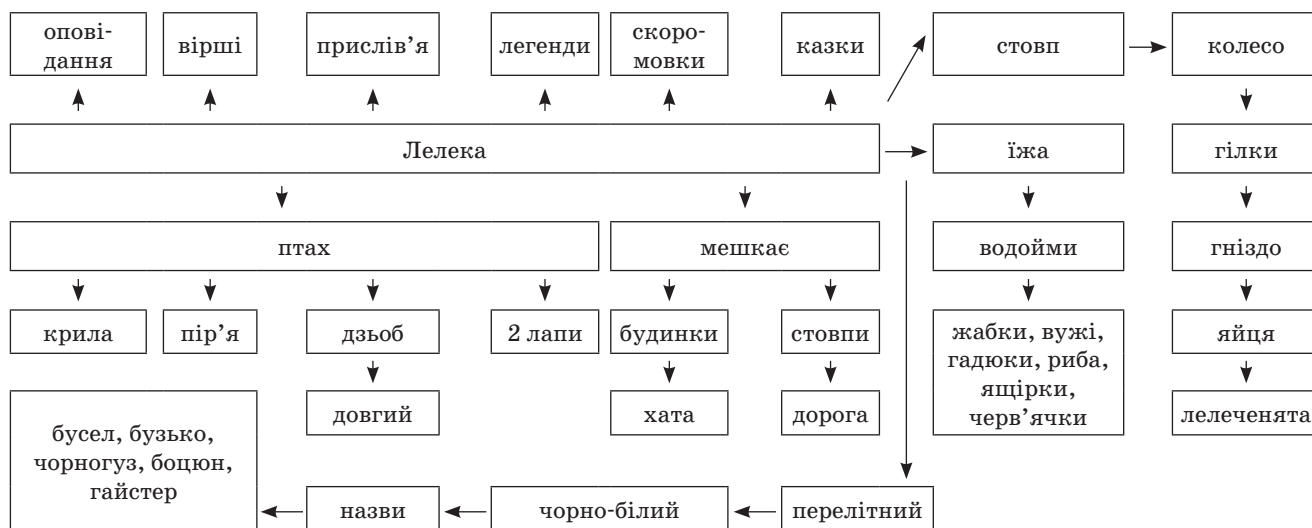
Кавун

1, 2

III група. Вправа «Асоціативний кущ»

IV група. Вправа «Кластер»

3) **Каліграфічна хвилинка.**

Ллл ЛЛЛЛ

Лелека лелека

4) **Вправа «Квест-цікавинка».**

Білого лелеку бачили всі, а його родича — чорного — мало хто. Це похливий та обережний птах, тож вибирає для гнізда глухі заболочені ліси, береги тихих лісових річок. Гніздо з гілок і глини влаштовує на великому дереві, на товстій гілці — за два метри від стовбура, щоб ніхто не зміг дістатися пташенят. Восени чорні лелеки, як і білі, відлітають до Африки. Там їх теж шанують і називають сарановими птахами, бо вони знищують сарану. А навесні білі й чорні лелеки повертаються в Україну, щоб у рідному краї вивести пташенят.

2. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Подумай і скажи»

— Узявши за початок літеру іншого кольору й перестрибуючи через одну, прочитайте слова.

з у **Ч** т о а е ж с а е
 и л к б ж
 у я в т у л
 а р ш е а о я
 г і о з н ж **Л** м **Б**

Відповідь. Черногуз, лелека, бусел.

- Це слова, близькі за значенням.
- Діти, а навіщо нам так багато близьких за значенням слів?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми дізнаємося, навіщо нам так багато слів, близьких за значенням.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) **Робота за підручником (с. 32–33).**

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».
- Прочитайте слова *подорож, мандрівка*.
- З чим асоціюєте ці слова?
- Прочитайте та розкажіть у класі. (Різні за звучанням слова можуть мати близькі значення.)

- Виконання вправи 1. Робота в парах.
— Прочитайте вірш Григорія Паламарчука.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про яких птахів ідеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, це перелітні птахи?

Пояснювальне. Чому автор назвав журавлів веселиками?

Творче. Які за значенням слова *журавлі, веселики*?

Оцінювальне. Чим приваблюють до себе ці птахи?

Практичне. Які ще слова, близькі за значенням, можна дібрати до слова *журавлі*?

- Виконання вправи 2. Робота в групах.
— Прочитайте загадки та відгадайте їх.
— Напишіть слова-відгадки.
— До якої загадки малюнок?
— Вивчіть цю загадку і запишіть із пам'яті.
— Випишіть із загадок близькі за значенням слова.
- Виконання вправи 3.
— Згрупуйте і запишіть слова, близькі за значенням.
Вогнище, полум'я, багаття.
Сміливість, рішучість, відвага.
Обрій, небокрай, виднокруг.

Фізкультхвилинка

- Виконання вправи 4.
— Запишіть близькі за значенням слова.

Очі в неї руденькі,
Ніжки в неї тоненькі,
Жовтувато-рудий козушок.
Хвіст у неї розкішний —
І пухнастий, і пишний,
А на кінчику — білий пушок.

— Яке слово-відгадка?

— Складіть і запишіть речення про цю тварину, використовуючи самостійно дібрані близькі за значенням слова.

- Виконання вправи 5. Робота в парах.
— Замініть вислови зі словом *голова* одним близьким за значенням словом.
Погладити по голові — пожаліти.
Повісити голову — засумувати.
Ходити на голові — бешкетувати.
Голову ламати — розмірковувати.
Морочити голову — набридати.
Хитати головою — не вірити.

2) Вправа «Крісло автора».

— Складіть усно речення з одним висловом, а потім — із близьким за значенням словом. У якому реченні виразніше висловлено думку?

5. Узагальнення і систематизація знань

1) Завдання 1 від Лелеки.

Робота в групах

— Прочитайте вірш. Назвіть слова, близькі за значенням.

А очі в мами — добрі, ніжні,
А голос — чистий і дзвінкий,

А руки — теплі і надійні,
А погляд — сонячний, ясний.

Леся Лужецька

2) Завдання 2 від Бусла.

Гра «Які слова загубилися?»

— До поданих слів дібрати (*гуртом, у парі, самотійно*) слова, близькі за значенням.

Гарно — ... (*чудово, прекрасно, красиво, ...*).

Дім — ... (*палац, споруда, будинок, будівля, ...*).

Учень — ... (*школяр, гімназист, ліцеїст, ...*).

Говорю — ... (*розповідаю, розказую, розмовляю, ...*).

Хоробрий — ...

Шлях — ...

Літера — ...

3) Завдання 3 від Бацяюна.

— Прочитайте слова, близькі за значенням: *увічливий, привітний, люб'язний, чемний, гречний*.

Із цими словами складіть речення.

4) Завдання 4 від Бузька.

Виконання вправи 2. Працюємо разом

— Прочитайте словосполучення. Слова — назви ознак у поданих словосполученнях замініть словами, близькими за значенням.

Чиста вода — ... (*прозора вода*).

Ясний день — ... (*сонячний день*).

Безхмарне небо — ... (*ясне небо*).

Люта зима — ... (*холодна зима*).

Хоробрий тато — ... (*безстрашний тато*).

Мила мама — ... (*люба мама*).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Чого ви навчилися сьогодні на уроці?

— Чи справдилися ваші очікування?

— Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

— Щоб бути успішними у вивченні української мови, виконайте завдання за вибором.

Картка 1

1. Прочитай словосполучення.

2. До підкреслених слів підбери близькі за значенням.

3. Запиши словосполучення у зошит.

Лисичка йде — ...

Вдалий день — ...

Вірний товариш — ...

Картка 2

1. Прочитай словосполучення.

2. До підкреслених слів добери близькі за значенням.

3. Запиши словосполучення у зошит.

Прудка білочка — ...

Прозора річечка — ...

Смачний хліб — ...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 20. СЛОВА, ПРОТИЛЕЖНІ ЗА ЗНАЧЕННЯМ. РОЗПІЗНАЮ ПРОТИЛЕЖНІ ЗА ЗНАЧЕННЯМ СЛОВА

Мета: навчати учнів добирати слова, протилежні за значенням; формувати вміння вживати слова в усному і письмовому мовленні; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати пізнавальний інтерес.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Всі почули вже дзвінок.
Він покликав на урок.
Кожен з нас приготувався,
На перерві постарався.
Зараз сядуть лиш дівчатка,
А за ними — і хлоп ятка.

— Ваші очікування від уроку?

2. Перевірка домашнього завдання

— Які труднощі у вас виникли під час виконання домашнього завдання?

3. Диференційоване завдання. Робота в групах

Завдання для I групи

Картка 1

Дібрати відповідні назви.
Сірий, злий, голодний — ...
Білокора, струнка, кучерява — ...
Овальний, кислий, жовтий — ...

Завдання для II групи

Картка 2

До поданих слів дібрати слова, близькі за значенням.
Чудово — ... (*гарно, прекрасно, красиво, ...*).
Будинок — ... (*палац, споруда, дім, будівля, ...*).
Школяр — ... (*учень, гімназист, ліцеїст, ...*).

Завдання для III групи

Картка 3

Слова — назви ознак у поданих словосполученнях замінити словами, близькими за значенням.
Ясний день — ... (*сонячний день*).
Безхмарне небо — ... (*ясне небо*).
Люта зима — ... (*холодна зима*).
Звіт груп.

4. Каліграфічна хвилинка

ЛЛЛЛ лллЛлЛлЛл

лююддиин на людина

У лиху годину визнаєш вірну людину.

- Зверніть увагу на правильність написання слова *людина*.
- Поділіть слово *людина* для переносу.
- Зробіть звуковий аналіз слова *людина*.
- Запишіть прислів'я до зошита.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

Робота над віршем

...В будинку мешкали слова,
Жили собі щасливо.
На кожнім поверсі — по два:
Недбалий і дбайливий,
А ще — веселий і сумний,
Гарячий і холодний,
Жили *чистенький і брудний*
Та *ситий і голодний.*
Жили там *правда і брехня,*
Жили *тривога й спокій.*
Жили так дружно,
Як рідня.

А дім той був високий!
І якось вдарив з неба грім,
Земля аж застогнала!
І величезна прірва в нім
Слова ці роз'єднала!
Давно-давно це відбулось,
Так прірва є й донині.
Будинок навпіл розвалився,
І в кожній половині
Тепер не дружно вже живуть,
Слова оті — вороже...

За В. Бутрім

2. Актуалізація опорних знань

Вправа «Мікрофон»

- Як спочатку жили у будиночку слова? (*Щасливо.*)
- А як стали жити, коли будиночок розвалився? (*Вороже.*)
- Прочитайте виділені слова у віршику. (*Недбалий — дбайливий, веселий — сумний, гарячий — холодний, чистенький — брудний, ситий — голодний, правда — брехня, тривога — спокій.*)
- Чи одне й те саме означають слова?
- Це слова, протилежні за значенням.
- Діти, а навіщо потрібні протилежні за значенням слова?

3. Повідомлення теми та мети уроку

- Сьогодні ми дізнаємося, навіщо потрібні протилежні за значенням слова.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) *Робота за підручником (с. 34–35).*

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».
 - Прочитайте слова *високий, низький.*
 - З чим асоціюєте ці слова?
 - Прочитайте та розкажіть у класі. (*Слова можуть мати протилежні значення.*)
- Виконання вправи 1.
 - Прочитайте загадку.
 - Що це?
 - Випишіть парами протилежні за значенням слова.
- Виконання вправи 2. Робота в парах.
 - Пригадайте і назвіть заголовки казок зі словами з протилежним значенням. Допишіть назви казок і підкресліть протилежні за значенням слова. Скористайтесь довідкою.

«Правда і кривда»

«Про бідного і багатого братів»

«Про бідного парубка і Марка багатого»

«Ситий голодному не вірить»

«Про сумні і веселі співанки»

Фізкультхвилинка

Всі піднесли руки — раз!
На носках стоїть весь клас.
Два — присіли, руки вниз,
На сусіда подивись.
Раз! — і вгору,
Два! — і вниз,
На сусіда подивись.

Будем дружно ми вставати,
Щоб ногам роботу дати.
Раз — присіли, два — піднялись.
Ніжки гарно розім'ялись.
Хто старався присідати,
Може вже відпочивати.

- Виконання вправи 3. Робота в групах.
— Додайте пропущені слова, щоб прочитати початок казки Алли Свашенко.

Вправа «Біном фантазії».

— Складіть і запишіть два речення із протилежними за значенням словами.

- Виконання вправи 4. Робота в парах.

— Запишіть і підкресліть слова, протилежні за значенням.

Узимку надворі холодно, а влітку — жарко. Ночі довгі, а дні короткі — узимку. Дні довгі, а ночі короткі — влітку.

— Що ви знаєте про пори року?

- Виконання вправи 5.

— Прочитайте загадки.

— Відгадайте.

— Випишіть протилежні за значенням слова, використані в загадках.

2) *Вправа «Крісло автора».*

— Спробуйте скласти загадку, подібну до першої, із протилежними за значенням словами. Прочитайте її у класі.

5. Узагальнення і систематизація знань

1) *Завдання 1.*

Працюємо разом

— Доберіть протилежні за значенням слова. Запишіть за зразком.

Ніч — день.

Сонце — ...

Великі — ...

Широкі — ...

Стрибає — ...

Сміється — ...

2) *Завдання 2.*

Робота в парах

— З'єднайте частини прислів'їв. Запишіть до зошита.

На язык гарячий,

Менше говори —

більше діла роби.

до роботи ледачий.

— Як ви розумієте прислів'я?

— Як називаються підкреслені слова?

3) *Завдання 3.*

Працюємо разом

— Прочитайте вірш.

МОЄ ОЛЕНЯТКО

Хто не бачив оленяти,

Можу вам намалювати.

В оленяти білі ніжки,

Мов тонесенькі берізки,

Шерсть м'яка, неначе пух,

Два листочки — двоє вух,

Очі — сливи, хвіст — що з вати.

Чи я вмію малювати?

В. Марсюк

— До підкреслених слів доберіть протилежні за значенням.

Білі — чорні

Тонесенькі — ...

М'яка — ...

— Чи зміниться малюнок, якщо його намалювати відповідно до змінених слів?

4) Завдання 4.

Робота в парах. Пограємо в протилежності!

Крейдка біла, а вугілля ... (*чорне*). Редька гірка, а диня ... (*солодка*). Орел великий, а синичка ... (*маленька*). Дерево високе, а кущ ... (*низький*). Дорога широка, а стежка ... (*вузька*). Річка глибока, а потічок ... (*мілкий*).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Чого ви навчилися сьогодні на уроці?

— Чи справдилися ваші очікування?

— Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

— Щоб бути успішними у вивченні української мови, виконайте завдання за вибором.

Картка 1

1. Прочитай словосполучення.

2. Добери словосполучення, протилежні за значенням.

3. Запиши у зошит.

Кисле яблуко — ...

Настала зима — ...

Сумний зайчик — ...

Слова для довідки: закінчилася, солодке, веселий.

Картка 2

1. Прочитай речення.

2. Добери словосполучення, протилежні за значенням.

3. Запиши утворені речення у зошит.

Ведмідь великий, а мишка ...

Тополя висока, а калина ...

Картка 3

1. Прочитай прислів'я.

2. Запиши, вставляючи слова з довідки.

3. Підкресли протилежні за значенням слова.

Маленька праця краще за ... безділля.

Більше роби — ... говори.

Слова для довідки: велике, менше.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 22. РОЗПОДІЛЯЮ СЛОВА НА ГРУПИ

Мета: розширювати знання учнів про слово; вчити групувати предмети за певними ознаками; розвивати вміння розподіляти ряд слів на групи за смисловою ознакою, доповнювати кожну групу 2–3 словами; виховувати уважність.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Сьогодні на уроці нас чекає цікава мандрівка в країну Слова. Виберіть букву та скажіть, що ви із собою візьмете.

Р — розум

Д — доброта

П — працьовитість

У — уважність

С — старанність

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

— Які труднощі у вас виникли під час виконання домашнього завдання?

2. Каліграфічна хвилинка

— Прочитайте слово без літер «це».

ЦКЦМЦЦТЦЛЦИЦВЦИЦЙЦ

Кккк КККК

Км мі іт тл ли ив ви ий кмітливий

— За допомогою цеглинок побудуйте складову схему. Покажіть наголошений склад.

Завдання за вибором:

- Доберіть до слова *кмітливий* слова, близькі за значенням.
- Доберіть до слова *кмітливий* слова, протилежні за значенням.

3. Актуалізація опорних знань

— Щоб розфарбувати малюнок, за якою ознакою ви вибираєте олівці, фарби, фломастери? (*За кольором.*)

— За якою ознакою ви розрізняєте геометричні фігури? (*За формою.*)

— Яку тематичну групу утворюють картон, папір, скло, тканина? (*Матеріал.*)

— Що це: радість, задоволення, співчуття? (*Це почуття.*)

4. Мотивація навчальної діяльності

Щоб краще мову рідну знати,

Ще більше знань про слово треба мати.

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми вчитимемось розподіляти слова — назви предметів на групи за певними ознаками.

6. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

Робота за підручником (с. 36–37)

- Виконання вправи 6.
— Згрупуйте близькі за значенням слова і запишіть їх.
Великий, велетенський, гігантський, безмежний.

Розумний, метикований, дотепний, мудрий, кмітливий.

Робота зі словами. *Стіна слів*: метикований.

- Виконання вправи 7.

— Знайдіть слова із протилежним значенням і запишіть їх за зразком.

День — ніч

Добро — зло

Темрява — світло

Радість — смуток

Ненависть — любов

- Гра «Хто більше?» (с. 36).

Реготати, веселитися ...

Іти ...

Міркувати ...

Подружитися ...

Фізкультхвилинка

- Виконання вправи 8. Робота в парах.

— Згрупуйте слова за значенням і запишіть за зразком.

Назви людей за місцем проживання: албанець, українець, канадець, австралієць, китаєць, японець.

Назви людей за професією: учитель, швець, юрист, швачка, журналіст.

— Поясніть значення слів — назв професій, скориставшись тлумачним словником.

— Додайте свої слова.

Робота зі словами. *Стіна слів*: швачка, швець.

- Гра «Спорт» (с. 37).

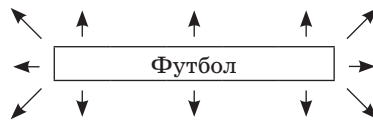
Використання технології «Сторітеллінг»

— Уявіть, що ви відома людина (*артист, співак, хокеїст, художник*), і вас «журналіст» запитує: «Що потрібно зробити, щоб досягти великого успіху?».

- Робота в групах. Вправа «Асоціативний куц».

I група

(*Футболісти, воротар, м'яч, ворота, суддя, поле, тренер, команда ...*)

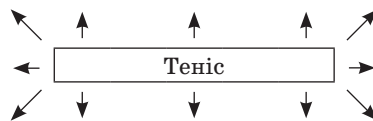
II група

(*Лід, судді, поле, тренер, одяг, ковзани ...*)

III група

(*Ракетки, м'ячик, тенісний стіл ...*)

- Вправа «Хвилинка спілкування» (с. 37).

— Як написати п'ятьма чи чотирма буквами слово, яке означає «робота»?

— Чотирма буквами — труд.

— А п'ятьма?

— Продовжте розмову.

7. Узагальнення і систематизація знань

1) Гра «Що «зайве»?».

Пальто, куртка, туфлі, шуба. (*Туфлі.*)

— Чому ви вважаєте, що слово *туфлі* «зайве»?

Туфлі, чоботи, босоніжки, картуз. (*Картуз.*)

— Чому ви вважаєте, що слово *картуз* «зайве»?

Ручка, олівець, фломастер, гумка. (*Гумка.*)

— Чому ви вважаєте, що слово *гумка* «зайве»?

2) Гра «Знайди пару». Робота в групах.

I група

м'яч	залізо
стіл	борошно
ложка	гума
шуба	хутро
хліб	дерево

II група

рушник	папір
банка	глина
гличик	борошно
книжка	скло
бублик	тканина

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Чи справдилися ваші очікування?

— Коли вам стала у пригоді буква «Р», що символізує розум? Над яким завданням вам потрібно було добре подумати?

— Хто проявив на уроці доброту, яку принесла буква «Д»?

— Хто подружився з буквою «П», що подарувала нам працьовитість?

— Хто увесь урок мав букву «У» — уважність?

— Під час виконання якого завдання просто необхідна була буква «С» — старанність?

— Хто за чудову роботу на уроці отримав у подарунок знання?

— Які знання ви здобули сьогодні на уроці?

— Де ми можемо використати ці знання?

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

Картка 1

1. Прочитай слова. На які теми вони дібрані?

Радість, товстий, круглий, довіра, співчуття, тонкий.

2. Розподіли слова у таблицю.

Тематична група слів за такою ознакою, як форма	Тематична група слів за такою ознакою, як почуття

Картка 2

1. Прочитай слова. На які теми вони дібрані?

Глина, зелений, пластик, жовтий, блакитний, дерево.

2. Розподіли слова у таблицю.

Тематична група слів за такою ознакою, як колір	Тематична група слів за такою ознакою, як матеріал

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 23. СЛОВА ІЗ ПРЯМИМ І ПЕРЕНОСНИМ ЗНАЧЕННЯМ. РОЗРІЗНЯЮ ПРЯМЕ І ПЕРЕНОСНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

Мета: розширювати знання учнів про слова із прямим та переносним значенням; розвивати вміння вживати у мовленні слова в переносному значенні; розвивати мовлення; збагачувати словниковий запас школярів; виховувати любов до рідної мови.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

— Які труднощі у вас виникли під час виконання домашнього завдання?

2. Актуалізація опорних знань

1) Читання вірша.

А славний місяць листопад
Все листя обтрусив підряд,
Замів стежини чисто,
Прикрасив кожне місто.

Тамара Коломієць

2) Робота в групах.

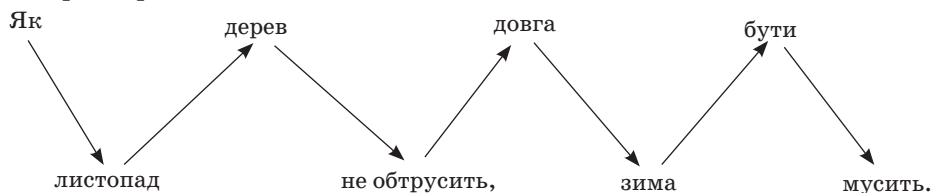
I група. Вправа «Кластер»

— Складіть «Кластер» до слова *листопад*.

Висновок. Отже, слово *листопад* охоплює велику кількість інших слів.

II група. Гра «Зберіть прислів'я»

— Запишіть прислів'я до зошита. (*Як листопад дерев не обтрусить, довга зима бути мусить.*)

III група. Гра «Яке слово заховалось?»

Листопад — лис, лист, стоп, сад, да, сто, сито, Тиса, дати.

IV група. Вправа «Сенкан»

Іменник. Листопад.

Прикметник. Холодний, дощовий.

Дієслово. Обтрусив, прикрасив.

Враження від предмета. Листопад несе за собою холодні дощі.

Висновок. Як листопад дерев не обтрусить, довга зима бути мусить.

3) Каліграфічна хвилинка.

Лиш ст то оп на ад листопад

3. Мотивація навчальної діяльності

— Що таке слово?

— Щоб дати відповідь на запитання, ви промовляли *слова*. Сьогодні ми продовжимо розмову про слова.

Буква до букви — слово вродилось,
Заусміхалось, заколосилось;
Серце зраділо слову, як брату,
Слово — це щастя, слово — це свято.

Слово до слова — думка вродилась,
З уст, ніби пісня, щиро полилась,

Ніжна, красива, мудра, крилата,
Думка — це радість, думка — це свято.

Вчимося, друзі, слово любити.
Слово до слова — й думка сповита.
Люди без думки — птиці безкрилі,
З думкою люди мудрі й щасливі.

Л. Лужецька

4. Повідомлення теми та мети уроку

Сьогодні на уроці навчимося розрізняти слова з прямим і переносним значенням.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

Робота за підручником на с. 38–39

- Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».

— Чи різняться значення: золота прикраса — золота дитина?

— У словосполученні слів *золота прикраса* слово *золота* вжито у значенні «прикраса із золота». Дитина із золота бути не може, отже, у сполученні слів *золота дитина* слово *золота* вжито у значенні «люба і дорога», «подібна до золота».

— Поясніть значення «дитина сміється», «сонце сміється».

— У якому значенні вживаються слова? (*Слова можуть уживатися у прямому і переносному значенні.*)

- Слухання вірша Ліни Костенко за QR-кодом.

— Послухайте уважно вірш.

— Розкажіть, що робила осінь.

— Про що листя попросило в осені?

— У якому значенні вжито такі слова?

- Виконання вправи 1. Робота в групах.

— Назвіть слова, вжиті у переносному значенні.

— Складіть і запишіть речення про осінь зі словами в переносному значенні.

- Вправа «Упізнай значення слова».

— Поясніть кожне значення слова.

— Розподіліть у два стовпчики:

Пряме значення

Переносне значення

Солодкий сон, солодкий торт, глибока криниця, глибока думка, м'яка тканина, м'який характер, сяє сонце, сяє обличчя, летиться вода, летиться музика.

- Виконання вправи 2.

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*)

— Випишіть слова, вжиті в переносному значенні.

— Чому берези сумували?

Фізкультхвилинка

- Виконання вправи 3. Робота в парах.
— Випишіть слова, вжиті в переносному значенні.
У кришталевій воді сонце купається.
Кришталева люстра прикрашає музей.
Кришталевою росою земля вмилася.
Кришталева ваза уславила майстра.
Робота зі словами. *Стіна слів*: кришталь.
Кришталь — скло, якому властива гра барв і мелодійний дзенькіт.

6. Узагальнення і систематизація знань

1) Гра «Добери словечко».

— До слів, ужитих у прямому значенні, доберіть слова у переносному значенні.

Лист осики	Поштовий, похвальний
Чисті руки	Совість, небо
Добра бабуся	Вдача, совість
Золота обручка	Руки, пора
Чорна тканина	Робота, думки
Темна ніч	День, час

2) Вибірковий диктант.

— Випишіть словосполучення, у яких слова вживаються у переносному значенні, в перший стовпчик, у прямому — в другий стовпчик.

У мого тата золоті руки. Навколо панувала золота осінь. За селом — море золотої пшениці. У дівчинки було золоте волосся. Дідусеві на день народження подарували золотий годинник. Дуб шелестів кучерявим чубом. У Володі кучерявий чуб. На смак цукор солодкий. Лисичка мовила со- лодким голосом. Солодка усмішка не завжди щира.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Рюкзачок — м'ясорубка — кошик»

Рюкзачок — це потрібні для мене знання. М'ясорубка — мені потрібно подумати над отриманою інформацією. Кошик — ці знання мені не потрібні.

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

Картка 1

1. Прочитай речення.
2. Випиши словосполучення, у яких уживаються слова у переносному значенні.
Бабуся прожила довге життя. Це плаття дуже довге.
Промені сонця падають на пожовклу траву. Знов осіннє жовте листя тихо падає згори.

Картка 2

1. Прочитай речення.
2. Випиши словосполучення, у яких слова вживаються у переносному значенні, в перший стовпчик, у прямому — в другий стовпчик.

В оксамитовому вишневому футлярі лежали срібні монети. Піднесла мишка до мордочки свої оксамитові лапки. Кожна гілка на світанку дзвонить срібною росою. Вітер колише трави шовкові. У нашої Оксанки шовкова спідничка, білі рукавички. Горять ліси янтарним листом. Янтарне намисто не лише красиве, а і корисне.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 24. ЛЕКСИЧНІ ЗНАЧЕННЯ БАГАТОЗНАЧНИХ СЛІВ. ПОЯСНЮЮ ЗНАЧЕННЯ БАГАТОЗНАЧНИХ СЛІВ

Мета: вчити учнів виявляти в тексті багатозначні слова, вживати їх у мовленні; збагачувати словниковий запас школярів; розвивати вміння аналізувати, узагальнювати; виховувати любов до рідного слова.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Гра «Упіймай слова в переносному значенні»

Гримить грім, гримить пісня; солодкий сон, солодке яблуко; свіжа думка, свіжа квітка; дитина плаче, зима плаче; солодкий чай, солодке життя.

3. Актуалізація опорних знань

Каліграфічна хвилинка

Щоб правильно, гарно слова написати,
Нам з'єднання букв слід усім пригадати,
Одна лиш хвилинка для цього дається.
Подивимось зараз, кому не вдається.

1) Робота над загадкою.

- Я у дверях, у замку,
Я і в нотному рядку;
Можу гайку загвинтити
І... у вирій полетіти,
Телеграму передати,
Таємницю розгадати. (*Ключ.*)

Ккк КККК

2) Робота зі словами.

— Підпишіть назви малюнків.

		
Журавлиний ключ	Скрипковий ключ	Ключ від замка

4. Мотивація навчальної діяльності

Робота над загадками

- У зошиті з письма я коса чи пряма.
Ще можу я, повірте, і креслити, і міряти.
А якщо треба, враз шикую школу, клас. (*Лінійка.*)

- Здавна я служу людині:
Я у маминій машині,
На сосні чи на ялині,
А у когось я на спині. (*Голка.*)
- Тезки ми: мій друг і я.
Відгадай, хто він, хто — я.
Схожий він на апельсин
І на небі лиш один.
Нас же в батька кільканадцять,
Я й брати — всього дванадцять. (*Місяць.*)

(*teacherjournal.in.ua > blog > articles*)

5. Повідомлення теми та мети уроку

- Діти, чого ви очікуєте від уроку? Над чим будемо сьогодні працювати?
- Що потрібно ще засвоїти та запам'ятати?

Інтерактивна гра «Гіпотеза»

- На мою думку, на сьогоднішньому уроці я дізнаюсь, навчуся, зрозумію...
— Отже, на сьогоднішньому уроці ми продовжимо досліджувати багатозначні слова та утворювати з ними речення.

6. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

Робота за підручником (с. 40–41)

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».
— Прочитай і розкажи у класі.
Слово може мати одне і кілька значень.
Олівець — тоненька паличка графіту в дерев'яній оправі, якою пишуть, малюють. (*Однозначне.*)
Ручка — прилад для писання; частина предмета, за яку беруть рукою; частина крісла, на яку спираються ліктем. (*Багатозначне.*)
- Виконання вправи 1. Робота в групах.
— Поясніть, що означають сполучення слів. Складіть і запишіть речення з ними.
— Пригадайте значення слова *слово*.
Слово згоди — обіцянка виконати що-небудь.
Давати слово — обіцяти.
Вірити на слово — вірити словам без підтвердження.
Майстер слова — видатний письменник.
Дотримати слова — виконувати обіцяне.

Фізкультхвилинка

- Виконання вправи 2.
— Як ви розумієте вислів Ірини Вільде «Слова — це кольорові камінці. Мало їх назбирати — треба навчитися з них узори викладати»?

Робота зі словами. *Стіна слів*: узор.

- Вправа «Біном фантазії».
— З чим іще можна порівняти слова? Складіть і запишіть про це речення.
- Виконання вправи 3. Робота в парах.
— Поясніть значення слова-відгадки.
— Виділені слова знайдіть у словнику.

*Тезки ми: мій друг і я,
Відгадай: хто він, хто я?
Схожий він на апельсин
І на небі лиш один.
Нас же в батька — кільканадцять,
Я й брати — всього дванадцять.*

7. Узагальнення і систематизація знань

1) Вправа «Побудуй речення з багатозначними словами». Робота в парах.

— Запишемо ряд багатозначних слів.

Ключ, ручка, мишка, лист, лінійка, ніжка, сонечко, шапка, голова.

— Складіть із одним з них речення, щоб показати його багатозначність. (*У мого братика розумна голова. Голова фонду виступив на нараді. Бабуся отримала від онука лист. Падає жовтий лист. На столі лежить комп'ютерна мишка. Сіра мишка сховалася в нірку. Маленьке сонечко розправило крильця. Зазирнуло сонечко у моє віконечко. Рідна моя донечко, ти мамине сонечко!*)

2) З'ясування лексичного значення слова «поле».

Робота з тлумачним словником другокласника

Поле — безліса рівнина, рівний великий простір, що використовується для посіву; спеціально обладнаний майданчик, призначений для спортивних ігор, змагань, посадки літаків; смужка вздовж краю аркуша паперу, яка залишається чистою під час писання або друкування; родовище корисних копалин або частина такого родовища, відведена для розробки.

3) Складання тексту, запис у зошиті.

ПОЛЕ

За селом розкинулось широке поле. Воно було засіяне гречкою.

Над полем кружляли бджоли.

4) Складання речень із багатозначним словом «поле» (усно).

На полі колоситься золотисте жито, а при дорозі — червоні маки. На футбольному полі відбуваються спортивні змагання. Учень при переносі слова вийшов за поле робочого зошита. Магнітне поле Землі захищає нашу планету.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Над якими поняттями працювали на уроці?

— Значення яких багатозначних слів можете відтворити?

— Що найбільше запам'яталось на уроці?

— Що сподобалось?

— Над якими завданнями вам ще хотілося б попрацювати?

— А які завдання задасте своїм батькам?

— Чого очікуєте від наступного уроку?

— Які вольові якості намагалися формувати та розвивати в собі?

— Дякую, діти, за вашу старанність та активність! Кожна ваша думка була важливою та потрібною.

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Створити малюнок до багатозначного слова *ключ*.
- Пояснити значення багатозначного слова *крило*.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 25. ДОРЕЧНЕ ВЖИВАННЯ СЛІВ РІЗНИХ ЛЕКСИЧНИХ ГРУП У ВЛАСНОМУ МОВЛЕННІ. НАВЧАЮСЯ ДОРЕЧНО ВЖИВАТИ СЛОВА В МОВЛЕННІ

Мета: навчати учнів доречно вживати слова різних лексичних груп у власному мовленні; збагачувати словниковий запас школярів; розвивати вміння аналізувати, узагальнювати; виховувати любов до рідного слова.

Обладнання: ілюстрація півника, індивідуальні картки.

Тип уроку: комбінований урок, кубик.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

Каліграфічна хвилинка

Щоб правильно, гарно слова написати,
Нам з'єднання букв слід усім пригадати,
Одна лиш хвилинка для цього дається.
Подивимось зараз, кому не вдається.

- Робота над загадкою.

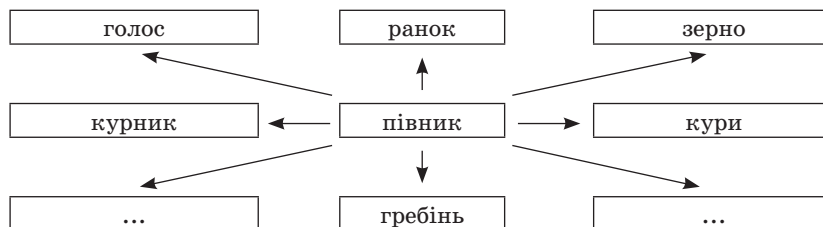
Голосистий, гребінястий,
Будить він раненько нас.
Як «Ку-ку-рі-ку!» заспіває, —
Новий день уже почавсь.

Він сережки гарні має,
Їх ніколи не знімає.
Та це ж ... (півник)-співунець,
Золотистий гребінець.

— У якому значенні вжито *золотистий гребінець*? (Переносному.)

Демонстрування зображення пташки або перегляд короткого відеоролика із півником.

- Вправа «Асоціативний куц».

- Запис у зошити з'єднань.

Пі івнниик півник

— Зверніть увагу на правильність написання слова *півник*.

— А дорослий буде... (*півень*).

- Завдання за вибором.

— Відтворіть ланцюжком звуки слова *півень*, *гребінь*.

— Складіть речення із карток. (Робота в парах.)

1 красивий

3 півника

2 у

4 гребінь.

— Запишіть складене речення.

3. Мотивація навчальної діяльності

— А чи доречно було б сказати: «Я причесався гребнем»?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося доречно вживати слова у мовленні.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

Робота за підручником (с. 42–43)

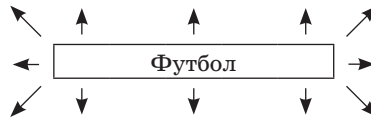
— Чи любите ви грати у шахи?

— Чи любите ви гратися?

Робота в групах. Вправа «Асоціативний куц»

I група

(Футболісти, воротар, м'яч, ворота, суддя, поле, тренер, команда ...)

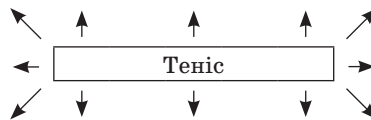
II група

(Костюм, ковзани, лід, судді, тренер, команда ...)

III група

(Ракетки, м'яч, тенісний стіл, змагання, тренер ...)

Робота зі словами. Стіна слів

Грати першу скрипку — бути найголовнішим у будь-якій справі.

Грати в мовчанки — мовчати, ухилятися від розмов.

- Виконання вправи 4. Робота в парах.
— Складіть і запишіть речення зі словом *грати*, уживаючи його в різних значеннях.
Виконувати що-небудь на музичному інструменті.
Поводитися з яким-небудь предметом, як з іграшкою, забавлятися.
- Вправа «Хвилинка спілкування».
— Як правильно говорити: *грати на вулиці* чи *гратися на вулиці*?
— Я гадаю, що гратися на вулиці.
— А як сказати: *в комп'ютерні ігри грати* чи *гратися*?
— Продовжте розмову.

Фізкультхвилинка

- Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».
— Як утворилося переносне значення слова *срібна*?
— Прочитайте вірш.

Кришталева зимонька
В срібній кожушанці
Завітала до нас в гості
Вже сьогодні вранці.

- Виконання вправи 5. Робота в групах.
— Згрупуйте і запишіть сполучення слів.
Пряме значення: срібна медаль, срібна монета.
Переносне значення: срібний голос, срібне джерельце, срібний місяць, срібна річка.
— Складіть і запишіть із ними речення.

6. Узагальнення і систематизація знань

1) Гра «Додай слово».

Колючий, як ... (*їжак*).

Каркає, як ... (*ворон*).

Іде, як ... (*слон*).

Любить, як собака ... (*палицю*).

Земля м'яка, як ... (*пух*).

Зелена, як ... (*трава, огірок, барвінок, рута*).

Дівчина, як ... (*маківка, горлиця, ягідка, зіронька, золото, калина, лебідка, пава, квітка*).

Гірка(*ий*), як ... (*редька, полин*).

Білий, як ... (*крейда, сніг, молоко, іній, сметана, папір*).

Великий, як ... (*дуб, ведмідь, світ, гора*).

2) Вправа «Вилучення "зайвого"».

Беруть будь-які три слова, наприклад, «собака», «помідор», «сонце». Необхідно залишити тільки ті два слова, які позначають у чомусь подібні предмети, а одне слово, «зайве», що не має цієї загальної ознаки, вилучити. Слід знайти якомога більше варіантів вилучення «зайвого» слова, а головне — більше ознак, що об'єднує кожну пару слів, що залишилися і не властивих «зайвому». Не ігноруючи варіантами, які відразу ж спадають на думку (*вилучити «собаку», а «помідор» і «сонце» залишити, адже вони круглі*), бажано пошукати нестандартні та водночас влучні розв'язання. Перемагає той, у кого відповідей більше.

Ця гра розвиває здатність не тільки встановлювати несподівані зв'язки між розрізненими явищами, але легко переходити від одних зв'язків до інших, не зациклюючись на них. Гра також навчає одночасно утримувати в полі мислення відразу кілька предметів і порівнювати їх між собою. Важливо, що гра формує настанову на те, що можливі абсолютно різні способи об'єднання і розчленування певної групи предметів, а тому не варто обмежуватися одним-єдиним «правильним» рішенням, а слід шукати їх багато.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Кубування»

Для проведення гри потрібен куб із гранями 20–25 см. Усі грані мають бути пронумеровані. Кожна цифра позначає окреме завдання.

Кубик, діти, не простий,
Незвичайний — чарівний.
Він знання перевіряє,
Працювать допомагає.

Орієнтовні запитання

- Які завдання ви виконували швидко?
- Коли на уроці було сумно?
- Що ви розкажете про урок своїм рідним та друзям?

2. Домашнє завдання (за вибором учителя)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 26. УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗНАНЬ ЗА РОЗДІЛОМ «СЛОВО. ЗНАЧЕННЯ СЛОВА»

Мета: навчати учнів доречно вживати слова різних лексичних груп у власному мовленні; збагачувати словниковий запас школярів; розвивати вміння аналізувати, узагальнювати; виховувати любов до рідного слова.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: урок узагальнення знань, умінь та навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Сьогодні на уроці на нас чекає цікава мандрівка у країну Слова. Виберіть букву та скажіть, що ви із собою візьмете.

Р — розум

Д — доброта

П — працьовитість

У — уважність

С — старанність

Вправа «Очікування»

— Чого ви очікуєте від уроку?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Каліграфічна хвилинка

1) *Розгадування ребуса.*

2) *Робота із тлумачним словником.*

— Що означає слово *ноутбук*?

— Де можна перевірити значення слова *ноутбук*?

— Знайдіть значення слова *ноутбук* у тлумачному словнику.

3) *Запис у зошити з'єднань.*

Н Н Н н н нн

Нон о ут тб бу ук ноутбук

— Як ви гадаєте, де може заховатися помилка?

— Чому ви такої думки?

4) *Завдання за вибором.*

• Складання речення зі словом *ноутбук*. Парна робота.

• Гра «Розсипанка». Парна робота.

1 Діти

3 за

4 ноутбуком

2 працюють

— Запишіть складене речення.

— За допомогою ноутбука, комп'ютера, планшета можна знайти електронні словники (*тлумачні, орфографічні*).

2. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Кому що потрібно»

Діти дістають картки, на яких написано назви професій, і називають предмети, якими користуються спеціалісти під час роботи.

Картки

- Лікар (*халат, термометр ...*)
- Учитель (*книги, зошити, ручки ...*)
- Кухар (*ополоник, ніж, каструля...*)
- Столяр (*пилка, молоток, рубанок...*)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми узагальнимо знання з розділу «Слово. Значення слова».

4. Повторення раніше вивченого матеріалу

1) Робота за підручником (с. 44).

- Виконання вправи 7.
— Прочитайте прислів'я та поясніть їхнє значення.
Дорогою лиха підеш — щастя не знайдеш.
Справжні друзі ворогами не бувають.
Любов і ненависть поряд ходять.
Тривога і спокій ніколи рідними не бувають.
Світло будь-яку темряву розсіває.
Зло посієш — добро не вродить.
— Запишіть два речення (*на вибір*). Підкресліть слова із протилежним значенням.
- Гра «Вилучте “зайве” слово».
— Уважно прочитайте кожний стовпчик та знайдіть «зайве» слово. Поясніть, чому ви його вилучили.

Добрий, добро, чуйний.

Гречний, увічливий, чемність.

Радість, радісно, весело.

Фізкультхвилинка

Ось скакалки ми візьмемо
І стрибати розпочнемо.
Всі стрибаємо тихенько,
Навшпиньках, ще й легенько.
Ледь торкаємось підлоги —
Не стомити наші ноги.
Діти на майданчику гуляють,
Спритно бігають, високо стрибають.
Ми всі трохи погуляли
І на місце посідали.
Один, два, три, чотири, п'ять!
Будемо весело стрибати!
Стій!

- Виконання вправи 8.
— Виберіть із попередньої вправи групу слів, близьких за значенням.
— Складіть і запишіть із ними речення.
Робота зі словами. *Стіна слів*: гречний, чуйний.
Гречний — увічливий, вихований, чемний. *Чуйний* — доброзичливий, добрий.

2) Вправа «Бінго».

— Складіть аркуш паперу навпіл вертикально і способом відривання зробіть фігурку. «Бінго» — це силует людини. Напишіть на різних частинах фігурки риси, що ви хочете бачити у другові.
Створення кола справжніх товаришів.

3) **Вправа «Хвилинка спілкування».**

— Якими близькими за значенням словами можна перепрошувати когось, просити вибачення за щось?

— Можна говорити: *перепрошую, пробачте, вибачаюсь.*

— Ні, неправильно говорити *вибачаюсь*, потрібно — *вибачте, прошу вибачити.*

— Продовжте розмову.

5. **Узагальнення і систематизація знань**

1) **Робота в групах.**

I група

1. Прочитайте загадку. Відгадайте.

- На городі в нас грядки,
На грядках — рясні листки:
Там зростають малюки,
Зелененькі ... (*огірки*).

2. Напишіть назву трьох предметів, що мають зелений колір.

3. Згрупуйте слова за значенням та запишіть.

Увічливий, мужній, привітний, хоробрий, сміливий, метикований, кмітливий, досвідчений, гречний.

4. Виберіть з-поміж малюнків і позначте назви предметів, які утворюють тематичну групу «Шкільне приладдя».

II група

1. Прочитайте загадку. Відгадайте.

- Я із гуми, надувна,
Як повітря, я легка,
Міцно мотузок тримай
Та мене не відпускай!

2. Напишіть назви кольорів, які можуть мати кульки.

3. Виберіть з-поміж малюнків і запишіть назви предметів, що утворюють тематичну групу «Транспорт».

2) **Виконання завдання на картках. Робота в парах.**

— Прочитайте вірш. Випишіть виділені слова. Поясніть їхнє значення, за потреби, зверніться до тлумачного словника.

ЇЖАЧОК І ЛИСКА

Лиска — хитрий язичок —
Каже:
— Друже їжачок,
Я б тебе поцілувала,
Та боюся голочок...

Засміявся їжачок
І згорнувся у клубок.
— Не хитруй, підступна лиско,
Я тобі не колобок.

Петро Сорока

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

- Чи справдилися ваші очікування від уроку?
- Що найбільше запам'яталось на уроці?
- Що сподобалося?
- Над якими завданнями вам ще хотілося б попрацювати?
- А які завдання задасте своїм батькам?
- Чого очікуєте від наступного уроку?
- Які вольові якості намагалися формувати та розвивати в собі?
- Дякую, діти, за вашу старанність та активність! Кожна ваша думка була важливою та потрібною.

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

Картка 1

1. Прочитай слова. Допиши тематичні групи слів.
2. Запиши назви предметів у дві групи.
Малина, ..., ... — це
Помідор, ..., ... — це
Слова для довідки: ожина, капуста, порічки, огірок.

Картка 2

1. Прочитай слова. Допиши тематичні групи слів.
2. Запиши назви предметів у дві групи.
Мальви, ..., ... — це
Шафа, ..., ... — це
Слова для довідки: стілець, чорнобривці, троянди, стіл.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

СЛОВО. ЧАСТИНИ МОВИ

УРОК 29. ПОНЯТТЯ ПРО СЛОВА — НАЗВИ ПРЕДМЕТІВ (*іменники*). НАВЧАЮСЯ РОЗРІЗНЯТИ СЛОВА, ЩО НАЗИВАЮТЬ ПРЕДМЕТИ

Мета: ознайомити учнів зі словами, які означають назви предметів; розширити й поглибити знання учнів про слова — назви предметів; учити розпізнавати ці слова у мовленні; розвивати вміння групувати слова, класифікувати предмети; виховувати уважність, старанність.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Робота над загадкою.

- Коли це буває,
Що клен запалає?
А прихопив морозець

Та повіяв вітерець,
Весь вогонь на землю впав,
Зовсім клен без листя став. (*Восени.*)

2) Каліграфічна хвилинка.

Гра «Впізнай»

— Отже, запрошую вас до гри «Впізнай». Спробуйте за ознаками впізнати, про що йдеться. Послухайте повідомлення.

Крок 1. Перелітні птахи збираються у зграї, щоб відлітати у теплі краї.

Крок 2. Дні стають коротші, а ночі довші.

Крок 3. Білочка на деревах сушить гриби.

Крок 4. З'являються заморозки.

— Молодці! Звісно, це осінь.

ООО ооо Оо ОоОо

— Розпишіть слово *осінь* за з'єднаннями.

ос сі іннь осінь

Завдання за вибором:

- Складіть речення зі словом *осінь*.
- Зробіть звуко-буквений аналіз слова *осінь*.
- Запишіть речення, що вам сподобалося.

2. Мотивація навчальної діяльності

— Яке питання ми поставимо до слова *осінь*?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося розрізняти слова, що називають предмети, а також навчимося ставити до слів питання *хто?* та *що?*.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

Робота за підручником (с. 46–47)

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».
 - Як називаються слова, які означають предмети та відповідають на питання *хто?* або *що?*.
 - Прочитай та розкажи у класі. (*В українській мові є слова — назви предметів, які відповідають на питання хто? що?. Це іменники.*)

- Виконання вправи 1. Робота в парах.
— Прочитайте вірш Володимира Верховеня. Випишіть виділені слова — назви предметів за абеткою. На які питання вони відповідають?

Іменник любить називати
Завжди на ймення кожну річ:
Земля, країна, сонце, мати,
Печать і радість, день і ніч.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Як називаються слова, що називають кожну річ?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, ми сьогодні говоримо про іменник?

Пояснювальне. Чому автор говорить, що кожна річ має ймення?

Творче. Назвіть виписані слова, які відповідають на питання *що?*

Оцінювальне. Чи запам'ятали ви правило?

Практичне. Виділені слова близькі за значенням чи протилежні?

— Поясніть значення виписаних слів.

- Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».
— Поміркуйте і скажіть, від якого слова походить слово *іменник*. Скористуйтеся підказкою.
— Озирніться навколо і знайдіть іменники. Хто більше?
- Виконання вправи 2.
— Прочитайте вірш.
— Яку природу описано у вірші?
— Чи відобразив художник на своєму малюнку зміст вірша?
— Вивчіть вірш.
— Запишіть його з пам'яті.
— Підкресліть слова — назви предметів.

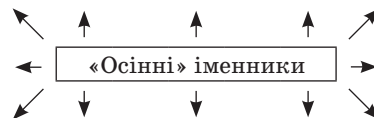
- Робота в групах. Вправа «Асоціативний кущ».

I група

(*Хмара, вітер, дощ, сонце ...*)

II група

(*Хмара, вітер, дощ, сонце, злива, листопад, вересень, жовтень ...*)

- Гра «Трибуна думок». Робота в парах.
— Навіщо восени ідуть дощі?
Фізкультхвилинка
- Виконання вправи 3. Робота в групах.
— Запишіть прислів'я і приказки про сонце, доповнюючи словами — назвами предметів із довідки. Поясніть їхній зміст.

Блисне сонце і в наше віконце.
Сонце встане, то й ранок настане.
Сонце блищить, а мороз тріщить.
Сонце низько, вечір близько.
Сонце на літо повертає, а зима — на мороз.

- Вправа «Знайти хвостик».
— Які прислів'я про зиму ти знаєш?
Літо запасає, а зима ... (*з'їдає*).
Узимку літа не ... (*доженеш*).
Що влітку відкладеш, то взимку, як ... (*знайдеш*).
Страшна зима, як дров ... (*нема*).
Зима літо з'їдає, хоч перед ним і ... (*тікає*).

То сніг, то завірюха, бо вже зима коло ... (*вуха*).

Багато снігу — багато ... (*хліба*).

- Гра «Зима — літо» (с. 47).

5. Узагальнення і систематизація знань

1) Гра «Впіймай слово».

— Уважно слухайте вірш і плескайте в долоні тільки тоді, коли чуєте іменник.

І дорослі, і малеча
Берегти повинні речі.
Книга, парта і стілець,
Сумка, зошит, олівець,
Посуд, одяг і взуття
Нам потрібні для життя.
Дбай про речі. Не ламай,
Працю інших поважай.

2) Робота в групах (за картками).

I група

Складіть слова.

На які питання вони відповідають?

Як ці слова назвати одним словом?

ШИРТО (*шорти*)

КИДЕ (*кеди*)

МКАЙА (*майка*)

ШАКПА (*шапка*)

ПАТЛЯТ (*плаття*)

II група

Підкресліть іменники.

Погляньте, це моя сім'я:
Матуся, батько, брат і я.
Також я знаю весь наш рід:
Є бабуся, є і дід,
І другий дід. і дядько Клим
(*Ми по гриби ходили з ним.*)

III група

Підкресліть іменники.

Ліс стоїть замріяний. Між деревами в'ється вузька стежка. Шелестить під ногами листя. Дуб і сосна ще не загубили свої шати. А ось на ялині сидить білка. За кущем заховався лось.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Чого ви навчилися сьогодні на уроці?

— Чи справдилися ваші очікування?

— Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?

2. Домашнє завдання (за вибором учителя)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 30. ВПРАВЛЯННЯ У ДОБОРІ СЛІВ, ЯКІ ВІДПОВІДАЮТЬ НА ПИТАННЯ *хто? що?*. НАВЧАЮСЯ ДОБИРАТИ СЛОВА, ЩО НАЗИВАЮТЬ ПРЕДМЕТИ

Мета: вчити добирати слова, які відповідають на питання *хто? що?*; поглиблювати знання учнів про слова — назви предметів; розвивати вміння ставити питання до слів; виховувати працелюбність, повагу до професій, дбайливе ставлення до хліба.

Обладнання: індивідуальні картки, стіна слів.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) *Перевірка домашнього завдання.*

2) *Робота над загадкою.*

Живим зерном народжений,
Живу я на землі.
Щодня рум'яним сонечком
Я сходжу на столі. (Хліб.)

(<https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-hlib>)

3) *Читання вірша про хліб.*

Пахне хліб.
Як тепло пахне хліб!
Любов'ю трударів,
І радістю земною,
І сонцем, що всміхалося весною,
І щастям наших неповторних діб.
Духмяно пахне хліб.

Платон Воронько

(<https://dovidka.biz.ua/virshi-pro-hlib>)

4) *Каліграфічна хвилинка.*

XXXXXXXX xxxxxx

Хл лі іб хліб

Завдання за вибором:

- Складіть речення зі словом *хліб*.
- Зробіть звуко-буквений аналіз слова *хліб*.
- Запишіть речення, яке вам сподобалося.

2. Мотивація навчальної діяльності

— «Хліб — усьому голова», — кажуть у народі. Це не дивно, адже його здавна вважали основою життя, символом добробуту й багатства. Хліб цінували, вважаючи величезною святинею. На сьогодні хліб — це звична для нас їжа. А от у давнину до нього ставилися зовсім по-іншому. Випікання хліба було доволі трудомістким процесом. Люди вручну сіяли зерно, а потім за допомогою серпа збирали врожай, беручись до роботи ще вдосвіта. Зрізані колоски зв'язували у снопи й залишали сушитися. Потім молотили ціпом, а згодом — на водяних млинах і вітряках.

Для щоденного вживання пекли хліб із борошна грубого помелу, а от білий хліб їли лише у великі свята. Випікання хліба вважалось великим ритуальним дійством. «Майструючи» хліб, господиня

мусила одягти все чисте, а перед цим — причепурити світлицю й приготувати рушники: на один клали хліб, іншим — накривали буханець, аби він «дійшов».

— Прочитайте прислів'я про хліб та поясніть їхнє значення.

Без солі не смачно, а без хліба не ситно.

Без хліба нема обіду.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми будемо вправлятися у доборі слів, які відповідають на питання *хто? що?*.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

Робота за підручником (с. 48–49)

- Виконання вправи 4. Робота в групах.
 - Розгляньте малюнки.
 - Назвіть вироби з тіста.
 - Поставте питання до слів.
 - Розкажіть, що печуть, а що — варять.
 - Що ви любляєте з випічки?
 - Що готують удома або частіше купують у магазині?
- Виконання вправи 5. Робота в парах.
 - Назвіть професії людей, які виготовляють кулінарні вироби. На які питання відповідають дібрані слова — назви професій? Запишіть їх.
 - Робота зі словами. *Стіна слів*: кулінар, кондитер.
 - Кулінар* — кухар, фахівець із приготування їжі.
 - Кондитер* — майстер, який виготовляє кондитерські вироби.
- Вправа «Крісло автора».
 - Які страви люблять готувати у вас удома?
 - Хто готує?
 - Чи берете ви участь?
- Перегляд відео про народних майстрів.
 - Перегляньте відео про народних майстрів.
 - Назвіть професії, які ви запам'ятали.
 - Як називають вироби, які виготовляють майстри?
- Вправа «Біном фантазії».
 - Поясніть вислів «Кожен майстер свою роботу хвалить».

Фізкультхвилинка

Нумо, тиша в класі, діти,
Можем з вами уявити,
Що ми м'ячики малі?
Наші м'ячики втомились,
Оченята в них закрились,
А тепер всі потягнулись,
Вправо, вліво оглянулись,
Ручки вгору підняли,
Ніби сонце обняли,
Опустились до землі
І сховались у траві.
Знову вправу повторіть —
М'ячики мої, не спіть.
Ручки знову протягніть,
Пальчики в кулак зігніть,
Тепер ними потрясли
Раз, два, три,
Раз, два, три.
Вправу зробимо для ніжок:
Підуть ніжки без доріжок.
Високо їх піднімайте,

Ямку краще обминайте,
Перескочим через рів.
Все це робимо без слів:
Язичок відпочиває,
Участі він не приймає.
Сіли дружно за столи.
М'ячки чи учні ви?

Ольга Придаток

- Виконання вправи 6.
 - Допишіть слова — назви тварин за малюнками.
 - На які питання відповідають ці слова?
 - Про кого так говорять?
- Хитрий, як лисиця.
- Полохливий, як заєць.
- Вайлуватий, як ведмідь.
- Ледачий, як кіт.
- Мудрий, як сова.
- Колючий, як їжак.
- Голодний, як вовк.
- Вправа «Крісло автора».
 - Розкажи цікаві факти про тварину, яка тобі найбільше подобається.
- Вправа «Квест-цікавинка» (*учитель додає цікаві факти*).

Ведмедів прийнято вважати клишоногими, але це зовсім не так. Уся справа в їхній незвичайній ході: ведмеді одночасно спираються на дві ліві лапи або на дві праві, от і створюється враження, ніби тварина перевалюється з одного боку на інший. У ведмедів два шари шерсті. Перший шар короткий і щільний, служить він для утримання тепла. Другий — довгий і рідкий, призначений для захисту від води.

(<https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-vedmedya>)

У зайців зуби ростуть усе життя. Щоб їх сточити, вони гризуть кору або гілки дерев.

(<https://dovidka.biz.ua/vse-pro-zaytsiv-shho-yidyat-zaytsi-de-zhivut-zaytsi>)

Лисиці всеїдні. Переважно харчуються вони невеликими тваринами: дрібними гризунами, кроликами, зайцями і козулями. Хвіст для лисиці дуже важливий орган. Під час бігу він допомагає їй тримати рівновагу, а взимку служить додатковим захистом від холоду. Лисиці дуже обережні. У разі небезпеки або погоні вони заплутують сліди і переховуються в інших місцях, щоб увести переслідувача в оману. Саме через цю особливість лисиці присвоєно звання найбільш хитрого звіра.

(<https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-lisits>)

Їжаки — всеїдні. Вони можуть споживати як мишей, гадюк, вужів, мідянок, так і рослинну їжу. Надають перевагу тваринній їжі. Часто поселяються біля садиб, зокрема на ягідниках. На їжаків полюють різноманітні хижі ссавці (*лисиця, вовк, тхір*) і птахи (*сова, пугач*). На їжаків не діє отрута багатьох змій.

(<https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-yizhakiv>)

Голова сови може повертатися на 270°. Сови приносять користь сільському господарству, поїдаючи гризунів, тому всі види сов перебувають під охороною. Сови здатні виловити до 1000 гризунів на рік (*ці гризуни за рік знищили б 500 кг зерна, якби не сови*).

(<https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-sovu>)

Вовк може плавати на відстань до 13 км, рухаючись у воді за допомогою невеличких перетинок між пальцями. Щоб зв'язатися з членами своєї групи (*зграї*), згуртуватися перед полюванням або попередити суперників інших зграй щоб трималися подалі, — вовки виють. Самотні вовки виють, щоб залучити партнерів або просто тому, що вони одні. Вовче виття триває трохи більше 5 секунд. Очі вовка мають світловідбивний шар, який світиться в темряві та допомагає вовку добре бачити вночі.

(<https://dovidka.biz.ua/557>)

Жирафа, верблюд і кіт — єдині тварини-іноходці, при ходьбі у них ідуть спочатку ліві лапи, а потім праві. Така ходьба гарантує швидкість, спритність і тишу. При нападі когось коти щільно притискають вуха до голови. Це оберігає їх від зубів і кігтів противника. Якщо кіт нападає сам, то вуха він опускає горизонтально і в сторони, утворюючи трикутник.

Котячі бійки короткі, але дуже люті та жорстокі. Головна зброя тварин під час бійок — зуби.

Коли ми гладимо kota, у нас знижується частота серцебиття і кров'яний тиск. А люди з сердечно-судинними захворюваннями мають шанс прожити довше, якщо у них є кіт, на відміну від тих, хто не має ані kota, ані собаки.

- Виконання вправи 7.

- Уявіть себе художником/художницею.

- Прочитайте вірш Миколи Сингаївського, доповнюючи слова з довідки.

Фарби я взяв — намалював:
Дятлові — ліс, ластівці — небо,
Рибам — озерце, для всіх — моє серце.

- Вправа «Біном фантазії».

- А що намалюєш ти? Для кого?

- Що потрібно художникові?

Робота зі словами. *Стіна слів*: мольберт, палітра.

Мольберт — підставка, на якій художник установлює полотно, картон, папір для малювання.

Палітра — дощечка, на якій художник змішує фарби.

5. Узагальнення і систематизація знань

Робота в групах

I група

Складіть прислів'я. запишіть їх. Підкресліть іменники.

Без сокири не тесляр —	зате хліб білий.
У хлібороба руки чорні,	а рибак сохне.
Вудка мокне,	без голки не кравець.

II група

Відновіть слова — назви професій. Запишіть їх. Складіть з одним на вибір речення.

ерМодель. містПрогра. нарЖулі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Піраміда позитивних почуттів»

— Побудуймо «Піраміду позитивних почуттів».

Учитель протягує руку долонею вгору, а учні підходять до нього і по черзі кладуть свої долоньки зверху, будуючи піраміду. Кажуть: «Сьогодні на уроці мені найбільше сподобалося...».

2. Домашнє завдання (за вибором учителя)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 31. ІМЕННИКИ — НАЗВИ ІСТОТ І НЕІСТОТ. РОЗПІЗНАВАННЯ СЛІВ — НАЗВ ПРЕДМЕТІВ, ЯКІ ВІДПОВІДАЮТЬ НА ПИТАННЯ *хто?* АБО *що?*. РОЗРІЗНЯЮ СЛОВА, ЩО ВІДПОВІДАЮТЬ НА ПИТАННЯ *хто?* *що?*

Мета: учити добирати слова, які відповідають на питання *хто?* *що?*; поглиблювати знання учнів про слова — назви предметів; розвивати вміння ставити питання до слів; виховувати працелюбність, повагу до професій, бажання дружити.

Обладнання: індивідуальні картки, м'яч.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

- 1) *Перевірка домашнього завдання.*
- 2) *Читання вірша про дружбу.*

ПРО ДРУГА

Твій друг тобі віддасть усе:
І свій квиток на карусель,
І цвях, і гудзик, і літак,
Та не за щось — а просто так.
І збільшуване скельце,
Найкраще у дворі,
Твій друг із щирим серцем
Тобі віддасть — бери!
І ти нічого не жалій —
Ніколи і нітрохи!
І навіть м'яч футбольний свій
Віддай, як друг попросить.
І посміхнеться друг тобі —
Аж схочеться співати.
І ти подумаєш тоді:
«Як гарно — дарувати!..»

Анатолій Костецький

(<https://dovidka.biz.ua/virshi-pro-druzhbu-dlya-ditey>)

3) *Каліграфічна хвилинка.*

Дд дддддд ДДДДДД

Др ру уг друг подруга

Завдання за вибором:

- Складіть речення зі словом *друг/подруга*.
- Поділіть слово *подруга* на склади для переносу з одного рядка в інший.
- Запишіть речення, що вам сподобалося.

2. Мотивація навчальної діяльності

— Наша мова складається із безлічі слів. Усі ці слова мають свої групи — як гуртки за інтересами. Слова між собою дружать, як ви дружите із сусідами по подвір'ю чи по вулиці. Ви знаєте, що у кожного є своя родина, але ви всі разом — друзі. Так само і слова — у кожного є своя частина мови, але всі вони дружать між собою, утворюючи речення.

Іменник — велика самостійна частина української мови — тобто як родина. Відрізнити цю родину за прізвищем Іменник легко — кожен її член, тобто кожне слово, відповідає на питання *хто?* або *що?*.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося розрізняти назви істот та неістот.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

Робота за підручником (с. 50–51)

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель» (с. 50).

— Прочитай і розкажи у класі. Які слова відповідають на питання *хто?*, а які — на питання *що?*. (Слова — назви людей і тварин відповідають на питання «хто?». Слова — назви інших предметів відповідають на питання «що?».)

— Тобто є істоти — вони відповідають на питання *хто?*, а є предмети (*неістоти*) — відповідають на питання *що?*.

— Розглянемо приклади.

Істоти (питання «хто?»)

Неістоти (предмети, що відповідають на питання «що?»)

- Виконання вправи 8.
 - Зараз перевіримо, чи добре ви знаєте себе.
 - І все ж таки, то хто ж ти?
 - Спробуй спочатку усно відповісти на запитання.
 - У школі я — школяр/школярка.
 - В автобусі я — пасажир/пасажирка.
 - У бібліотеці я — читач/читачка.
 - У крамниці я — покупець.
 - У театрі я — глядач/глядачка.
 - Для мами й тата я — синок/донечка.
 - Для дідуся й бабусі я — онук/онучка.
 - Для брата й сестри я — братик/сестричка.
 - На які питання відповідають додані слова — назви предметів?
 - Виконайте вправу письмово.

- Виконання вправи 9. Робота в парах.
 - Прочитайте прислів'я та поясніть їхній зміст.
У дружбі є сила.
 - Справжні друзі пізнаються в біді.
Людина без друзів, ніби земля без дощу.
 - Коли дружба прийшла — буде більше у світі тепла.
 - Скажи мені, хто твій друг, і я скажу, хто ти.
 - Дружба та братство — найбільше багатство.
 - Випишіть виділені слова у два стовпчики.
- Вправа «Крісло автора».
 - Поясни значення: «Друга шануй, а знайдеш — тримай».
 - Фізкультхвилинка. Гра-руханка «Ми йдемо»
 - Діти стоять у колі. Всі разом повторюють слова і починають йти по колу.
 - Ми йдемо шукати друга (3 рази).
 - Говорячи наступну репліку, зупиняються і через одного повертаються обличчям до сусіда.
 - Зупинились, подивились.
 - І далі виконують команди:
 - «Долоньки — до долоньок».
 - Продовжують рух в іншу сторону, повторюючи слова і команди.
 - Ми йдемо шукати друга (3 рази).
 - Зупинились, подивились.
 - «Долоньки — до долоньок».
 - «П'ятки — до п'ятки».
 - Продовжують рух і доповнюють поступово команди:
 - «Плече — до плеча».
 - «Вушко — до вушка».
 - «Носик — до носика».
- Виконання вправи 10.
 - Запишіть назву професії, пов'язаної з цими словами.
 - На яке питання відповідають слова — назви професій?
 - Відгадайте загадки. Запишіть відгадки.
 - Інструмент бере у руки —
Линуть чисті, ніжні звуки.
Люди кажуть: «Це талант!»
Добре грає... (музикант).
 - Тисне вчасно гальма й газ,
Відвезе усюди нас.
Для доріг він хлопець свій!
За кермом сидить... (водій).
 - Слоненяті чи качаті,
Котеняті чи курчаті
Дасть пігулку чи відвар
Друг тварин... (ветеринар).
 - Він воює з жовтим падолистом,
Щоб було в дворі охайно й чисто.
Рано-вранці чути «вжик» та «вжик» —
Підмітає тротуар... (двірник).
 - Рівно цеглу викладає,
Дах старанно покриває...
Каменярі і покрівельники
Мають назву... (будівельники).
- Вправа «Крісло автора».
 - Розкажи, яка професія тобі найбільше подобається.

- Виконання вправи 11.
— Доберіть і запишіть слова за зразком.
Кобзар — кобза.
Скрипаль — скрипка.
Гітаристка — гітара.
Бандуристка — бандура.
Барабанщик — барабан.
— Усно складіть речення з однією парою слів.

5. Узагальнення і систематизація знань

1) Гра «Засели будиночки».

— Візьміть по одному аркушу. Запишіть на ньому слово. Поставте перед собою цеглинку такого кольору, на яке питання відповідає слово.

Синя цеглинка — слово, яке відповідає на питання *хто?*.

Зелена цеглинка — слово, яке відповідає на питання *що?*.

Розселить слова по будиночках.

хто?

що?

2) Гра з м'ячем.

Хлопчики називають слова, які відповідають на питання *хто?*, а дівчатка — на питання *що?*. Потім — навпаки. (Учитель кидає кожній дитині м'ячик, а учні називають слова.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Кубування»

— Розкажіть про результати власних навчальних досягнень, починаючи речення словами:

- Я знаю...
- Я розумію...
- Я вмію...
- Мені вдається...
- Мені ще слід попрацювати...
- Я намагаюсь...
- Я прагну...

Збіг наш урок, як коротка мить.
Дуже швидко час біжить.
Ще попереду у нас багато кроків,
І цікавих, і важких уроків.

2. Домашнє завдання (за вибором учителя)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 32. ІМЕННИКИ — ВЛАСНІ І ЗАГАЛЬНІ НАЗВИ. РОЗРІЗНЯЮ СЛОВА, ЩО Є ЗАГАЛЬНИМИ І ВЛАСНИМИ НАЗВАМИ

Мета: учити розрізняти слова, що є загальними і власними назвами; поглиблювати знання учнів про слова — назви предметів; розвивати вміння ставити питання до слів; виховувати працелюбність, повагу до історичного минулого нашої країни.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна та громадянська.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

- 1) *Перевірка домашнього завдання.*
- 2) *Робота над загадкою-добавлянкою.*

Красивий, щедрий, рідний край
І мова наша солов'їна.

Люби, шануй, оберігай
Усе, що зветься... (Україна).
Г. Січовик

3) *Робота в малих групах.*

I група. Гра «Розсіпанка»

ААЇУКРН

II група. Вправа «Квест»

Буряк
2, 5

Равлик
1, 2

Їжак
1

Калина
5, 6

III група. Вправа «Асоціативний куц»

IV група. Вправа «Сенкан»

Іменник. Україна.

Прикметники. Незалежна, рідна.

Дієслова. Захищає, виховує, вирощує.

Враження від предмета. Я щасливий, що живу в Україні.

Висновок. Велика й могутня моя Україна.

V група. Гра «Подумай і скажи»

Узявши за початок літеру іншого кольору й перестрибуючи через одну, прочитайте слова.

е	а	ж	ї	и	п	ж	д	е	к	Г	
р		т	а	а		ж	Г		и	н	о
ї		н	е			о			н		о
к		ч	р	р		ф	о		р	а	ї
і	у	е	а	д	П	ч	б	к		м	ь

Відповідь. Україна, прапор, герб, гімн.

4) Каліграфічна хвилинка.

Уу уууууу УУУУУ

Ук крр ра аї їн на Україна

2. Мотивація навчальної діяльності

— Як ви вважаєте у чому полягає відмінність між словами *країна* та *Україна*?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося розрізняти загальні та власні назви.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

Робота за підручником (с. 52–53)

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель» (с. 52).
— Прочитай і розкажи у класі. Як пишуться власні та загальні назви? (В українській мові є слова — загальні назви, які пишуться з малої літери, і є слова — власні назви, які пишуться з великої літери.)
- Виконання вправи 12. Робота в парах.
— Зараз перевіримо, чи добре ви знаєте, хто де живе.
— Спробуємо спочатку усно відповісти на запитання, користуючись словами для довідки.
- У Польщі — поляки.
- У Чехії — чехи.
- У Німеччині — німці.
- В Англії — англійці.
- В Угорщині — угорці.
- В Італії — італійці.
- У Франції — французи.
- В Іспанії — іспанці.
— На які питання відповідають додані слова — назви предметів?
— Виконайте вправу письмово.
— Назвіть слова, які є власними назвами.
— Як вони пишуться?
— А які слова є загальними назвами?
— Як вони пишуться?
- Вправа «Квест-цікавинка».
Ейфелева вежа у Франції була побудована спеціально для Всесвітньої виставки 1889 року і слугувала їй вхідною аркою.
Франція — батьківщина велосипеда.
Найпопулярнішим видом спорту в Німеччині є футбол. А збірна Німеччини є однією з найсильніших футбольних команд планети.
Базиліка Святого Петра в Римі (Італія) є найбільшою християнською церквою у світі. Її будівництво тривало 120 років (1506–1626).
- Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».
— Від якого імені походить назва столиці України — Київ?

ЛЕГЕНДА ПРО МІСТО КИЇВ

Коли ж поляни жили в ті часи окремо і керувалися своїми родами; бо і до тієї братії були вже поляни, і жили вони все своїми родами на своїх місцях, і кожен управлявся самостійно. І були трое братів: одному ім'я Кий, а другому — Щек, а третьому — Хорив, а сестра їхня — Либідь. Сидів Кий на горі, де нині узвіз Боричів, а Щек сидів на горі, яка нині зветься Щекавиця, а Хорив на третій горі, яка прозвалася Хоривицею. І побудували місто на честь старшого свого брата, і назвали його Київ. Був навколо міста ліс і бір великий, і ловили там звірів, а були ті мужі мудрими й тямущими, і називалися вони полянами, від них поляни і донині в Києві.

Фізкультхвилинка

- Виконання вправи 13.
— Прочитайте назви міст та їхніх мешканців.

- На яке питання відповідають слова — назви міст?
- А на яке питання відповідають назви мешканців міст?
- Поставте питання до слів і запишіть у два стовпчики.

Самоперевірка

Хто? — киянин, харків'янин, сумчанин, донеччанин, львів'янин.

Що? — Київ, Харків, Суми, Донецьк, Львів.

- Назвіть, які слова належать до загальних назв.
- А які — до власних? Як вони пишуться?

- Вправа «Крісло автора».
 - У яких містах України ти побував (*побувала*)? Розкажи, яке місто тобі подобається і чим?
- Виконання вправи 14.

Читання з позначками («система поміч»)

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

- «V» — я це знав;
- «-» — це суперечить тому, що я знаю;
- «+» — я цього не знав;
- «?» — я хочу про це запитати.

- Що нового ви дізналися з тексту?
- Які слова вам потрапили вперше?
- Прочитайте уривок із тексту до першої світлини.
- Прочитайте уривок із тексту до другої світлини.
- Прочитайте уривок із тексту до третьої світлини.

5. Узагальнення і систематизація знань

Гра з цеглинками LEGO

Червона цеглинка — власна назва, синя цеглинка — загальна назва.

— Зараз ми пограємо у власні та загальні назви.

Київ, місто, річка, Німеччина, Україна, Угорщина, сумчанин, харків'янин.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

- Зелена цеглинка — я все зрозумів/зрозуміла.
- Жовта цеглинка — я мав/мала труднощі.
- Червона цеглинка — було дуже складно.

2. Домашнє завдання (за вибором учителя)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 33. РОЗРІЗНЯЮ СЛОВА, ЩО Є ЗАГАЛЬНИМИ І ВЛАСНИМИ НАЗВАМИ

Мета: вчити розрізняти слова, що є загальними і власними назвами; поглиблювати знання учнів про слова — назви предметів; розвивати вміння ставити питання до слів; виховувати працелюбність, повагу до людей різних професій.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська та історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Комплімент»

Діти повертаються одне до одного, витягують руки вперед і з'єднують їх із долонями товариша. За сигналом учителя діти по черзі говорять комплімент одне одному. Компліменти не повинні повторюватися. Вимовляють комплімент із посмішкою, дивлячись в очі дитині, якій він призначений.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) *Перевірка домашнього завдання.*

2) *Робота над загадкою.*

- Тече, тече — не витече,
Біжить, біжить — не вибіжить. (Річка.)

3) *Робота над віршем.*

Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.

Тарас Шевченко

4) *Робота в малих групах.*

I група. Гра «Розсипанка»

ПРОДНІ

II група. Вправа «Квест»

диня
1, 3

індик
1

перець
1

ромашка
1, 2

(Дніпро.)

III група. Вправа «Асоціативний куц»

IV група. Вправа «Сенкан»

Іменник. Дніпро.

Прикметники. Широкий, повноводний.

Дієслова. Тече, шумить, підійма.

Враження від предмета. Дніпро — це найбільша річка в Україні.

Висновок. Водойма.

5) *Каліграфічна хвилинка.*

Дд ддддд ДДДДДД

Дн ін пр ро Дніпро

Дніпро і Десна — це брат і сестра.

2. **Мотивація навчальної діяльності**

— Як написані назви річок у прислів'ї?

3. **Повідомлення теми та мети уроку**

— Сьогодні ми продовжимо вчитися розрізняти загальні та власні назви.

4. **Сприймання та засвоєння нового матеріалу**

1) *Робота за підручником (с. 54–55).*

- Виконання вправи 15. Робота в парах.
 - Прочитайте текст.
 - Назвіть власні назви.
 - Поясніть їхній правопис.
 - Випишіть слова — власні назви.
 - Як вони пишуться?
- Вправа «Квест-цікавинка» (с. 54).
Колись давно Дніпро називали Борисфеном, а в народних піснях і легендах — Славутичем.
- Вправа «Біном фантазії».
 - Складіть і запишіть речення про річку у вашій місцевості.
- Перегляд портретів видатних українців.
 - Назвіть їхні імена, користуючись довідкою.

Довідка. Тарас Шевченко, Богдан Хмельницький, Іван Франко, Петро Сагайдачний, Леся Українка, Іван Мазепа.
- Вправа «Квест-цікавинка».
Богдан Хмельницький — перший гетьман війська Запорозького.
Петро Сагайдачний — гетьман, ходив у морські походи на човнах, які мали назву «чайки».
Іван Мазепа — гетьман.
- Виконання вправи 16. Робота в групах.
 - Пригадайте гетьманів України.
 - Доберіть до загальних назв «гетьмани» власні назви із довідки.
 - Пригадайте письменників України.
 - Доберіть до загальних назв «письменники» із довідки власні назви.
 - Виконайте вправу письмово.
- Виконання вправи 17.
 - На які дві групи можна розподілити ці слова? (*Загальні назви, власні назви.*)
 - Як називаються слова першої групи? (*Загальні назви.*)
 - Назвіть їх. (*Ім'я, прізвище, по батькові.*)
 - А як називаються слова другої групи? (*Власні назви.*)
 - Назвіть їх. (*Дмитренко, Петрівна, Марія.*)
 - Додайте свої слова до обох груп слів.

Фізкультхвилинка. Гра-руханка

Ми — листочки, ми — листочки,
На гілках ми сидимо.
Тихий вітер повіває,
Нас легесенько гойдає.
Сильний вітер налітає
І з гілок нас всіх зриває.
У повітрі ми кружляємо,
Кружляємо, кружляємо,
На землю ми сідаємо,
Сідаємо, сідаємо.

2) Робота над загадками.

- Професії (*це кожен знає*)
Важливішої немає!
Він — наставник і навчитель,
Мудрий, приязний... (*учитель*).
- Хто людей з біди рятує
І хвороби всі лікує —
Призначає процедури
І таблетки, і мікстури? (*Лікар*.)
- Хто на кухні хазяйнує?
Хто каструлями керує
І з ножем працює вправно?
Хто смачні готує страви,
Пиріжки пече рум'яні,
Варить борщ смачний, духмяний,
Не відтягнеш і за вуха?
Хто цей майстер? Звісно, ... (*кухар*).

— А хто ще працює у школі?

3) Продовження роботи за підручником.

- Виконання вправи 18. Робота в парах.
— Назвіть людей різних професій, які працюють у вашій школі.
— Згадайте їхні імена і по батькові.
— Запишіть за зразком.
- Вправа «Крісло автора».
— Чим корисна кожна професія у школі?
- Виконання вправи 19. Робота в групах.
— Побудуйте будинок своєї мрії із цеглинок LEGO. Розкажіть, хто мешкатиме у вашому будинку.
— Запишіть за зразком слова — назви людей.

Дідусь — Іваненко Іван Іванович

Бабуся —

Тато —

Мама —

Брат —

Сестра —

— Поясніть, які зі слів є власними назвами, а які — загальними.

— Як вони пишуться?

5. Узагальнення і систематизація знань

1) Вправа «Хвилинка спілкування» (с. 55).

2) Гра з цеглинками LEGO.

СПЕРЕЧАЛИСЯ МИ ДОВГО...

Сперечалися ми довго, краще всіх чие ім'я:
Олександр, Іван чи Ольга, чи Тарас, а чи Ілля?
Біля ганку по обіді мій дідусь відпочивав.
Ми про це спитали діда, він нам ось що розказав:
— Те ім'я людина носить, що родина їй дала.
Не воно людину красить, красять вчинки і діла.
Суперечка ваша марна, — під кінець сказав мій дід, —
Імена всі ваші гарні, бережіть їх з юних літ!

Н. Григор'єва

Червона цеглинка — ім'я, синя цеглинка — по батькові, жовта цеглинка — прізвище.

— Зараз ми пограємо у власні назви.

Надія, Тіторенко, Дмитрівна, Марія, Анатолій, Сергійович, Даниленко, Ляшенко, Данилівна, Данилович, Корнійович, Данило, Дарина, Погорілий, Вашуленко.

3) Вправа «Філворд».

— Відшукайте власні назви.

Д	н	і	п	р	о	ю	д	ж	є
Т	и	с	а	ю	є	ї	х	ж	ь
Д	н	і	с	т	е	р	ю	є	ї
Д	е	с	н	а	о	л	д	ж	є
ї	л	д	ж	є	г	ш	щ	з	х
П	р	и	п	'	я	т	ь	ю	є
Б	о	р	и	с	ф	е	н	ю	є
С	л	а	в	у	т	и	ч	ю	є

(Дніпро, Тиса, Дністер, Десна, Прип'ять, Борисфен, Славутич.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Плюс — мінус — цікаво»

Ця вправа дає змогу вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» («плюс») — ставлять позначку і розповідають усе те, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним.

У графу «М» («мінус») — що не сподобалося, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

Картка 1

Розподіліть слова в таблицю.

Кирило, Антоніна, Настя, Анатолійович, Іванівна, Гаврилівна, Іваненко, Олексієнко, Осінна.

Імена	По батькові	Прізвища

Картка 2

Розподіліть слова в таблицю.

Толя, Наталя, Михайло, Панасович, Артемович, Олегівна, Хорошко, Миколенко, Боговик.

Імена	По батькові	Прізвища

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 34. ВЕЛИКА БУКВА У ВЛАСНИХ НАЗВАХ. ПРАВИЛО ВЖИВАННЯ ВЕЛИКОЇ БУКВИ В ІМЕНАХ, ПО БАТЬКОВІ ТА ПРИЗВИЩАХ ЛЮДЕЙ. НАВЧАЮСЯ ПИСАТИ ІМЕНА, ПО БАТЬКОВІ, ПРИЗВИЩА

Мета: удосконалити правила написання з великої букви імен, по батькові та прізвищ людей; закріплювати знання про слова — назви предметів, правильне написання слів, правопис яких потрібно запам'ятати; розвивати вміння аналізувати, доводити; виховувати повагу до письменників, музикантів, художників.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO, м'яч.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська та історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) *Перевірка домашнього завдання.*

2) *Робота над загадками.*

- А відгадайте-но: що я таке?
Всі хочуть, як народиться дитина,
щоб я було красиве і дзвінке,
бо носить все життя мене людина. (Ім'я.)
Ігор Січовик
- Нас не було — воно було,
нас не буде — воно буде;
ніхто ні в кого його не бачив,
а в кожного воно є. (Ім'я.)

3) *Каліграфічна хвилинка.*

I I I i i ii iii I i Ii Iii

Ім ім м'я м'я ім'я

— Діти, яке правило нам пропонує повторити слово «ім'я»? (*Правило написання апострофа.*)

— Коли пишеться апостроф?

— Пригадайте слова, у яких пишеться апостроф.

Завдання за вибором «Збери прислів'я»

ім'я багатства. Добре краще

(Добре ім'я краще багатства.)

4 людину,

7 справи.

1 Не

6 її

2 ім'я

3 красить

5 а

(Не ім'я красить людину, а її справи.)

— Діти, запишіть прислів'я, що вам найбільше сподобалося.

2. Мотивація навчальної діяльності

1) *Гра «Упіймай м'яч».*

— Скільки звуків у слові *ім'я*?

— Назви голосні звуки у слові *ім'я*?

— Назви приголосні звуки у слові *ім'я*?

— Назви букви у слові *ім'я*?

— Що означає слово *ім'я*? (*Назву предмета.*)

— На яке питання відповідає слово *ім'я*? (*Що?*)

— До якої частини мови належить слово *ім'я*? (*Іменник.*)

2) Гра «Назви своє ім'я».

Учитель кидає м'яч, а учні ловлять та називають своє ім'я.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо вивчати вживання великої букви в іменах, по батькові, та прізвищах людей.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

Робота за підручником (с. 56–57)

- Ознайомлення з правилом про вживання великої літери в іменах, по батькові та прізвищах на с. 56.
- Вправа «Квест-цікавинка».

ЛЕСЯ УКРАЇНКА

Дівчина навчилася читати ще в чотири роки, шестилітньою вона вже майстерно вишивала, а у дев'ять — написала свій перший вірш. Про рівень її розвитку свідчить також і те, що всього у 19 років Українка написала підручник «Стародавня історія східних народів» для своїх сестер. Ба більше, поетеса знала 7 мов — українську, французьку, німецьку, англійську, польську, російську та італійську. Причому запевняла, що французькою спілкується краще, ніж російською.

МИКОЛА ЛИСЕНКО

Миколу Лисенка заслужено вважають засновником української національної музики. Суттєву роль у цьому відіграє як його композиторська, так і етнографічна діяльність. У композиторській спадщині Лисенка важливе місце займають твори на тексти Тараса Шевченка.

КАТЕРИНА БІЛОКУР

Картини українки Катерини Білокур відомі не тільки українцям, а й поціновувачам мистецтва зі всього світу. Майстриня «наївного мистецтва» стала першою жінкою, про шедеври якої дізнався весь світ. Її картини сварили, ними захоплювалися, але жодного роботи Білокур не залишали байдужим.

Три картини Білокур — «Цар-Колос», «Берізка» і «Колгоспне поле» були включені до експозиції на Міжнародній виставці в Парижі (1954). Тут їх бачить Пабло Пікассо і висловлює думку, яка стала відомою на весь світ: «Якби ми мали художницю такого рівня майстерності, то змусили б заговорити про неї цілий світ».

- Виконання вправи 20.
— Запишіть речення про видатних українців. Поясніть уживання великої букви у словах.
- Виконання вправи 21.

Читання з позначками («система поміч»)

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам потрапили вперше?

— Поясніть уживання великої літери у словах.

— Виконайте вправу письмово.

- Вправа «Біном фантазії».
— Як ви розумієте вислів: «Мистецтво збагачує людину»?

Фізкультхвилинка

- Вправа «Логічна задача».
— Як звуть батька, якщо дід — Петро Антонович, онука — Інна Сергіївна? (*Сергій Петрович.*)

- Виконання вправи 22. Робота в парах.

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*)

— Випишіть імена і прізвища дітей. Поясніть уживання великої букви у словах.

— Як утворилися згадані в тексті прізвища однокласників (*однокласниць*)?

— Що означає слово «клас» у першому та останньому реченнях?

— А яке ще значення цього слова вам відоме?

- Вправа «Крісло автора».

— Як ви розумієте вислів: «Чисто не там, де прибирають, а там, де не сміять»?

- Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця» (с. 57).

— Про гостинець кажуть *миколайчик*. Чому це слово написано з малої букви?

— Як воно утворилося?

— Які подарунки ви отримували від Святого Миколая?

5. Узагальнення і систематизація знань

Гра з цеглинками LEGO

Червона цеглинка — власні назви, синя цеглинка — загальні назви.

Музикант, Андрій, дівчинка, Ткаченко, Андрій Шевченко, футболіст, боксер, Яна Ключкова, гімнастка, художниця, Тарас Григорович Шевченко.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Плюс — мінус — цікаво»

Ця вправа дає змогу вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» (*«плюс»*) — ставлять позначку і розповідають усе те, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним.

У графу «М» (*«мінус»*) — що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» (*«цікаво»*) — факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

Картка 1

- Прочитайте і спишіть.

Вірші Лариси Петрівни Косач, картини Катерини Білокур та Марії Приймаченко, музика Миколи Лисенка, вірші Анатолія Семеновича Камінчука.

- Підкресліть прізвища.
- Поясніть, чому слова написані з великої букви.
- Прізвища яких ще письменників ви можете назвати?

Картка 2

- Поміркуйте над тим, що сказано в тексті, та дайте відповідь на запитання.

Діда звать Олегом Петровичем, його внука — Кирилом Анатолійовичем. Як звать онукового батька?

- Запишіть свою відповідь.
- Складіть подібну загадку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 36. НАПИСАННЯ З ВЕЛИКОЇ БУКВИ КЛИЧОК ТВАРИН. НАВЧАЮСЯ ПИСАТИ КЛИЧКИ ТВАРИН

Мета: формувати вміння розрізняти назви тварин та їхні клички, правильно їх писати; закріплювати навички каліграфічного письма; розширювати словниковий запас учнів; виховувати любов до тварин.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Так — ні»

- Будемо штовхатися?
- Будемо ввічливими?
- На ноги наступатимемо?
- Будемо говорити одне з одним тихенько?
- Із зустрічними будемо вітатися?
- Будемо голосно кричати?
- Коли хочемо відповідати, то підводимо руку?
- Коли чуємо дзвоник на урок, то ховаємося під парти?
- Мені приємно, що ви такі чемні школяррики, які знають правила поведінки в школі і дотримують їх.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) *Перевірка домашнього завдання.*

2) *Вправа «Продовж речення».*

Леся Українка — українська ... (*поетеса*).

Леонід Каденюк — перший у незалежній Україні ... (*космонавт*).

Микола Лисенко — славетний український ... (*композитор*).

Катерина Білокур — відома українська ... (*художниця*).

Андрій Шевченко — тренер збірної України з футболу та відмінний ... (*футболіст*).

— Ці люди прославили нашу українську землю. Ми ними пишаємося. Мине зовсім небагато часу, і ви також зможете своєю працею прославити не тільки себе, а й нашу рідну Україну. Отже, до праці!

3) *Каліграфічна хвилинка.*

- Попереджувальний диктант.

Марійка, Галина, Оксана Іванівна, Василь, Кирило Анатолійович, Петренко, Іваненко.

ає дж іл їж дм ля пі кі со ко

- Запис слів.

Корова, коза, кіт, собака, кінь.

— Яке питання ми ставимо до написаних слів? (*Хто?*)

— До якої тематичної групи належать усі слова? (*Тварини.*)

2. Мотивація навчальної діяльності

— Послухайте вірш. Запам'ятайте клички тварин.

Є у мене киця Мурка,
Дуже мудра кішка.
Тільки скажеш:
«Замазура!» —

Вмиється хоч трішки.
А синок її Васько
Муркне:
«Мила нене,
Поки вип'ю молоко,
Вмийся ти за мене».

Платон Воронько

— Як звали кішку? (*Мурка*.)

— А її синка? (*Васько*.)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо вивчати вживання великої букви в кличках тварин.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 58–59).

- Ознайомлення з правилом про вживання великої літери в кличках тварин на с. 58.

- Виконання вправи 23. Робота в парах.

— Чи любите ви читати казки?

— А яка казка ваша найулюбленіша?

— Нумо на хвилинку зазирнемо у казковий лабіринт та відгадаємо загадки.

- Ой, набридло на віконці
Все на сонечку сидіть.
Я візьму і покочуся,
Щоб побачить весь світ. (*Колобок*.)
- Маленьке, сіреньке,
Біди наробило,
Щось біле кругленьке
Хвостиком розбило.
Сумує бабуся і плаче,
Дідусь витирає сльозу,
А курочка кудкудаче:
«Я вам золоте принесу!» (*«Курочка Ряба»*.)
- Підробив він голосок,
Став малим співати.
Здогадалися вони:
Вовк — не наша мати. (*«Вовк і семеро козенят»*.)
- Сидить півник на печі
Їсть смачненькі калачі.
Ось лисичка прибігає,
Півника мерщій хапає.
Біжить котик рятувати,
В лиса півника забрати. (*«Котик і півник»*.)
- З іжачка хто насміхався,
Перегнати намагався?
Вихвалитися мастак,
Звуть вуханя цього як? (*Заєць*.)
- Мурка за Жучку,
Жучка за внучку,
Внучка за бабу,
Баба за діда...
Сховалася чіпко
Велика... (*Ріпка*.)

— Пригадаймо зміст казки «Ріпка».

Дід Андрушка — синя цеглинка, баба Марушка — червона цеглинка, онучка Мінка — жовта цеглинка, собачка Фінка — зелена цеглинка, киця Варварка — блакитна цеглинка, мишка Сіроманка — жовтогаряча цеглинка.

— Запишіть спочатку назви людей та їхні імена, а потім — назви і клички тварин. Поясніть написання.

— Які назви власні? А які — загальні?

- Виконання вправи 24.

Читання з позначками («система поміч»)

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам траплялися вперше?

— Випишіть клички собак, які побували в космосі.

— Як вони пишуться?

- Вправа «Біном фантазії».

— Розкажіть про клички своїх хатніх улюбленців та їхні повадки.

- Виконання вправи 25. Робота в парах.

— Прочитайте, замінюючи малюнки словами — назвами тварин та їхніми кличками. Запишіть утворені речення. Поясніть написання слів. Скористайтеся словами для довідок.

Взаємоперевірка

На нашій фермі найкраща корова Веселка. На кінних змаганнях першим фінішував Каштан. У шкільному куточку природи живе кролик Чалапко. У Маринки вдома є котик Пушок та песик Дружок.

Фізкультхвилинка. Гра-руханка «Полювання на лева»

— Ми йдемо полювати на лева. (*Впевнено йдуть по колу.*)

— Не боїмося ми нічого! (*Відображають активним розмахуванням рук.*)

— Ой, а це що?

— Болото! Чав! Чав! Чав! (*Імітують обережний хід, високо піднімаючи коліна.*)

— Ой, а це що?

— Море! Буль! Буль! Буль! (*Роблять плавальні рухи руками.*)

— Ой, а це що?

— Поле! Топ! Топ! Топ! (*Тупають ногами.*)

— Ой, а це що?

— Це дорога навпростець! (*Упевнено йдуть.*)

— Ой, а це хто? Такий великий! (*Показують.*) Такий пухнастий! (*Рухи-погладжування.*)

— Ой, та це ж лев! (*Показують, як злякалися.*)

— Побігли додому! Через поле! Топ! Топ! Топ!

— Через море! Буль! Буль! Буль!

— Через болото! Чав! Чав! Чав!

— Прибігли додому! Сховалися! (*Присідають.*)

— Які ми молодці! (*Погладжують себе по голові.*)

— Які ми хоробрі! (*Легенько стукають кулачком по грудях.*)

— Ми нічого не боїмося! (*Заперечливо похитують вказівним пальчиком.*)

- Виконання вправи 26.

— Випишіть імена людей та клички тварин.

— Поясніть їхній правопис.

— Доберіть з тексту до іменника *цуценя* близькі за значенням слова.

- Вправа «Крісло автора».
 - Яку допомогу можна надати безпритульним собакам?
- Виконання вправи 27.
 - Пофантазуйте і розкажіть, який мультфільм можна зняти про цих тварин.
 - Позмагайтеся, хто дасть тваринкам найцікавіші клички.

2) Гра з цеглинками LEGO.

Червона цеглинка — власні назви, синя цеглинка — загальні назви.

Удав, пінгвін, Зеленастик, тигрєня, кошеня, Коротунчик, черепашка, Смугастик, Ричастик.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Знаю — Хочу знати — Дізнався

З	Х	Д

У стовпчик «З» — поставити плюсики, учні промовляють те, про що їм було відомо з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — дізналися під час вивчення теми.

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

Картка 1

- Прочитайте.
- Курочка ..., котик ..., хом'ячок ..., цуценятко ..., корівка ..., коник ...
- Придумайте клички тваринам і запишіть їх.

Картка 2

- Прочитайте назви тварин.
- Прочитайте клички тварин.
- Назви тварин:* корова, собака, кінь, котик.
- Клички тварин:* Зірочка, Гавчик, Сокіл, Мурчик.
- Спишіть.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 37. ПРАВИЛО ВЖИВАННЯ ВЕЛИКОЇ БУКВИ В НАЗВАХ КРАЇН, МІСТ, СІЛ, ВУЛИЦЬ, РІЧОК, ГІР ТА ІН. НАВЧАЮСЯ ПИСАТИ НАЗВИ КРАЇН, МІСТ, СІЛ, РІЧОК, ГІР

Мета: формувати вміння розрізняти географічні назви, правильно їх писати; закріплювати навички каліграфічного письма; розширювати словниковий запас учнів; виховувати інтерес до пізнання світу.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Усі беруться за руки та утворюють коло вітання.

— Нумо скажемо: «Доброго ранку!» тому:

хто ходить до школи;

хто любить цукерки;

хто любить гратися;

хто любить мріяти;

хто вміє дружити;

Іринкам, Максимкам, ...

Учитель сам демонструє поведінку під час привітання. Вітатися можна руками, носиками, щічками, спинками.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Каліграфічна хвилинка.

Гуси-лебеді летіли,
Біле пір'ячко згубили
І встелили білим пір'ям
Площі, вулиці, подвір'я,
Підвіконня, ганки, дахи
Вкрили білим пір'ям птахи.

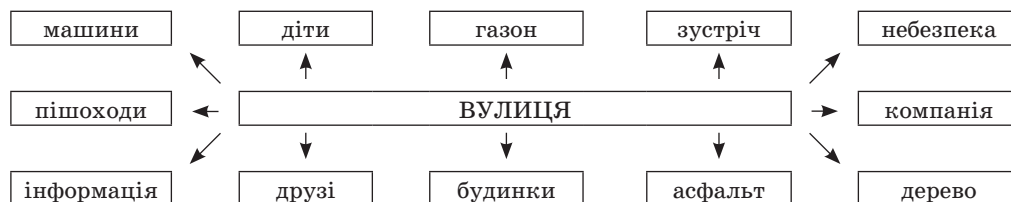
М. Хоросницька

Вв ввв ВВВ

Ву ул ли иц ця вулиця

2) Робота в малих групах.

I група. Вправа «Асоціативний кущ»

II група. Гра «Дешифрувальник»

	а	б	в
1	в	и	я
2	л	у	ц

Код: 1а, 2б, 2а, 1б, 2в, 1в.

Відповідь. Вулиця.

III група. Вправа «Квест»

Знайдіть зазначені букви. Складіть із цих букв слово.

Вудка
1, 2

Слива
2, 3

Цибуля
1, 6

IV група. Гра «Розсипанка»

ВУЛИ..Я

ЦЯЛИВУ

ВЛЦУИЯ

V група. Робота над фразеологізмами. Встановлення відповідності

Давати зелену вулицю —	відкритий, вільний шлях навіщось.
Зелена вулиця —	пропускати без затримок, поза чергою.
Десятою вулицею обминати кого —	свідомо уникати зустрічі з ким-небудь.
Викинути на вулицю —	позбавити житла, притулку, засобів для існування, заробітку.

2. Мотивація навчальної діяльності учнів

Проблемне питання

- Чого ти плачеш, хлопчику?
- Я загубився.
- А чий ти?
- Татків.
- А на якій вулиці ти живеш?

Вправа «Крісло автора»

- Навіщо потрібно знати, на якій вулиці ти живеш?
- Розкажіть свою адресу.

3. Повідомлення теми та мети уроку

- Сьогодні ми продовжимо вивчати вживання великої букви в назвах країн, міст, сіл, вулиць, річок, гір.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 60–61).

- Ознайомлення з правилом про вживання великої літери в назвах країн, міст, сіл, вулиць, річок, гір на с. 60.
- Виконання вправи 28.
 - Випишіть назви сіл.
 - Додайте назву свого села або села, у якому живуть твої родичі.
 - Поясніть правопис слів.

Самоперевірка

Калинівка, Вербівка, Яблунове, Вишенька, Веселинівка, Хлібодарівка, Привітне, Щасливе, Тепле.

- Виконання вправи 29. Робота в парах.
 - Яку назву має наше місто (*село*)?
 - Як називається центральна вулиця в нашому місті (*селі*)?
 - На якій вулиці розташована наша школа?
 - Яка річка протікає поблизу нашого міста (*села*)?
 - Яке найближче до нас місто (*село*)?
 - Додайте потрібні назви і запишіть.
- Вправа «Крісло автора».
 - Чи можеш ти пригадати легенду про наше місто (*село*)?

Фізкультхвилинка

Нумо, тиша в класі, діти,
Можем з вами уявити,

Що ми м'ячики малі?
Наші м'ячики втомились,
Оченята в них закрились,
А тепер всі потягнулись,
Вправо, вліво оглянулись,
Ручки вгору підняли,
Ніби сонце обняли,
Опустились до землі
І сховались у траві.
Знову вправу повторіть —
М'ячики мої, не спіть.
Ручки знову протягніть,
Пальчики в кулак зігніть,
Тепер ними потрясли
Раз, два, три,
Раз, два, три.
Вправу зробимо для ніжок:
Підуть ніжки без доріжок.
Високо їх піднімайте,
Ямку краще обминайте,
Перескочим через рів.
Все це робимо без слів:
Язичок відпочиває,
Участі він не приймає.
Сіли дружно за столи.
М'ячики чи учні ви?

Ольга Придаток

- Виконання вправи 30. Робота в парах.
 - Розгляньте зображення поштового конверта.
 - Прочитайте адресу хлопчика.
 - Прочитайте адресу дівчинки.
 - Які слова написано з великої букви?
 - Складіть розповідь про хлопчика Сашка і дівчинку Наталочку за адресами їхнього проживання.
 - Поясніть уживання великої букви у словах.
- Виконання вправи 31.
 - Які назви міст ви знаєте?
 - Які назви річок ви знаєте?
 - Прочитайте текст.
 - Запишіть речення. Підкресліть назви річок.
 - Як вони пишуться?

2) Гра з цеглинками LEGO.

Червона цеглинка — назви річок, синя цеглинка — назви міст, жовта цеглинка — назви країн, помаранчева цеглинка — назви гір.

Німеччина, Рось, Японія, Київ, Десна, Англія, Умань, Карпати, Китай, Вінниця, Миколаїв, Говерла, Україна, Луцьк, Одеса, Дніпро, Польща.

3) Вправа «Квест-цікавинка».

Карпати — це справжнє багатство України.

Говерла — не тільки найвища точка в Україні. Назва «Говерла» походить від угорського слова «*Hovârla*», що перекладається як «снігова гора». І це не випадково, адже верхівка Говерли повністю вкрита товстим шаром снігу, який не тане аж до середини літа. Спочатку місцеві жителі називали цю гору «ГовІрла». Однак під час нанесення її розміщення на австрійську військову мапу художник не навмисно припустився орфографічної помилки, написавши не ту букву. Відтоді ця назва отримала сучасне і знайоме нам звучання.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Метод «Капелюшки де Боно»

- *Білий* — колір чистоти.
Що мені відомо про вживання великої букви?
- *Червоний* — колір життя, відчуттів.
Навіщо потрібні знати, які слова пишуться з великої букви?
- *Чорний* — колір землі, здорового глузду.
Назвіть слова, які пишуться з великої букви.
- *Зелений* — колір досліджень.
Що робити, якщо ти сумніваєшся у написанні слова з великої чи малої букви?
- *Синій* — колір знань.
Навіщо потрібні знання, здобуті сьогодні на уроці?

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

Картка 1

Заповни анкету.

Мене звати _____ .

Я живу в _____ .

Мої родичі живуть у місті _____ .

У мене є родичі і в селі _____ .

Картка 2

1. Прочитай вірш.

Мов дивна мапа, олівці:
Червоний — місто Чернівці.
Оранжевий — Одеса-мама,
Хоч кольорів там — ціла гама!
Нас кличе жовтий без утоми
До себе в гості у Житомир!
Як на ланах зелене збіжжя,
Зелене місто Запоріжжя.
А старовинний Борислав
Блакитну барву нам прислав.
По синій навіть важкодуми
Спішать мерщій куди? У Суми.
Лиш фіолетовий і досі я
Ще не назвав. Це ж — Феодосія!
Всі кольори запам'ятати
Поможуть вам міста, малята!

Володимир Верховень

2. Випиши назви міст.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 38. ВЕЛИКА БУКВА У ВЛАСНИХ НАЗВАХ

Мета: узагальнити і систематизувати знання учнів про вживання великої літери у власних назвах; розвивати зв'язне мовлення, уміння логічно будувати свої думки; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати пізнавальний інтерес.

Обладнання: ілюстрації їжака, яблука, картки із завданнями, цеглинки LEGO, кубик.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Один, два, три, чотири, п'ять —
Прошу всіх рівненько встать!
Пролунав уже дзвінок, починається урок!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Сьогодні на уроці ми узагальнюємо все, що знаємо про... (*прочитати без літери «ю»*).

ЮВЮЕЮЛЮИЮКЮАЮ ЮБЮУЮКЮВЮАЮ
У ЮВЮЛЮАЮСЮНЮИЮХЮ ЮНЮАЮЗЮВЮАЮХЮ

— Отже, ми закріпимо наші знання з теми «Велика буква у власних назвах». І в цьому нам допоможе природа. Ой, дивіться до нас хтось поспішає.

- Хоч не шиє він ніколи
Та голок має доволі.

— Хто це? (*Їжачок.*)
— А що він несе?

- Влітку у садочку
Зріє під листочком.
Восени набравшись соку,
Встане враз червонобоким. (*Яблучко.*)

— Спасибі тобі, їжачку, за подарунок! Це яблучко чарівне, воно покаже нам дорогу. І ще воно дуже корисне, бо містить багато вітамінів, корисних для здоров'я.

2. Актуалізація опорних знань

— Котись, котись, яблучко, по тарілочці, покажи нам перше завдання!

Зупинка «Каліграфічна хвилинка»

Учні записують своє ім'я, по батькові, прізвище.

Завдання за вибором:

- Записати ім'я, по батькові, прізвище бабусі.
- Записати ім'я, по батькові, прізвище дідуся.
- Котись, яблучко, покажи наступне завдання!

3. Узагальнення і систематизація набутих знань

1) *Зупинка «Значення імен». Робота в парах. Метод «Прес».*

На дошці — опорна схема:

Я вважаю, що ...

... тому що ...

Таким чином ...

- Як пишуться імена?
- Доведіть свою думку!

— Прочитайте. Спишіть, вставляючи з дужок потрібні букви.

Знати про своє ім'я людині і цікаво, й корисно.

(Г, г)анна — ласкава, милостива, (З, з)оя — життя, (К, к)атерина — чиста, (Л, л)ариса — чайка, (О, о)лена — сонячна, (Т, т)етяна — доля, (О, о)лег — святий, (І, і)гор — охоронець добра, (Т, т)арас — бунтівник, (Ю, ю)рій — земний.

Леся Храплива-Щур

Диференційована робота за вибором учнів:

- виконати завдання самостійно;
- виконати завдання за допомогою вчителя.

— Як пишуться імена?

— Котись, яблучко, далі!

2) Зупинка «Спортивна». Робота в парах.

— Прочитайте. Випишіть імена і прізвиська відомих українських спортсменів. Запишіть, яких спортсменів знаєте ви.

Віталій і Володимир Клички — відомі всьому світові боксери. Також усі знають українських футболістів тренерів Олега Блохіна та Андрія Шевченка. Прославив свою Батьківщину і чемпіон Олімпійських ігор зі стрибків у висоту із жердиною Сергій Бубка.

— Котись, яблучко, покажи наступне завдання!

3) Зупинка «Складаночка». Робота в групах.

— Вітерець-пустунець розсипав слова. Зберіть їх, будь ласка, і складіть прислів'я. (Кожне слово у прислів'ї написано на окремому аркуші під номером. Діти складають прислів'я та пояснюють його значення.)

I група

Як не придбаєш до Луки, то не буде ані хліба, ані муки. (Як не придбаєш за теплої погоди, то будеш терпіти голод.)

II група

Марку, Марку, не роби сварку. (Сиди тихо і не зачіпай нікого.)

III група

Марина м'яка, як глина, а Євдоха твердша троха. (Характеристика двох дівчат різної вдачі.)

Звіт груп.

— Котись, яблучко, покажи наступне завдання!

4) Зупинка «Рухова».

Фізкультхвилинка

Всі піднесли руки — раз!
На носках стоїть весь клас.
Два присіли, руки вниз,
На сусіда подивись.
Раз! — і вгору.
Два! — і вниз,
На сусіда подивись.
Будем дружно ми вставати,
Щоб ногам роботу дати.
Раз — присіли, два — піднялись.
Ніжки гарно розім'ялись.
Хто старався присідати,
Може вже відпочивати.

— Котись, яблучко, покажи наступне завдання!

5) Зупинка «Цікавинка».

— Найбагатший кіт — американець Чарлі Чан. Найбільший кіт — Хомі. Його маса двадцять сім кілограмів, а тіло завдовжки майже метр! Австралійський кіт Пус прожив на світі тридцять шість років. Киця Датсі із США подарувала господарям чотириста двадцять кошенят.

— Котись, яблучко, покажи наступне завдання!

6) Зупинка «Зоологічна». Робота в групах.

I група

Добери з дужок до слів — назв тварин кличку. Запиши парами за зразком.

Зразок: кінь Орлик.

Кінь, корова, папуга, кіт, пес.

Сірко, Кеша, Лиска, Орлик, Мурчик.

II група

Прочитай текст. Випиши назви тварин та їхні клички.

У нашому класі є куточок живої природи. Там живе хом'як Пушок, морська свинка Злата, папуга Пірат, черепаха Кока. Діти люблять і доглядають тварин.

III група

Прочитай уривок із казки «Школа на хуторі Вишневім». Випиши назви тварин та їхні клички.

Поважний сич пан Микола сидів на гілці та дивився на хутір Вишневий:

— У-гу! У-гу! Тут треба школу відкрити. Усі діти мусять ходити до школи. Сич пан Микола почав складати список учнів.

У зайчихи трое зайченят — Зая, Мая, Рая. У курочки Зозулечки — курчаточко Милка. В індички Молодички є синок Петричка. У киці Мурлиці — синок Мура. У гуски — маленька гусочка Мартусечка. Глянув пан Микола праворуч — а там іде качечка Прачечка. У неї є синочок Качурочок.

У вересні школа була відкрита.

За Наталкою Грець

— Котись, яблучко, покажи наступне завдання!

7) Зупинка «Веселі цеглинки».

I група

За допомогою цеглинок LEGO побудуйте вежу «річок».

Наприклад: зелена — Дніпро, синя — Дністер, жовта — Рось, блакитна — Дунай, червона — Тікич, помаранчева — Десна і т. ін.

II група

За допомогою цеглинок LEGO побудуйте вежу «міст».

Наприклад: зелена — Черкаси, синя — Чернівці, жовта — Запоріжжя, блакитна — Вінниця, червона — Львів, помаранчева — Тернопіль і т. ін.

III група

За допомогою цеглинок LEGO побудуйте вежу «вулиць».

Наприклад: зелена — Івана Ле, синя — Лесі Українки, жовта — Зелена, блакитна — Веселкова, червона — Михайла Грушевського, помаранчева — Придніпровська і т. ін.

— Котись, яблучко, покажи наступне завдання!

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Рефлексія. «Розумний куб»

— Які слова пишуться з великої букви?

— Назви ріки України.

— Назви міста, які ти знаєш.

— Пригадай свою адресу, за якою ти проживаєш.

— Як називаються гори, розташовані на заході України?

— Назви тварин та їхні клички.

(Питання написані на гранях куба.)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 39. ЧИСЛО ІМЕННИКІВ. ЗМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ ЗА ЧИСЛАМИ (один — багато). НАВЧАЮСЯ ЗМІНЮВАТИ СЛОВА — НАЗВИ ПРЕДМЕТІВ

Мета: навчити учнів змінювати слова, які відповідають на питання *хто? що?*, за числами (*один — багато*); розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати пізнавальний інтерес.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Дзвоник дзвенить, не стихає,
Школярів усіх скликає:
— Гей, до класу поспішайте,
На місця свої сідайте!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Каліграфічна хвилинка.

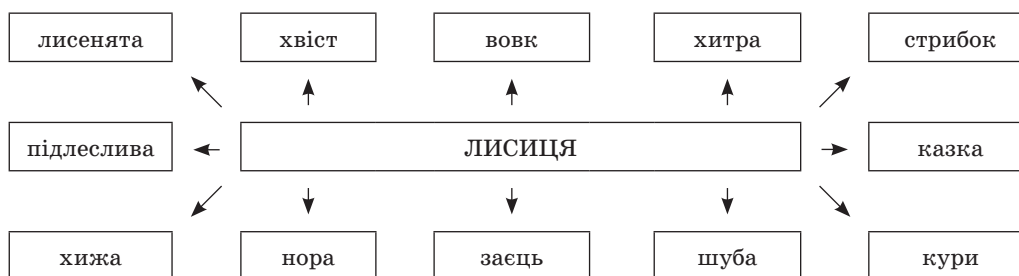
- Я руда, низького росту,
Хитра я і довгохвоста.
На курей я вельми ласа —
В них таке смачненьке м'ясо...
Вовку-брату я сестриця,
А зовуть мене... (*лисиця*).

Лл ллллл ЛЛЛЛЛ

ли ис си иц ця лисиця

2) Робота в групах.

I група. Вправа «Асоціативний куц»

II група. Гра «Дешифрувальник»

	а	б	в
1	л	с	я
2	и		ц

Код: 1а, 2а, 1б, 2а, 2в, 1в.

Відповідь. Лисиця.

III група. Вправа «Квест»

Знайдіть зазначені букви. Складіть із цих букв слово.

Лимон
1, 2

Сир
1,2

Цибуля
1, 6

(Лисиця.)

2. Мотивація навчальної діяльності

- Де ви бачили лисицю?
- А де можна гарно розглянути лисичку?
- Скільки дорослих лисиць на малюнку? (Одна.)
- А маленьких, якщо не рахувати? (Багато.)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо вивчати іменник і навчимося змінювати слова — назви предметів за числами.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

Робота за підручником (с. 62–63)

• Вправа «Я — учителька. Я — учитель».
Ознайомлення з правилом на с. 62. (В українській мові слова можуть називати один предмет або багато предметів.)

- Наведіть свої приклади.
- Виконання вправи 32. Робота в парах.
Робота зі словами. *Стіна слів*: причілок.
 - Прочитайте лічилку Тамари Коломієць.
 - Прочитайте слова — назви предметів.
 - Випишіть ці слова.
 - Що не так на малюнку?

Самоперевірка

Один — півень, лисиця.

Багато — курчата, зайчата, гусаки, їжаки.

- Виконання вправи 33. Робота в парах.
 - Складіть речення з поданих слів і запишіть за зразком.
 - Які слова називають один предмет, а які — багато?

Самоперевірка

Окунь, карась, щука — це риба.

Ящірка, вуж, гадюка — це плазуни.

Бджола, джміль, метелик — це комахи.

- Вправа «Квест-цікавинка».

Усім відомо, що ящірки здатні відкидати свій хвіст у разі небезпеки. Але деякі види, наприклад, північноамериканська сцинцелла, після відкидання хвоста повертається на те місце і з'їдає його. Усе тому, що хвіст містить багато поживних речовин. Інколи хвіст ящірки може надломитись. Тоді в тому місці може почати розвиватися другий хвіст.

Виявляється, ящірки можуть не тільки пересуватися на своїх чотирьох лапах, а й ходити на двох! Це вміють не всі представники, проте, наприклад, таким як василіски, пощастило більше, ніж їхнім побратимам. Так, вступаючи на мілководдя, вони починають бити по воді задніми лапами і таким нехитрим способом утримуються бігаючи «на плаву»...

Усім відомо, що у змії немає вух, проте вони чудово бачать. У них немає носа, але вони дуже чітко уміють уловлювати запахи.

Якщо райська деревна змія хоче перебраться з одного дерева на інше, вона буквально перелітає на нього, не сходячи вниз. Точніше буде сказати, що вона «ковзає» по повітрі. Щоб перелетіти на інше дерево, вони або падають з гілки, або сильно відштовхуються від неї, щоб, долаючи висоту, активно ковзати. У польоті вони набувають s-образної форми для того, щоб довше утриматися в повітрі та потрапити точно туди, куди їм потрібно.

Фізкультхвилинка. Гра-руханка «Імітуємо тварин»

Станем струнко! Руки в боки!

Пострибаєм, як сороки,

Як сороки-білобоки.

Стрибу-стрибу!

Скоки-скоки!

А тепер, мов жабенята,

Ще в присядки пострибали.

Ква-ква-ква!

Ще раз: ква-ква! —

Щоб спочила голова.

- Виконання вправи 34. Робота в парах.

— Прочитайте текст.

— Які цікаві факти ви запам'ятали про птахів?

— Наведіть свої приклади.

— Змініть слова — назви птахів за зразком і запишіть утворені речення.

Самоперевірка

Найкращі співаки у нас: у гаю — соловейки, у полі — жайворонки, у лісі — дрозди. Найвище літають орли. Найшвидше — стрижі.

5. Узагальнення і систематизація знань

1) Виконання вправи 35.

— Чи впізнали ви тварин?

— Кого зображено на першому малюнку? (*Лев — левиця — левеня.*)

— А поруч? (*Тигр — тигриця — тигрєня.*)

— І на третьому малюнку. (*Кіт — кішка — кошеня.*)

— Запишіть назви багатьох предметів за зразком. Усно поставте питання до них.

— Складіть і запишіть речення з утвореними словами.

2) Руханка «Орел, слон, мавпа».

Діти утворюють коло. У центрі — ведучий. Він указує на будь-якого учасника з кола та промовляє: «Орел», «Слон» або «Мавпа».

Для відтворення однієї фігури потрібно троє учнів. Ведучий вказує на певного школяра, промовляючи: «Орел». Дитина, на яку вказали, має зобразити дзьоб, а її сусіди — крила.

Якщо ведучий промовив: «Мавпа», то учасник, на якого він показав, має почати кривлятися, а його сусіди — зобразити руки, які чухають боки уявної «мавпи».

Якщо ведучий промовив: «Слон», учасник, на якого він показав, має зобразити хобот, а його сусіди з обох боків — великі вуха.

3) Гра з цеглинками LEGO.

— Покажіть зеленими цеглинками слова, які є назвами предметів, відповідають на питання *хто?* та означають багато предметів.

Їжачки збирали в лісі
Лисички і опеньки.
Шишки кидали на них
Білочки гарненькі.

— Назвіть слова, які є назвами предметів, відповідають на питання *що?* та означають багато предметів.

Утворіть пари за зразком «багато» — «один».

Їжачки —
Лисички —
Опеньки —
Шишки —
Білочки —

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

— Оцінимо наш урок цеглинками LEGO.

— Хто на уроці працював із задоволенням — піднесіть угору червону цеглинку; кому на уроці було сумно — піднесіть зелену цеглинку; хто на уроці дізнався щось нове — піднесіть жовту цеглинку.

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

Картка 1

1. Прочитай слова.
2. Зміни слова за зразком «один — багато».
3. Запиши слова у зошит.
Учень —
Парта —
Ручка —
Пенал —
Зошит —
Дитина —
4. Склади з одним словом речення.

Картка 2

1. Прочитай текст.
2. Виділені слова заміни так, щоб кожне з них означало багато предметів.
3. Запиши текст у зошит.

Діти відвідали зоопарк. Там мешкають *вовк, зебра, мавпа, страус, орел, олень*. Цікаво спостерігати за тваринами.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 40. НАВЧАЮСЯ ЗМІНЮВАТИ СЛОВА — НАЗВИ ПРЕДМЕТІВ

Мета: удосконалювати вміння учнів змінювати слова, які відповідають на питання *хто? що?*, за числами (*один — багато*); розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати пізнавальний інтерес.

Обладнання: індивідуальні картки, ілюстрації грибів, відео про Сорочинський ярмарок.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

Каліграфічна хвилинка

- Серед зелені з'явився,
Капелюшком накрився,
Став на горбок,
Попросився в козубок.
Що це, діти? Це — ... (*грибок*).
- Ці стрункі грибочки
Зайняли пеньочки.
Шапки в них кругленькі.
Кличуть їх ... (*опеньки*).
- Вдяг він шапку червоненьку
(*Не стареньку, а новеньку*),
Ще й сметанкою покрапав,
Щоб ніхто його не хапав. (*Мухомор*.)
- Виросли гриби прекрасні —
Капелюшки в них, мов в маслі.
І збирають грибники
Маслянисті... (*маслюки*).
- Шапка коричнева, ніжка міцна,
Гриб цей найкращий, і кожен це зна,
Тому бажає усякий грибник
В лісі великий знайти... (*боровик*).
- Капелюхи в них яскраві:
Жовті, сірі, зеленаві,
Зачекайте, любі, трішки, —
Я зберу вас, ... (*сироїжки*).

Мм мммм МММММ

Ма с ллю юк маслюк маслюки

3. Мотивація навчальної діяльності

— Де ви бачили гриби?

— А які можна збирати до кошика?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо вчитися змінювати слова — назви предметів за числами.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

Робота за підручником (с. 64–65)

- Виконання вправи 36. Робота в групах.

— Прочитайте текст.

Різнокольорові сиріжки — білі ніжки розбіглися по лісу, немов граються в піжмурки. Лисички усміхаються їм жовтуватими личками. Нерозлучні опеньки вихваляються своєю великою родиною. Гордовито поглядають на своїх друзів модно вбрані боровики.

— Як описано гриби в тексті?

— Які з них зобразив художник?

— Випишіть слова — назви грибів у стовпчик. Змініть їх за зразком і запишіть.

Самоперевірка

Сиріжки — сиріжка.

Лисички — лисичка.

Опеньки — опеньок.

Боровики — боровик.

- Виконання вправи 37.

— Прочитайте текст.

— Які дерева згадуються у тексті?

— Чи відобразив художник зміст тексту?

— Випишіть слова — назви дерев. Змініть їх за зразком.

Самоперевірка

Тополі — тополя, дуби — дуб, берези — береза, клени — клен.

- Вправа «Крісло автора».

— Щоб милуватися такою красою, як потрібно ставитися до лісу?

Фізкультхвилинка

Хлопчики й дівчатка!
Колони підрівняйте
Й розминку-веселинку
Зі мною починайте.
Раз — підняти руки вгору,
Два нагнутися додолю.
Три, чотири — прямо стати.
Будем знову починати.
Руки в боки, руки так,
Руки вгору, як вітряк.
Вище руки підніміть
І голівки потрясіть.
Нахил вліво — раз, два, три.
Нахил вправо — раз, два, три.
Нахилились, розігнулись.
Навкруг себе повернулись.
Раз присядьте.
Два присядьте.
І за парти тихо сядьте.

- Вправа «Квест-цікавинка».

У сиву давнину всі товари продавали на ярмарку.

— Діти, що ж таке ярмарок?

Ярмарок — торг, який улаштовується регулярно в певну пору року і в певному місці для продажу й купівлі товару.

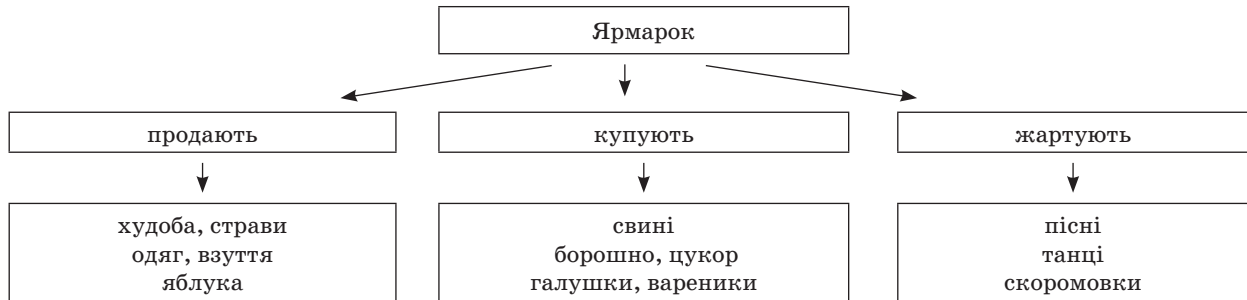
До сьогоднішнього часу в нас в Україні зберігся один великий ярмарок на Полтавщині. Сорочинський ярмарок — це ярмарок, де люди розмовляють, спілкуються, кепкують, співають, танцюють, розповідають незвичайні історії. А які смачні страви там готують!

Перегляд відео про Сорочинський ярмарок.

- Робота зі словом *ярмарок*.

Вправа «Кластер»

Завдання: складіть «Кластер» до слова *ярмарок*.

— Дотримуйте правил.

Не бійтеся записувати все, що спаде на думку, дайте волю уяві та інтуїції.

Продовжуйте роботу доти, доки не закінчиться відведений час або не вичерпаються ідеї.

Уявіть якомога більше зв'язків.

Висновок: отже, слово *ярмарок* охоплює чималу кількість інших слів.

- Виконання вправи 38. Робота в парах.

— Прочитайте, що продавалося на ярмарку.

Відра, вікна, і колеса,
І миски, і скрині,
І корови, і овечки,
Кавуни і дині.
Намистечко і сережки,
І мальовані ложки,
Черевики і чоботи,
І гудзики, і цвяшки.

Леонід Глібов

Вправа «Броунівський рух»

(На кольорових картках записано диференційовані завдання. Учні їх виконують, після чого об'єднуються за кольором і спільно перевіряють правильність виконання.)

Картка червоного кольору

I варіант

- Прочитайте вірш.

Відра, вікна, і колеса,
І миски, і скрині,
І корови, і овечки,
Кавуни і дині.
Намистечко і сережки,
І мальовані ложки,
Черевики і чоботи,
І гудзики, і цвяшки.

Леонід Глібов

- Випишіть виділені слова.
- Запишіть за зразком «багато — один».

Відра — відро.

Слова для довідок: вікно, колесо, миска, ложка, гудзик.

Картка жовтого кольору

II варіант

- Прочитайте вірш.

Відра, вікна, і колеса,
І миски, і скрині,

І корови, і овечки,
Кавуни і дині.
Намистечко і сережки,
І мальовані ложки,
Черевики і чоботи,
І гудзики, і цвяшки.

Леонід Глібов

2. Випишіть виділені слова.
3. Запишіть за зразком «багато — один».
Цвяшки — цвях.
4. Випишіть слова, які відповідають на питання *хто?*
Хто? — ...

Картка зеленого кольору
III варіант

1. Прочитайте вірш.

Відра, вікна, і колеса,
І миски, і скрині,
І корови, і овечки,
Кавуни і дині.
Намистечко і сережки,
І мальовані ложки,
Черевики і чоботи,
І гудзики, і цвяшки.

Леонід Глібов

2. Випишіть виділені слова.
 3. Запишіть за зразком «багато — один».
Відро — відра.
 4. До поданих слів запишіть узагальнювальне слово.
Миски, ложки — це...
Корови, овечки — це...
Черевики, чоботи — це...
Кавуни, дині — це...
- Виконання вправи 39.
— Прочитайте текст.

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*).

— Змініть виділені слова — назви предметів за зразком і запишіть.

Самоперевірка

Будинки — будинок, школи — школа, лікарні — лікарня, трамваї — трамвай, тролейбуси — тролейбус, потяги — потяг, заводи — завод, фабрики — фабрика, електроприлади — електроприлад.

6. Узагальнення і систематизація знань

Гра «Веселий ярмарок»

Дід приїхав з ярмарку
І для всіх привіз
За червоні яблука
Витребеньок віз.
Кошик жартів — татові,
Скоромовки — братові.

Валентина Бондаренко

Учні класу об'єднуються у дві групи. Перша група називає слово, що означає один предмет, а друга — багато предметів.

— Діти, що ж можна купити чи почути на ярмарку?

Наприклад:

Коза — кози

Віл — воли

Яблуко — яблука

Кошик — кошики

Скоромовка — скоромовки

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Продовж речення»

Сьогодні на уроці:

- я дізнався / дізналася ...
- я запам'ятав / запам'ятала ...
- я навчився / навчилася ...
- я повторив / повторила ...
- мені ще важко ...
- мене здивувало ...

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

Картка 1

Написати кілька назв, щоб кожна з них означала багато предметів.

Посуд: ...

Навчальне приладдя: ...

Музичні інструменти: ...

Картка 2

Написати кілька назв, щоб кожна з них означала багато предметів.

Професії: ...

Транспорт: ...

Страви: ...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 41. ВПРАВЛЯННЯ У ДОРЕЧНОМУ ВЖИВАННІ СЛІВ — НАЗВ ПРЕДМЕТІВ У МОВЛЕННІ. НАВЧАЮСЯ ВЖИВАТИ СЛОВА — НАЗВИ ПРЕДМЕТІВ

Мета: удосконалювати вміння учнів доречно вживати слова — назви предметів у мовленні; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати пізнавальний інтерес.

Обладнання: індивідуальні картки, ілюстрації музичних інструментів.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

Каліграфічна хвилинка

- Є деревце — не полінце,
шість дірочок має, весело співає. (*Сопілка*.)
- Шкіра зверху,
Шкіра знизу,
Всередині пусто. (*Бубон*.)
- Що за гість прийшов у дім?
Скільки гудзиків на нім!
А почнеш їх натискати, —
Починає гість співати! (*Баян*.)
- Сім доріжок в неї є,
Кожна голос подає,
Як гравець торкне всі сім,
Стане весело усім. (*Гітара*)
- Україну прославляє,
До зубів торкнись — готово,
Ти почувеш спів чудовий. (*Піаніно*.)
- Хоч не знає слів,
Тугу людям розганяє
Многострунний спів.
У похід її з собою
Брав козак Мамай,
Мов ясну леліав зброю.
Хто вона? Вгадай. (*Бандура*.)
- На нашій інструменті
Є і струни, і педаль.
Хто ж він є? Безперечно, це —
Знайомий наш... (*рояль*).
- Як смичок струни торкнеться,
Вона піснею озветься.
Дуже ніжну душу має,
Що сміється і ридає. (*Скрипка*.)

Сс ссссс ССССС

Ск кр ри ип пк ка скрипка

3. Мотивація навчальної діяльності

- Де ви бачили музичні інструменти?
- Хто з вас грає на музичних інструментах?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми будемо вправлятися у доречному вживанні слів — назв предметів у мовленні.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) *Робота за підручником (с. 66–67).*

- Виконання вправи 40. Робота в парах.
— Додайте слова — назви предметів із довідки. Поясніть свій вибір.
- Виконання вправи 41. Робота в групах.
— Дайте дітям імена і прочитайте малюнковий текст.
У музичній школі діти навчаються грати на різних музичних інструментах.

Ліна грає на скрипці.
Богдан навчається грати на акордеоні.
Зоряна захоплюється грою на піаніно.
Іванко вже трішки вміє грати на саксофоні.

• Вправа «Крісло автора».

— Поміркуйте і скажіть, ким діти хочуть стати в майбутньому. Складіть і запишіть речення за зразком.

Зразок. Ліна стане скрипалькою.

Фізкультхвилинка

Ось на скрипочці я граю:
Ті-лі-лі, ті-лі-лі!
На лужку зайці у танці,
Ті-лі-лі та ті-лі-лі!

Я заграв на балалайці:
Тренді-брень, тренді-брень!

На лужку зайці у танці,
Тренді-брень та тренді-брень!

А тепер — на барабані:
Бум-бум-бум! Тра-та-тах!
Косооки всі навтьоки
По кущах та по кущах!

• Виконання вправи 42.

— Уважно розгляньте малюнок.
— Визначте, де хто на малюнку?

Надійка не найвища, але вона вища за Софіюку і Соломійку. А Андрійко одного зросту із Соломійкою. Знайдіть Данилка, Матвійка, Надійку, Софіюку та Соломійку.

— Складіть і запишіть одне речення, уживши імена всіх цих дітей. Поясніть їхнє написання.

Пальчикова гімнастика

Приготуйте ваші руки,
Чарівні хай линуть звуки.
Звуки Баха, звуки Ліста,
Уявіть: ви піаністи.

Ваші пальці, мов спішать,
Бо по клавішам біжать,
Раз і два, і три підряд
Тільки з музикою в ряд.

• Виконання вправи 43. Робота в парах.

— Прочитайте вірш Володимира Лучука.
— Випишіть із вірша назви річок за абеткою. Поясніть їхнє написання.

Буйні води котить Тиса,
Річка Черемош іскриться.
Як волошка, голубий
У Дністер впадає Стрий.

— Зробіть аналіз слова «котить».
— Складіть і запишіть речення про відому вам річку.

2) *Вправа «Крісло автора».*

— Як правильно: Київська Русь чи річка Рось?

6. Узагальнення і систематизація знань

1) *Вправа «Хвилинка спілкування».*

— Мої родичі мешкають у Дніпрі.
— На острові чи під водою?
— Ні, у місті.

— Продовжте розмову.

2) *Стратегія «Перемішайтеся — Завміть — Об'єднайтеся в пари».*

Стратегія допомагає вчителю залучити до обговорення чи навчання всіх учнів класу. Вона дає можливість кожному учневі висловити свою думку, поділитися з однокласниками своїми знаннями, повчити одне одного.

Учитель дає завдання, учні вільно ходять класом, коли чують команду вчителя: «Розійдіться!». Потім педагог просить учнів зупинитися, об'єднатися в пари й обговорити разом проблему: «Чи замислювалися ви над тим, навіщо нам іменники? Які вони бувають? Допоможіть відповісти на це запитання». Учитель дає команду, й учні починають рухатися класом. Педагог дає команду «Завмріть!», діти тиснуть руку тому, хто стоїть найближче до них, об'єднуються з цим учнем у пару і діляться думками. Через 30 секунд учитель знову подає сигнал, діти проводять обговорення в нових парах.

3) *Робота над текстом. Робота в групах.*

— Прочитайте текст. Розкрийте дужки, вибираючи потрібне слово.

Холодно взимку зайчику. Він вибіг на узлісся, а вже ніч настала. Мороз тріщить. Сніг проти (*місяця, сонця*) блищить. Холодний вітерець з яру повіває. Сів (*зайчик, вовчик*) під кущем, простяг лапки до місяця, просить:

— Місяцю любий, зігрій мене своїм промінням, бо довго ще сонечка чекати!

Жаль стало місяцеві зайчика, він і каже:

— Іди полем, я тобі світитиму дорогу, а ти прямуй до великої скирти соломи.

Зарився зайчик у скирту, виглядає, усміхається, радіє:

— Спасибі, любий (*місяцю, сонечко*), тепер твоє проміння тепле-тепле.

За Василем Сухомлинським

— Прочитайте діалог зайчика й місяця.

— Знайдіть речення, у якому зайчик вимовив подяку.

— Випишіть з тексту три речення про зимову ніч.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Самооцінювання

— Оцініть свою роботу на уроці (*на картках потрібно зафарбувати відповідну сходинку*).

Було важко.

Інколи виникали труднощі.

Працював (*працювала*) із задоволенням.

— Що допомагало гарно працювати на уроці?

— Що заважало бути активним/активною?

— Що ви порадите собі?

2. Домашнє завдання (*за вибором, на картках*)

Картка 1

1. Прочитай текст.

2. Продовж речення.

3. Запиши у зошит.

Птахи — наші друзі. Вони знищують шкідників лісу. А ще вони радують нас...

Картка 2

1. Прочитай текст.

2. Продовж речення.

3. Запиши у зошит.

Галя і Коля гралися в парку. На снігу вони побачили знесилену пташку. Діти принесли...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 43. УЖИВАННЯ В МОВЛЕННІ СЛІВ — НАЗВ ПРЕДМЕТІВ. НАВЧАЮСЯ ВЖИВАТИ СЛОВА — НАЗВИ ПРЕДМЕТІВ

Мета: удосконалювати вміння учнів уживати слова — назви предметів у мовленні; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати пізнавальний інтерес.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Добрий день! У добрий час!
Раді бачити ми вас.
Ви почули всі дзвінок?
Він покликав на урок.
Кожен з вас приготувався,
На перерві постарався.
Зараз сядуть всі дівчата,
А за ними і хлоп'ята.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

Каліграфічна хвилинка

Вправа «Філворд»

с	о	в	а	з	о	з	у	л	я
є	л	и	с	и	ц	я	є	є	є
л	о	с	ь	є	о	л	є	н	ь
д	я	т	е	Л	є	є	є	є	є
з	а	є	ц	ь	є	в	о	в	к
к	а	б	а	н	є	з	м	і	я
ї	ж	а	к	б	о	р	с	у	к

— Прочитайте назви всіх жителів лісу.

— Запишіть каліграфічно назви птахів.

Сова зозуля дятел

Завдання за вибором:

— Скласти речення з цими словами.

— Зробити звуко-буквений аналіз слова *зозуля*.

3. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Так чи ні?»

- Усе, що нас оточує, — це предмети.
- Слова, що означають назви предметів, відповідають на питання *хто? що?*.
- До назв істот ставимо питання *що?*.
- До назв неістот ставимо запитання *хто?*.
- Слова — назви предметів, які відповідають на питання *хто? що?*, називаються іменники.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо вправлятися у доречному вживанні слів — назв предметів у мовленні.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

Робота за підручником (с. 68–69)

- Виконання вправи 44.

Ліс — усім друг. Це рідний дім і годувальник для звірів і птахів. Ліс для поля — захисник від вітру. Він є другом для річок та їхніх мешканців. Рослини лісу очищують повітря. Бережи ліс!

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*)

— На які питання відповідають виділені слова?

— Складіть і запишіть два речення, уживаючи слова — назви предметів *ліс, друг*.

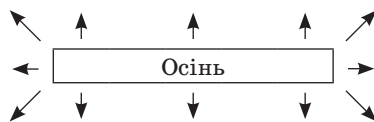
- Виконання вправи 45. Робота в парах.

— Відгадайте загадки.

Що за дівчина блукає
І з дерев листки зриває,
Птахів у вирій відправляє,
У садах врожай збирає.

Вправа «Асоціативний куц»

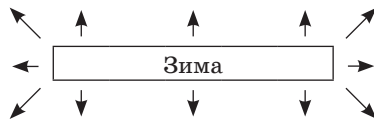
(*Листя, птахи, вирій, сади, ліси, звірі ...*)

Їде у санях цариця —
Білокоса, білолиця,
Рукавом махає —
Сріблом усе вкриває.

Вправа «Асоціативний куц»

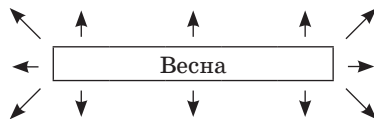
(*Сніг, срібло, сани, білокоса, білолиця ...*)

Де вона проходить —
Там травиця сходить,
Квіти розцвітають,
Солов'ї співають.

Вправа «Асоціативний куц»

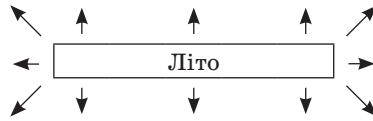
(*Трави, квіти, солов'ї, сонце, ...*)

Зрілі вишні в садку,
І сунічки в ліску,
Теплі дні, барвисті квіти,
Нам дарує щедре ...

Вправа «Асоціативний куц»

(Вишні, суніці, теплі дні, квіти, річка ...)

— Складіть речення, у якому були б усі слова-відгадки.

- Вправа «Крісло автора».

— Яка пора року вам подобається найбільше?

— За що вона вам подобається?

- Виконання вправи 46.

— Складіть і запишіть речення зі словом — назвою улюбленої пори року. Прочитайте своє речення для всього класу.

Фізкультхвилинка

Щоб ніколи не хворіти,
Треба вправи вам робити.
Із-за парт швиденько встали,
Спинки гарно розрівняли,
На носочки піднялись
І до сонця потяглись.
Руки разом опустили
І швидесенько присіли.
Потім встали, руки в боки,
Всі красиво робим кроки.
Назад — вперед прогнулись добре.
Не будем мати ми хвороби.

- Виконання вправи 47. Метод «Сторітеллінг».

— Уявіть себе ведучим телепередачі для дітей. Розкажіть, як можна допомагати тваринам узимку. Складіть і запишіть два речення, уживаючи слова — назви тварин. Прочитайте свої речення для всього класу.

- Виконання вправи 48.

— Доповніть віршовані рядки Анатолія Камінчука словами — назвами квітів із довідки.

— Пам'ятайте, що у віршах є рима.

— Складіть і запишіть одне речення зі словами — назви квітів, що подобаються твоїй мамі та бабусі.

Самоперевірка

У бабусі Олі квітів доволі.
Пишні троянди біля веранди.
Коло криниці рясні чорнобривці.
Там, де стежини, айстри й жоржини.
Скрізь біля хати — пахощі м'яти.
Гарні, як діти, бабусині квіти.

6. Узагальнення і систематизація знань

1) Вправа «Хвилинка спілкування».

— У мене таке речення: «Мою бабусю звать Лілія, тому її улюблена квітка — лілія».

— Поясни, будь ласка, чому ти пишеш те саме слово то з великої букви, то з малої.

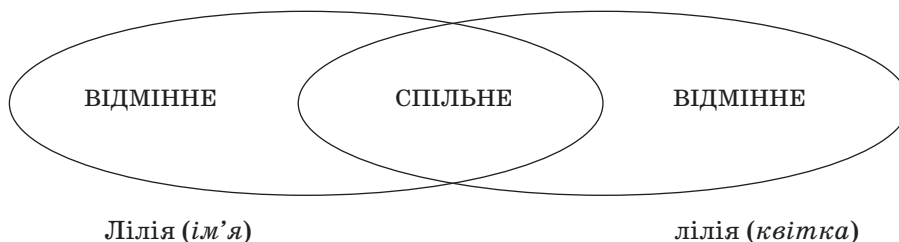
— Продовжте розмову.

2) Вправа «Квест-цікавинка».

Згідно з найбільш поширеною версією, походження імені Лілія пов'язане з латинською назвою квітки лілія — «*Lilium*». Ще одна версія походження вказує, що ім'я Лілія — латинізована форма біблійного імені Сусанна, яке перекладається як «біла лілія». Підтвердженням версії біблійного

походження є те, що одним з епітетів Діви Марії вважають лілію — Мадонна Лілія. У християнстві квітці лілії приписують такі значення, як «чистота», «стриманість», «милість Божа».

3) *Круги Ейлера-Венна.*

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Самооцінювання

— Оцініть свою роботу на уроці (*на картках потрібно зафарбувати відповідну сходинку*).

Було важко.

Інколи виникали труднощі.

Працював (*працювала*) із задоволенням.

— Що допомагало гарно працювати на уроці?

— Що заважало бути активним/активною?

— Що ви порадите собі?

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

Картка 1

1. Прочитай текст.

2. Встав пропущені слова з довідки.

3. Запиши у зошит.

Блищить на сонці ... Усі ... давно сплять. А ... Забула зняти червоне намисто. Щодня прилітає до неї ...

Слова для довідки: сніг, дерева, горобина, снігур.

Картка 2

1. Прочитай текст.

2. Встав пропущені слова.

3. Запиши у зошит.

Мого друга звати _____. Він гарно грає у _____. Ми з ним часто відвідуємо _____.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 44. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ СЛОВАМИ — НАЗВАМИ ПРЕДМЕТІВ

Мета: сприяти засвоєнню знань про іменник як частину мови; вчити ставити питання, розподіляти слова на групи за значенням, розрізняти іменники, які відповідають на питання *хто?* і *що?*; розвивати мовлення учнів; збагачувати словниковий запас; прищеплювати любов до української мови.

Обладнання: індивідуальні картки, картки зі словами, іграшки.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань.

Форма проведення: похід до мовного кафе.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Вправа «Барометр настрою»

— Доброго ранку, дорогі мої діти!

— Зі мною ви привітались, а тепер привітайтеся посмішкою одне з одним.

Ми — сімейка невеличка.
Усі друзі, я і ти.

Привітаймося, щоб личка
Всі усмішками цвіли.

— У мене сьогодні гарний настрій, адже сьогодні особливий день. Я рада зустрічі з вами.

— Діти, чи важливий настрій для людини?

— А як його можна поліпшити?

— Зігніть безіменний пальчик, якщо ви виспалися.

— Зігніть вказівний пальчик, якщо вранці вас поцілували рідні.

— Зігніть середній пальчик, якщо в школі ви зустрілися з другом.

— Покажіть, який у вас зараз настрій.

Вправа «Очікування»

— Складіть формулу майбутнього уроку.

У — увага

с — старанність

л — лінь

п — працьовитість

б — байдужість

і — інтерес

х — хороший настрій

(*Успіх.*)

— Які якості ви вилучили?

2. Актуалізація опорних знань

Гра «Додай питання»

В країні Мовляндії, де слів дуже багато,
Живуть собі слова — веселі та завзяті.
Усім допомагають. Предмети називають.
І ділять їх на групи — живих і неживих.
Живими є істоти, до них питання ___?
А решта — неістоти. До них питання ___?

3. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Назви предмет»

— Я показуватиму предмет, а ви називайте слово і ставте до нього запитання.

Учитель показує іграшки.

— Що це? (*Ведмедик.*)

- Що це? (*Лялька.*)
- Що це? (*Машина.*)
- Увімкніть свою уяву та уявіть, що ці предмети ожили.
- Ведмедик став тваринкою, лялька дівчинкою.
- На яке питання будуть відповідати ці слова? (*Хто це?*)
- Дайте ім'я дівчинці.
- Придумайте кличку ведмедикові.
- У яких горах може проживати ведмідь? (*Карпатських.*)
- Поблизу якого міста розташовані гори Карпати? (*Мукачево, Тернопіль.*)

Проблемне запитання

- А машинка зможе відповідати на запитання *хто це?*
- Чому? Дайте відповідь.

4. Повідомлення теми та мети уроку

- Сьогодні ми закріпимо знання про іменник як частину мови.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота з деформованим текстом.

Учитель витягає предмет — картку.

— Що це? Запрошення.

О, та тут чогось бракує!

На партах перед вами теж лежать запрошення. Подивіться.

Любий друже!

Запрошуємо тебе у дитяче мовне к.ф. «ДР.ЖБ.», розташоване за адресою:

_____ Черкаси,

_____ Сумгайтська, _____ № 39.

Раді будемо зустрітись!

- Яких букв і слів бракує?
- Без цих слів знаєте, куди йти?
- Назвіть їх.
- Яке запитання поставимо до цих слів?

(*Що?*) вулиця і (*що?*) будинок.

— Чи змогли б ми піти у кафе, не знаючи адреси? Це слова — назви предметів, без них нікуди.

— Хочете піти? Йдемо. Вмикаємо уяву.

Кафе у нас буде не звичайним, а «мовним» — з країни Мовляндії.

Тепер зрозуміли, чому урок не звичайний?

Заходимо у кафе. Привітаймося.

— У книзі відвідувачів потрібно зареєструватись. А у нас ця книга — зошит. Запишіть своє ім'я.

Це буде...

2) Каліграфічна хвилинка.

— Пригадайте своє ім'я. Запишіть каліграфічно першу букву свого імені та слово — ім'я.

Мм Мм Мм Марина Максим

— Складіть з цим словом речення.

— Я пропоную:

Сьогодні Марина навчається у кафе. Сьогодні Максим навчається у кафе.

Запишіть його.

— Прочитайте речення як питальне, як спонукальне.

— Знайдіть у реченні слова — назви предметів. Поставте до них питання *хто?* або *що?*

Фізкультхвилинка. Руханка «Куховаримо»

Діти утворюють коло, яке являє собою уявну каструлю. Учитель називає, яку саме страву учні класу будуть разом уявно готувати (*борщ, салат, компот тощо*). Після цього кожен учасник сам

придумує та називає, яким саме інгредієнтом він буде (*сіль, цукор, вода, певний овоч чи фрукт, м'ясо тощо*).

Учитель промовляє: «Зараз ми будем готувати ... (*наприклад, борщ*)». Після цього він називає у довільній послідовності, які саме складові майбутньої уявної страви буде покладено у каструлю.

Той, кого назвали, має стрибнути у центр та взяти за руки всіх тих, хто вже сидить у колі. Гра триває доти, поки всі відповідні «інгредієнти» не опиняться у «каструлі».

3) *Робота в групах.*

— Сідаємо за столи. Роздивляємося навколо.

На дошці — ілюстрації з підписами.

диван	учитель	офіціант	учні
Денис	Марина	виделка	
	ніж	стіл	друзі
вітрина	кухар		тарілка
пекар	чашка	директор	Максим
ложка	каструля	стілець	прибиральник

Діти називають питання до зображень.

— Подивіться, які гарні предмети нас оточують. Що тут є? Хто нас зустрічає?

На столах перед дітьми на тарілочках лежать картки з назвами предметів.

I група — виберіть слова — назви предметів, які відповідають на запитання *що?*, та утворіть групу «меблі». (*Неістоти.*)

Назвіть і запишіть у зошитах назви предметів у стовпчик під словом *що?*.

II група — виберіть слова назви предметів, які відповідають на запитання *що?*, та утворіть групу «посуд». (*Неістоти.*)

Назвіть і запишіть у зошитах назви предметів у стовпчик під словом *що?*.

III група — виберіть слова — назви предметів, які відповідають на запитання *хто?*, та утворіть групу «працівники». (*Істоти.*)

Назвіть і запишіть у зошитах назви предметів у стовпчик під словом *хто?*.

IV група — виберіть слова — назви предметів, які відповідають на запитання *хто?*, та утворіть групу «гості». (*Істоти.*)

Назвіть і запишіть у зошитах назви предметів у стовпчик під словом *хто?*.

Перевірка

Учитель кріпить картки на дошку.

<i>що?</i>	<i>що?</i>	<i>хто?</i>	<i>хто?</i>
диван	тарілка	офіціант	учні
стіл	виделка	кухар	учитель
стілець	ніж	пекар	друзі
вітрина	ложка	прибиральник	Денис
	чашка	директор	Максим
	каструля		Марина

2. Узагальнення вивченого матеріалу

— Офіціант подає нам меню. Це наш план роботи. Читаємо.

Меню

1. Ранкові страви. Словниковий фруктовий салат.
 2. Фірмові страви. Борошняні вироби. Вибіркова робота.
 3. Напій на двох. Назвіть корисний напій. Що це?
 4. Десерт. Торт. Закріплення поняття «власні іменники».
- Обираємо все! Офіціант подає страви. Пригощаймося!

1) **Ранкові страви.**

Закріплення знань про словникові слова

— Словниковий фруктовий салат. Що в ньому? (*Апельсин, абрикос, ананас, йогурт.*)

2) **Фірмові страви. Борошняні вироби.**

— Щоб обрати, треба попрацювати.

— Розгляньте малюнки і назвіть кулінарні вироби. (*Налисники, рогалик, морозиво, кекс, варення, пряник, печиво, булочка, ватрушка, желе.*) Поставте до слів питання.

— Прочитайте слова. Випишіть назви виробів із борошна.

— Що обираємо?

Вправа для розвитку дрібної моторики рук «Печемо пиріжки»

Ми печем відмінні пиріжечки сирні.

Тісто в мисці замісили. Посолили.

Берем ложечку з сирком.

Пиріжок за пиріжком.

Нумо, пічко, відчиняйся!

Пиріжок наш випікайся! Шур!

3) **Напій на двох.**

— Виберіть корисний напій.

— Віро та Толю, ви будете воду чи чай?

— Артуре та Назаре, ви будете каву чи компот?

— Ніно та Лізо, ви будете сік чи узвар?

4) **Десерт.**

— Що оберемо на десерт? (*Торт із написом «ІМЕННИК».*)

— Звісно, торт обирають на день народження.

— Кого привітаємо восени?

— Мене. Я, Миколенко Артем, народився 2 вересня.

— Кого привітаємо взимку?

— Мене. Я, Тихенко Марія, народилася 31 грудня.

— Кого привітаємо навесні?

— Кого привітаємо влітку?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Рефлексія

— Розрахунок — це наші очікування.

— Чи справдилися ваші очікування?

— Запишіть ваші враження у Книгу відгуків і пропозицій. (*Коментоване письмо.*)

Мені сподобалось навчатись у мовному кафе. Дякую!

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 46. ПОНЯТТЯ ПРО СЛОВА — НАЗВИ ОЗНАК ПРЕДМЕТІВ (*прикметники*). НАВЧАЮСЯ РОЗРІЗНЯТИ СЛОВА — НАЗВИ ОЗНАК ПРЕДМЕТІВ

Мета: ознайомити учнів зі словами, що називають ознаки предметів; формувати вміння ставити питання до слів, упізнавати предмети за їхніми ознаками; удосконалювати навички каліграфічного письма; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати уважність.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Каліграфічна хвилинка

Щоб правильно, гарно слова написати,
Нам з'єднання букв слід усім пригадати,
Одна лиш хвилинка для цього дається,
Подивимось зараз, кому не вдається.

- Загадка про веселку.
Червоне коромисло через річку повисло. (*Веселка*.)

- Запис у зошити з'єднань.

В е с е е л л к ка веселка

- Завдання за вибором.
— Скласти речення зі словом *веселка*.
— Поділити на склади для переносу з рядка в рядок різними способами.

2. Мотивація навчальної діяльності

— Були собі царівни-барви. Одягли вони шовкові сукні, кожна свою улюблену: червону, оранжеву, жовту, зелену, блакитну, синю, фіолетову — та й подалися мандрувати. Помандрували до квітника.

— Назвіть слова, які називають колір фарб.

— Поміркуймо! Розгляньте уважно квітник.

— Які квіти і в який колір зафарбували царівни-барви? (*Червоні троянди, оранжева красоля, жовтий соняшник, зелена м'ята, блакитні дзвіночки, синій барвінок, фіолетові фіалки*.)

— Покажіть відповіді цеглинками.

— Троянди які? (*Червоні*.)

— Красоля яка? (*Оранжева*.)

— М'ята яка? (*Зелена*.)

— Барвінок який? (*Синій*.)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося розрізняти слова, що називають ознаки предметів.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) *Слухання лінгвістичної казки.*

Царівни-барви так заходилися все навколо себе фарбувати, що завітали і на городину, заглянули і до саду, до лісу помандрували.

— Розгляньте уважно, що зображено на малюнках. Назвіть предмети та їхні ознаки за кольором.

Капуста (яка?) зелена.

Диня (яка?) жовта.

Баклажан (який?) фіолетовий.

Буряк (який?) червоний.

Огірки (які?) зелені.

— Упоравшись зі своєю роботою, царівни-фарби повернулися у своє царство.

— Щоб розпізнати предмети за смаком, вам потрібно їх скуштувати.

— Розгляньте уважно малюнки. Назвіть предмети та їхні ознаки за смаком.

Часник (який?) гіркий

Груша (яка?) солодка

Сіль (яка?) солена

— На які питання відповідають названі слова? (Яка?, який?, яке?, які?.)

— А що називають ці слова? (Назви ознак предметів.)

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель» (с. 70).

— Прочитай і розкажи у класі. (В українській мові є слова — назви ознак предметів. Вони відповідають на питання «який?» «яка?» «яке?» «які?». Це прикметники.)

2) Читання вірша.

Прикметник — це частина мови,
Без неї нам не обійтись.
Ти вслухайсь в слово пречудове,
Йому, як другові, всміхнись.
Земля — ласкава, любя, рідна,
А сонце — щире, золоте,
А небо — лагідне й погідне,
Життя — прекрасне, золоте,
А очі в мами — добрі, ніжні,
А голос — чистий і дзвінкий,

А руки — теплі і надійні,
А погляд — сонячний, ясний.
Квітки у полі — білі, сині,
Червоні, жовті, голубі.
Хмарки у небі — бистрокрилі,
Весняні, літні, зимові.
Усі ознаки називає
Прикметник як частина мови.
І жодної не обминають
Слова ці, справді, пречудові.

3) Робота за підручником (с. 70–71).

- Виконання вправи 1. Робота в парах.

— Прочитайте уривок із вірша Лесі Лужецької. Випишіть слова — назви ознак предметів за зразком. На які питання вони відповідають?

Земля — ласкава, любя, рідна,
А сонце — щире, золоте,
А небо — лагідне й погідне,
Життя — прекрасне, дороге.

— Додайте слова про рідну землю.

- Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».

— Поміркуйте і скажіть, від якого слова походить слово *прикметник*. Скористайтеся підказкою.

Прикметник дасть іменнику-предмету якусь його ознаку чи прикмету.

Прикметники допомагають складати і відгадувати загадки.

Робота над загадками

І лист

— До місцевої пошти надійшли листи на нашу адресу. Ось цей лист від неслухняного дерев'яного хлопчика, який продав свою першу книжку буквар, щоб переглянути цікаву виставу. А тепер просить у вас допомоги, бо сам не вміє ані читати, ані писати. Ви здогадалися, від кого лист? Дівчинка з блискитим волоссям (*Мальвіна*) загадала йому загадку, та розгадати сам він її не може. Допоможемо?

У нього _____ вуха, _____ хвіст, шерсть взимку _____ а влітку _____.

— Що ж це за тварина?

— Я можу розгадати цю загадку. А ви? Чому? (Бракує слів, які б указували на ознаку предметів.)

— Та в конверті є якісь слова. Може, вони нам допоможуть? (Довгі, куций, біла, сіра.)

(Діти вставляють слова в текст загадки, записують її та відгадують.)

— Тепер і ми загадаємо загадки Буратіно.

На картках з одного боку записано прикметники, які характеризують тварину, а з іншого — її ма-люнок, наприклад:

Злий, голодний, сірий (*вовк*).

Руда, пухнаста, хитра (*лисиця*).

Клишоногий, вайлуватий, лахматий (*ведмідь*).

II лист

— Другий лист надійшов від якоїсь Шапочки. Не розберу, що тут написано? (*во Чер на*) Вона теж хоче загадати вам загадки. (*Діти під диктування записують їх та відгадують.*)

Маленька, солоденька, всім дітям смачненька. (*Цукерка.*)

Солоденьке, як медок, холодненьке, як льодок. (*Морозиво.*)

— Які слова допомогли вам відгадати загадки?

— Червона Шапочка питає, а що ще ви любите їсти і чому?

— Вона полюбляє солодкі, запашні, рум'яні яблука. А ви? (*У відповідях діти використовують якомога більше прикметників.*)

Фізкультхвилинка

Встали, діти, наче сад.
Закружляв вже листопад.
Вже дерева роздягнулись,
Трохи в сні солодкім вгнулись.
Вітер їх заколисав,
В сніг, мов ковдрою, вмотав.
Як весняне сонце блисне,
Як піднімуться сніги,
Як земелька миттю висхне,
Сік їх пуститься в біги.

• Виконання вправи 2.

— Відгадайте загадку. Назвіть відгадане слово.

Робота зі словами. *Стіна слів*: бузковий — світлий фіолетовий колір.

Маю п'ять пелюсток
І напівкруглий зелений листок,
А середина в мене жовтенька,
Личко не кругле, а трохи довгеньке.
Квітка бузкова, низенька, дрібна,
Як я зацвіту, то приходить весна.

— Випишіть слова — назви ознак предметів за зразком.

Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах

Учні складають невеличкі висловлювання від імені дитини.

Зразок

Роль — діти. Аудиторія — мама, бабуся. **Формат** — привітання. **Тема** — день народження.

Дорога рідненька матусю!

Вітаємо тебе з Днем народження. Бажаємо тобі щастя, міцного здоров'я, достатку.

Твої діти

• Гра «Трибуна думок». Робота в парах.

— З яких квітів ти зробиш букет квітів?

Робота над загадками

- Квітка сонячна, красива,
Стане згодом сива-сива,
Вітерець її подмуха —
Стане миттю сивим пухом. (*Кульбаба.*)
- Жовтенька голівонька,
Біленька хустинонька,
Що я за квітонька? (*Ромашка.*)

- Що за квіточка пахуча:
Хоч червона, та колюча? (*Троянда.*)
- Одяглась у біле плаття,
Примостилась на лататті,
Задивилася у воду
На свою дівочу вроду. (*Лілія.*)

- Виконання вправи 3.
— Запишіть, уставляючи слова з довідки. Усно поставте питання до слів — назв ознак предметів.
Гомінкі, веселі, кришталеві — струмочки.
Чисте, свіже, прозоре — повітря.
Чудова, тепла, сонячна — погода.
Холодний, північний, пронизливий — вітер.
- Вправа «Біном фантазії».
— Коли взимку буває така погода?

5. Узагальнення і систематизація знань

Робота в групах

I група

До поданих слів, які є назвами предметів, доберіть найбільше слів, що є назвами ознак.

Зразок. Лимон — соковитий, жовтий, ароматний, кислий, корисний.

Груша —

Зима —

II група

Доберіть до назв предметів назви їхніх ознак. Утворені словосполучення запишіть.

Яблуко (*яке?*) ..., сумка (*яка?*) ..., сніг (*який?*) ..., діти (*які?*) ..., колесо (*яке?*) ...

Слова для довідок: пухнастий, веселі, шкіряна, червоне, гумове.

III група

Спишіть загадки та запишіть відгадку. Підкресліть прикметники.

Дуже гарна молодиця:
Кучерява, білолиця,
Загорнула у хустину
Золоті смачні зернини.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

- Чого ви навчилися сьогодні на уроці?
- Чи справдилися ваші очікування?
- Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?

2. Домашнє завдання (за вибором учителя)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 47. ВПРАВЛЯННЯ У ДОБОРІ СЛІВ, ЯКІ ВІДПОВІДАЮТЬ НА ПИТАННЯ *який? яка? яке? які?*. НАВЧАЮСЯ ДОБИРАТИ СЛОВА — НАЗВИ ОЗНАК ПРЕДМЕТІВ

Мета: удосконалювати вміння учнів ставити питання до слів, упізнавати предмети за їхніми ознаками, навички каліграфічного письма; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати уважність.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язберезувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Гра «Спіймай прикметник».

Учні оплесками ловлять прикметники.

Радісний, Андрійко, зима, холодна, рукавиці, лижі, довгі, ковзанка, бігають, чудовий, ясні.

2) Каліграфічна хвилинка.

Щоб правильно, гарно слова написати,
Нам з'єднання букв слід усім пригадати,

Одна лиш хвилинка для цього дається,
Подивимось зараз, кому не вдається.

Тт Тт Тт Тв То Ті Тх іт ти та ют тр

— Пригріло тепле сонечко. На дахах утворилися довгі бурульки. Діти, тримайтеся подалі від будинків узимку!

— Порівняйте кількість букв і звуків у слові *бурульки*.

— Підкресліть хвилястою лінією прикметники.

— Уявіть себе на місці мами, яка пояснює своєму синові чи доньці про небезпеку бурульки. Складіть діалог (2–3 репліки) (*У період танення льоду та снігу найбільшу небезпеку являють собою довжелезні бурульки...*)

— На що схожі зимові бурульки? (*На цукерки.*)

— Знайте! Бурулька утворена з льоду. Часто діти куштують бурульку, а це призводить до захворювання горла. Тож, бережіть своє здоров'я!

3. Мотивація навчальної діяльності

Я ознаки називаю:
Гарний, впевнена, швидкі...
Та завжди відповідаю
Я: *Яка? Яке? Які?*
Ти назви предмет швиденько,
Ну, наприклад, слово *кіт*,—

Враз і я з'явлюсь близенько,
Лиш спитай-но: «Кіт який?».
Чорно-білий і пухнастий...
Завжди там я, де іменник.
Зв'язуюсь із ним я часто,
А зовуть мене... (*прикметник*).
Юлія Градусова

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося добирати слова, що відповідають на питання *який? яка? які?*.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 72–73).

- Виконання вправи 4. Робота в парах.

— Прочитайте вірш, добираючи з довідки слова — назви ознак предметів.

— Самостійно доберіть і запишіть слова — назви ознак предметів.

Мова (*яка?*) рідна, чарівна, калинова, веселкова, джерельно-чиста, промениста, багата.

Самоперевірка

Чарівна і калинова
Наша мова веселкова.
І така джерельно-чиста
Наша мова промениста.
І дзвенить щодня і в свято,
Бо вона така багата.

- Виконання вправи 2. Робота в групах.
— Доберіть і запишіть «кольорові» слова — назви ознак предметів за зразком. На які питання відповідають ці слова?

— Скористайтеся підказкою: море — блакитне, синє, бузкове, лазурове.

Сонце — ...

Небо — ...

Земля — ...

- Гра «Зима — літо».
— Побудуйте вежі із цеглинок, називаючи прикметники до слів «літо» та «зима».

I група. Літо (*яке?*) тепле, ...

II група. Зима (*яка?*) холодна, ...

- Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.
Учні складають невеличкі висловлювання від імені дітей.

Зразок

Роль — діти. Аудиторія — зима. Формат — привітання. Тема — радість.

Доброго дня, зимонько!

Діти нашої вулиці дуже раді, що ти нам принесла багато сріблястого снігу. Дякуємо тобі, що тепер ми можемо гратися у зимові ігри.

Твої діти

- Гра «Трибуна думок». Робота в парах.
— Що можна зробити зі снігу?
- Фізкультхвилинка*
- Виконання вправи 6. Робота в парах.
— Порівняйте предмети за однією ознакою і вставте потрібні слова. Поставте усно питання до слів — назв ознак предметів.

Завширшки. (*Дороги — широкі, а стежки — вузькі.*)

Завглибшки. (*Річка — глибока, а потічок — мілкий.*)

Заввишки. (*Дерево — високе, а куц — низький.*)

- Виконання вправи 7. Робота в групах.
— Поміркуйте, у які групи можна об'єднати слова — назви ознак цих предметів.
— Назвіть групи предметів, які можна об'єднати за такими ознаками.

За формою.

За кольором.

За смаком.

- Вправа «Квест-цікавинка».
Банан — це ягода. З латинської слово «банан» перекладається як «фрукт мудрої людини». Банани бувають не лише жовті, але і червоні. У червоних ніжніша м'якоть, і перевезення вони не переносять.

- Вправа «Хвилинка спілкування».

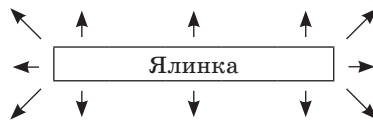
— Ми із сестричкою вже прикрасили ялинку. Вона справжня лісова красуня. У кімнаті лісом пахне.

— А у нас штучна ялинка. Вона висока і струнка. А ще ми поставили у вазу соснову гілочку. І теж пахне хвоєю.

— Продовжте розмову.

2) Вправа «Асоціативний куц».

(Струнка, зелена, пахуча, справжня, штучна, лісова ...)

6. Узагальнення і систематизація знань

1) Гра «Спіймай прикметник».

Тепла і ніжна в матусі рука.
Дужа й солона вона — в моряка.
У сталевара — міцна, мозолиста.
Легка, мов крило, — в піаніста-артиста.
У лікаря — чуйна, шорстка — в хлібороба...
Тільки ніяка рука — у нероби.

Л. Савчук

2) Виконання завдань на картках. Робота в групах.

I група

Записати речення, добираючи прикметники.

Оленка зав'язала (*яку?*) стрічку. Тарас читав (*яке?*) оповідання.

II група

Записати речення, добираючи прикметники.

Яскраво світить (*яке?*) сонечко. У моєї матусі (*які?*) руки.

III група

Дібрати до назв предметів назви їхніх ознак. Утворені словосполучення записати.

Яблуко (*яке?*) ..., сумка (*яка?*) ..., сніг (*який?*) ..., діти (*які?*) ..., колесо (*яке?*) ...

Слова для довідок: пухнастий, веселі, шкіряна, червоне, гумове.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

— Оцінимо наш урок цеглинками LEGO.

— Хто на уроці працював із задоволенням — піднесіть угору червону цеглинку; кому на уроці було сумно — піднесіть зелену цеглинку; хто на уроці дізнався щось нове — піднесіть жовту цеглинку.

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

Картка 1

Об'єднайте прикметники у дві групи: за рисами тварин та кольором.

Чорний, косий, клишоногий, червоний, ледачий, проворний, коричневий, білий.

За рисами тварин — ...

За кольором — ...

Картка 2

Об'єднайте прикметники у дві групи: за матеріалом та часом.

Вчорашній, фарфоровий, глиняний, сьогоднішній, вечірній, металевий, срібний, торішній.

За матеріалом — ...

За часом — ...

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 48. ЗВ'ЯЗОК ПРИКМЕТНИКІВ З ІМЕННИКАМИ. УТВОРЕННЯ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ ІМЕННИКІВ ІЗ ПРИКМЕТНИКАМИ. НАВЧАЮСЯ УТВОРЮВАТИ СПОЛУЧЕННЯ СЛІВ ЗІ СЛОВАМИ — НАЗВАМИ ОЗНАК ПРЕДМЕТІВ

Мета: показати учням зв'язок прикметників з іменниками; навчати розпізнавати прикметники, ставити до них питання; удосконалювати навички каліграфічного письма; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати уважність.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Добрий день, любі малята!
Добрий день, хлопчики й дівчата!
А чому такі сумні?
Усміхніться всі мені,
Усміхніться квіточці, хай вона росте,

Усміхніться гілочці, пташці і траві,
Подаруйте й усмішку ви самі собі.
День почнеться з доброти,
А посієш її ти!

2. Тренінгова вправа «Барометр настрою»

Лунає спокійна музика.

— Станьте, діти, рівенько, вільно, заплющте очі, простягніть ліву долоню і відкрийте її. Уявіть, що у цій чашечці поселилось добро, а тепер правою долонею підтримайте його, бо воно беззахисне. Можна подумати, що воно схоже на маленького сонячного зайчика. Але незважаючи на те, що він маленький, світить дуже яскраво, бо добра і тепла у кожному з вас повинно бути стільки, щоб зігрівати не тільки вас, а й оточуючих. Притуліть долоньки до серця, поселимо сонячного зайчика саме там. Розплющте очі, поверніться одне до одного, подайте руку своєму товаришеві, посміхніться. Я бачу, що у кожного з вас поселилося почуття Любові, Добра, Милосердя, які будуть вас охороняти від негарних вчинків.

— Добро творять чемні, ввічливі люди.

— А які ввічливі слова ви вживаєте?

— Кому їх кажете?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

ЗАГАДКА-ДОБАВЛЯНКА

У Галюсі є мамуся,
У мамусі є матуся,
А матусина матуся —
То Галюсіна... (бабуся).

Катерина Перелісна

ВЕСЕЛИЙ РАХУНОК

Онука, бабуся, дві мами, дві доні
сидять на осонні на довгім ослоні.
Очі протер я — хоч три, хоч не три —
бачу й тепер я, що їх тільки три!..

Наталя Забіла

Каліграфічна хвилинка

Ба бу ся бабуся

Робота в малих групах

I група. Вправа «Квест»

Із зазначених літер склади слово.

Банан
1, 2

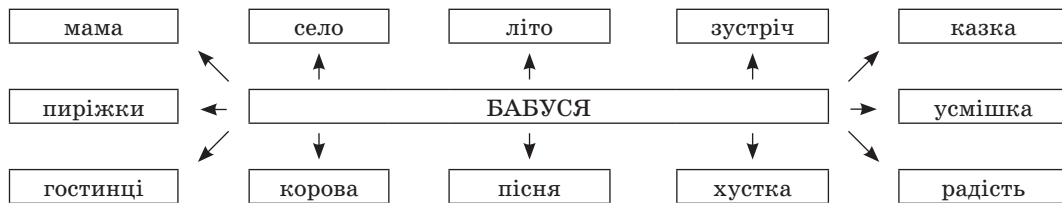
Буряк
1, 2

Сонце
1

Яблуко
1

(Бабуся.)

II група. Вправа «Асоціативний куц»

III група. Гра «Доберіть слово»

Бабуся (яка?) добра, лагідна, привітна, щедра, мудра, старенька.

IV група. Вправа «Сенкан»

Іменник. Бабуся.

Прикметники. Добра, лагідна.

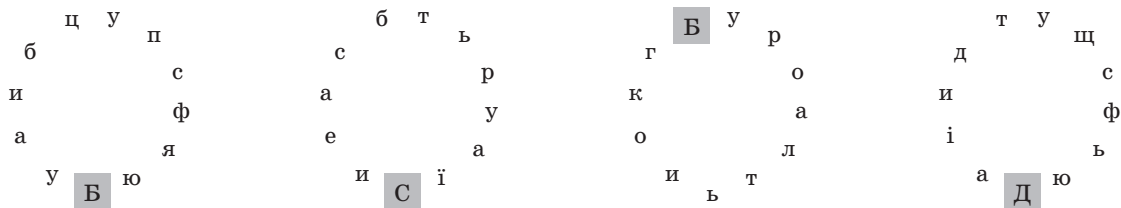
Дієслова. Любить, радіє, піклується.

Враження від предмета. Бабуся — це моє сонечко.

Висновок. Бабуся — берегиня роду.

V група. Гра «Подумай і скажи»

Узявши за початок літеру іншого кольору й «перестрибуючи» через одну, назвіть членів родини.

(Бабуся, сестра, братик, дідусь.)

VI група

Назвіть найбільше казок, головним героєм яких є добра бабуся.

Назвіть найбільше казок, головним героєм яких є зла баба.

3. Мотивація навчальної діяльності

— Послухайте казку.

Одного разу на лужку зібралися іменники: ЗАЄЦЬ, ДОРОГА, СОЛОВЕЙ, ПІСНЯ, КАЗКА. Почали вони нарікати, що в усіх учнівських творах використовуються лише постійні ознаки: якщо ЗАЄЦЬ, то косий; КАЗКА лише цікава, ПІСНЯ — дзвінка; ДОРОГА — рівна; ЛИСИЦЯ — хитра; БАБУСЯ — стара. Всі зітхали і почувалися приниженими. Почули це школярики і вирішили виправити таку несправедливість.

— Діти, продовжімо цю казочку всі разом. Доберіть до кожного іменника якомога більше ознак-прикметників.

Заєць — ...

Дорога — ...

Лисиця — ...

Пісня — ...

Казка — ...

Бабуся — ...

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося утворювати сполучення слів.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 74–75).

- Виконання вправи 8.
— Прочитайте уривок із вірша Лесі Лужецької, розкриваючи дужки.

Самоперевірка

А очі в мами — добрі, ніжні,
А голос — чистий і дзвінкий,
А руки — теплі і надійні,
А погляд — сонячний, ясний.

- Назвіть слова — ознаки предметів.
- На які питання вони відповідають?
- Гра «Трибуна думок». Робота в парах.
— Доберіть гарні слова про тата.
- Утворіть від назв предметів слова — назви ознак предметів за зразком.

Самоперевірка

Тепло, теплий, тепла, тепле, теплі.
Радість, радісний, радісна, радісне, радісні.
Щастя, щасливий, щаслива, щасливе, щасливі.
Розум, розумний, розумна, розумне, розумні.

- Виконання вправи 9. Робота в групах.
— Замініть виділені слова назвами ознак предмета за зразком.
- Запишіть утворені сполучення.
- Підкресліть слова — назви ознак предметів.

Самоперевірка

Ваза з фарфору — фарфорова ваза.
Глечик із глини — глиняний глечик.
Кільце із заліза — залізне кільце.
Тканина із шовку — шовкова тканина.

- Гра «Трибуна думок».
— Доберіть слова про ялинку, що відповідатимуть на питання *які?*
- «Новий рік — казкове свято, під час якого здійснюються всі бажання», — так кажуть батьки дітям у новорічну ніч. Наступного дня діти знаходять подарунки під ялинкою, а через два тижні ялинку викидають на смітник. Коли я була маленька і мені пропонували загадати бажання в новорічну ніч, я думала: «А про що мріє ялинка у лісі на Новий рік?». Тоді мені здавалось, що вона мріє стояти «красунею» в моїй кімнаті. Тепер я розумію: якби ялинка могла мріяти, вона, напевне, мріяла б про те, щоб не бути зрубаною сокирою браконьєра під наступний Новий рік.

- Діти, то яку ж ми відповідь дамо ялиночці?

Не рубай ялинку, бережи ялинку,
Хай пташки співають в її вітах дзвінко.
Хай маленька білка тут гризе горішки,
А вухастий зайчик відпочине трішки.

- Читання вірша «Ялинка».

Раз я взувся в чобітки,
Одягнувся в козушинку,
Сам запрягся в саночки
І поїхав по ялинку.
Ледве я зрубати встиг,
Ледве став ялинку брати,
А на мене зайчик — плиг!
Став ялинку відбирати.
Я сюди, а він туди ...
— Не віддам, — кричить, — нізащо!
Ти ялинку посади,
А тоді рубай, ледащо!

Не пущу, і не проси!
І цяцьками можна гратись,
Порубаєте ліси —
Ніде буде і сховатись ...

Олександр Олесь

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Коли відбувалася подія?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, це вірш про ялинку?

Пояснювальне. Чи сподобався вам вірш? Чим?

Творче. Що ви знаєте про дбайливе ставлення до природи?

Оцінювальне. Чи правильно вчинив зайчик, коли почав відбирати ялинку? Чи зрозумів хлопчик зайчика і свою провину?

Практичне. Що можна порадити тим, хто хоче в будинку мати живу ялинку?

Фізкультхвилинка

Руханка «Ялинка» (<https://youtu.be/WLlm96HXSU0>).

- Виконання вправи 11.

— Утворіть сполучення слів і запишіть за зразком. Назвіть питання, на які відповідають слова — назви ознак предметів.

Самоперевірка

Зелений маркер — зелені маркери.

Жовта ручка — жовті ручки.

Синій фломастер — сині фломастери.

- Виконання вправи 12. Робота в групах.

— Доповніть вірш про пташку словами — назвами ознак предметів із довідки.

— На які питання вони відповідають?

Пташка яка?

Щічки які?

Лапки які?

Шапка яка?

Фартушок який?

Голосок який?

Самоперевірка

Пташка невеличка,
В неї білі щічки,
Сірі лапки, чорна шапка,
Фартушок жовтенький,
Голосок тоненький.

— Випишіть утворені сполучення слів.

2) Вправа «Квест-цікавинка».

На зиму синиці не відлітають на південь, але перебираються з лісів у міста, бо там простіше знайти місце, де можна погрітися та легше знайти їжу.

3) Вправа «Асоціативний куц».

(Сніг, мороз, ліс, годівничка, зерно, сало ...)

- Вправа «Пограйтесь у слова».
Мілкий струмок — глибокий струмок.
Мілка тарілка — глибока тарілка.
Велике насіння — дрібне насіння.

6. Узагальнення і систематизація знань

Вправа «Броунівський рух»

На кольорових картках записано диференційовані завдання. Учні їх виконують, після чого об'єднуються за кольором і спільно перевіряють правильність виконання.

Картка червоного кольору

I варіант

Списати, змінюючи слова в дужках за змістом.

(Смачні) сніданок, *(гарні)* господиня, *(рясні)* дощ, *(ясні)* сонце, *(пухнасті)* котик.

Картка жовтого кольору

II варіант

Дібрати і записати два прикметники до слова *книжка*.

Книжка (*яка?*) ...

Слова для довідок: цікава, сердита, кисла, нова, абрикосова.

Картка зеленого кольору

III варіант

1. Розкрити дужки та записати до зошита.

Україна — це (*тихий*) води і (*ясний*) зорі, (*зелений*) сади і (*білий*) хати.

2. Виписати назви предметів та пов'язані з ними назви ознак. Записати за зразком.

Води (*які?*) тихі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

— Оцінимо наш урок цеглинками LEGO.

— Хто на уроці працював із задоволенням — піднесіть угору червону цеглинку; кому на уроці було сумно — піднесіть зелену цеглинку; хто на уроці дізнався щось нове — піднесіть жовту цеглинку.

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

Картка 1

Записати речення, добираючи прикметники.

У лісі спочивають (*які?*) сосни. На галявині з'явився (*який?*) заєць.

Картка 2

Записати речення, добираючи прикметники.

В акваріумі плаває (*яка?*) рибка. ... (*Який?*) папуга живе у нас у кімнаті.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 50. ВПРАВЛЯННЯ У ДОРЕЧНОМУ ВЖИВАННІ СЛІВ — НАЗВ ОЗНАК ПРЕДМЕТІВ У МОВЛЕННІ. НАВЧАЮСЯ ВЖИВАТИ СЛОВА — НАЗВИ ОЗНАК ПРЕДМЕТІВ У ВЛАСНИХ ВИСЛОВЛЮВАННЯХ

Мета: показати учням зв'язок прикметників з іменниками; навчати вживати прикметники у мовленні; удосконалювати навички каліграфічного письма; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати уважність.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

ТУКИ-ТУК!

Хто на дереві над нами
Туки-туки-тук?
Прибиває щось гвіздками
Туки-туки-тук!
Наполегливо працює
Туки-туки-тук!
Хоч нічого й не майструє
Туки-туки-тук!
Робить він корисну справу
Туки-туки-тук!
Ще й одягнений яскраво
Туки-туки-тук! (*Дятел.*)

Н. Забіла

Каліграфічна хвилинка

Дд дddd ДДДД

Дя те ел дятел

Завдання за вибором:

- Скласти та записати прислів'я.
Хто би дятла й знав, коли б не довгий ніс.
- Скласти та записати речення зі словом *дятел*.

Робота в малих групах.

I група. Гра «Дешифрувальник»

	а	б	в
1	д	л	т
2		я	е

Код. 1а, 2б, 1в, 2в, 1б

Відповідь. Дятел.

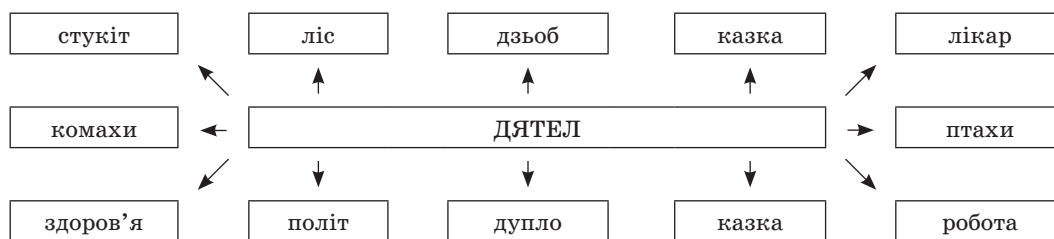
II група. Вправа «Квест»

Знайди зазначені букви. Зі знайдених букв склади слово.

Дня
1, 4

Телефон
1, 4, 3

III група. Вправа «Асоціативний куцц»

IV група. Вправа «Сенкан»

Іменник. Дятел.

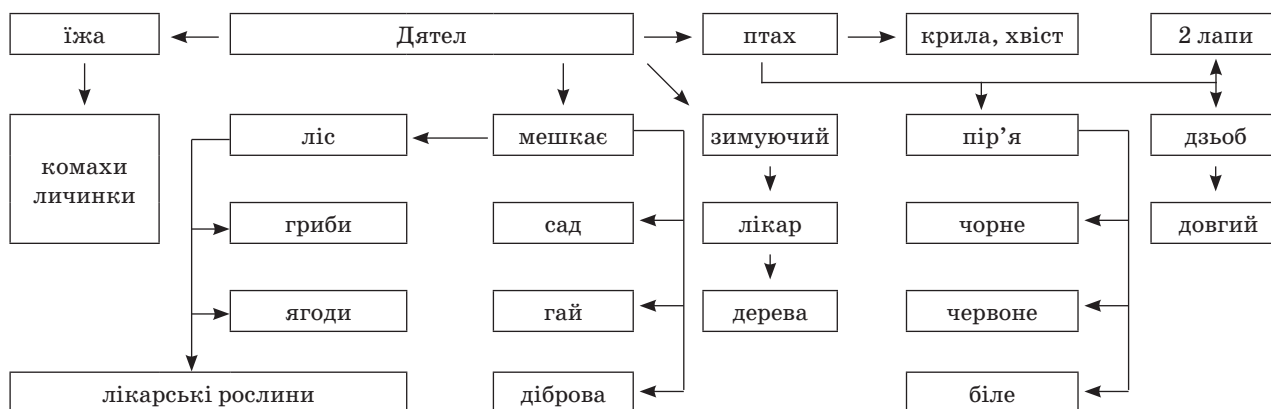
Прикметники. Малий, яскравий.

Дієслова. Літає, турбується, стукає.

Враження від предмета. Дятел — лікар дерев.

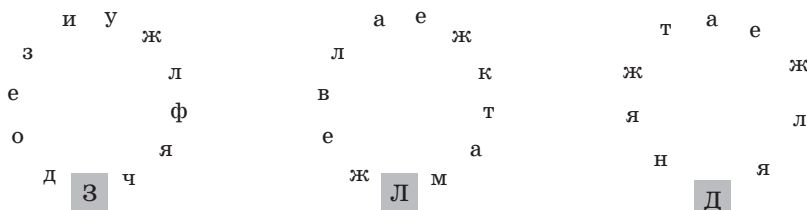
Висновок. У дятлові поєднано корисне та красиве.

V група. Вправа «Кластер»

VI група. Гра «Подумай і скажи»

Узявши за початок літеру іншого кольору й «перестрибуючи» через одну, прочитайте назви птахів.

Відповідь. Зозуля, лелека, дятел.

— Назвіть зимуючих птахів. (Дятел.)

3. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Доберіть слово»

Дятел (який?) працювятий, невтомний, яскравий, червоноголовий, малий.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося вживати слова — назви предметів у власних висловлюваннях.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

Робота за підручником (с. 76–77)

- Виконання вправи 13. — Прочитайте текст, вставляючи слова — назви ознак предметів із довідки.

Самоперевірка

Прохолодою і свіжістю дихає весняний світанок. Ще в полоні холоду рідна земля. Та незабаром усміхнеться лагідне і тепле сонечко. Його яскраве проміння розбудить усе навкруги. Прокинеться від сну сонна природа.

— Доповніть текст самостійно складеним реченням зі словами — назвами ознак предметів.

- Виконання вправи 14. Робота в парах.

— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так думати? Як це впливає на наше життя?*)

— Дайте повні відповіді на запитання за змістом тексту і запишіть їх.

Який дятел?

Який дзьоб?

Яка в нього голівка?

Які кігтики?

Яка спинка?

Який хвіст?

Які крила?

- Гра «Трибуна думок».

— Чому дятел сидить на дереві вертикально і не падає?

- Гра «Треба — не можна».

Охороняти птахів.

Виготовляти взимку годівнички.

Заглядати в гнізда пташок.

Здалеку спостерігати за птахами.

- Гра «Засели будиночки».

Їжа дятла

Їжа лелеки

(Кожної предметної картинки — по 2 штуки.)

Миші, личинки, гадюки, трава, ящірки, комахи, черв'ячки, жаби, вужі.

Їжа дятла: личинки, комахи, черв'ячки.

Їжа лелеки: миші, личинки, гадюки, ящірки, комахи, черв'ячки, жаби, вужі.

— Яка їжа «зайва»? (Трава.)

— Яку їжу їдять і дятли, і лелеки? (Личинки, комахи, черв'ячки.)

Фізкультхвилинка

- Виконання вправи 15. Робота в парах.

— Установіть відповідність між сполученнями слів в обох стовпчиках. Запишіть пари сполучень слів.

Самоперевірка

Красне слово — майстерне слово.

Золоте слово — розумне слово.

Крилате слово — образне слово.

Коротке слово — стисле слово.

— Усно складіть речення зі сполученням слів *золоте слово*.

- Перегляд мультфільму «Микита Кожум'яка».

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Назвіть героїв казки.

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, Кирило Кожум'яка та Богдан Кожум'яка — найсильніші чоловіки у місті?

Пояснювальне. Чому, коли Дракон дихає вогнем, то сам не горить?

Творче. Якими ви уявляєте Микиту Кожум'яка?
Оцінювальне. Яку корисну справу робили Кожум'яки?
Практичне. Розкажіть про героїв, використовуючи прикметники.
Робота зі словами. *Стіна слів:* портрет.

- Виконання вправи 16.
— Намалюйте свій портрет словами. Доберіть слова — назви ознак предметів, які можна використати.

Обличчя (яке?)

Лоб (який?)

Брови (які?)

Очі (які?)

Ніс (який?)

Рот (який?)

Волосся (яке?)

— Добери світлину — твій портрет.

— Складіть і запишіть невеликий текст «Мій портрет». Прочитайте його в класі.

6. Узагальнення і систематизація знань

1) Гра «Добери найвлучніше».

— Доберіть найбільш влучні прикметники з-поміж поданих.

(*Синє, блакитне, бездонне, чисте*) небо закрили (*важкі, чорні, легенькі, білі, грозові*) хмари. Пішов (*весняний, перший, теплий, рясний, сильний, дрібний*) дощ. Він обмив (*зелені, маленькі, клейкі, великі, молоді*) листочки на деревах, напоїв (*молоду, зелену, прив'ялу*) травичку.

2) Гра «Впізнай "зайві" слова».

Жовторотий журавлик жадібно жував жуйку.

— Журавлику, — каже журавлиха, — жуйку жуєш? Страх! Жуй жучків, жабку жирненьку, вужа. Жуйку журавлики не жують! Чуєш? (*Страх, не, чуєш.*)

— Діти, чому жуйка шкідлива?

— Назвіть здорову їжу.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Плюс — мінус — цікаво»

Ця вправа дає змогу вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» («плюс») — ставлять позначку і розповідають усе те, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним.

У графу «М» («мінус») — що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання (за вибором учителя)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 51. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ СЛОВАМИ — НАЗВАМИ ОЗНАК ПРЕДМЕТІВ

Мета: повторити і закріпити набуті учнями знання про прикметник; формувати вміння добирати прикметники до іменників, уживати прикметники в мовленні для повнішого розкриття думки, характеристики предметів; виховувати турботливе ставлення до птахів, звірів, бажання їм допомогти.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: комбінований урок.

Форма проведення: уявна подорож.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Сьогодні у нас незвичний урок,
Сьогодні ми зробимо ще один крок
В країну природи, в країну погоди,
В країну чудової української мови.

Розминка «Піднеси настрій»

Діти утворюють коло, взявшись за руки. Кожен по черзі розповідає про свій настрій — який він сьогодні? Чому? Якщо у когось у класі настроїв сумний, невеселий, усі діти «поліпшують» настроїв товаришеві з допомогою поз, жестів, міміки, лагідних слів, звуків, віршів чи пісень, передаючи квітку з компліментом.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) *Робота над загадкою.*

— Діти, ви любите подорожувати?

— У нас сьогодні не звичайний урок, а урок-подорож. Ми здійснимо уявну подорож до лісу. А до якого лісу? Послухайте загадку.

Надійшли морози,
Ріки закували
І березам коси
Інієм прибрали.
Пухова перина
Очі убирає,
Біла скатертина —
Ні кінця, ні краю.
Омертвіли лози,
Ледь гіллям хитають,
І в полях морози
Та вітри гуляють.

— До якого лісу ми здійснимо подорож?

2) *Хвилинка каліграфії.*

— Пропишіть буквосполучення.

зи им ов вий зимовий

— Діти, а яка буває зима? (*Холодна, білосніжна, чудова, чарівна, сонячна, весела, радісна, яскрава...*)

— На яке питання відповідають ці слова?

— На що вони вказують?

— Як називаються слова, що вказують на ознаку предмета?

2. Мотивація навчальної діяльності

- А якої зими очікували ви?
- А коли взимку буває весело?
- А які зимові ігри ви знаєте?
- А чи для всіх вона радісна та весела?
- А яка зима, наприклад, для птахів?
- Чим їхня зима відрізняється від нашої?
- Що слід робити людям, щоб допомогти птахам?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Щоб урятувати птахів, ми виконаємо завдання. Для цього поглибимо свої знання про прикметник.

Вправа «Квест-цікавинка»

У багатьох мовах світу прикметників немає взагалі. Їхні функції часто виконують іменники. Ця властивість притаманна амхарській мові — основній мові Ефіопії. А в мовах Східної та Південно-Східної Азії (*китайська, в'єтнамська*) прикметник неможливо відрізнити від дієслова. Дослідники стверджують, що їхньою мовою простіше сказати «листя зеленіє», ніж «зелене листя».

4. Повторення й узагальнення вивченого

1) Вибірковий диктант (запис прикметників).

В теплий край повідлітали
Сірим шнуром журавлі,
Вже грудки позамерзали
На поораній землі.
Перший сніг іде і всюди
Стелить білі килими.
Хазяйнує місяць грудень —
Знов діждались ми зими.

2) Добирання іменників до групи прикметників.

- Наша перша зупинка — біля красивої, засніженої галявини, на якій ростуть дерева. Нумо спробуємо розгадати, які дерева тут ростуть.
- Впізнайте дерево за його ознаками.
Високий, могутній, старий — ... (*клен, дуб, сосна*).
Вічнозелена, пухнаста, молоденька — ... (*клен, горобина, ялина*).
Висока, струнка, білокора — ... (*ялина, береза, дуб*).
- Запишіть словосполучення у зошит.

3) Робота над загадками.

- Чим ми можемо допомогти птахам узимку?
- Відгадайте, які птахи прилетять до годівнички.
 - ... хлопчик
У... свитині
По дворах стрибає,
Крихти збирає? (*Горобець*).
(*Сірий, маленький*.)
 - Жовтогруді щибетушки,
Мають ... капелюшки,
Сірі шапки, ... щічки,
Називаються... (*синички*).
(*Білі, чорні*.)
 - Вірно людям я служу,
Їм дерева стережу,
Дзьоб... і... маю,
Шкідників ним здобуваю. (*Дятел*).
(*Гострий, міцний*.)
 - Хто це в лісі все скрекоче,
Всі новини знати хоче?
Це ..., ...
З чорним хвостиком... (*Сорока*).
(*Хитренька, білобока*.)

— Поставте питання до вставлених слів — прикметників.

— Запишіть останню загадку в зошит.

Фізкультхвилинка

— А тепер уявіть, що ви потрапили до зимового лісу. Відчуваєте, що мороз щипає вас за щічки, за вухка? Ваші руки теж замерзли — погрійте їх. Передайте це тепло своєму товаришеві. Вдихніть

чистого, зимового, свіжого повітря. Ви готові далі подорожувати? Час вирушати в дорогу, адже на нас чекає наступне завдання.

4) Робота над текстом.

— Пригадайте, що відбувається із тваринами взимку?

Виберіть вдале слово та запишіть утворений текст.

(*Ранньої, пізньої*) зими залягають у свої лігва ведмеді. Старанно і вміло в (*лісовій, польовій*) глушині лаптують вони ці (*зимові, весняні*) барлоги.

Зимом народжуються у ведмедиць (*сліпі, зрячі*) ведмежата.

— Прочитайте утворений текст.

5. Узагальнення і систематизація знань

1) Складання сенкану.

— Що ми проявили по відношенню до птахів?

Турбота.

Добра, постійна.

Опікуватися, проявляти, надавати увагу.

Турбота — це постійна увага.

Увага.

— Проявляйте увагу не тільки до людей, але й до птахів, тварин.

2) Робота в групах.

Кожна команда має певну групу прикметників, до яких потрібно дібрати іменники.

Команда «Знавці» — за смаком (*солоний, кислий, гіркий, пекучий, терпкий, ...*).

Команда «Знайки» — за матеріалом (*дерев'яний, металевий, залізний, шкіряний, резиновий, пластмасовий, ...*).

Команда «Розумники» — за призначенням (*письмовий, обідній, дитячий, канцелярський, слюсарний, столярний, ...*).

Команда «Чомусики» — за виявом почуттів (*сердитий, похмурий, радісний, веселий, сумний, лагідний, ...*).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Продовжте речення.

- Мені було цікаво...
- Я зрозумів(ла), що...
- Я навчився(лася)...
- Для мене важливо...

— Ви добре працювали. Я рада за вас!

Дякую вам за роботу на уроці.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 53. ПОНЯТТЯ ПРО СЛОВА — НАЗВИ ДІЙ ПРЕДМЕТІВ (дієслова). НАВЧАЮСЯ РОЗРІЗНЯТИ СЛОВА — НАЗВИ ДІЙ ПРЕДМЕТІВ

Мета: формувати вміння розпізнавати слова, які називають дії предметів, ставити до них питання; ознайомити з поняттям «дієслово»; вчити виділяти дієслова в усному і писемному мовленні; розвивати зв'язне мовлення учнів; виховувати уважність, працелюбність.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO, скриньки.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Приготуйтеся швиденько,
Станьте біля парт рівненько.
Ми урок розпочинаємо,
Багато нового пізнаємо.

— Сьогодні, як і на всіх попередніх уроках, прошу вас бути особливо:

У важними
Р озумними
О рганізованими
К мітливими

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Робота над загадкою.

- Не кущ, а з листочками.
Не сорочка, а зшита.
Не людина, а навчає. (*Книжка.*)

2) Каліграфічна хвилинка.

КК кккк ККККК

— Розпишіть слово *книжка* за з'єднаннями.

Кн ни жк ка книжка

Завдання за вибором:

- Складіть речення зі словом *книжка*.
- Складіть прислів'я зі слів.

1. Книжка 4. на 5. світі 6. жить. 2. вчить, 3. як

(*Книжка вчить, як на світі жить.*)

2. Мотивація навчальної діяльності

— Розгляньте малюнки. Я ставитиму вам запитання, а ви відповідайте одним словом.

Що робить дівчинка? (*Пише.*)

Що робить хлопчик? (*Співає.*)

Що роблять діти? (*Читають.*)

— Діти, зображені на малюнках, щось роблять, виконують певну дію. Слова *пише, співає, читають* означають дію предметів. На які питання відповідають ці слова?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося розрізняти слова, що називають дії предметів. А також навчимося ставити питання до слів *що робити?, що робить?, що роблять?, що робив?, що зробив?, що буде робити?, що зробить?*

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) Слухання лінгвістичної казки.

У прадавньому царстві під назвою Граматика жив собі був хлопчик-горобчик, і звали його ДІЄ-СЛОВО. Був він неслухняний, непосидючий. Тільки він те і робив, що стрибав, пустував, співав пісеньки-дражнилки про всіх мешканців Граматики, смакав дівчаток за кіски, показував усім язика.

Ось набридло це всім мешканцям, тому вирішили вони його вигнати з царства. Злякався хлопчик і почав плакати. Пообіцяв, що буде слухатися, чемно розмовляти з мешканцями країни та всім допомагати. Так і повелося і до сьогодні.

2) Робота за підручником (с. 78).

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».

— Як називаються слова, які називають дії предметів та відповідають на питання: *що робити?, що робить?, що роблять?, що робив?, що зробив?, що буде робити?, що зробить?*.

— Прочитай та розкажи у класі. (В українській мові є слова — назви дій предметів, які відповідають на питання: *що робити?, що робить?, що роблять?, що робив?, що зробив?, що буде робити?, що зробить?*. Це дієслова.)

- Виконання вправи 1. Робота в парах.

— Вивчіть напам'ять уривок із вірша Лесі Лужецької та розкажіть одне одному.

Дієслово — слово діє:
Ходить, робить, носить, сіє.

Слово плаче і радіє,
Усміхається і мріє.

— Випишіть за абеткою слова — назви дій предметів. На яке питання вони відповідають?

Фізкультхвилинка

Швидко, діти, підлетіли,
Мов горобчики малі.
Руку вправо, руку вліво
Всі дружненько розвели.
А тепер, до сонця руки
Й на носочки піднялись.
Руки в боки, два підскоки,
Всі прогнулись, підвелись.
Як горобчики, присіли,
Поклювали зернятко.
Піднялись і полетіли.
Усміхнулись сонечку.

- Виконання вправи 2.

— Утворіть і запишіть прислів'я. Назвіть дієслова. Усно поставте до них питання.

Самоперевірка

Що посієш, те й пожнеш.
Під лежачий камінь вода не тече.
Робиш наспіх — зробиш на сміх.

— Поясни значення кожного прислів'я.

5. Узагальнення і систематизація знань

1) Гра «Впіймай слово».

— Уважно слухайте вірш і плескайте в долоні тільки тоді, коли чуєте дієслово.

ВЕДМІДЬ

Ведмідь заліг
У свій барліг,
Коли на землю
Випав сніг.
Коли ведмідь устане,
Тоді і сніг розтане.

Ведмідь-сонько
Усе ще спить,
Тому і сніг
Навкруг лежить.
Коли ведмідь устане,
Тоді і сніг розтане.

Надія Кир'ян

2) Робота в групах.

I група

Прочитайте та випишіть слова, що означають назви дій.

Діяти, весна, погожий, існувати, історичні, еднатися, Україна, місто, Сміла, сумує, втеча, лагодити, річка, оглянулася, можливо, але, вибиратиме, мальовничі, озвався.

Підкресліть першу букву в кожному записаному дієслові. Прочитайте утворене слово. (Дієслово.)

II група

Прочитайте та випишіть слова, що означають назви дій.

Незнайкові допоможіть.

Де тут дієслова — скажіть.

Мити, чистити, копати,

Пив, кефір, буквар, читати,

Проковтнула, обирай,

Носить, возить, спати, край.

3) Гра «Будь уважним».

Діти утворюють коло. Учитель називає дієслово з іменником. Якщо дієслово за змістом відповідає іменнику, учні повинні плеснути в долоні, якщо ні — присісти.

Риба пливе, риба кричить, річка говорить, річка тече, сонце світить, сонце розмовляє, дощ іде, дощ рубає, веселка переливається, веселка сміється, струмок співає, малюнок плаче, сніговик тане, сніговик грає, сніг падає, сніжинка шепоче, сніжинка кружляє, дерева говорять, дерева гойдаються.

4) Гра «Листоноша» (усно).

У кожного учня на парті — листівка, на якій написано дієслово. На дошці — 3 скриньки з написами «що робив?», «що робила?», «що робили?». Учні читають дієслово, ставлять питання і вкидають і відповідну скриньку.

Слова для гри: читав, писав, розмовляв, малював, бігав, стояв, відповідав, сидів, читала, писала, розмовляла, малювала, бігала, стояла, відповідала, сиділа, читали, писали, розмовляли, малювали, бігали, стояли, відповідали, сиділи.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Метод «Капелюшки де Боно»

- Білий — колір чистоти.

Що мені відомо про дієслово?

- Червоний — колір життя, відчуттів.

Навіщо потрібно знати, на які питання відповідають дієслова?

- Чорний — колір землі, здорового глузду.

Назвіть слова — назви дій предметів.

- Зелений — колір досліджень.

Як знайти дієслова серед інших слів?

- Синій — колір знань.

Навіщо потрібні мені знання, здобуті сьогодні на уроці?

2. Домашнє завдання (за вибором учителя)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 54. ВПРАВЛЯННЯ У ДОБОРІ СЛІВ, ЯКІ ВІДПОВІДАЮТЬ НА ПИТАННЯ *що робить? що роблять?*. НАВЧАЮСЯ ДОБИРАТИ СЛОВА — НАЗВИ ДІЙ ПРЕДМЕТІВ

Мета: актуалізувати знання про слова, які відповідають на питання *що робити? що зробити? що робив? що буде робити?*; формувати вміння розпізнавати ці слова серед інших; розвивати вміння знаходити дієслова серед інших слів, ставити питання до дієслів; виховувати бажання вчитися.

Обладнання: ребуси, індивідуальні картки, ялинки, сніжинки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Лиш дзвінок на урок продзвенить —
Стане кожен серйозним в ту мить,
Бо роботи багато у нас
І активно працює весь клас.

Девіз уроку:

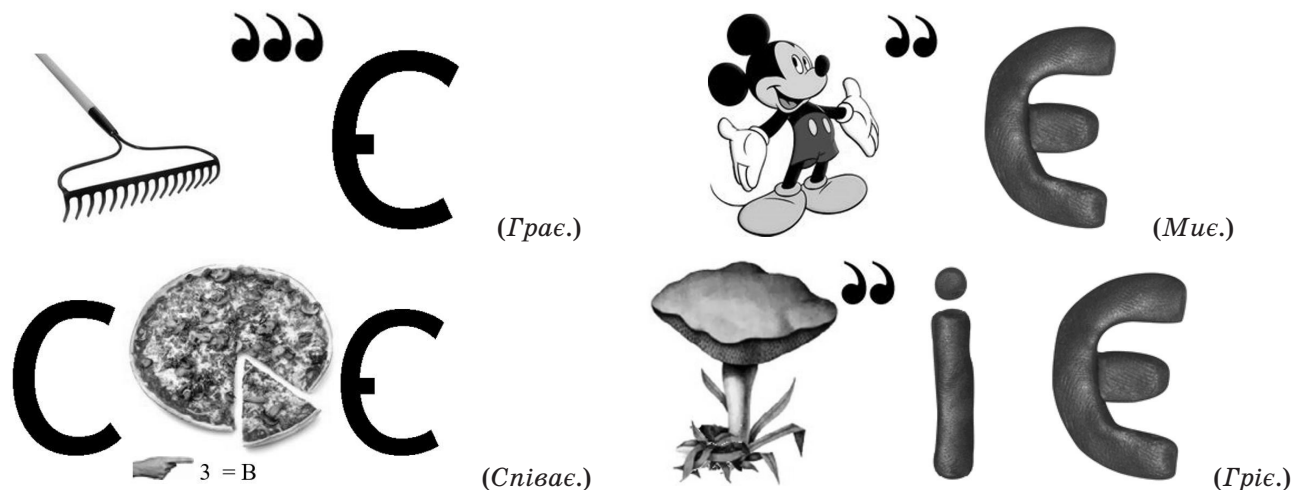
Відповідаємо чітко, швидко, старанно,
Щоб жодна хвилинка не втратилась марно.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Робота над ребусами.

2) Каліграфічна хвилинка.

ГСМ ГГГ гgg СССссс ММММ м.м.м

— Запишіть відгадані слова

Грає, співає, миє, гріє

Завдання за вибором:

— Складіть речення із цими словами (1–2 слова за вибором).

— Складіть прислів'я зі слів.

1. Зима 2. спита, 3. де 4. літом 5. був.

(Зима спита, де літом був.)

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Бліцопитування по ланцюжку»

Дієслово називає дію предметів.

Назви предметів — це дієслова.

Ознаки предметів — це дієслова.

Дієслово відповідає на питання *що робити?, що робить?, що роблять?, що робив?, що зробив?, що буде робити?, що зробить?*.

Слово «читати» — це дієслово.

Слово «книжка» — це дієслово.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося добирати слова, що називають дії предметів.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) *Робота за підручником (с. 79).*

- Виконання вправи 3. Робота в групах.
— Доберіть потрібні слова — назви дій. Запишіть утворені сполучення слів за зразком.

Самоперевірка

Рубають сокирою.

Копають лопатою.

Косять косою.

Загрібають граблями.

Жнуть серпом.

Ріжуть ножицями.

Орють плугом.

Ріжуть пилкою.

Робота зі словами.

Стіна слів: орати, жати.

Орати — обробляти землю плугом.

Жати — стинати колоски серпом.

Фізкультхвилинка

Зайчик сіренький сидить

І вухами ворушить.

Ось так, ось так — так!

І вухами ворушить.

Зайцю холодно сидить,

Треба лапоньки погріть.

Ось так, ось так-так!

Треба лапоньки погріть.

Зайцю холодно стоять,

Треба трішки пострибать.

Ось так, ось так — так!

Треба трішки пострибать.

- Виконання вправи 4. Робота в парах.
— Прочитайте речення. Чим вони цікаві?
— Поставте питання до виділених слів.
— Які з них називають дії, а які — предмети?
— Випишіть виділені слова разом із тими, з якими вони пов'язані у реченні.

Самоперевірка

Гарний ніс — ніс подарунки.

Став укритися — став на ковзани.

Шию спідничку — зав'язав шию.

2) *Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».*

— Поміркуйте і скажіть, від якого слова походить слово *подарунок*.

6. Узагальнення і систематизація знань

1) Робота в групах.

I група

Запишіть у дужках питання до слів — назв дій.

Учитель () навчає.

Берізка () схиляється.

Півень () заспівав.

Мороз () розмальовує.

II група

До слів — назв предметів (*іменників*) доберіть слова — назви дій (*дієслова*).

Складіть речення з кожною парою слів і запишіть.

Заєць	повіває
Вітерець	замерзла
Річка	світить
Сонечко	стрибає

III група

Прочитайте вірш. Знайдіть у ньому слова — назви дій. Поставте до них питання.

Влітку медом ласував,
Досхочу малини мав.
А як впав глибокий сніг,
Позіхнув і спати ліг.
Бачив чи не бачив сни,
А проспав аж до весни. (*Ведмідь*.)

2) Гра «З'єднай частинки цілого». Робота з прислів'ями (робота в парах).

— Запишіть утворені прислів'я, підкресліть дієслова.

Вовка боятися —	аби з печі не злазити.
Ложкою озера —	не вичерпати.
Тяжко тому жити,	у ліс не ходити.
Хоч три дні не їсти,	хто не хоче робити.

3) Вправа «Снігопад».

На дошці прикріплено малюнки ялиночок. У дітей на парті лежать сніжинки (*намальовані сніжинки*), на яких вони пишуть дієслова.

Учні по черзі виходять до дошки і прикріплюють до ялинок сніжинки-дієслова.

(*Летять, виблискують, кружляють, щебечуть, святить, іде, біжить, співає, стоїть і т. ін.*)

І ось уже зелені красуні ялинки пишашоються своїм сріблястим вбранням!

4) Вправа «Біном фантазії».

— У нас на ялиночках багато сніжинок. Зараз на декілька секунд заплющте очі та уявіть себе чарівником. Яку чарівну казку розповіли вам сніжинки?

5) Вправа «Шифрувальник».

— Розшифруйте і запишіть «зимові слова».

Зормо (*мороз*)

Нікасинж (*сніжинка*)

Отурвихна (*хуртовина*)

Амзи (*зима*)

Хавірюза (*завірюха*)

Карульбу (*бурулька*)

— До кожного розшифрованого слова доберіть слова — назви дій предметів.

6) Гра «Заміни дієсловом».

Учитель читає чи пише словосполучення на дошці та пропонує учням замінити їх дієсловом.

Матеріал для гри

Сушити собі голову — ...	(думати).
Закарбувати в пам'яті — ...	(запам'ятати).
Обливатися потом — ...	(працювати).
Бути на сьомому небі — ...	(радіти).
Пасти очима — ...	(стежити).
У печінках сидіти — ...	(набридати).
Класти зуби на полицю — ...	(голодувати).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Рюкзак»

Кожен учень має змогу відповісти на запитання: «Які зі здобутих на уроці знань і вмінь він візьме із собою для використання на інших уроках? Про що цікаве розповість удома?». Відповіді «складають» у рюкзак (*уявний чи справжній*).

2. Домашнє завдання (за вибором, на картках)

Картка 1

Прочитай вірш, уставляючи слова із довідок. Спиши.

... свічки каштана.
Черемшина біла ...
... тюльпани.
Сонечко ... привітно.

Валентина Гудіна

Слова для довідок: мерехтять, квітне, усміхаються, блищать.

Картка 2

Прочитай текст, встав потрібні за змістом слова — назви дій. Спиши.

З неба ... сніжинки. Озеро ... міцною кригою. Ялинки ... зелені та засніжені.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 55. ВПРАВЛЯННЯ У ДОРЕЧНОМУ ВЖИВАННІ СЛІВ — НАЗВ ДІЙ ПРЕДМЕТІВ У МОВЛЕННІ. НАВЧАЮСЯ СКЛАДАТИ РЕЧЕННЯ ЗІ СЛОВАМИ — НАЗВАМИ ДІЙ ПРЕДМЕТІВ

Мета: навчити учнів складати речення зі словами — назвами дій предметів; формувати вміння розпізнавати ці слова серед інших; розвивати вміння знаходити дієслова серед інших слів, ставити питання до дієслів; виховувати бажання вчитися.

Обладнання: ребус, індивідуальні картки, клубок із нитками, сніжинка.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Робота над ребусом.

2) Каліграфічна хвилинка.

Г оди нн нни ик годинник

3) Робота в малих групах.

I група. Гра «Дешифрувальник»

	а	б	в
1	г	д	н
2	о	и	к

Код: 1а, 2а, 1б, 2б, 1в, 1в, 2б, 2в.

Відповідь. Годинник.

II група. Вправа «Квест»

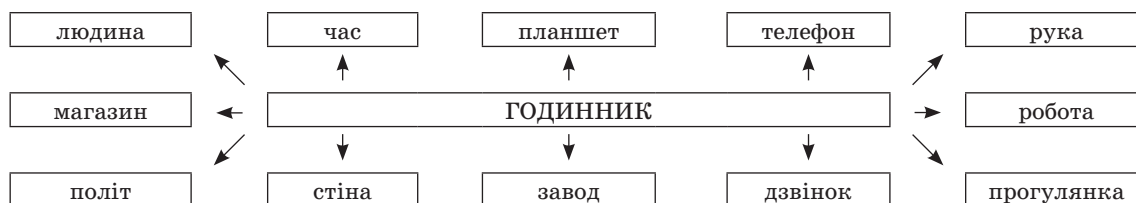
Знайди зазначені букви. Зі знайдених букв склади слово.

голуб
1, 2

диня
1, 2, 3, 3

язик
3, 4

III група. Вправа «Асоціативний кущ»

IV група. Вправа «Сенкан»

Іменник. Годинник.

Прикметники. Новий, красивий.

Дієслова. Іде, показує, дзеленчить.

Враження від предмета. Новий годинник купили Андрійкові.

Висновок. Годинник потрібний, щоб показувати час.

V група. Вправа «Зberi прислів'я»

1. Годинник 2. їсти 3. не 4. просить, 5. а 6. свою 7. роботу 8. робить.

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Додайте слова»

Годинник (*що робить?*) іде, ...

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося складати речення зі словами — назвами дій предметів.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

Робота за підручником (с. 80–81)

- Виконання вправи 5. Робота в парах.
 - Прочитайте речення. Простежте, які різні дії означає слово *іде*.
 - Замініть у кожному реченні слово *іде* дієсловом, близьким за значенням.
 - Скористайтеся довідкою.
 - Запишіть речення за зразком.

Самоперевірка

Іде катер. Пливе катер.

Іде поїзд. Їде поїзд.

Іде зима. Настає зима.

Іде час. Пливе час.

Іде концерт. Відбувається концерт.

- Виконання вправи 4.
 - Розгляньте малюнки.
 - Кого ви знаєте?
 - Напишіть, хто як пересувається, використавши дієслова з довідки.
 - На які питання відповідають дієслова?

Самоперевірка

Снігур літає.

Лисиця бігає.

Равлик повзає.

Заєць стрибає.

Сом плаває.

- Вправа «Квест-цікавинка».

Найповільніша тварина на Землі — це равлик (*він переміщується зі швидкістю 24 мм/хв*). Равлики поширені по всій Землі.

Равлики не мають зубів, замість них вони мають радула (*апарат для зішкрібання і подрібнення їжі*). Більшість равликів є травоядними. Деякі равлики всеїдні. Їхня дієта складається з різних безхребетних і рослин. Равлики, які живуть на суші, дихають за допомогою легенів (*а ті, які живуть у прісних водах і морях, дихають зябрами*). Улітку равлик виробляє слиз, що полегшує його рух на поверхні.

- Вправа «Хвилинка спілкування».
 - Як ти вважаєш, як правильно сказати: *собака прибіг* чи *собака прибігла*?
 - Я гадаю, що можна вживати обидва речення.
 - Нумо перевіримо за словником.
 - Продовжте розмову.

Фізкультхвилинка

- Виконання вправи 7. Робота в парах.
— Прочитайте виразно вірш Бориса Грінченка. Поясніть, кому дякують люди.
Що роблять будівельники? (*Будують.*)
Що роблять хлібороби? (*Орють.*)
Що роблять учителі? (*Надають.*)
Що роблять ковалі? (*Кують.*)
Що роблять письменники? (*Пишуть.*)
Самоперевірка
Гарний ніс — ніс подарунки.
Став укритися — став на ковзани.
Робота зі словами. *Стіна слів*: ковалі.
Коваль — майстер, який куванням обробляє метал, виготовляє металеві предмети.
- Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».
— Поміркуйте і скажіть, від якого слова походить слово *будівельник*.
- Перегляд картин українських художників за QR-кодом.
— Розкажіть, як на них зображено природу перед грозою.
- Виконання вправи 8. Використання технології «Сторітеллінг».
— Уявіть себе письменником (*письменницею*), прочитайте текст, добираючи з дужок дієслово, що найточніше виражає думку.
Пройшла гроза. Вода вже відшуміла, а подих її ще чути. Десь у далині час від часу то засвітиться, то заgrimить. Виглянуло яскраве сонечко. Воно дбайливо огорнуло землю своїм теплом.
— Поцікавтеся, які дієслова дібрали інші учні (*учениці*).

6. Узагальнення і систематизація знань

Вправа «Броунівський рух»

На кольорових картках записано завдання. Учні їх виконують, після чого об'єднуються за кольором і спільно перевіряють правильність виконання.

Картка червоного кольору

I варіант

До поданих слів — назви дій предметів добери слова, близькі за значенням. Запиши.

Говорити — ..., пробачити — ..., руйнувати — ..., боятися — ..., помітити — ...

Слова для довідок: вибачити, розмовляти, нищити, лякатися, побачити.

Картка жовтого кольору

II варіант

До поданих слів — назв предметів добери слова, які називають дії предметів, і запиши.

Ворона, кінь, змія, жабка, риба.

Зразок. Ворона літає.

Картка зеленого кольору

III варіант

Запиши речення, добираючи з дужок потрібне за змістом слово.

По лісовій стежині (*пробіг, промчав*) лось. На дереві (*сиділа, спостерігала*) сорока. Зайчик (*злякався, затремтів*) від такої несподіванки.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мережа вражень»

Для вправи потрібен клубок із нитками. Клубок передають від одного учасника до іншого, розмотуючи нитку. Діти діляться своїми враженнями від уроку.

2. Домашнє завдання (за вибором учителя)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 57. НАВЧАЮСЯ ВЖИВАТИ СЛОВА — НАЗВИ ДІЙ ПРЕДМЕТІВ У ВЛАСНИХ ВИСЛОВЛЮВАННЯХ

Мета: навчати учнів уживати слова — назви дій предметів у власному мовленні; розвивати вміння знаходити дієслова серед інших слів, ставити питання до дієслів; виховувати бажання вчитися.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO, слайди.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Діти, поверніть голівки до віконечка. Що ви там бачите? (*Небо, хмарки, сонечко.*)

— Нехай сонечко вам подарує радість, веселий настрій. Небо — глибокі, розумні, мудрі рішення.

Посміхніться сонечку, одне одному, поверніться до наших гостей, подаруйте їм посмішки і щиро привітайтеся.

Доброго ранку! Доброго дня!
Зичимо вам зараз і щодня!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Робота над віршем.

НАШЕ ДОВКІЛЛЯ

Довкілля наше неповторне,
Довкілля наше чарівне.
То сонечко тебе пригорне,
То злегка вітерець дихне.
То дощик рясно землю вмие,
А то веселка зацвіте.

То небо знову зяясніє,
З землі зернятко проросте.
Наш світ живий і розмаїтий,
Довкілля наше чарівне.
Он на лугах розквітлі квіти.
І все це радує мене!

Надія Красоткіна

2) Каліграфічна хвилинка.

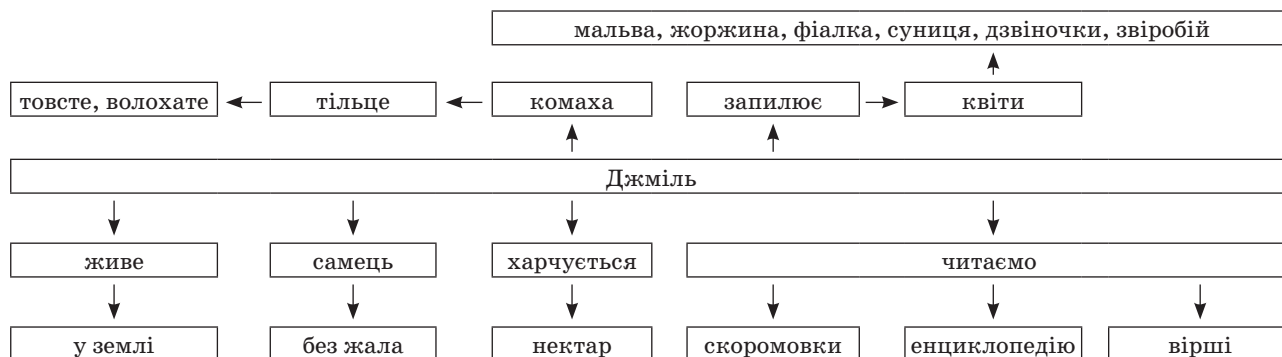
До вк кі ллл ллля довкілля

— А що належить до довкілля? Ви відгадаєте, коли попрацюєте в малих групах.

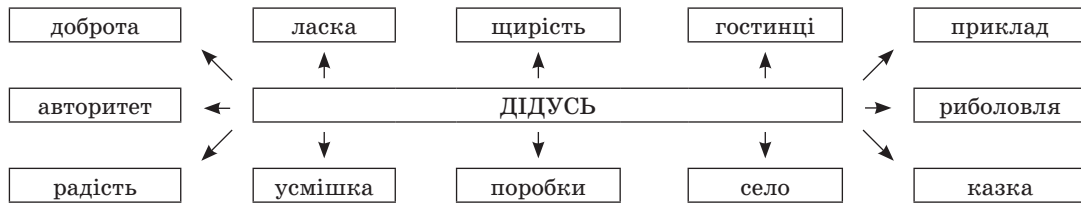
3. Мотивація навчальної діяльності

Робота в малих групах

І група. Вправа «Кластер»

II група. Вправа «Асоціативний кущ»

III група. Акрівірш

Зранку, вдень і в надвечір'я
Облітаю ліс уздовж і вшир я.
Занесу своє яечко
У чуже якесь гніздечко.
Легко всівшись на суку,
Я роки лічу: ку-ку! (Зозуля.)
М. Романченко

IV група. Вправа «Квест»

У кожному слові візьміть останню букву і складіть нове слово.

Солов'ї вуж білка віник
(Їжак.)

V група. Гра «Яке слово заховалося?»

Кукурудза — а, дар, курка, рука, руда, за, рак...

VI група. Гра «Доберіть слово»

Складіть речення, використовуючи слова.

Лелека (що робить?) знищує, літає, ходить, приносить, радує, годує.

— Отже, все що нас оточує — це довкілля.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми навчимося вживати слова — назви дій предметів у власному мовленні.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 82–83).

- Виконання вправи 9. Робота в парах.

— Прочитайте текст.

— Які дієслова зустрічаються у цьому тексті?

— Випишіть дієслова за абеткою.

— Поцікавтеся, у якій послідовності записав дієслова твій однокласник (твоя однокласниця).

- Виконання вправи 10.

— Розгляньте малюнки.

— Як діти пізнають світ?

— Розкажіть, як пізнаєте світ ви. Доповніть речення.

Я читаю ...

Я слухаю ...

Я спостерігаю ...

Я експериментую ...

— Що ти любиш робити?

— Склади і запиши три речення про справи, що тобі найбільше подобаються. Уживай дібрані дієслова.

- Використання технології «Сторітеллінг».

— Уявіть, що квіти, дерева, птахи, комахи колективно вирішили написати книгу скарг.

2) Групова робота.

I група

— Що запишуть у книгу скарг квіти?

II група

— Що запишуть птахи?

III група

— Що запишуть комахи?

IV група

— Що запишуть дерева?

Орієнтовні відповіді учнів:

Квіти. Не рвіть нас з коренем, а зрізайте ножем. А ще краще більше висаджуйте та висівайте.

Птахи. Не руйнуйте наші гнізда! Не торкайтесь руками пташенят! Не порушуйте наш спокій!

Комахи. Ми, жучки — сонечка, благаємо вас, не ловіть нас і не стискайте в долоньках! Нам боляче!

Дерева. Люди! Не ламайте наше гілля, бо це руки наші! Не збивайте з нас листя!

Проблемне запитання

Дерева, квіти, пташка і травиця
Від нас не завжди можуть захиститись,
А якщо будуть знищені вони,
Чи зможем на планеті жити ми?

— Як ми повинні захистити природу? (*Відповіді дітей.*)

3) Технологія «Навчаючись вчуся».

Демонстрування слайдів.

— У нашому класі працює група дітей-дослідників, надамо їм слово.

1-й учень. У нашій країні є багато заповідників. Вони створюються з метою збереження зникаючих видів тварин і рослин.

Найстарший — це Асканія Нова.

Наймолодший — Медобори.

Є ще Поліський заповідник, Дунайські плавні, Карпатський та Кримський заповідники.

2-й учень. А є ще дендрологічні парки — це зелені масиви з природними або штучними насадженнями, сформовані за законом держави.

Це Тростянецький дендропарк, Хоростківський і наша гордість — Софіївський дендропарк, що називають «Уманським дивом».

Багато рослин і тварин занесено до Червоної книги України.

3-й учень. Червона книга України — це книга скарг природи. Це книга «тривоги і надії». Тварини та рослини, які потрапили до цієї книги, підлягають охороні. До Червоної книги України занесено 542 назви тварин і 826 назв рослин і грибів.

4-й учень. Щорічно за лютий-березень в Україні людина знищує близько 20 мільйонів первоцвітів. Тому всі вони занесені до Червоної книги України. Це — підсніжники, проліски, ряст, фіалки, сон-трава, горицвіт. Я хочу звернутися до всіх вас із такими словами:

Не зривайте первоцвіти,
Помилуйтеся на квіти.
Той, хто робить з них букети,
Знищує життя планети.

4) Продовження роботи за підручником. Робота зі словами (с. 82).

— Прочитайте та поясніть значення кожного прислів'я.

Де з охотою працюють, там усе встигають.

На дерево дивись, як родить, а на людину — як робить.

Фізкультхвилинка. Робота над віршем про дні тижня

СИМ'Я

Понеділок, наче тато,
В нього різних справ багато,
Та дочки його й синки
Помагають залюбки.
Ось Вівторок — старший син.
Дуже працюватий він.

З батьком в злагоді і згоді
І на полі, й на городі.
Середа, весела й мила,
Все попрала, все помила
І розвісила сушитись,
Щоб набралось сонця й вітру.

Син Четвер теж не ледачий,
Дуже спритний, роботящий.
З молотком він у дворі
Від зорі і до зорі.
П'ятниця біжить в садок
До малини, до грушок,
Повний кошик назбирає,
Всю родину пригощає.

А Субота куховарить,
І насмажить, і напарить,
Борщ, оладки, пампушки,
Із повидлом пиріжки.
А Неділя, наче мати,
Просить всіх відпочивати,
Приголубить, заспіває,
Гарну казку прочитає.

В. Паронова

— Скільки днів має тиждень? Викладіть у парі вежу із цеглинок LEGO, називаючи по порядку дні тижня.

— Який ваш день тижня найулюбленіший? Чому?

- Виконання вправи 11. Робота в парах.

— Прочитайте назви днів тижня. Послідовно запишіть їх.

— Продовжте речення:

У середу я планую ...

Для цього мені потрібно ...

Я маю зробити ...

— Розкажіть, як ви плануєте свій день (*один із днів тижня на вибір*).

— Що ви цього дня будете робити?

— Наведіть приклад такого плану за зразком.

Робота зі словами. *Стіна слів*: план.

План — заздалегідь визначена програма дій на певний час.

- Виконання вправи 12. Використання технології «Сторітеллінг».

— Поміркуй і поясни, чому так важливо планувати свій час. Як планувати свій день так, щоб успішно навчатися, цікаво відпочивати і досягати поставленої мети? Чи є в тебе щоденник для планування?

Робота зі словами. *Стіна слів*: планування.

Планування — ключ до успіху в житті.

6. Узагальнення і систематизація знань

Вправа «Хвилинка спілкування» (с. 83)

— Цікаво, від якого слова утворилася назва *щоденник*?

— Думаю, від *що, день*. Що ти плануєш собі на цей день?

— А може від *щодня*? Щоденник, бо я його беру із собою щодня.

— Продовжте розмову.

Робота над аналізом слова «щодня».

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

— Пригадайте, чого ви очікували від уроку на початку?

— Чи справдилися ваші очікування?

— Що вам запам'яталося?

— Який висновок ви зробили з почутого і побаченого на уроці?

2. Домашнє завдання (за вибором учителя)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 58. НАВЧАЮСЯ ВЖИВАТИ СЛОВА — НАЗВИ ДІЙ ПРЕДМЕТІВ У ВЛАСНИХ ВИСЛОВЛЮВАННЯХ

Мета: навчити учнів вживати слова — назви дій предметів у власному мовленні; розвивати вміння знаходити дієслова серед інших слів, ставити питання до дієслів; виховувати бажання вчитися.

Обладнання: паперові капелюхи, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Вітання»

— Хлопчики, візьміть, будь ласка, капелюхи (*учитель роздає хлопчикам паперові капелюхи-циліндри*). Діти, нумо подумки перенесемося у минуле, уявимо себе дамами та кавалерами. Тож привітаємося так, як віталися у ті часи (*дівчатка виконують реверанс, узявшись за краї сукні чи спіднички, а хлопчики виконують поклон, піднімаючи капелюх*). При цьому промовляйте вітання: «Добрий день, Маринко!», «Моє вітання, Кирилку!».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Робота зі словами.

Стіна слів: театр.

— Діти, пригадайте, а що таке театр?

— Театр таким, як ми його знаємо, зародився в Греції як частина релігійного обряду. Сценою було коло, на якому віряни танцювали довкола вітваря бога Діоніса. Сцена зазвичай розташовувалася біля підніжжя горба так, щоб глядачі, які сиділи на його схилах, могли бачити танцівників.

— Це започаткувало традиційне вшанування грецьких театрів — півколо сидінь, розташованих по схилах горба. Слово «театр» грецького походження, означає «місце для огляду».

2) Каліграфічна хвилинка.

Tt tttt TTTT

Te ea at tr театр

3) Гра «Похід у театр».

Учитель пропонує дітям розглянути предмети: квиток, цукерка, печиво, солодка вода, бінокль, рюкзак, квіти, програмка, номерок із гардеробу. Діти обговорюють і роблять висновок про те, що можна брати в театр, а що — ні.

4) Вправа «Мозкова атака».

— Діти, оберіть за допомогою лічилки журналіста.

Раз, два, три.

Ростемо ми, як гриби.

Раз, два, три — журналістом будеш ти!

— Діти, розкажіть журналістові все, що знаєте про театр.

5) Вправа «Знаю, хочу знати, дізнаюся».

— Подумайте, що ви знаєте про професії, які «живуть» у театрі? Що ви хочете дізнатися про професії, які «живуть» у театрі? Що вже дізналися?

З	Х	Д

б) Робота над загадками про театральні професії.

- Ходить він по сцені, скаче,
То сміється він, то плаче!
Хоч кого зобразить,—
Майстерністю всіх вразить!
І склався з давніх пір
Вид професії — ... (*актор*).
- Усіма він керує,
Мислить, бігає, кричить!
Він акторів надихає,
Всім виставою керує,
Як оркестром диригент,
Але зветься — ... (*режисер*).
- То царем, а то блазнем,
Жебраком або королем
Стати допоможе, наприклад,
Театральний... (*костюмер*).
- В оформленні особи —
Перуки, розмальовка,
І шиньйони і накладки,
І наклейки, маски —
Це все для гриму потрібно,
Потрібно все, без спору.
Потрібно майстрові по гриму —
Художнику-... (*гримеру*)!

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Я — талановитий актор»

— За кольорами цеглинок передайте емоції.

Жовта — сміятися.

Червона — радіти.

Зелена — дивуватися.

Учні передають емоції.

Синя — сумувати.

Блакитна — злитися.

Помаранчева — гордитися.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо навчатися вживати слова — назви дій предметів у власному мовленні.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 84–85).

- Виконання вправи 13.

Читання з позначками («система поміч»)

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати: що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам трапилися вперше?

— Які дієслова зустрічаються у цьому тексті?

— На які питання вони відповідають?

Робота зі словами. *Стіна слів*: актори.

Актори — виконавці ролей у театральних виставах.

- Перегляд відео про Київський академічний театр ляльок.
— Якщо буде змога, відвідайте цей театр із батьками або з класом.
- Виконання вправи 14.
— Розкажіть про театр, який ви залюбки відвідуєте зі своїми батьками.
— Які дитячі вистави ви переглядали?
— Порадьте переглянути їх своїм однокласникам.

2) Вправа «Квест-цікавинка».

ЛЯЛЬКОВИЙ ТЕАТР

У цьому мистецтві акторами є не самі люди, а ляльки, якими керують. Існують такі види театрів для дітей:

стендовий;

театр живої ляльки;

підлоговий;
наручний;
настільний.

Стендовий варіант — один із найцікавіших. Його можна розподілити на такі типи.

Театр на фланелеграфі. Планшет, обтягнутий тканиною-основою, як правило, флісом. Діючі персонажі тут також м'які іграшки. Ззаду до них прикріплено липучки, вони добре кріпляться до флісовій тканини. Режисером тут є дорослий або сама дитина. У міру розвитку сюжету артисти рухаються, можуть змінюватися декорації.

Театр на магнітах. Конструктивно він повністю повторює попередній варіант. Тільки замість дошки з тканиною тут використовують поверхню, яка притягує магніти, прикріплені до задньої частини фігурок.

Тиньовий театр. Один з найцікавіших серед різних видів театрів для дітей. Розвиває фантазію малюків. Для створення театру знадобляться ширма з білої тканини і лампа. Персонажами можуть бути іграшки або власні руки.

Вуличний театр

Він відрізняється тим, що всі дії відбуваються просто неба. Це може бути майданчик, парк або просто жвава пішохідна вулиця. Обладнаної сцени, як правило, тут немає, тому артисти можуть змішуватися з натовпом. Перехожі стають не тільки глядачами, але й дійовими особами. Вони можуть вносити корективи в сценарій, тому у вуличному театрі багато місця для імпровізації.

Фізкультхвилинка

Дзінь-дзелень, дзінь-дзелень,
Працювали цілий день.
А тепер спочинем трішки,
Розімнемо ручки й ніжки.
Руки вгору, руки вниз,
На всі боки повернись.

У долоньки поплескали
І руками помахали.
Ніжками затупотіли,
Потім дружно всі присіли.
Встали хутко, посміхнулись
І до праці повернулись.

3) *Продовження роботи за підручником.*

- Виконання вправи 15. Робота в парах.
— Складіть зі слів кожного рядка речення так, щоб утворилася розмова. Розіграйте її. (*Диалог учнів.*)
- Виконання вправи 16. Робота в парах.
— Прочитайте вітальну листівку. Складіть і запишіть вітання своїм друзям до Нового року за цим зразком. Використовуйте слова — назви дій (*дієслова*).
— Озвучте свої вітання для класу.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

- Оцінимо наш урок цеглинками LEGO.
- Хто на уроці працював із задоволенням — піднесіть угору червону цеглинку; кому на уроці було сумно — піднесіть зелену цеглинку; хто на уроці дізнався щось нове — піднесіть жовту цеглинку.

2. Домашнє завдання

Написати вітання для рідних.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 59. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ СЛОВАМИ — НАЗВАМИ ДІЙ ПРЕДМЕТІВ

Мета: формувати в учнів уміння відрізнати дієслово від інших частин мови; вчити правильно визначати їх у реченні; розвивати дослідницький інтерес, спостережливість, творчість, фантазію; виховувати інтерес до рідної мови; формувати позитивне ставлення до навчання.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань.

Форма проведення: казкова подорож.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Вправа «Три бажання»

— Діти, заплющте очі, уявіть, що вам пощастило ушіймати золоту рибку і вам потрібно їй загадати три бажання.

— Які бажання ви загадали б?

Вправа «Заряд на бажання гарно працювати»

Щоб урок нам розпочати,
Треба разом промовляти:

Впевнений, кмітливий я,
Хочу здобути знання.

2. Актуалізація опорних знань

— Діти, я гадаю, що ви всі любите казки, якщо так, плесніть у долоні. Я так і думала. Тому на сьогоднішньому уроці я пропоную вам помандрувати у казкову подорож. А як називається людина, яка складає казки? Сьогодні він завітав до нас на урок.

Каліграфічна хвилинка

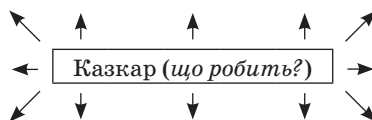
— Який перший звук у слові *казкар*? Якою буквою на письмі його позначаємо?

К к Кк ка азк ар казкар

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Асоціативний куц»

(Складає, придумує, вигадує, пише, створює ...)

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Як називаються слова, які ви дібрали?

— Сьогодні ми пригадаємо все, що вивчили про дієслово.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота з деформованим текстом.

— Діти, казкар написав для вас казочку.

...маленький хлопчик. Він дуже ... книги. Василько ... про цікаві пригоди.

— Чи все ви зрозуміли?

— А яких слів бракує?

— Навіщо нам потрібно вивчати дієслово?

— А казкар, мабуть, хворів і не вивчив у школі цю тему, які ж він писатиме казки? Нумо йому передамо свої знання.

2) **Вправа «Розподільний диктант».**

— Сядьте рівно всі, будь ласка, помандруємо у казку.

Хто живе в цьому будиночку, ми дізнаємося, якщо виконаємо розподільний диктант.

Запишіть слова у три стовпчики.

Знає, ріс, ростиме, писав, росте, писатиме.

<i>що робив?</i>	<i>що робить?</i>	<i>що зробить?</i>
ріс	росте	ростиме
писав	знає	писатиме

3) **Робота зі словами. Вправа «Коментоване письмо».**

— Подивіться на Попелюшку: мачуха примушувала її різну роботу робити? Доберіть дієслова, близькі за значенням до дієслова *робити*. Нумо запишемо їх коментуючи.

Робити — працювати, трудитися.

— Ви виконали завдання, тому Попелюшка потрапила на бал.

Фізкультхвилинка

4) **Вправа «На казковій галявині». Робота в групах.**

Діти підкреслюють простим олівцем дієслова.

I група

Бачить лисиця, що так не бере, прийшла раз уночі, насипала півникові попід вікном золотої пшениці, а сама засіла за кущем. Тільки що котик вийшов по здобич, а півник одсунув кватирку та й виглядає. Бачить: нікого нема, тільки пшеничка попід вікном розсипана. Понадився півник:

— Піду-но я трошки поклюю, нікого нема, ніхто мене не побачить, то й котикові не скаже.

Тільки півник за поріг, а лиска за нього та й помчала до своєї хати.

— Яку назву має казка?

— Чого вона нас навчає? (*Слухатися старших.*)

— Знайдіть та підкресліть дієслова.

II група

От на ранок баба набрала мичок і погнала солом'яного бичка пасти. Сама сіла, пряде кужіль і приказує:

— Пасись, пасись, бичку, на травиці, поки я мички попряду! Пасись, пасись, бичку, на травиці, поки я мички попряду!

Доти пряла, поки й задрімала.

Коли це з темного лісу, з великого бору біжить ведмідь з обдертим боком.

— Яку назву має казка?

— Чого вона нас навчає? (*Не зазіхати на чуже.*)

— Знайдіть та підкресліть дієслова.

III група

А мишенята й далі граються.

От вже й обмолотив півник колосок та й знов гукає:

— Гей, Круть, гей, Верть, а йдіть гляньте, скільки зерна я намолотив!

Поприбігали мишенята.

— Треба, — кажуть, — зерно до млина однести та борошна намолоти.

— А хто понесе? — питає півник.

— Не я! — гукає Круть.

— Не я! — гукає Верть.

— Яку назву має казка?

— Чого вона нас навчає? (*Бути працюючим.*)

— Знайдіть та підкресліть дієслова.

IV група

Дід розсердився на сина і прогнав його. Посилає меншого сина пасти козу. Пас хлопець цілий день, а ввечері погнав козу додому. На воротах стоїть дід у червоних чоботях і питається:

— Кізонько моя люба, кізонько моя мила, чи ти пила, чи ти їла?

Ні, дідусю, я не пила і не їла,
Тільки бігла через місточок
Та вхопила кленовий листочок,
Тільки бігла через гребельку,
Та вхопила водиці крапельку.
Тільки пила, тільки й їла.

- Яку назву має казка?
- Чого вона нас навчає? (*Допомагати слабшим за себе.*)
- Знайдіть та підкресліть дієслова.

2. Узагальнення вивченого матеріалу

— Побудуйте у ролі казкарів і самі складіть речення зі слів, що поперебігали із різних казок. Підкресліть дієслова.

Вправа «Броунівський рух»

На кольорових картках записано завдання. Учні їх виконують, після чого об'єднуються за кольором і спільно перевіряють правильність виконання.

Картка червоного кольору

I варіант

Скласти та записати речення.

Собі, дід, жили, та, баба. У, Курочка-Ряба, них, і, була.

Картка жовтого кольору

II варіант

Скласти та записати речення.

Сини, три, у, було, батька. Їм, час, одружуватися, настав. Луками, із, вийшли, у, сини, поле.

Картка зеленого кольору

III варіант

Скласти та записати речення.

Колись, у, жили, далекій, два, країні, брати. Бідний, а, один, другий, багатий.

Був, серце, мав, зле, багатий, бідняк, а, добрий.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Так чи ні?»

- Дієслова називають дію предмета.
- Відповідають на питання *хто? що?*
- Слова, які називають дію предметів, відповідають на питання *що робив? що робила? що робили? що будуть робить?*
- «Працьовитий» — це дієслово.
- «Працювати» — це дієслово.

2. Домашнє завдання

— А тепер казкар оголошує для вас конкурс. Покажімо йому, які ви казкарі! Удома потрібно буде скласти і записати невеличку казочку. Підкреслити у тексті дієслова.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 61. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ УЧНІВ ПРО ІМЕННИКИ, ПРИКМЕТНИКИ, ДІЄСЛОВА

Мета: узагальнювати та поглиблювати знання учнів про граматичні ознаки іменників, прикметників та дієслів; учити правильно вживати їх у мовленні, розпізнавати серед інших частин мови; формувати навички правильної вимови, написання частин мови; привчати дітей писати грамотно й каліграфічно; розвивати творчу уяву, усне та писемне мовлення учнів; виховувати любов до рідної мови, гордість за те, що українська мова — мелодійна, кольорова.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO, сніжинки.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

2. Актуалізація опорних знань

Інсценування лінгвістичної казки

Одного разу Дієслово несподівано подумало: «Я найважливіша частина мови». Чому, запитаєте ви, дієслово так вирішило? А тому, дорогі друзі, що на Свято рідної мови до нього завітав «хитрий лис» Прикметник. Ось що він йому запропонував: «Друже Дієслово, а чи ти знаєш, що ти найважливіша, найгарніша та найпрацьовитіша частина мови?».

— Та що це ти таке кажеш, брате Прикметнику? — здивувалося Дієслово.

— А ти сам розсуди. Без тебе речення вже й не речення, а казна-що, і не можна з нього зрозуміти, чи робилось там щось, чи щось робиться?

— Як це? — не припиняло дивуватися Дієслово.

— А ось так, послухай речення: Галя квіти ... теплою водичкою.

— Що теплою водичкою? — запитало Дієслово.

— Ось бачиш, незрозуміло. Чи вона поливала чи полила, чи, може, взагалі вона їх ошпарила, — засміявся Прикметник.

— Так, ти маєш рацію! — гордо мовило Дієслово. — Що ж ти пропонуєш, Прикметнику?

— Та так, що ж я можу запропонувати такій поважній частині мови, звісно, бути царем над усіма частинами мови.

— Хто ж мене царем проголосить? І як на все це подивиться наш брат Іменник.

— Наших маленьких друзів: Службові слова — я беру на себе, — гордо мовив хитрун Прикметник. Іменника ми приборкаємо, довірся мені, — примружив своє праве око Прикметник та й пішов так швидко, як і прийшов.

О, ось тепер Дієслово міркувало собі, як на його прекрасній голові засяє корона величі царської.

Прикметник тим часом побіг до Іменника і став йому нашіптувати: «Ой Іменничку, щось там лихе задумав наш спільний братик Дієслово. Хоче, щоб його царем проголосили!».

— Та ні, то все побрехеньки, — відсахнувся Іменник. — Ось я тобі братику правду кажу, хоче, хоче, сам мені казав сьогодні, що він основна частина мови, найголовніша!

— Звісно, без дієслова речення втрачає сенс, але коли без мене, воно теж незрозуміле, — заперечив Іменник.

— Так-так, от і я кажу, що тобі треба царем бути! — крикнув наостанок і побіг «хитрий лис» Прикметник до Службових слів.

Службові слова мешкали разом і вели спільне господарство.

І ось зібралася Рада частин мови, щоб розв'язати головне питання: хто ж найважливіший — Дієслово чи Іменник? Кому царем бути? Одні кричать: «Іменнику!», інші: «Дієслову!» А Прикметник тільки посміхається, що таку кашу заварив.

Мабуть і зараз би вони сперечались, якби не чарівниця, ім'я якої Зв'язне Мовлення. Прилетіла вона на своєму вірному коні Тексті та мовила: «Ви, братики, послухали хитруна Прикметника, який гарно говорить, але задрить усім вам і тому вирішив вас пересварити. Ти, Дієслово, важлива частина мови, без тебе не можна зрозуміти, яка дія відбувається чи відбулася, але поміркуй, чи мало б ти таку вагу, якби не було Іменника, чи можна було б зрозуміти, про що чи про кого йдеться в реченні? А без

інших частин мови, чи гарним було б наше мовлення, чи зрозумілою думка, чи правильно передавалась би дійсність? Чи згодні ви, друзі, зі мною?».

— І справді, чого ми тут репетуємо? — підтримали інші.

— А ти, Прикметнику, будеш суворо покараний, віднині тобі вічно слугувати Іменнику в реченні, хоч ти гарна частина мови, але тобою треба користуватись дуже обережно! — суворо сказала чарівниця Зв'язне Мовлення.

Відтоді між усіма частинами мови панують мир та злагода.

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Продовж речення»

Іменник відповідає на питання ...

Слово «літають» відповідає на питання ...

Прикметник відповідає на питання ...

Слово «сріблястий» відповідає на питання ...

Дієслово відповідає на питання ...

Слово «зима» відповідає на питання ...

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Отже, на сьогоднішньому уроці ми пригадаємо такі частини мови, як іменник, прикметник, дієслово.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Закріплення вивченого матеріалу

1) *Вправа «Асоціативний куц». Гра «Сніжинка-павутинка».*

— До нас завітала Сніговиця і принесла сніжинку. (*Учениця в костюмі сніжинки декламує вірш.*)

Я зими дитинка —
Красунечка-Сніжинка.
Морозець — то мій татусь,
Дід Мороз — то мій дідусь.

Колисала мене Віхола,
А зима на щічки дихала.
І тому така я гожа,
На матінку Зиму схожа.

— Погляньте, Сніжинка така гарна, але засмучена, справа у тому, що вона самотня. Нумо допоможемо їй подружок розшукати за допомогою гри «Сніжинка-павутинка». Ви повинні до слова *зима* дібрати асоціації. Тільки одна умова — це мають бути іменники. (*По центру дошки вчитель прикріплює сніжинку з написом зима, а відповіді діти знаходять на сніжинках, це слова — назви предметів (іменники).*)

Слова на сніжинках: канікули, сніг, мороз, Новий рік, подарунки, холод, Різдво, санчата, ковзани, кататися, падати, ліпити, будувати, холодний, засніжений, довгий, морозний.

2) *Вправа «Складалочка».*

— Налетіла хуртовина, розірвала речення. Нумо допоможемо відновити речення і складемо їх правильно.

З кожної групи слів складіть і запишіть речення. Однією лінією маєте підкреслити слова — назви предметів, а хвилястою лінією — слова — назви ознак.

Дерева, сріблястим, вкрились, інеєм.
У, кружляють, сніжинки, повітрі, білі.
Серед, сосна, білого, красується, снігу, зелена.

3) *Вправа «Біном фантазії».*

— Діти, про що мріє бурулька?
— Про що вам розповіла сніжинка?
— Про що сперечалися вітер із сонечком?
— Ти опинився в чарівній казці. Твої дії?

Фізкультхвилинка

4) *Вправа «На зимовому подвір'ї». Робота в групах.*

— Здається, що виходиш зимою на подвір'я і ніби потрапляєш у зимову казку.

— Послухайте вірш і «спіймайте» оплесками прикметники.

Зимовий ліс у день погожий
На дивну казку дуже схожий:
Ялини в шалях білосніжних,
І не впізнати берізок ніжних.

Надія Красоткіна

— За що вам подобається зима?

— А за що її можна не любити?

— Спишіть речення, змінивши слова в дужках так, щоб вони називали ознаки предметів.

(Зима) ранку діти зібралися на (школа) подвір'ї. Учні готувалися до (лижі) прогулянки. (Сонце) проміння сліпить очі. (Холод) повітря обпікає щоки.

5) Вправа «Влуч у ціль».

— Цікаво погратися у сніжки. Набираєш у долоні снігу і ліпиш маленьку снігову кульку, щоб влучити ... А зараз ми переконаємося, чи влучите ви в ціль.

На дошці написано фразеологізми, що потрібно замінити одним словом — назвою дій. (Слова — назви дій написано на сніжках.)

Ходити на голові

Пекти раки

Грати на нервах

Клювати носом

мовчати

дрімати

ганьбити

дратувати

бешкетувати

лінуватися

сміятися

червоніти

Байдики бити

Тримати язик за зубами

Шкірити зуби

Обливати брудом

2. Узагальнення вивченого матеріалу

Робота з цеглинками LEGO. Робота в групах

— Діти, послухайте уважно вірш.

— Перша група буде будувати вежі із цеглинок, називаючи слова — назви предметів.

Друга група — слова — ознаки предметів.

Третя група — слова — дії предметів.

ЗИМОНЬКО-СНІГУРОЧКО

Зимонько-снігурочко,
Наша білогрудочко,
Не верти хвостом,
А труси тихесенько,
Рівненько, гладесенько
Срібненьким сніжком.
Ми повибігаємо,
Снігу накачаємо
Купу за садком.

Бабу здоровенною,
Уночі страшенною,
Зліпимо гуртом.
Зробим очі чорнії,
Рот і ніс червоні,
Буде, як мара.
День і ніч стоятиме,
Вовка проганятиме
Від свого двора.

Леонід Глібов

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Сніжинка»

На парті в кожного учня — сніжинки.

— Оберіть сніжинки, відповідно до вашої активності, старанності та уважності на уроці.

- Сподобався урок.
- Не сподобався урок.
- Сказати важко.

2. Домашнє завдання (за вибором учителя)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 62. УРОК-ГРА

Мета: узагальнити і систематизувати знання учнів з української мови; вчити застосовувати набуті знання у нестандартних ситуаціях; розвивати прийоми аналізу та синтезу, швидкість мислення, кмітливість, увагу; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати пізнавальний інтерес до рідної мови, почуття співпереживання та взаємодопомоги.

Обладнання: індивідуальні картки, на картках — написи слів згідно із змістом уроку, цеглинки LEGO, кубик.

Тип уроку: урок застосування знань, умінь та навичок.

Форма проведення: квест.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Подивилися на мене,
Усміхнулися усі:
Всі готові до роботи.
Всі бадьорі. Молодці!

— Доброго дня всім присутнім у цьому класі! Сьогодні незвичайний день. Ми проведемо квест з української мови.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Кожен учень сьогодні продемонструє, які знання він здобув протягом I семестру.

— Запам'ятайте! Ви будете радіти, коли перемагатимете. Не сумуйте, коли програватимете. Переживайте одне за одного. Будьте впевнені у своїх знаннях.

2. Узагальнення і систематизація набутих знань. Конкурсна частина

Учні класу об'єднуються у дві команди.

Завдання: дібрати назву, обрати капітанів.

1) Розминка. Станція «Кросворд». Завдання «Яке слово заховалося?».

— Упишіть слова, протилежні за значенням, і прочитайте, що в житті завжди пригодиться.

1. Літо.
2. Ніч.
3. Багато.
4. Пізно.
5. Білий.
6. Сонце.

			1	з	и	м	а	
2	д	е	н	ь				
		3	м	а	л	о		
4	р	а	н	о				
5	ч	о	р	н	и	й		
6	м	і	с	я	ц	ь		

Покласти на парту кросворд для кожної команди.

Перевірка слів, складених членами команд. (3 бали)

Ключове слово: знання.

2) Станція «Лабіринт».

— Прочитайте та поясніть прислів'я, яке ви зможете прочитати, закреслюючи кожную другу букву.

I команда

П м о р т а р в і ж б я н з о ш у в ч з и у т о ь ч с у я т — з с а я в д ж и д т и м п ь р о и т г ж о в д п и е т р ь д с и я г.
(Потрібно учитися — завжди пригодиться.)

II команда

Г п а п р е н п о к т щ о б г ь о р в і ч к и г т б и ю , х ж т і о з х е о у ч ф е ц в к с н е з б н в а ч т а и .
(Гарно того вчити, хто хоче все знати.)

3) Станція «Відгадайка».

— Відгадайте загадку й складіть звукову схему слова-відгадки за допомогою цеглинок.

I команда

- Росте вона додолу головою,
Росте вона холодною зимою,
А тільки сонечко засяє,
Вона заплаче й помирає. (Бурулька.)

II команда

- Має повно колючок,
Мов зелений їжачок,
А в зимові гарні свята
Має ще й прикрас багато. (Ялинка.)

За правильну відповідь — 2 бали.

4) Станція «Розвідники».

— Доповніть речення потрібними словами (назви дві предметів). Поставте над ними наголос.
Де пташкам ... їжу? Усюди ... зима. Діти ... годівничку. ... землю снігом, а ріки й озера — льодом.
Слова для довідок: шукати, хазяйнує, зробили, вкрила.

Фізкультхвилинка

5) Станція «Сортувальна».

I команда

— Виберіть ознаки зими. Розташуйте ці слова за абеткою.

морозна	золота	люта
спекотна	сніжна	холодна
урожайна	дощова	колюча

II команда

— Виберіть ознаки сніговика. Розташуйте ці слова за абеткою.

великий	золотий	чубатий
літній	красивий	холодний
лимонний	червоний	сніжний

За правильну відповідь — 2 бали.

6) Станція «Шифрувальники».

— Замініть цифри на відповідні літери та прочитайте, чим особливий грудень.

(На цеглинках написано цифри.)

а	б	в	г	ґ	д	е	є	ж	з
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

и	і	ї	й	к	л	м	н	о	п
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

р	с	т	у	ф	х	ц	ч	ш	щ	ю
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

ь	я
32	33

I група

6, 3, 1, 18, 1, 6, 27, 33, 23, 11, 14

17, 12, 22, 33, 27, 32

Відповідь: дванадцятий місяць.
— Поясніть значення прислів'я.
Грудень рік кінчає, а зиму починає.

II група

20, 21, 11, 18, 12, 22

26, 19, 16, 19, 6

Відповідь: приніс холод.
— Поясніть значення прислів'я.
Прийшов грудень, приніс студень.
Заслуховування пояснення прислів'я.
За правильну відповідь — 3 бали.

7) Станція «Комплімент».

— До поданих слів доберіть із довідки ті, що передають настрій зимової природи.

I команда

Повітря —

II команда

Сосна —

Довідка: замріяна, засніжена, чисте, прозоре, зелена, зимове.

За правильну відповідь — 2 бали.

8) Станція «Культура спілкування».

— Запишіть якнайбільше ввічливих слів.

За правильну відповідь — 1 бал.

9) Гра «Хто допоможе малюкові?».

Ведучий вибирає картинку з однією із тварин і поселяє її у «чужі умови». Тварина хоче повернутися у своє середовище проживання, але на шляху зустрічає багато перешкод. Для порятунку мандрівника діти повинні дібрати іншу тварину, яка в цій ситуації може надати допомогу. Повторно називати одних і тих самих тварин не можна.

Виграє той, хто знайшов більшу кількість помічників.

На гранях кубика написано слова: *море, пустеля, ліс, Північний полюс, тундра, гори Карпати.*

Наприклад: діти вибрали котика. Кубик випав у море. Хто допоміг бідному котику? Допоміг дельфін, краб, медуза. Знову кидаємо кубик. Випала пустеля. Хто допоможе? А допоможе нашому котику верблюд, варан. Знову кидаємо кубик. А на цей раз випав Північний полюс. Хто ж тут допоможе? На допомогу поспішають білий ведмідь, пінгвіни, моржі, полярна сова, гаги...

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. СТАНЦІЯ «КІНЦЕВА»

Рефлексія. Вправа «Піраміда позитивних почуттів»

— Побудуймо «Піраміду позитивних почуттів».

Учитель протягує руку долонею вверху, а учні підходять до нього і по черзі кладуть свої долоньки зверху, будуючи піраміду. Кажуть: «Сьогодні на уроці мені найбільше сподобалося...».

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 63. ПІДСУМКОВИЙ УРОК ЗА I СЕМЕСТР

Мета: узагальнити і систематизувати знання учнів про слово; вдосконалювати вміння встановлювати зв'язки між словами в реченні за допомогою питань, поширювати речення; розвивати зв'язне мовлення, уміння логічно будувати свої думки; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати пізнавальний інтерес.

Обладнання: індивідуальні картки, ілюстрація форту Буаяр, ключі.

Тип уроку: урок застосування знань, умінь та навичок.

Форма проведення: ігрове шоу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Один, два, три, чотири, п'ять —
Прошу всіх рівненько встать!
Пролунав уже дзвінок, починається урок!

— Ваші очікування від уроку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Діти, вас захоплюють таємниці й загадки?

— Любите дух азарту і командної боротьби?

— Мрієте знайти казкові скарбниці?

— Тож запрошую вас узяти участь в ігровому шоу «Ключі від форту Буаяр». (*Учитель показує форт Буаяр.*)

— Форт Буаяр — старовинна фортеця у Франції. Вона розташована на острові, зазвичай люди мають змогу лише помилуватися нею з великої відстані. А от увійти у форт можуть тільки учасники гри. Тож вирушаємо у подорож!

— За кожну правильну відповідь ви отримаєте ключ. Зібравши всі ключі, зможемо відімкнути скарбницю форту.

— Ми — одна команда. Тільки всі разом, підтримуючи одне одного, ми витримаємо всі випробування і здобудемо якнайбільше ключів загадкового форту.

2. Актуалізація опорних знань

— Перед тим як вирушити у подорож, ви повинні оформити певні документи. Отож, ...

1) *Каліграфічна хвилинка.*

- Запис у зошити з'єднань.

Ях хт та яхта

Чо ов ве ен човен

Су уд дн но судно

- Робота над загадкою.

Судно давно б лишило порт,
Бо хвилі б'ють і б'ють у борт.
Та міцно я вхопивсь за дно
І не пуцу судно все одно. (*Якір.*)
В. Дробиз

2) *Слово Всезнайка.*

Як кі ір якір

- Робота зі словом «якір».

Якір — важкий металевий пристрій із лапами і на ланцюгу, призначений для зупинки судна у відкритій водоймі через зчеплення його з ґрунтом.

3) Гра «Доберіть слово».

Якір (який?) металевий, намальований, великий, морський, корабельний.

Якір (що робить?) зупиняє, висить, спускається, піднімається, закріплюється

За правильну відповідь команда отримує перший ключ.

— Молодці! Тепер ми маємо подорожувати, якір піднятий. Яхта пливе до форту.

3. Узагальнення і систематизація набутих знань

1) Завдання 1.

— Прошу трьох сміливців піднятися по мовному трапу. Напишіть слова, які відповідають на питання:

Хто? який? що робить?

Трое учнів біля дошки виконують завдання.

— Поки сміливці піднімаються трапом на стіни фортеці, ми пришвартуємо яхту. Для цього дамо відповідь без затримки.

2) Вправа «Мозковий штурм».

— На які питання відповідає іменник?

— Що означає іменник?

— Які слова відповідають на питання *хто*?

— А які — на питання *що*?

— Які слова пишуться з великої літери?

— Що називається прикметником?

— До іменника *море* доберіть прикметники.

— Що означає дієслово?

— На які питання відповідає дієслово?

— Наведіть приклади дієслів.

Група підтримки перевіряє правильність виконання завдання на трапі. Команда отримує ключ.

3) Завдання 2. Вибірковий диктант.

— Наступний ключ у темній кімнаті. Щоб її відімкнути, проведімо вибірковий диктант.

Випишіть іменники.

Ввечері на берег
Вернуться вітрила
І складуть, як чайки,
Обважнілі крила.

Василь Швець

(*Берег, вітрила, чайки, крила.*)

Команда отримує ключ.

4) Завдання 3.

— Розшифруйте слово та запишіть його.

$(КІЙ - Й + ЇЖ) - Ж + В = ?$

— Яке слово утворилося? (*Київ.*)

— Як пишуться назви міст та сіл? (*З великої літери.*)

— Скільки букв має слово *Київ*? (4.)

— Скільки звуків? (5.)

— Чому? (*Буква «ї» завжди позначає два звуки.*)

— Який склад наголошений? (*Перший.*)

— Скільки складів має це слово? (2.)

— Як можна поділити слово для переносу з рядка в рядок? (*Ки-їв.*)

— Запишіть назву міста (*села*), в якому ви проживаєте.

Команда отримує ключ.

5) Завдання 4. Робота в парах.

— Батечко Фура має ще один ключ і пропонує наступне завдання.

Спишіть, розкриваючи дужки.

У нашому дворі живе (С, с)обака (Ж, ж)ук. Над квіткою пролетів великий чорний (Ж, ж)ук.

Команда отримує ключ.

6) Завдання 5. Самостійна робота

— Господар фортеці хоче перевірити, чи вмієте ви виконувати завдання самостійно.

Спишіть, розкриваючи дужки.

Човен (від)плив (від)берега.

Рибалка (до)їхали (до)річки.

Взаємоперевірка.

Команда отримує ключ.

Завдання «Спортивне». Фізкультхвилинка

Всі піднесли руки — раз!
На носках стоїть весь клас.
Два присіли, руки вниз,
На сусіда подивись.
Раз! — і вгору.
Два! — і вниз,
На сусіда подивись.
Будем дружно ми вставати,
Щоб ногам роботу дати.
Раз — присіли, два — піднялись.
Ніжки гарно розім'ялись.
Хто старався присідати,
Може вже відпочивати.

7) Завдання 6. Робота в парах.

— Уперед! Попереду серйозна боротьба. На нашу команду чекає неймовірне випробування. Це завдання може виконати тільки найсміливіші та найкмітливіші учасники. Цей ключ охороняють страшні змії. Щоб вони зникли, потрібно правильно впоратися із завданням.

Прочитайте речення. Поширте речення за питаннями.

По морю (що робив?) (який?) корабель. (Який?) літак (що робить?) над морем.

Команда отримує ключ.

8) Завдання 7.

— Щоб витримати наступне випробування, гравці мають уміти логічно мислити. Ключ охороняють міцні павутини з величезними павуками, які стережуть золото скарбниці форту.

Вправа «Броунівський рух»

На кольорових картках записано завдання. Учні їх виконують, після чого об'єднуються за кольором і спільно перевіряють правильність виконання.

Картка червоного кольору

I варіант

1. Підкреслити слова, що називають дії предметів.

Голосний, рибалити, бідолашна, нагулявся, звук, переліт, образив, загубила, відчували, прилад, приборкати, розмістив, заохочувати, бажання, побажав, копійка, ручка.

2. Дібрати з довідки до кожного речення слова — назви дій.

Умій сказати, умій і _____. Не кажи не вмію, а кажи _____.

Слова для довідки: промовчати, навчуся.

Картка жовтого кольору

II варіант

1. Підкреслити слова, що називають ознаки предметів.

Похмура, смугасте, тигр, радий, радість, радіти, вербова, дубова, пиріг, джерельна, завершив, сосна, дуб, святкова, стрічка.

2. Дописати по дві-три ознаки до поданих слів.

Дощ — _____, _____.

Море — _____, _____.

Картка зеленого кольору

III варіант

1. Підкреслити слова — назви предметів.

Казковий, казка, спів, співають, світлий, світло, земля, земляний, море, морський, слухати, слух, пухнастий, пух, книга, книжковий.

2. Дібрати та записати протилежні за значенням слова.

Ніч — ...

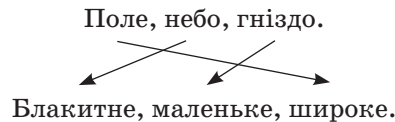
Сонце — ...

Літо — ...

9) **Завдання 8. «Стрибок із парашутом».**

— Щоб успішно виконати стрибок із парашутом, виконайте завдання.

З'єднайте словосполучення.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Лунає бій барабанів. Гра завершується.

— Полічіть, скільки ключів здобула команда!

— Але скарбниця ще замкнута, адже потрібно знайти кодове слово.

Вправа «Склади слово»

— Володар форту хоче пограти з нами. В руках у нього — картки з буквами, які він викладає перед вами. Будьте уважними: з букв ви маєте швидко скласти слово, що допоможе відімкнути скарбницю.

Д Р У Ж Б А

— Що означає дружити?

— Як ви вважаєте, чи дружний наш клас?

— Чому?

Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Чи сподобалась вам подорож?

— Чим саме?

— Кому б ви допомогли, якби знайшли справжній скарб?

— Чи справдилися ваші очікування?

— Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

ДЗВІНОЧОК КЛИЧЕ У КРАЇНУ ЗНАНЬ

УРОК 1. ДЗВІНОЧОК КЛИЧЕ У КРАЇНУ ЗНАНЬ. ЛЮБОВ ШОСТАК «ШКІЛЬНИЙ ДЗВІНОК»

Мета: ознайомити учнів з новим підручником; учити орієнтуватися в ньому; навчати учнів виразно читати вірші, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до школи; виховувати толерантність, вихованість, увічливість.

Обладнання: м'яч, набори малюнків із зображеннями предметів (*книга, зошит, ручка, човен, словник, хмари, підручник, енциклопедія, дошка, парти, стільці, комп'ютер, дзвінок, звірі, пір'їна, олівець, ручка, лінійка, гумка*), цеглинки LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Займи місце»

Діти утворюють коло. Ведучий у грі — вчитель, а потім дитина. Передаючи м'яч, діти пересідають зі свого місця на місце ведучого.

— На моє місце сідає найменший хлопчик у нашому класі.

— Я хочу дружити із дівчинкою, ім'я якої починається на...

— Мого друга звуть...

— Мені подобається хлопчик, який приніс до школи свою енциклопедію...

— А мені, діти, ви подобається всі, тому попрошу вас по черзі сісти на свої місця, називаючи, які книги ви прочитали за літо.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності учнів

— Мої найрозумніші учні! Ви ще маленькі й багато чого в житті вам потрібно навчитися, тому прошу вас подружитися із чудовим підручником...

Прочитайте його назву...

— Ви тримаєте в руках новий підручник. Він поведе вас у світ художнього слова. Ви навчитеся читати вдумливо, розуміти прочитане, міркувати над його змістом. Ця книжка розкаже вам, як ділитися своїми враженнями про твори, як робити висновки, навчить вас ставити запитання і наполегливо шукати відповіді на них.

Читаючи, ви дізнаєтесь багато нового про рідну землю, своїх однолітків, пізнаєте красу і багатство рідної мови. Підручник допоможе збагатити своє мовлення новими словами, поетичними висловами, прислів'ями, навчить бачити і розуміти навколишній світ.

У підручнику зібрано захопливі казки, вірші, оповідання. Художники подбали про те, щоб вам було цікаво читати їх і переглядати гарні малюнки. Тож розгорніть вашу першу книжку з літературного читання.

Бажаю вам успіхів!

— Кожний підручник розпочинається з умовних позначень. Ознайомтесь із ними на с. 2.

Вправа «Перетворення»

Якби я був/була книжкою, то я був/була би... (*Варіанти відповідей учнів.*)

Вправа «Асоціативний куц»

(*Вірші, казки, оповідання, прислів'я, приказки...*)

Гра «Знайди «зайве»». Робота в групах

Завдання за вибором

- Вилучити «зайвий» предмет серед ілюстрацій: книга, зошит, ручка, човен.
- Вилучити «зайвий» предмет серед ілюстрацій: словник, хмари, підручник, енциклопедія.
- Вилучити «зайвий» предмет серед ілюстрацій: дошка, парти, стільці, комп'ютер, дзвінок, звірі.
- Вилучити «зайвий» предмет серед ілюстрацій: пір'їна, олівець, ручка, лінійка, гумка.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми вирушимо у захопливу Країну Знань!

3. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над ребусом.

(Дзвінок.)

2) Робота над віршем Любові Шостак «Шкільний дзвінок» (с. 3).

- Читання вірша вчителем.
- Робота зі словами.

Стіна слів: дзвін, портфель, ранець, рюкзак.

- Читання вірша учнями.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, журавлі-веселики зібралися залишити рідну домівку?

Пояснювальне. Яку пору року описано у вірші?

Творче. Хто збирається у Країну Знань?

Оцінювальне. Чого можна навчитися у школі?

Практичне. Кого б ти запросив(ла) навчатися у свою школу?

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, щоб багато цікавого знати.	Чи варто багато читати?	Ні, бо можна переглянути в Інтернеті мультим чи фільм.
ВИСНОВОК		

Фізкультхвилинка

У КОЛІ

У колі ми зібралися:

Ось — ти, ось — я!

Праворуч, ліворуч — велика сім'я.

А хто тут із нами?

Яке твоє ім'я?

Привіт! Привіт!

Ось — ти, ось — я!

Нам добре, нам весело:

Ось — ти, ось — я!

Ми в колі усі разом, як дружна сім'я.

А хто тут із нами? Як твоє ім'я?

Привіт! Привіт!

Ось — ти, ось — я!

(Рукою обводять коло.)

(Показують на того, хто навпроти, і на себе.)

(Показують на сусідів праворуч та ліворуч.)

(Рукою обводять коло.)

(Усі діти одне за одним називають свої імена.)

(Махають рукою чи обирають інший жест для вітання.)

(Показують на того, хто навпроти, і на себе.)

(Рукою обводять коло.)

(Показують на того, хто навпроти, і на себе.)

(Вигадують разом жести дружби.)

(Рукою обводять коло.)

(Махають рукою чи обирають інший жест для вітання.)

Тетяна Мельник

3) *Гра «Трибуна думок». Робота в парах.*

- За що діти люблять школу?

4) *Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.*

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа.

Зразок

Роль — дзвінок. Аудиторія — друзі. Формат — запрошення. Тема — школа.

ЗАПРОШЕННЯ

Дорогі діти!

Щоранку з понеділка до п'ятниці запрошую вас відвідувати Країну Знань. Тут ви навчитеся читати, міркувати, милуватися красою слова.

Ваш дзвінок

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) *Робота за малюнком.*

Стратегія «Входження в малюнок»

- Розгляньте світлини.
- Кого на них зображено?
- Що роблять діти?
- Як ви гадаєте, вони веселі чи сумні?
- Чому вони мають гарний настрій?

Ранець — друг і помічник.
Я до ранця дуже звик.
Й він без мене — ні на крок:
Йде зі мною на урок.

І для мене залюбки
Ручку носить і книжки.
По секрету вам скажу:
Його я дуже бережу.

2) *Вправа «Що ти покладеш у ранець?».*

Діти утворюють коло. Щойно педагог називає будь-який предмет шкільного приладдя, вони стрибають у центр кола; якщо називає інший предмет, стоять на місці.

3) *Робота з LEGO.*

Діти беруть до рук цеглинки й передають їх по колу сусідові, називаючи, чого вони навчаться протягом року на уроках читання.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. **Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»**

- Розкажіть про свої враження від уроку.
- Висловіть побажання однокласникам.
- Коли ви були активні на уроці?
- А коли ви сумували? Чому?

2. **Домашнє завдання**

Виразне читання вірша Любові Шостак «Шкільний дзвінок» (с. 3).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 2. ГОЛОВНА ПРОФЕСІЯ — ШКОЛЯР. АНАТОЛІЙ КОСТЕЦЬКИЙ «ГОЛОВНА ПРОФЕСІЯ»

Мета: ознайомити учнів з професіями та головною професією для учнів; навчати учнів виразно читати вірші, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; виховувати толерантність, вихованість, увічливість.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями представників різних професій, чарівна торбинка, цеглинки LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Вправа «Гарний настрій»

— Сьогодні ми побудемо справжніми чарівниками і приготуємо відмінний настрій! Так-так, саме його! А знаєте як? Для цього маємо чарівний рецепт!

Покладемо трохи веселоців, один грам пустоців, двісті грамів гарних жартів і почнемо це варити три хвилини. Потім ми додамо частинку синього неба і сонячних зайчиків. Покладемо ще свої кращі сни і ласкавий голос мами. Тепер ми це перемішаємо! Заглянемо під кришку... Там буде наш відмінний настрій!

Вправа «Моя улюблена справа»

Діти утворюють коло. Ведучий називає своє ім'я та улюблену справу. Наступний гравець повідомляє своє ставлення до названої справи, потім відрекомендується і розповідає, що подобається йому. Наприклад, перший учасник каже: «Мене звати Андрій. Я люблю грати на фортепіано». Наступний учасник: «Я не вмію грати на фортепіано. Мене звуть..., я люблю грати у футбол». І так далі.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Вправа «Що я знаю про професію батьків?».

Учні називають, ким працюють їхні батьки, коротко повідомляють, що вони знають про їхню професію і чим вона важлива.

2) Гра «Чарівна торбинка».

У торбинку покладено предмети, що використовують у певній професії (*наприклад: гудзик, крейда, лак, пігулки, ручка, сопілка тощо*). Учні дістають з торбинки предмет та обговорюють, кому він може належати і навіщо його використовують.

3) Робота над загадками.

- Квіточки попідливає,
Кущики попідстригає.
Для рослин — чарівник,
Любить землю... (*садівник*).
- Знань чимало в нього є,
Дітлахам їх віддає.
Міста знань постійний житель —
Носить горде ймення... (*вчитель*).
- В трубах дірочки латає,
В них несправність виправляє.
Труб і кранів чудо-технік
Добрий дядечко... (*сантехнік*).

- Тисне вчасно гальма й газ,
Відвезе усюди нас.
Для доріг він хлопець свій!
За кермом сидить... (водій).

- Слоненяті чи качаті,
Котеняті чи курчаті
Дасть пігулку чи відвар
Друг тварин... (ветеринар).

(<https://pustunchik.ua/ua/checkyourself/zagadki/virsh-pro-profesii>)

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Чи здогадалися ви, чому буде присвячено наш урок?

3. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 4).

— Упізнайте кожну літеру і прочитайте слова. (Лікар, школяр, учитель.)

2) Стратегія «Входження у малюнок».

- Розгляньте малюнок.
- Кого зображено на ілюстраціях?
- Що роблять діти?
- Як ви гадаєте, які професії зображено?

3) Робота над віршем Анатолія Костецького «Головна професія» (с. 4–5).

- Вправа «Передбачення» за заголовком вірша.
- Читання вірша вчителем.
- Робота зі словами.
Стіна слів: геолог, слюсар.
- Читання вірша учнями.
- Робота над усвідомленням тексту.
 - Які професії згадано у тексті вірша?
 - Яку професію названо головною? Прочитайте ці рядки.
 - Зверніть увагу на виділені слова. Які найголовніші думки вони передають?
 - Чи погоджуєтеся ви з ними?
 - Прочитайте вірш, підкреслюючи голосом виділені слова.
 - У вас уже є певний досвід — бути школярем. Які важливі вміння ви опанували?

Фізкультхвилинка

4) Вправа «Квест-цікавинка».

В Австрії відкрито першу в світі школу англійської мови для папуг та інших птахів, які розмовляють. Їх навчають вимовляти вітання, жарти і навіть вірші.

5) Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».

— Думаєте, всі школи у світі однакові? Перегляньте відео!

6) Вправа «Біном фантазій».

- Якою ти уявляєш школу майбутнього?
- Яким буде шкільне приладдя для учнів через сто років?

7) Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи справді, головна професія — школяр?	Ні, ...
ВИСНОВОК		

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Казкові професії».

Діти пригадують, у яких казках герої були представниками певної професії. *Наприклад:* у казці «Червона Шапочка» — мисливець та лісоруб, «Попелюшка» — батько-лісник. «Коза-Дерева» — дід та сини — пастухи.

2) Робота з LEGO.

Колір цеглинки відповідає назві однієї з професій, наведених у таблиці. Учитель називає атрибут, предмет, який використовують у певній професії. Учні мають просигналізувати цеглинкою відповідного до назви професії кольору. (*Учитель — синій, повар — блакитний, лікар — червоний, ветеринар — жовтий, агроном — помаранчевий, будівельник — зелений.*)

Слова для гри: крейда, фарба, песик, зерно, добриво, пігулка, обід, цегла, пиріг, мікстура, соняшник, котик, папужка, земля, зошит, мікроскоп, термометр.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Розкажіть про свої враження від уроку.
- Висловіть побажання однокласникам.
- Коли ви були активними на уроці?
- А коли ви сумували? Чому?

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання вірша (с. 4–5).
- Виразне читання вірша (с. 4–5); створити малюнок «Моя майбутня професія».

ДОДАТОК

БЛІЦТУРНІР «ВИЗНАЧТЕ ПРОФЕСІЮ»

Учні класу об'єднуються у дві команди. Учитель почергово ставить запитання кожній з них. За кожну правильну відповідь команда отримує бал. Якщо команда відповіла неправильно, то інша команда має право дати відповідь, яку оцінюють у 2 бали. Перемагає команда, яка набрала більше балів. Наприкінці гри учні укладають словничок слів — назв професій.

Запитання

- Хто продає квитки у касі? (*Касир.*)
- Хто обслуговує нас у кафе? (*Офіціант.*)
- Хто лікує наші зуби? (*Стоматолог.*)
- Хто везе нас на роботу? (*Водій.*)
- Хто грає у театрі? (*Актор.*)
- Хто пече хліб? (*Пекар.*)
- Хто виготовляє смачні тістечка? (*Кондитер.*)
- Хто варить смачні борщі? (*Кухар.*)
- Хто навчає дітей у школі? (*Учитель.*)
- Хто керує літаком? (*Пілот.*)
- Хто продає нам ліки? (*Аптекарь.*)
- Хто будує будинок? (*Будівельник.*)
- Хто шиє одяг? (*Швачка.*)
- Хто моделює одяг? (*Модельєр, дизайнер.*)
- Хто приносить листи, газети і журнали? (*Листоноша.*)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 3. ЩО Я ОЧІКУЮ ВІД ШКІЛЬНОГО ЖИТТЯ? МАРГАРИТА СУРЖЕНКО «ЇЖАЧОК БУЛЬ — ШКОЛЯР»

Мета: ознайомити учнів із правилами поведінки в школі; навчати учнів виразно читати текст, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; виховувати толерантність, вихованість, увічливість.

Обладнання: заготовки квіток, м'яч, набори малюнків із зображенням представників різних професій, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Галлявина квітів»

- Діти, що ви бачите на плакаті? (*Галлявину.*)
- Чого на ній бракує?
- Діти, я пропоную вам прикрасити її квітами. (*Учні виготовляють свою квітку із заготовок, пишуть своє ім'я на квітці та прикрашають нею галлявину.*)
- Подивіться уважно, діти. Чи є однакові квіти? (*Ні.*)
- Чим вони відрізняються? (*Кольором, формою, розміром.*) Отже, як на галлявині немає двох однакових квіточок, так само і в класі немає двох однакових діточок, бо всі ви одягнені по-різному, різні на зріст, маєте різний колір очей, волосся, власні імена.
- Як ми можемо розрізнити одне одного? (*За іменами, за зовнішнім виглядом.*)
- Який знак ми можемо використати, щоб бути вислуханим у класі? (*Підвести руку.*)
- Як потрібно слухати вчителя на уроці? (*Уважно, не вертітись.*)
- Чи хочете ви в школі багато чого навчитися?
- Тоді сідаємо рівненько і слухаємо уважно.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

1) Гра «Професії — предмети».

Учитель кидає м'яч і називає професію. Учень, який упіймав м'яч, повинен назвати три предмети, що стосуються цієї професії.

Наприклад:

Художник — картина, фарби, пензлик.

Швачка — тканина, голка, нитка.

Журналіст — мікрофон, ручка, блокнот.

Водій — кермо, дзеркало, колесо.

Лікар — рецепт, термометр, хворий.

Кухар — буряк, морква, картопля.

Продавець — ваги, чек, крупа.

Перукар — гребінець, ножиці, крісло.

Будівельник — цегла, пісок, цемент.

2) Виразне читання вірша А. Костецького «Головна професія».

3) Тестування.

1. Головна професія в школі для дитини — це:

а) школяр;

б) квітникар.

2. Фахівець, який вивчає землю, — це:

а) космонавт;

б) геолог.

3. Робітник, який обробляє метал, ремонтує машини, — це:
а) слюсар; б) водій.

2. Мотивація навчальної діяльності

— Відгадайте загадку.

- Великий будинок у місті стоїть,
Та завжди, як вулик бджолиний, шумить.

Як чаша, він повний знаннями,
Ласкавий будинок цей з нами. (Школа.)

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, бо знали, що тут ми отримаємо знання.	Чи раділи ви, коли йшли до школи?	Ні, бо не хотів(ла) залишати дитячий садок.
ВИСНОВОК		

3. Повідомлення теми та мети уроку

Проблемне питання

- Що я очікую від шкільного життя?
— Сьогодні ми прочитаємо казку «Їжачок Буль — школяр» Маргарити Сурженко та дізнаємося про цікаве шкільне життя.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами.

— Прочитайте. Знайдіть «зайве» слово в кожному рядку.

Школа, школа, шкода, школа, школа.

Мріяв, мріяв, мріяв, міряв, мріяв.

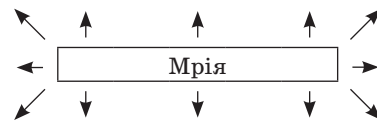
Стіна слів: траплялися, захопливою, очікуванні, здивування.

— Прочитайте слова, дотримуючи наголосу.

2) Завдання за вибором.

Вправа «Асоціативний куц»

(Клас, парта, учитель, учителька, друзі, Грати на флейті, у футбол, у шахи, займа- книжка, зошит, ручка, дошка...) тися гімнастикою, бути успішним бізнесменом...)

3) Робота за малюнком.

Стратегія «Входження в малюнок»

- Розгляньте малюнок.
- Кого зображено на ілюстраціях?
- Де ти хотів(ла) би зайняти місце на малюнку?

4) Вправа «Передбачення».

- Про що йтиметься у тексті?

5) Робота над казкою (с. 6–7).

- Комбіноване читання.
Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитує:
— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?
Продовження читання тексту дітьми.

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*).

Фізкультхвилинка

- Робота над усвідомленням тексту.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого ця казкова історія?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, їжачок Буль уявляв веселим навчання у школі?

Пояснювальне. Як і чому змінювався настрій Буля, коли він зайшов у клас?

Творче. Що веселого (*цікавого*) відбулося у твій перший тиждень у школі?

Оцінювальне. Чи корисно ходити до школи?

Практичне. Що можна порадити їжачкові?

- Переказування казки за виділеними словами.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Використання технології «Сторітеллінг»

— Уявіть, що ви — відома людина (*артист, співак, хокеїст, художник*). «Журналіст» вас запитує: «Що потрібно зробити, аби досягти великого успіху?».

2) Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.

Учні складають невеличкі висловлювання від імені їжачка.

Зразок

Роль — їжачок. Аудиторія — зайчик. **Формат** — лист. **Тема** — школа.

Привіт, зайчику!

Сьогодні я вперше був у школі. Мені зовсім не сподобалося. Я не хочу ходити до школи, бо там сумно. Що ти мені порадиш?

Твій друг їжачок Буль

3) Робота з LEGO. Робота в групах.

— Викладіть із цеглинок школу, у якій би хотів навчатися їжачок Буль. Захист проектів охочими учнями.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Рюкзак»

Кожен учень має змогу відповісти на запитання: «Які зі здобутих на уроці знань і вмінь він візьме із собою для використання на інших уроках? Про що цікаве розповість удома?». Відповіді «складають» у рюкзак (*уявний чи справжній*).

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання казки Маргарити Сурженко «Їжачок Буль — школяр» (с. 6–7).
- Виразне читання казки Маргарити Сурженко «Їжачок Буль — школяр» (с. 6–7). Написати лист-відповідь зайчика їжачку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 4. Я ДО ШКОЛИ ПОСПІШАЮ. МАРГАРИТА СУРЖЕНКО «ЇЖАЧОК БУЛЬ — ШКОЛЯР» (продовження)

Мета: навчати учнів виразно читати текст, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; виховувати толерантність, вихованість, увічливість.

Обладнання: аркуш формату А4, маркери.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

— Пригадайте, про що йшлося у першій частині казки.

Гра «Продовж речення»

Їжачок Буль із раннього дитинства мріяв про... (*школу*).

Йому якомога швидше хотілося стати... (*учнем*).

І ось такий день настав. Буль був на сьомому... (*небі від щастя*).

Але, зайшовши в клас, він побачив багато незнайомих звірятко, які сиділи за... (*партами*).

Їжачок здивувався, коли вчителька замість смішних історій почала розповідати, як у школі по-трібно... (*поводитися*).

Учні повинні уважно... (*слухати, читати, писати, лічити і малювати*).

Буль не остаточно зрозумів завдання вчительки, а перепитати... (*соромився*).

Після уроків їжачок повернувся додому... (*засмучений і наляканий*).

2. Мотивація навчальної діяльності

Проблемне запитання

- Чи боялися ви коли-небудь йти до школи?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми дізнаємось, що відбулося з Булем далі.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 8).

— Прочитайте слова, дотримуючи наголосу. (*Страшно, устроївся, стрибати, почуваться, потрапляти, не прогавити.*)

2) Робота за малюнком (с. 8).

Стратегія «Входження в малюнок»

— Розгляньте малюнок.

— Кого зображено на ілюстраціях?

— Що робить мама із синочком?

3) Вправа «Передбачення».

- Як будуть далі розгортатися події у творі?

4) Робота над казкою (с. 9–10).

- Читання тексту вчителем.

- Робота зі словами.

Стіна слів: новий спосіб життя, ніяково.

- Читання учнями.

Фізкультхвилинка

- Робота над усвідомленням тексту.
 - Як Буль пояснив мамі, чому не хоче ходити до школи? Знайдіть і прочитайте ці слова. Голосом передайте настрій героя: тривожний, плаксивий.
 - Чого боявся їжачок у школі? Виберіть доречні відповіді: хлопчиків-забіяк; поганих оцінок; що його будуть лаяти, коли не все виходить.
 - Що сказала їжачку мама, аби заспокоїти малюка?
 - Які її слова ви вважаєте особливо важливими?
 - Прочитайте вірш, підкреслюючи голосом виділені слова.
 - У вас уже є певний досвід — бути школярем. Які важливі вміння ви опанували?

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Атмосфера життя школи».

- Що можна побачити в школі?
- Що можна почути?
- Що можна відчути?

2) Вправа «Продовж речення».

- У пеналі лежать... (ручка, гумка, олівець, лінійка).
У рюкзаку складають... (підручники, зошити, пенал, альбом).
У школу не візьму... (кошеня, телевізор, холодильник, комп'ютер).
На перерві можна з'їсти... (яблуко, банан, пиріжок, ватрушку).
У класі не можна гратися з... (м'ячем, комп'ютером, фарбами).

3) Гра «Коло на воді». Робота в групах.

Учні отримують картку зі словом *школа*, аркуші, маркери. Записують слово на аркуші у стовпчик. На кожну букву усно добирають слово, до слова — речення. На основі отриманих результатів складають казку, розповідь, вірш.

Наприклад:

- Ш** — шишка — дуже сумно шишці, яка залишилася під ялинкою.
- К** — котик — побачив це котик і заспокоїв її.
- О** — олівець — узяв котик олівець і намалював багато шишок та листочків.
- Л** — листя — зашелестів листочок, нагадуючи, що шишка не сама.
- А** — абетка — підказала абетка, що корисно ходити до школи. Там дійсно ти не будеш сам.
- Отже, ви склали казочку.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Плюс — мінус — цікаво»

Ця вправа дає змогу вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» («плюс») ставлять позначку і розповідають усе те, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним.

У графу «М» («мінус») — усе, що не сподобалось, здалося складним, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання

Виразне читання казки Маргарити Сурженко «Їжачок Буль — школяр» (продовження, с. 9–10).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 5. ХТО СЬОГОДНІ ЗІРКА В КЛАСІ? ОЛЕНА ПОЛЯНСЬКА «Є У КОЖНОГО ТАЛАНТ»

Мета: навчати учнів виразно читати вірш, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; ознайомити учнів з видатними людьми України; формувати в школярів інтерес до навчання; виховувати толерантність, вихованість, увічливість.

Обладнання: фотографії видатних українців, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Вправа «Якщо...»

Якщо посміхнутися перехожому — він посміхнеться у відповідь.

Якщо посміхнутися небу і сонцю — розійдуться хмари.

Якщо посміхнутися Всесвіту — трапиться щось казкове.

Нумо посміхнемося губами, долонями, очима, серцем.

Вправа «Мій талант»

Діти утворюють коло. Вправа розпочинається фразою «Мене звати Валя, і я люблю малювати». Наступний учень говорить: «Валя любить малювати. Мене звати Оля, і я люблю в'язати». Наступний: «Валя любить малювати. Оля любить в'язати. Мене звати Максим, і я люблю збирати гриби». Четвертий: «Валя любить малювати. Оля любить в'язати. Максим любить збирати гриби. Мене звати Толя, і я люблю рибалити». Вправа триває, поки всі учні не назвуть, чим вони полюбляють займатися у вільний час.

— Діти, от ми дізналися одне про одного, зокрема, чим хто полюбляє займатися у вільний час.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Вправа «Казкові професії»

— Пригадайте, у яких казках герої були представниками певної професії.

Наприклад:

Казка «Червона Шапочка» — лісоруби.

Казка «Коза-Дерева» — дід був пастухом.

Казка «Котик та Півник» — Котик лісоруб.

Казка «Попелюшка» — батько був лісником.

Казка «Трое поросят» — будівельники.

Казка «Колобок» — баба пекар.

Казка «Лисичка та Журавель» — повар.

2. Мотивація навчальної діяльності

1) *Вправа «Квест-цікавинка».*

СВЯТОСЛАВ ВАКАРЧУК

Святослав Іванович Вакарчук — музикант, вокаліст, лідер рок-гурту «Океан Ельзи», композитор, громадський діяч. Заслужений артист України, кандидат фізико-математичних наук. Святослав став не тільки організатором гурту, але й автором більшості текстів та музики й незмінним лідером «Океану Ельзи».

Вільно говорить українською, польською, англійською, російською мовами.

У свої 15 років Святослав поїхав до Канади, звідки привіз велику колекцію касет і записів рок-музики. Це надихнуло на творчість.

АНДРІЙ КУЗЬМЕНКО (*Кузьма Скрябін*)

У 19 років він написав свою першу пісню. А у 21 рік разом із друзями створив групу «Скрябін». Згодом реалізував себе як телеведучий. Перші свої пісні писав англійською мовою.

ЯНА КЛОЧКОВА

Народилася у Сімферополі. Вона чотириразова олімпійська чемпіонка з плавання. 24 березня 2009 року в олімпійському басейні «Акварена» в Харкові відбулося офіційне розставання з водою Яни Клочкової.

(<https://naurok.com.ua/urok-proekt-slavetni-ukra-nci-58814.html>)

2) Вправа «Два, чотири, всі разом».

- Чим ці люди прославили свій край?
- З'єднайте відповідні пари.

Яна Клочкова
Андрій Кузьменко
Святослав Вакарчук

створив групу «Скрябін»
лідер групи «Океан Ельзи»
чемпіонка з плавання

3) Вправа «Сім (7) я».

Ніколи не говори: «Я — неук».

А завжди кажи: «Я — зірка».

Але кожен з вас повинен пам'ятати:

- Я — учень,
- Я — учениця,
- Я — хочу знати,
- Я — думаю,
- Я — вмію,
- Я — творча особистість,
- Я — зірка.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми попрацюємо над темою «Хто сьогодні зірка в класі?». Прочитаємо вірш Олени Полянської «Є у кожного талант».

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за малюнком (с. 11).

Стратегія «Входження в малюнок»

- Розгляньте малюнок.
- Кого зображено на ілюстраціях?
- Що роблять діти?
- Як ви гадаєте, який у кожного талант?

2) Робота над віршем Олени Полянської «Є у кожного талант» (с. 11).

- Вправа «Передбачення» за заголовком вірша.
- Читання вірша вчителем.
- Робота зі словами.

Стіна слів: талант, відважний, найкращий, справедливіший.

Талант — дар, здібність, вміння людини робити щось із особливою майстерністю.

- Читання вірша учнями.
- Робота над усвідомленням тексту.
 - Про які таланти дітей ідеться у тексті вірша?
 - Прочитайте останні рядки вірша.
 - Поміркуйте, яку найголовнішу думку вони передають.
 - Чи погоджуєтеся ви з ним?
 - Прочитайте вірш.

Фізкультхвилинка. Руханка «Куховаримо»

Діти утворюють коло, яке являє собою уявну каструлю. Учитель називає, яку саме страву учні класу разом уявно готуватимуть (*борщ, салат, компот тощо*). Після цього кожен учасник придумує та називає, яким саме інгредієнтом він буде (*сіль, цукор, вода, певний овоч чи фрукт, м'ясо тощо*).

Учитель промовляє: «Зараз ми будемо готувати... (*наприклад, борщ*)». Після цього він називає у довільній послідовності, які саме складові майбутньої уявної страви буде покладено у каструлю.

Той, кого назвали, має стрибнути у центр та взяти за руки всіх тих, хто вже сидить у колі. Гра триває доти, поки всі відповідні «інгредієнти» не будуть у «каструлі».

3) Вправа «Біном фантазій».

— Який талант хотіли б опанувати?

4) Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи кожна дитина має талант?	Ні, ...
ВИСНОВОК		

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Винаходи».

Учням у групах пропонують придумати нове використання для предметів, які вже були у вжитку.

I група — коробка з-під чаю.

II група — коробка з-під цукерок.

III група — пластикова пляшка.

IV група — трубочка для коктейлю.

V група — паперові стаканчики.

2) Робота з LEGO. Вправа «Поміркуй».

Із цеглинок учні викладають власний винахід.

Захист винаходу: де можна застосувати у школі, вдома, на ігровому майданчику.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Моя думка»

- Сьогодні на уроці я зрозумів/зрозуміла...
- Для майбутнього життя хочу взяти приклад з...
- У житті я хочу досягти...

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання вірша Олени Полянської «Є у кожного талант» (с. 11);
- виразне читання вірша Олени Полянської «Є у кожного талант» (с. 11); створити малюнок «Мій талант».

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 7. МУДРИМ НІХТО НЕ ВРОДИВСЯ, А НАВЧИВСЯ. ЙОСИП ШЕЛЕПЕЦЬ «ЗАЖУРИВСЯ КІТ»

Мета: навчати учнів виразно читати вірш, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; виховувати толерантність, вихованість, увічливість.

Обладнання: цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Це здорово!»

Діти по черзі називають своє уподобання у школі.

— Я — Сергійко. Найбільше я люблю грати у шахи.

У відповідь на кожну фразу всі діти хором вигукують: «Це здорово!» і водночас піднімають угору великий палець (*жест схвалення*). Вправа триває доти, поки всі розкажуть про своє захоплення.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

1) *Виразне читання вірша Олени Полянської «Є у кожного талант».*

2) *Пантоміма-загадка «Наші спільні вподобання».*

Учитель пропонує дітям утворити коло і по черзі показувати жестами свої вподобання. Хтось один показує, а решта відгадують.

Після закінчення пантоміми можна підвести дітей до висновку: «Ми всі різні, але багато чого нас об'єднує».

2. Мотивація навчальної діяльності учнів

Вправа «Продовж речення». Робота в групах

I група.

Коли я вперше зайшов (*зайшла*) до класу, то...

II група

Мені подобається, що у нашому класі...

III група

Я хочу, щоб у нашому класі...

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми попрацюємо над темою уроку «Мудрим ніхто не вродився, а навчився». Прочитаємо вірш Йосипа Шелепця «Зажурився Кіт».

4. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота над ребусами.*

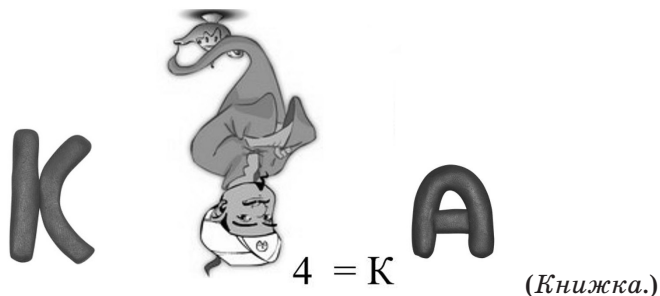
”

Е,

(*Кошеня.*)

2) **Робота за малюнком (с. 12).**

Стратегія «Входження в малюнок»

- Розгляньте малюнок.
- Кого зображено на ілюстраціях?
- Що роблять кошенята?
- Як ви гадаєте, який настрій має кіт?

3) **Робота над віршем Йосипа Шелепця «Зажурився кіт» (с. 12).**

- Вправа «Передбачення» за ілюстрацією.
- Читання вірша вчителем.
- Робота зі словами.
Стіна слів: геолог, слюсар.
- Читання вірша учнями.
- Робота над усвідомленням тексту.
 - Що турбувало Кота?
 - Читаючи вірш, передайте почуття Кота.
 - Якими ви уявляєте кошенят?
 - Як їх зобразив художник?
 - Хто на малюнку має сумний настрій?
 - А хто — веселий?
 - Що можна порадити кошенятам?

Фізкультхвилинка. Руханка «Австралійський дощ»

Гру-вправу можна супроводжувати відповідними фразами, коментуючи кожну дію, або створювати ефект австралійського дощу мовчки.

- Чи знаєте ви, який тропічний дощ?
- Піднімається вітер. (*Потирають руки.*)
- Падають перші краплини дощу. (*Клацають пальцями.*)
- Почалася злива. (*Плескають долонями по стегнам.*)
- Злива перетворилася на бурю. (*Тупають.*)
- Ось буря стихає. (*Плескають долонями по грудині.*)
- Стихає злива. (*Плескають долонями по стегнам.*)
- Вщухає дощ, падають останні краплі. (*Клацають пальцями.*)
- Шумить тільки вітер. (*Потирають долоні.*)
- Австралійський дощ скінчився. Сонце! (*Піднімають руки вгору.*)
- Конкурсне читання вірша.

4) Вправа «Квест-цікавинка».

— Що ми знаємо про талановитих українських дітей?

- Віталій Нечаєв — наймолодший лауреат міжнародної премії імені Джузеппе Шіакка. Житель Звенигородки Черкаської області Віталій Нечаєв став наймолодшою в усьому світі дитиною, яка удостоїлася титулу абсолютного переможця XII Міжнародної премії імені Джузеппе Шіакка.

Премію за надприродний талант до навчання і феноменальну пам'ять дев'ятирічному хлопчикові вручили 2013 року в Папському Урбаніанському університеті Ватикану.

На той час Віталік Нечаєв знав напам'ять Шевченкового «Кобзаря» і біографії всіх українських гетьманів, а настільними книгами для нього були енциклопедії.

При цьому хлопчик залишається не «книжковим хробоком», а живою дитиною, активно займається спортом, спілкується з дітьми.

- Харків'янин Лев Бондаренко — двічі рекордсмен національної книги рекордів. Харків'янин Лев Бондаренко — двічі рекордсмен Національної книги рекордів: у лютому 2016 року в конкурсі «Диво-дитина» перерахував 310 наукових назв живих істот і розповів про особливості їхньої поведінки. Рекорд досягнутий за 20 хвилин: хлопчик поспішав на екскурсію в океанаріум.

2015 року п'ятирічний Левко став «Чудо-дитиною», яка читає зі швидкістю 145 слів на хвилину, опанував понад 200 енциклопедій, говорить українською, російською та англійською (з матю) мовами. Зараз хлопчик вивчає французьку, іспанську та японську.

- Вінничанин Вітя Матвіїшен — один із найталановитіших юних шахістів України. Неодноразовий переможець національних змагань, свої «найсвіжіші» здобутки він завоював на провесні цього року. У Вінниці відбулись два Чемпіонати України з шахів, у вікових категоріях до 14 та до 16 років. Змагалися за шахівницями у трьох категоріях — класичні шахи, швидкі та бліц. Два чемпіонати — шість медалей: чотири золота і два срібла!

Він не тільки виборов звання майстра спорту з шахів в Україні, але після перемоги на Чемпіонаті Європи серед гравців до 12 років (2012 рік) став ще й майстром ФІДЕ. Загалом, на першості Європи з шахів Вітя у своїй віковій категорії тріумфував двічі, причому, два роки поспіль.

- П'ятнадцятирічний Марк Дробніч з Ужгорода придумав серію роботів. Зі своїми розумними машинами ELFі, які керуються голосом, хлопець неодноразово посідав перші місця на світових наукових конкурсах. Востаннє про Марка як про юну зірку-винахідника весь світ говорив 2 роки тому, коли він потрапив до фіналу Google Science Fair, престижного наукового конкурсу для молоді. Його проект «Шкільний презентаційний мікроскоп з дистанційним управлінням» увійшов до робіт 15-ти фіналістів, які відібрало журі Google в ході конкурсу. Мікроскоп для Google Science Fair хлопець зібрав самостійно, використовуючи запчастини конструктора LEGO.

Після того разом із компанією LEGO Марк об'їздив світ, відвідав різні тематичні семінари, зокрема в Америці та Арабських Еміратах.

Усі свої роботи Марк створює на основі конструктора LEGO. Докупує для них плати та інші комплектуючі — навіть у Китаї.

Зараз хлопець розробляє відеоуроки, які незабаром викладатиме для загального доступу в Інтернет — аби за його інструкціями інші діти теж могли створювати своїх роботів.

- Одинадцятирічного львів'янина Богдана Луца визнали найкращим на міжнародному конкурсі скрипалів.

Богдан Луц здобув гран-прі на міжнародному музичному конкурсі «Таланти для Європи» у Словаччині.

«Як стало відомо, що Богданчик посів перше місце у своїй категорії, — від радості не знала, куди дітись. А коли повідомили, що він здобув гран-прі конкурсу, не могла стримати сліз, плакала всю ніч», — каже Тереза Луц, мати Богдана.

Конкурс скрипалів «Таланти для Європи» тривав із 27 квітня до 1 травня у словацькому місті Дольний Кубін. У ньому взяли участь музиканти з різних європейських країн, зокрема Польщі, Словенії, Великої Британії, Австрії, Чехії. Учасників поділили на 4 категорії. Богдан Луц потрапив до другої — діти від 10 до 13 років. Крім нього в цій групі було ще 24 учасники.

Богдан уже брав участь у музичному конкурсі «Таланти для Європи». У травні 2014 року скрипаль здобув там другу премію. Крім цих, за плечима у юного скрипаля ще кілька нагород. Зокрема,

УРОК 8. ЯКЩО ВЧИТИСЯ ВАЖКО. ДЖЕННІФЕР МУР-МАЛЛІНОС «ЯКЩО ВЧИТИСЯ ВАЖКО»

Мета: навчати учнів виразно читати оповідання, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; виховувати толерантність, наполегливість, увічливість.

Обладнання: листочки різних кольорів, «дерево успіху», цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Тепло душі»

— Діти, прошу прочитати слова, записані на дошці, стоячи. Нехай першими сядуть уважні, другими — чуйні, а тепер — сердечні й щирі, згодом — наполегливі, потім — добрі та милосердні. Поверніть руки долонями одне до одного. Ви відчуваєте тепло, яке посилає вам ваш товариш. Це тепло його серця, його душі, яке зігриває вас під час уроку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Виразне читання вірша Олени Полянської «Є у кожного талант» (с. 11).
- Виставка малюнків «Мій талант».

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Дерево успіху»

— Діти, візьміть собі листочок того кольору, що вам подобається. Одягнімо наше дерево. Прикріпимо зелені листочки. Ті, хто обрав зелені листочки, буде успішним на уроці. Тепер прикріпимо жовті. Ті, хто обрав жовті листочки, — будуть активними. Прикріпимо оранжеві листочки. Ті, хто обрав оранжеві, — будуть гарно спілкуватися на уроці.

Яке буде дерево успіху — залежить від вас.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми попрацюємо над темою «Якщо вчитися важко». Прочитаємо оповідання Дженніфер Мур-Маллінос «Якщо вчитися важко».

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами.

Стіна слів: наполеглива, щосили, намагаєшся.

Наполеглива людина — завзята, стійка, непохитна у здійсненні, досягненні певної мети.

Щосили — докладаючи всіх зусиль, старання; що є сили, з усієї сили.

Намагаєшся — пробувати робити що-небудь; докласти зусиль до чого-небудь.

2) Вправа «Передбачення» за заголовком тексту.

3) Комбіноване читання оповідання (с. 13–14).

Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитує:

— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

4) Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так думати? Як це впливає на наше життя?*).

5) Робота над усвідомленням тексту.

Використання стратегії «Ромашка Блума»

Орієнтовні запитання

Просте. Де відбувалися події?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, розповідає про себе хлопчик? Доведіть це.

Пояснювальне. Як ви розумієте вислів «навчання — це наполеглива праця»?

Творче. Що тобі подобається найбільше у школі, крім перерви?

Оцінювальне. Який висновок зробив хлопчик? Чи погоджуєшся ти з ним?

Практичне. Пригадай і розкажи, чи траплявся у тебе такий випадок, коли ти намагався (*намага-лася*) щось зрозуміти, але нічого не виходило? Хто тобі допомагав (*допомагала*)?

Фізкультхвилинка. Руханка «Австралійський дощ»

Гру-вправу можна супроводжувати відповідними фразами, коментуючи кожну дію, або створювати ефект австралійського дощу мовчки.

- Чи знаєте ви, який тропічний дощ?
- Піднімається вітер. (*Потирають руки.*)
- Падають перші краплини дощу. (*Клацають пальцями.*)
- Почалася злива. (*Плескають долонями по стегнам.*)
- Злива перетворилася на бурю. (*Тупають.*)
- Ось буря стихає. (*Плескають долонями по грудині.*)
- Стихає злива. (*Плескають долонями по стегнам.*)
- Вщухає дощ, падають останні краплі. (*Клацають пальцями.*)
- Шумить тільки вітер. (*Потирають долоні.*)
- Австралійський дощ скінчився. Сонце! (*Піднімають руки вгору.*)

6) Використання технології «Сторетіллінг».

— Уявіть, що ви відома людина (*артист, співак, хокеїст, художник*). «Журналіст» вас запитує: «Що потрібно зробити, аби досягти успіхів у навчанні?».

7) Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи перетворюється навчання на велике задоволення?	Ні, ...
ВИСНОВОК		

5. Закріплення вивченого матеріалу

Вправа «Філворд»

п	р	и	к	л	а	д	и
о	у						
м	ч					н	
и	к					а	
л	а					в	
к						ч	
и						а	
						н	
п	р	а	ц	я	н		
з	н	а	н	н	я		

Відповіді: навчання, приклади, ручка, помилки, знання, праця.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Плюс-мінус-цікаво»

Ця вправа дає змогу вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» («плюс») ставлять позначку і розповідають усе те, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним

У графу «М» («мінус») — усе, що не сподобалося, здавалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання

Виразне читання тексту «Якщо вчитися важко» Дженніфер Мур-Маллінос (с. 13–14).

ДОДАТОК

ПРИТЧА «ПРО НАВЧАННЯ»

Одного разу до старої, але дуже шанованої людини прийшов юнак і попросив дозволу займатися у нього.

— Навіщо тобі це? — запитав старець.

— Хочу стати сильним і непереможним.

— Тоді стань ним! Будь добрий з усіма, ввічливий і уважний. Доброта і ввічливість подарують тобі повагу інших. Твій дух стане чистим і добрим, а значить, сильним. Уважність допоможе тобі помічати найтонші зміни. Ти отримаєш можливість знайти правильний шлях, щоб уникнути конфлікту, отже, виграти поєдинок, не вступаючи до нього. Якщо ж ти навчишся запобігати конфліктам, то станеш непереможним.

— Чому?

— Тому що тобі ні з ким буде битися.

Юнак пішов.

Минуло чимало часу, перш ніж хлопець знову прийшов до мудреця.

— Що тобі потрібно? — запитав старий.

— Я прийшов поцікавитися вашим здоров'ям і дізнатися, чи не потребуєте ви допомоги...

Старий усміхнувся:

— Що ти там хотів? Стати сильним і непереможним? Добре, я навчу тебе цього!

(<https://inoskaz.com/legendi-ta-pritchi-ukraïnskoyu-movoyu/pritcha-ukraïnskoyu-pro-navchannya/>)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 9. ПІДСУМОК ЗА РОЗДІЛОМ «ДЗВІНОЧОК КЛИЧЕ У КРАЇНУ ЗНАНЬ»

Мета: закріпити та вдосконалити навички учнів виразно читати текст, інтонувати речення, аналізувати прочитане, читати діалог; учити розповідати про свої враження від прослуханого твору; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; виховувати чесність, правдивість та повагу до рідної мови.

Обладнання: картки з тестами, цеглинки LEGO, ребуси.

Тип уроку: урок закріплення знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Так — ні»

- Будемо штовхатися?
- Будемо ввічливими?
- На ноги наступатимемо?
- Будемо говорити одне з одним тихенько?
- Зі зустрічними будемо вітатися?
- Будемо голосно кричати?
- Коли хочемо відповідати, то підводимо руку?
- Коли чуємо дзвоник на урок, то ховаємося під парти?
- Мені приємно, що ви такі чемні школярики, які знають правила поведінки в школі і дотримують їх.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

Читання притчі «Все в твоїх руках»

Колись давно в одному місті жив мудрець. Слава про його мудрість поширилася далеко навколо його рідного міста, люди здалеку приходили до нього за порадою.

Але був у місті чоловік, який заздрив його славі. Прийшов він якось на луг, спіймав метелика, посадив його між зімкнутих долонь і подумав:

— Піду я до мудреця і запитаю у нього: скажи, о наймудріший, який метелик у мене в руках: живий або мертвий? Якщо він скаже: «мертвий», я розтулю долоні, метелик полетить. Якщо він скаже: «живий» — я зімкну долоні, тоді метелик помре. От тоді всі й зрозуміють, хто з нас розумніший.

Так все і сталось. Заздрісник прийшов у місто і запитав у мудреця:

— О наймудріший, який метелик у мене в руках: живий чи мертвий?

Пильно дивлячись в очі, мудрець сказав:

— Все в твоїх руках.

(<https://pritcha.com.ua/vse-v-tvoix-rukax/>)

— Діти, а що у ваших руках?

— Чого навчає нас ця притча?

— Як досягти відмінних результатів у навчанні?

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Ось ми і завершуємо вивчати тему «Дзвіночок кличе у Країну Знань». А як ви її засвоїли, зараз перевіримо.

3. Повторення основних понять теми

Робота в малих групах

I група

— Школа — це радість. Тому я пропоную вам розфарбувати будівлю школи за допомогою ваших улюблених яскравих кольорів.

— Чи доброзичлива дівчинка, зображена на малюнку? Як, на вашу думку, вона поводить себе у школі?

— Які кольори ви використали?

II група

— Діти люблять школу, тому що в ній знайомляться та товаришують з друзями.

— Як ви щоранку зустрічаєте своїх друзів?

— Переконайте Вовчика-брата, який буває іноді насупленим, що це негарно.

III група

— Як ви розумієте прислів'я «Не кажи не вмію — кажи навчуся», «Без наук — як без рук», «Науки не носити за плечима»?

— Яке прислів'я вам подобається найбільше? Чому?

IV група

— Що ви робитимете, якщо невдало розповіли вірш перед класом, а однокласники насміхалися.

Більше ніколи не розповідатимете вірш перед класом.

Розповісте всім, який поганий у нас клас.

Свій варіант.

V група

— Що в школі вам подобається найбільше?

Робота із цеглинками LEGO

Кожен учень обирає лише одну цеглинку. Помічники їх збирають і складають вежі за кольорами. Підраховують кількість цеглинок кожного кольору і роблять висновки про заняття, яке до вподоби більшості учнів класу.

Вибір озвучує вчитель:

— Читати — червона цеглинка, рахувати — жовта, малювати — синя, бігати — зелена, співати — блакитна, оранжева — виготовляти вироби.

Фізкультхвилинка

Один! Два! Всі присіли!
Потім вгору підлетіли.
Три! Чотири! Нахилились,
Із струмочка гарно вмилась.
П'ять! Шість! Всі веселі,
Крутимось на каруселі.
Сім! Вісім! Діти милі
Ніжками затупотіли.
Дев'ять! Десять! Відпочили
І за парти дружно сіли.

Василь Хорунжий

4. Виконання практичних завдань (повторення і закріплення основних умінь і навичок)

1) Читання для друга. (Текст — за вибором учнів з теми.)

2) Вправа «З якого твору ці рядки?»

1. Яблучно-горіховими зливами
Стукотить в садах осіння рань.
А дзвіночок срібними мотивами
Радо кличе у Країну Знань! («Шкільний дзвінок».)
2. Бо всім відомо, що без школи,
Без знань, що мусиш там набуть,
Не станеш у житті ніколи
Тим, ким в дитинстві мрієш бути! («Головна професія».)

3. І ось такий день настав. Буль був на сьомому небі від щастя.

Уранці він поспішав до школи. Тут усе для нього було новим і незвичним, але Буль зовсім не боявся. Він був в очікуванні цікавих пригод і веселих історій. Але, зайшовши в клас, він побачив зовсім незнайомих звірятко, які спокійно сиділи за партами. Їжачок трішки захвилювався, однак чекав, що до класу зайде вчителька і почнуться веселощі. («Їжачок Буль — школяр».)

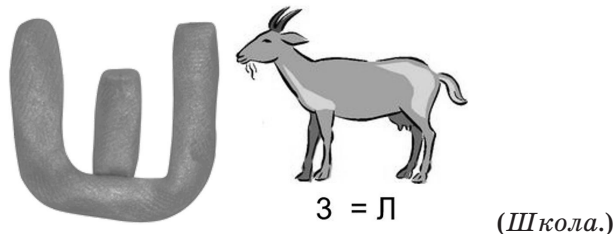
4. Треба тільки вчитись гарно
Й розвивати свій талант. («Є у кожного талант».)
5. Наче хмара Кіт.
Спину гнуть турботи:
Що ж то з кошенят
Вийде без охоти?
Як же отакі
В світі розберуться?
Геть усі з незнайків
Тільки насміються. («Зажурився Кіт».)

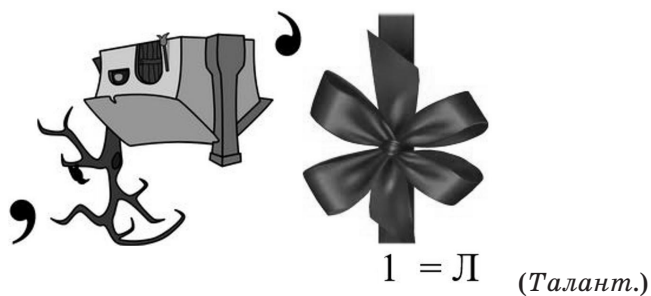
6. Я зрозумів головне — не здаватися в жодному разі! Насправді, єдине, що потрібно, — це наполеглива праця! Є різні шляхи до знань. Якщо ти знайдеш свій, навчання перетвориться на велике задоволення. Те, що раніше здавалося складним, стане легким і цікавим!» («Якщо вчитися важко»)

3) Гра «Мікрофон» (Розповідь «Чи корисно навчатися у школі?».)

По черзі говорять усі учасники групи. Перший, тримаючи мікрофон, описує подію зі свого життя протягом 30 сек. Потім мікрофон переходить до наступного учасника, який має підсумувати попередню розповідь, а потім розповісти свою історію. Слід стежити, аби підсумовування містило всі основні пункти розповіді.

4) Робота над ребусами.

5) *Робота над віршем.*

ВЕРЕСЕНЬ

Ходять хмари в небі синім,
Місяць вересень прийшов,
Сповнивсь вереском пташиним
Тихий затишок дібров.
Позлітавшись у зграї,
Різне птаство молоде
В крилах сили набирає
І відльоту в вирій жде.

Бо пташки дзвінкоголосі
Знають — літа вже нема.
Хоч і тепло ще, та осінь
Вже підходить крадькома.
І набравшись сил за літо,
Галасливі, як пташки,
Знов ідуть до школи діти
І сідають за книжки.

Н. Забіла

<https://pustunchik.ua/ua/online-school/literature/virshi-pro-shkolu>

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Проведення вправи «Піраміда настрою»

— Створімо піраміду нашого настрою на уроці. Оберіть відповідну цеглинку LEGO.

Зелена — на уроці мені дуже сподобалося.

Жовта — на уроці мені сподобалось.

Червона — на уроці мені не сподобалося.

2. Домашнє завдання

Виразне читання будь-якого твору із розділу «Дзвіночок кличе у Країну Знань».

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

КНИГА — КЛЮЧ ДО ЗНАНЬ

УРОК 10. МИ МАЛЕНЬКІ ЧИТАЧІ. ЛІДІЯ ПОВХ «МИ МАЛЕНЬКІ ЧИТАЧІ»

Мета: продовжити ознайомлення учнів з новими книгами; навчати учнів виразно читати вірші, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до книги; виховувати толерантність, вихованість, увічливість.

Обладнання: ілюстрації стародавніх книг, дерево, листочки.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Вправа «Мініінтерв'ю»

— Яким був попередній урок? (*Цікавим.*)

— Якою була перерва? (*Веселою.*)

— З яким настроєм ви завітали на урок? (*Гарним. Веселим.*)

— Яка зараз повинна бути обстановка на уроці, аби ви могли засвоїти нову тему? (*Робоча.*)

— Отже, створімо таку робочу атмосферу.

Вправа «Формула успіху»

— Складіть із трьох слів формулу успіху.

Слова: Активність. Праця. Мислення.

— Яке слово, на вашу думку, повинно бути на першому місці? на другому? на третьому?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Книжковий хробачок»

Раз, два, три, чотири, п'ять!

Будем книги ми читать:

Про Лисичку й Журавля,

Злого Вовка й Коваля,

Про Івасика, Мальвіну,

Колобка і Буратіно,

Про Дюймовочку і Мишку.

Прочитали ми вже книжку.

— Дізнайтеся про тему розділу за допомогою гри «Книжковий хробачок».

КН_ЖК_ — КЛ_ЧД_ЗН_НЬ

— Як ви розумієте цей вислів?

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми сьогодні ознайомимося з віршем Лідії Повх «Ми маленькі читачі».

3. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота над віршем Лідії Повх «Ми маленькі читачі» (с. 15).*

- Слухання вірша.
- Читання вірша вчителем.
- Робота зі словами.

Стіна слів: читати, читач, читачка, читачі.

Залюбки — виконувати з великим задоволенням.

- Читання вірша учнями.
- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, діти люблять читати?

Пояснювальне. Що діти розповідають про себе?

Творче. А що ви можете розповісти про себе?

Оцінювальне. Як ви розумієте зміст виділеного речення «Ми маленькі читачі — дум розумних збирачі»?

Практичне. Яку книгу ви порадили б прочитати друзям/однокласникам?

Фізкультхвилинка. Руханка «Бібліотека — книга»

Двоє учнів беруться за руки — «бібліотека», третій стоїть усередині — «книги». За командою ведучого «Книга!» — «книги» міняються місцями. Аналогічно: «Бібліотека!» — «бібліотеки» шукають собі нові «книги». Команда «Книга прочитана!» означає, що всі міняються місцями.

- Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи збагачуються знання, коли читаємо книжки?	Ні, ...
ВИСНОВОК		

- Підготовка до виразного читання.
 - Підготуйтеся прочитати вірш уголос.
 - Яку інтонацію підказує знак оклику?
 - Читаючи вірш, зверніть увагу, як звучать прикінцеві склади у рядках. У чому їхня особливість?
 - Які речення потрібно прочитати з питальною інтонацією?

- Конкурсне читання вірша.

2) Робота над прислів'ями.

Хто багато читає, той багато знає.

Книжка — твій порадник і друг, частіше бери її до рук.

— Як ви розумієте ці прислів'я?

— Про книгу існує безліч прислів'їв, яким не одна тисяча років: «З глибин моря дістають перлини, а з глибин книг — знання. Книга — велике диво, створене людиною. Книга корисна, коли її читають. Книги — міст у світ знань. Книжка — маленьке віконце, а через нього увесь світ видно. Книгу читають не очима, а розумом. Мудрим ніхто не родився, а з книжок навчився. Одна книга тисячі людей навчає. У Землі супутник — Місяць, у людини — книга».

3) Вправа «Квест-цікавинка».

Давні народи виготовляли перші книжки із м'якої глини. Значки, схожі на маленькі клини, гострою паличкою наносили на сиру глиняну дощечку. Потім ці плитки обпалювали у печах, тоді вони ставали міцними, наче камінь, тому письмо на глиняних дощечках збереглося до наших днів. З отриманих табличок складали книжки. Обкладинкою для таких книг служив дерев'яний ящик, куди їх складали. Якщо кожна плитка була сторінкою, то цілу книжку доводилося возити возом!

Були ще книги, які можна було розтопити, як масло! Йдеться про воскові книги. Виготовлялися вони так: брали декілька дерев'яних табличок-дощечок, робили посередині виїмку, яку заливали жовтим або забарвленим у чорний колір воском. У кутках дощечок проколювалися дірочки, в них вставляли шнурки, які скріплювали їх в одну книжечку. Писали на воскових «сторінках» гострим кінцем палички.

Потім матеріалом для письма став папірус. Його виготовляли у стародавньому Єгипті з трав'янистої багаторічної болотяної рослини — осоки папірусної. Єгиптяни робили з неї багато різних речей, навіть готували страви. Одного разу вони помітили, що листя цієї рослини перетворюється в сухі вузьенькі стрічки, які, до того ж, добре вбирають фарбу.

Спресовані пластинки папірису склеювали у стрічки, обрізали кінці, віджимали з них вологу, сушили на сонці та ретельно полірували. Папір був жовтуватий, гладенький, блискучий, але дуже

ламкий. Тому аркуші згортали в довгу смугу — сувій. На таких свитках, що досягали завдовжки кількох десятків метрів, записували різні тексти. Ось так і з'явилися книги з папірусу.

Берестяні книги виникли на Русі в XI столітті. Для їхнього виготовлення брали кору берези (*берест*), кип'ятили, зішкрібали її внутрішній шар, а потім обрізали по краях, надаючи правильної форми. Пройшовши таку обробку, берест ставав еластичним і м'яким.

4) Вправа «А ти знаєш?».

Перші книжки зовсім не були схожі на ті, що ти читаєш сьогодні. Важливі думки люди записували на стінах печер, на кам'яних та дерев'яних дощечках, на березовій корі.

5) Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця». (с. 16).

— Розгляньте малюнки. Порівняйте, якими були найперші книжки, та який вигляд мають сучасні. Що в них спільного? Чим вони відрізняються?

— Де можна дізнатися про старовинні книжки?

4. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра-руханка «Так чи ні?».

Діти слухають віршовані рядки і реагують на них відповідними рухами. Якщо діти погоджуються зі сказаним, то піднімаються на носочки, промовляють: «Так!» і плескають у долоні над головою, а якщо не погоджуються, то дають заперечну відповідь, ховають руки за спину й перемінно тупають ніжками.

Ми будемо книги любити. (Так!)
Ми будемо книги бруднити. (Ні!)
Ми будемо їх розглядати. (Так!)
Книжкові сторіночки рвати. (Ні!)
Охайно обгорнемо книжку. (Так!)
Придбаєм для книги закладку. (Так!)
Всі наші книжечки — у порядку. (Так!)

2) Гра-фантазія «Продовж казку».

Кожен учень по черзі каже речення, щоб утворилася казка.

Наприклад: «Жила собі зелена жабка», «Сиділа вона на великому листку білого латаття», «Ось до неї прилетів метелик» і т. ін.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Дерево»

(У кожної дитини 2 стікери — зеленого та червоного кольорів.)

Діти підходять до зображення дерева. Спочатку згадують завдання, яке їм сподобалося, і чіпляють зелений стікер на гілку дерева. Потім згадують завдання, яке їм не сподобалося, було важко виконати, і чіпляють червоний стікер на корінчики дерева.

2. Домашнє завдання

Виразне читання вірша Лідії Повх «Ми маленькі читачі» (с. 15).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 11. КНИГА — КЛЮЧ ДО ЗНАНЬ. ВАСИЛЬ СУХОМЛИНСЬКИЙ «УСІ КНИЖКИ ГАРНІ»

Мета: продовжити ознайомлення учнів з книгами; навчати учнів виразно читати оповідання, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до книги; виховувати толерантність, вихованість, увічливість.

Обладнання: ілюстрації цікавих книг, золота рибка та маленькі рибки, акваріум.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Золота рибка»

На столі — акваріум. На дошці прикріплено велику золоту рибку з паперу.

— Загадайте бажання на урок. Золота рибка виконає усі ваші бажання. Візьміть маленьку рибку з акваріуму та прикріпіть її на велику рибку. Нехай всі ваші бажання здійсняться!

— Завдяки золотій рибці нас на уроці супроводжуватимуть успіх та вдача.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання вірша Лідії Повх «Ми маленькі читачі» (с. 15).

2. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Ось така книжечка»

Діти передають одне одному дитячу книжечку. Кожна дитина, до рук якої потрапляє книга, має назвати одне слово-ознаку, пов'язане з нею, а потім передає її наступному гравцеві.

Словесний матеріал для гри: ця книжечка дитяча, цікава, нова, гарна, яскрава, охайна, казкова, велика, весела, літературна, чиста, знайома, товстенька, обгорнута...

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми сьогодні ознайомимося з оповіданням Василя Сухомлинського «Усі книжки гарні».

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 17).

Стіна слів: книга, книгарня, книголюб.

2) Читання з позначками («система поміч»).

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати: що ви вже знаєте; яку інформацію прочитали вперше; про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам траплялися вперше? (*Заголовок, ілюстрації.*)

3) Робота над оповіданням Василя Сухомлинського «Усі книжки гарні» (с. 17).

- Вправа «Передбачення».

Учні передбачають за ілюстрацією.

- Комбіноване читання.

Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитують:

— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

4) Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведемо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*)

5) Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається дівчинка пішла у книжковий магазин?

Пояснювальне. Доведіть, що дівчинка любить читати.

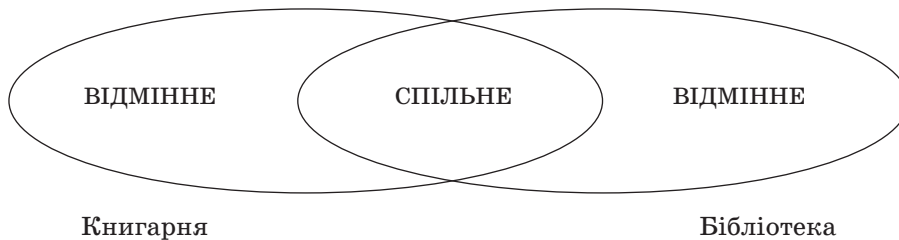
Творче. Яку пораду можна дати дівчинці?

Оцінювальне. Якою ви уявляєте Настусю?

Практичне. Поцікався у своїх рідних, які книжки запам'яталися їм із дитинства.

Фізкультхвилинка. Руханка

б) Кола Ейлера-Венна.

Бібліотека — місце, де збирають, зберігають і видають книжки читачам.

Книгарня — книжкова крамниця.

7) Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця»

— Які книжки є у твоїй домашній бібліотеці?

8) Вправа «Квест-цікавинка».

Найважчою у світі книгою вважають географічний атлас, що зберігається в Британському музеї, в Лондоні. Атлас має заввишки понад метр і важить 320 кілограмів.

Дванадцять найменших книг світу вміщаються в одній столовій ложці. З-поміж них є мініатюрне видання Корану, словник англійської мови на 12000 слів і Конституція Франції.

Найтовстішою друкованою книгою у світі є WIKIPEDIA. Вона являє собою збірник статей з мережі Інтернет, що її любитель книг Роб Метьюс вирішив надрукувати у вигляді одного тому. Таким чином, паперова версія цієї книжечки становила 5000 сторінок.

Відомий комп'ютерний інженер і підприємець Брюстер Кейл збирається відкрити в Британії перший у світі архів усіх друкованих книг. Таку мету він поставив через кілька років після створення 1996 року першого інтернет-архіву всіх сторінок, коли-небудь опублікованих у мережі.

Книгою, яку найбільше читають, визнано Біблію. Цілком Біблія видана 366-ма мовами світу. Окремі частини Біблії перекладено 2212 мовами. Друге місце посідає цитатник Мао Цзедуна, а на третьому — «Володар кілець» Джона Толкієна.

(<http://ndak.com.ua/library/publisher/item/227-tsikavi-fakti-ppo-knigi>)

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Де живуть книжки?». Робота в парах.

— Позначте, де можуть знаходитися книжки.

2) Гра «Буквена математика».

Учні виконують дії, записують у зошитах і на дошці одержані слова.

Біб + лі + оля – ля + тека =

Читання – ння + ч =

За + голова – а + ок =

Лю + стра + ція =

Читач + ка =

Книга – га + ж + кава – ва =

3) Гра «Обмін інформацією».

— Де починається життя книги?

— У школі ви учні, а в бібліотеці?

— Яка ваша улюблена книга?

— Уявіть, що ви можете потрапити у будь-яку казку, оповідання чи розповідь. Що це буде?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Чарівна рибка»

Діти пишуть свої імена та прізвища на окремих «чарівних рибинках». Ці рибинки кладуть в акваріум або коробку, перемішують. Кожен по черзі дістає по одній рибинці. Учневі, чие ім'я витягнули і назвали, кажуть добрі слова про те, як він працював на уроці. І так — аж до останньої рибинки в акваріумі.

2. Домашнє завдання

Виразне читання оповідання Василя Сухомлинського «Усі книжки гарні» (с. 17–18).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 13. ТАТО, МАМА, Я — ЧИТАЮЧА СІМ'Я. НАТАЛКА ПОКЛАД «КНИЖКОВЕЧІР»

Мета: навчати учнів виразно читати вірші, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до книги; виховувати толерантність, вихованість, увічливість.

Обладнання: картки для парної роботи, чарівна скринька.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Привітання»

Доброго ранку, любі малята!
Рада сьогодні вас знову вітати!
Хочете разом загадку вгадати?
Прошу за мною відповідати!

- Чого першим ділом навчається кішка? (*Ханати!*)
- Чого першим ділом навчається пташка? (*Літати!*)
- Чого першим ділом навчаються діти? (*Читати!*)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання.

Виразне читання оповідання Василя Сухомлинського «Усі книжки гарні» (с. 17–18).

2. Мотивація навчальної діяльності

Проблемне запитання

- Що дає нам книжка?

3. Повідомлення теми та мети уроку

- Ми ознайомимося із віршем «Книжковечір», що написала Наталка Поклад.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 19).

Стіна слів: книжковечір, книжкотиша.

2) Робота над віршем Наталки Поклад «Книжковечір» (с. 19).

- Вправа «Передбачення».

Учні передбачають за ілюстрацією.

- Комбіноване читання.

Спочатку вірш читає вчитель. Після цього запитує:

- Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

3) Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

- А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*)

4) Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого і про що цей вірш?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, песикові сумно?

Пояснювальне. З чого видно, що в сім'ї всі члени родини люблять читати?

Творче. Скільки в кімнаті читачів? А на малюнку?

Оцінювальне. З кого ти візьмеш приклад?

Практичне. Що ти можеш порадити товаришеві?

Фізкультхвилинка. Руханка «Тато, мама, я — читаюча сім'я»

5) Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».

— Скільки книжок ти прочитав(ла) за шість місяців? Заведи читацький щоденник.

6) Вправа «Квест-цікавинка».

Робота з виставкою книг

— Якими різними бувають книжки! Ось товстенький том із крихітними літерами — це для дорослих і дуже розумних людей. А ось невеличка книжка з великим шрифтом. Вона для малят, щоб ті краще розрізняли літери. Згодиться ця книжка і для бабусь, аби зручніше було читати онукам. Це книжка-велетень, а це — малятко, книга-іграшка, книга-театр, книга-складалочка, книга-панорама, книга-розмальовка, книга-розкладушка.

Час іде нестерпно вперед. А чи чули ви про існування електронних книг?

Електронну книгу можна покласти до сумки чи рюкзака. Вона працює на батарейках протягом 5 годин. Це водночас і книга, і бібліотека, і віртуальний книжковий магазин. Її пам'ять зберігає одночасно близько 30 книг, по 500 сторінок кожна. Досить провести по екрану пальцем, аби дібрати книгу чи газету, збільшити розмір букв, знайти значення незрозумілого слова у словнику.

Останнє досягнення комп'ютерної технології — це «жива» книга.

За допомогою комп'ютера можна не лише читати текст і переглядати малюнки, але й чути голоси персонажів, «оживляти» ілюстрації.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Склади вірш». Робота в групах.

Сашко мав гарну книжку,
Кинув раз її під... (ліжку).
Де лежала бідна книжка,
Пробігала сіра... (мишка).
Стала мишка книжку гризти,
Стала мишка книжку... (їсти).

Звідкись взявся їжачок,
Він був весь із... (колючок).
Він прогнав зубасту... (мишку),
Врятував нещасну... (книжку).
Слава, слава їжачкові!
Сором же кому?... (Сашкові)

2) Гра «Філворд». Робота в парах.

К	Н	И	Ж	К	А	П	Е	Н	Г
Ф	В	А	П	Р	О	Л	Д	Ж	Є
Ч	И	Т	А	Ч	Я	Ч	С	М	И
Т	Ь	Б	П	Р	О	Л	Д	Ж	Є
Я	З	А	Г	О	Л	О	В	О	К
Я	С	М	И	Т	О	К	І	Й	Ц
І	Л	Ю	С	Т	Р	А	Ц	І	Ї
І	А	Е	О	Б	И	І	П	Б	С
Ф	У	А	Р	О	Д	К	І	Ф	С
Б	І	Б	Л	І	О	Т	Е	К	А

(Книжка, читач, заголовок, ілюстрація, бібліотека.)

3) Гра «Чарівна скринька».

3) Гра «Чарівна скринька».

— Діти допоможіть героям потрапити до своїх казок. Відгадайте, чиї це слова та з якої казочки.

- «Круть, Верть,— а гляньте-но, що я знайшов!» (Слова Півника із казки «Півник та двоє мишенят».)
- «Треба,— кажуть,— зерно до млина однести та борошна намолоти». (Слова мишенят Круть і Верть із казки «Півник та двоє мишенят».)
- «Ой у лиски, в лиски новий двір та чотири дочки на вибір, п'ятий синко, ще й Пилюпко. Вийди, лисе, подивися, чи хороше граю». (Слова Котика із казки «Котик та Півник».)
- «Піду-но я трошки поклюю, нікого нема, ніхто мене не побачить, то й Котикові не скаже». (Слова Півника із казки «Котик та Півник».)
- «Ходи, ходи, Півнику, до мене: що у мене золота пшениця, медяна водиця». (Слова Лисички із казки «Котик та Півник».)

4) Гра «Улюблений герой».

Учні по черзі розповідають про свого улюбленого героя, але не називаючи його ім'я, а описуючи. Решта повинні відгадати героя та назвати казку. Хто вгадав першим, той стає ведучим.

5) Стратегія «Перемішайтеся — Завміть — Об'єднайтеся в пари».

Ця стратегія допомагає вчителю залучити до обговорення чи навчання всіх учнів класу. Вона дає можливість кожному учневі висловити свою думку, поділитися з однокласниками своїми знаннями, повчити одне одного.

Учитель дає завдання, учні вільно ходять класом, коли чують команду вчителя: «Розійдіться». Потім учитель просить учнів зупинитися, об'єднатися в пари й обговорити разом проблему: «Чи замислювалися ви над тим, чи можна людині жити без знань, без школи? Допоможіть відповісти на це запитання». Учитель дає команду й учні починають рухатися класом. Учитель дає команду «Завміть!», діти тиснуть руку тому, хто стоїть найближче до них, об'єднуються з цим учнем у пару і діляться думками. Через 30 секунд учитель знову подає сигнал, діти обговорюють в нових парах.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Використання стратегії «Ромашка Блума»

Орієнтовні запитання

Просте. Що цікавого було сьогодні на уроці?

Уточнювальне. Я правильно зрозуміла, що сьогодні діти старанно працювали?

Пояснювальне. Чому потрібно всім уміти читати?

Творче. Що було б, якби люди не вміли читати?

Оцінювальне. Як ви оціните свою роботу на уроці?

Практичне. Де використаєте здобуті знання?

2. Домашнє завдання

Виразне читання вірша Наталки Поклад «Книжковечір» (с. 19).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 14. ДРУЖБА З КНИЖКОЮ — ЦЕ СВЯТО. НУЗЕТ УМЕРОВ «ПРО КНИЖКУ». ПІДСУМОК ЗА РОЗДІЛОМ

Мета: навчати виразно читати вірші, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до книги; виховувати толерантність, вихованість, увічливість.

Обладнання: картки для групової роботи, веселка, на парті в кожного учня — 7 кольорів веселки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Привітання»

Усі сідайте тихо, діти!
Домовляймося — не шуміти,
Руку гарно підіймати,
На уроці не дрімати,
А знання мерщій хапати.

Щоб не було нам мороки,
Всі готові до уроку?
Тож, гаразд. Часу не гаймо
І урок розпочинаймо!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання вірша Наталки Поклад «Книжковечір» (с. 19).

2. Мотивація навчальної діяльності

1) Бесіда за віршем.

Вчіться, діти! Мудра книжка
Скаже вам чого багато

З того, що колись було
І посіяно, й пожато.

Я. Щоголів

- До чого закликає поет?
- Що допомагає в навчанні?
- Яке місце займає книга в житті людини?

2) Гра «Складаємо вірш».

Батько мені каже:
— З книгою... (*дружи*),
Рідну мову, синку,
Завжди... (*бережи*).
Мову ту, що люди,
Рідною зовуть

Ти ніде й ніколи,
Синку, не... (*забудь*).
Рідне слово-пісню
Завжди серцем... (*чуй*),
Як Вітчизну й матір,
Їх люби, ... (*шануй*).

— А як же можна дружити з книгою? Адже вона — не людина і завжди мовчить... (*Книга вміє без слів допомагати у скрутну хвилину, дає завжди потрібні поради і ніколи не зраджує.*)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми познайомимося із віршем, що написав Нузет Умеров «Про книжку».

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 20).

Стіна слів: тонесеньку, джунглі, довідаюсь, пінгвінів.

2) Робота над віршем Нузета Умерова «Про книжку» (с. 20).

- Вправа «Передбачення».

Учні передбачають за заголовком.

- Комбіноване читання.

Спочатку вірш читає вчитель. Після цього запитує:

— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*).

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого і про що цей вірш?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, хтось не любить читати?

Пояснювальне. З чого видно, що читач любить про все читати?

Творче. Про що ти любиш читати? Хто твої улюблені герої?

Оцінювальне. А про що ви б прочитали з названих книжок?

Практичне. Що ти можеш порадити товаришеві?

Фізкультхвилинка. Руханка «Орел, слон, мавпа»

Діти утворюють коло. У центрі — ведучий. Він указує на будь-якого учасника з кола та промовляє «орел», «слон» або «мавпа».

Для відтворення однієї фігури потрібно троє учнів. Ведучий указує на певного школяра, промовляючи «орел». Дитина, на яку вказали, має зобразити дзьоб, а її сусіди — крила.

Якщо ведучий промовив «мавпа», то учасник, на якого він указав, має почати кривлятися, а його сусіди — зобразити руки, які чухають боки уявної «мавпи».

Якщо ведучий промовив «слон», учасник, на якого він показав, має зобразити хобот, а його сусіди з обох боків — великі вуха.

3) Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.

Учні складають невеличкі висловлювання від себе.

Зразок

Роль — учень. Аудиторія — учні. Формат — реклама. Тема — улюблені книги.

Якщо хочете бути успішними у світі тварин, то прочитайте енциклопедію «Тварини», де ви дізнаєтеся про екзотичних птахів.

Ваш(ваша) _____

4) Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».

— Чи пам'ятаєш ти першу книжку, яку прочитав сам (прочитала сама)?

— Як вона називається?

— Які в ній були малюнки?

— Що цікавого й нового ти з неї дізнався (дізналася)?

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Лабіринт». Робота в групах.

— Прочитайте прислів'я, поясніть його значення та запам'ятайте.

І група

х	г	о	т	ь	о	л	и	т
т	и	ю	и	т	к	и	ж	ь
о	н	д	ж	о	і	н	у	
з	к	р	у	й	н	е	т	

(Хто з книгою дружить, той ніколи не тужить.)

II група

к	о	м	е	в	ч	е	в	е	в	и
н	т	а	к	і	е	р	е	с	т	д
и	а	л	ь	к	ц	е	к	ь	і	н
ж	к	е	н	о	н	з	я	с	в	о

(Книжка — то маленьке віконце, через яке весь світ видно.)

2) Гра «З'єднай прислів'я». Робота в групах.

Хто багато читає,
Книжка — твій порадник і друг,
Книга вчить,
Золото добувають із землі,
Глибина у морі,

мудрість — у книзі.
той багато знає.
частіше бери її до рук.
як на світі жить.
а знання — з книг.

3) Тестування.

- Де можна купити книги?
 - У магазині;
 - у бібліотеці;
 - у музеї.
- Що таке бібліотека?
 - Місце, де можна купити книги;
 - місце, де збирають, зберігають і видають книжки читачам;
 - місце, де виступають артисти та музиканти.
- Кожен текст у підручнику має назву. Це:
 - малюнок;
 - ілюстрація;
 - заголовок.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Веселка»

На дошці прикріплено веселку, на парті в кожного учня — 7 кольорів веселки. Кожен учень має право вибрати кольорову смужечку відповідно до того, як він (вона) працювали на уроці. Діти прикріплюють смужки до веселки.

Червона смужка — я не міг/не могла, не хотів/не хотіла це робити.

Помаранчева — я хотів/хотіла це робити, але не вдалося.

Жовта — я це робив/робила з допомогою.

Зелена — я це робив/робила, хоча були помилки.

Блакитна — я це робив/зробила, але не відразу.

Синя — я це робив/зробила.

Фіолетова — це було дуже просто!

2. Домашнє завдання

Виразне читання будь-якого твору розділу за вибором.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

ОСІННІ БАРВИ, ОСІННІЙ НАСТРІЙ

УРОК 15. ОСІНЬ — ЗОЛОТОКОСА КРАСУНЯ. КАТЕРИНА ПЕРЕЛІСНА «ЗОЛОТА ОСІНЬ», «НЕДАЛЕКО ДО ЗИМИ»

Мета: продовжити ознайомлення учнів з красою природи; навчати учнів виразно читати вірші, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: вінок з осіннього листя, індивідуальні завдання на картках.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Вправа «Вітання»

Ось і нова зустріч в нас,
Гостя дивна йде у клас.
Невидимка погостила,
Нам корону залишила.

Учитель демонструє вінок із осіннього листя.

— Діти, хто міг нам залишити таку корону?

— Нумо по черзі передавати цей красивий віночок, дарувати одне одному теплі та приємні слова.

— Яночко, приємного тобі дня! *(Діти по колу передають вінок і вітання.)*

2. Робота над загадкою

— Тепер, коли настрій у нас теплий і приємний, нумо поміркуємо, хто наша гостя.

— Відгадайте загадку.

• Коли вона загляне в сад,
Налетється соком виноград,
І пізні яблука ранет
Солодкі стануть, наче мед.
Як помандрує по галях

З чарівним пензлем у руках,—
Все розмалює на путі,
Берізки стануть золоті!
І ми її уклінно просим:
— Заходь у гості, щедра... *(осінь).*

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Вправа «Крісло автора».

Дівчинка сідає у крісло автора, вчитель надягає їй віночок із осіннього листя.

— Діти, запитайте Осінь про осінні справи.

— Шановна наша королева Осінь, що ти робила в садах?

— У мене було багато роботи. Я у садах збирала врожай, на деревах фарбувала листочки.

— У який колір ти фарбувала дерева?

— Червоний, жовтий, помаранчевий.

— А який ти збрала врожай у саду?

— Яблука та груші.

— Дякуємо тобі, шановна панно Осінь!

2) Вправа «Чарівна скринька».

У скриньці захований осінній листочок з клена.

- З якого дерева цей листочок?
- Якого він кольору?
- У яку пору року листя на деревах змінює забарвлення?
- У якому місяці відбуваються ці чарівні перетворення?
- Чому місяць має назву жовтень?
- Як називається місяць, коли листя опадає з дерев?

2. Повідомлення теми та мети уроку

- Ми ознайомимося з віршами Катерини Перелісної «Золота осінь» та «Недалеко до зими».

3. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами.

- Прочитайте плавно цілими словами.

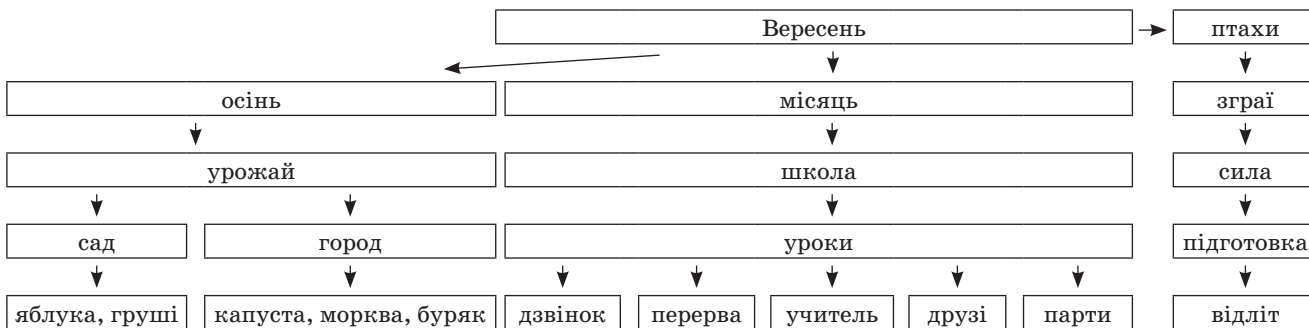
Верес	жовтий	листок
вересень	жовтень	листопад
вересневий	жовтіє	листочок

2) Завдання за вибором.

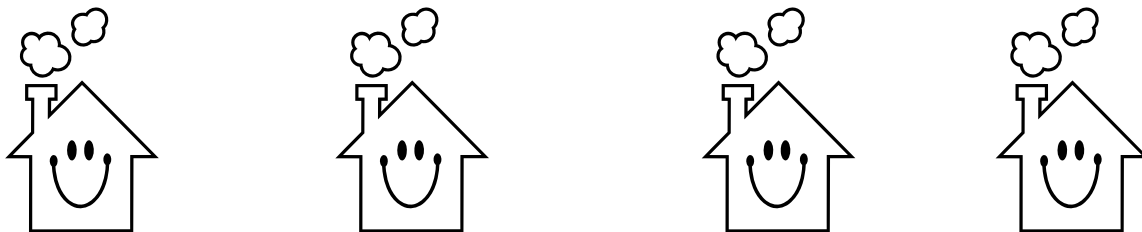
I група. «Асоціативний кущ»

II група. Вправа «Кластер»

III група. Гра «Засели будиночки»

Назви осінніх місяців

Назви зимових місяців

Назви весняних місяців

Назви літніх місяців

Грудень, вересень, липень, червень, січень, серпень, березень, квітень, листопад, жовтень, травень, лютий.

IV група. Гра «Подумай і скажи»

Узявши за початок літеру іншого кольору й «перестрибуючи» через одну, прочитайте назви осінніх місяців.

ь ш **В** н е а т ж е д і **Л** а и
 в т в т г т
 н р і н а с
 н л о ч у л
 е в с м е і **Ж** е ь п в о ю т

Відповідь. Вересень, жовтень, листопад.

3) Робота над віршем Катерини Перелісної «Золота осінь» (с. 21–22).

- Читання вірша вчителем.

- Робота зі словами. *Стіна слів.*

Автор (авторка) — людина, яка створила художній, музичний або мистецький твір.

Прохлада — свіжість у повітрі, легкий холодок, що освіжає, бадьорить.

Хризантеми — осінні квіти.

Метушні (метушитися) — рухатися безладно, похапливо або заклопотано; робити що-небудь, поратися, порядкувати поспішно.

- Читання вірша учнями.

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про який період осені йдеться у вірші?

Уточнювальне. З яким почуттям авторка говорить про осінь?

Пояснювальне. Які кольори використала Катерина Перелісна для опису осені?

Творче. Які кольори використала авторка картини Ольга Кваша у картині «Золота осінь»?

Оцінювальне. Що спільного у вірші та картині?

Практичне. Де ви можете побачити таку красу?

Фізкультхвилинка. Руханка

— Я буду промовляти, а ви показуйте жестами.

Заглянув до лісу золотозубий вересень-чарівник. (*Заглядають.*) Стрепенулися листочки на деревах у передчутті казкового дива. (*Ворушать пальчиками.*)

Світанкова лісова тиша наповнилася таємничим шепотом. (*Шепочуть.*) Залунав спів лісових птахів. І враз з'явилося сонце. (*Піднімають руки і посміхаються.*) Розбіглися грайливі бурштинові промінчики лісовою галявиною. (*Міняються місцями в колі.*) Промчав легенький пустун-вітерець. (*Крутяться.*) Як же змінився ліс! — здивувалися промінчики. (*Дивуються.*) Дереву зодяглися в пишні сонячно-золоті шати. (*Імітують одягання.*) Берізки-подружки, немов золотокосі феї, милуються своїм вбранням. (*Беруться за ручки і покрутилися ліворуч-праворуч.*) З-під листків-парасольок, укритих перлинами роси, визирають голівки-картузики. (*Присідають.*) Це грибочки зацікавлено прислухаються до шуму, що долинає згори. А журавлі-веселики дарують рідній землі свою прощальну пісню. (*Крутяться, махають руками, ніби крилами.*)

Незабаром закружляють у повітрі золоті та багряні листочки, немов яскраві метелики. Почнеться казкова пора падолисту. (*Присідають і махають руками, імітуючи листопад.*)

4) Робота над віршем Катерини Перелісної «Недалеко до зими» (с. 22).

- Підготовка до читання.

— Підготуйтеся прочитати вірш уголос.

— Яку інтонацію підказує крапка у кінці речення?

— Читаючи вірш, зверніть увагу, як звучать прикінцеві склади у рядках. У чому їх особливість?

— До якого настрою спонукає цей вірш?

- Вправа «Мікрофон».

— Який період осені зображено в цьому вірші?

— Який настрій вірша?

— Чим він зумовлений?

— Яка осінь у вересні, а яка — у жовтні та листопаді?

- Конкурсне читання вірша.

- Вправа «Віном фантазій».

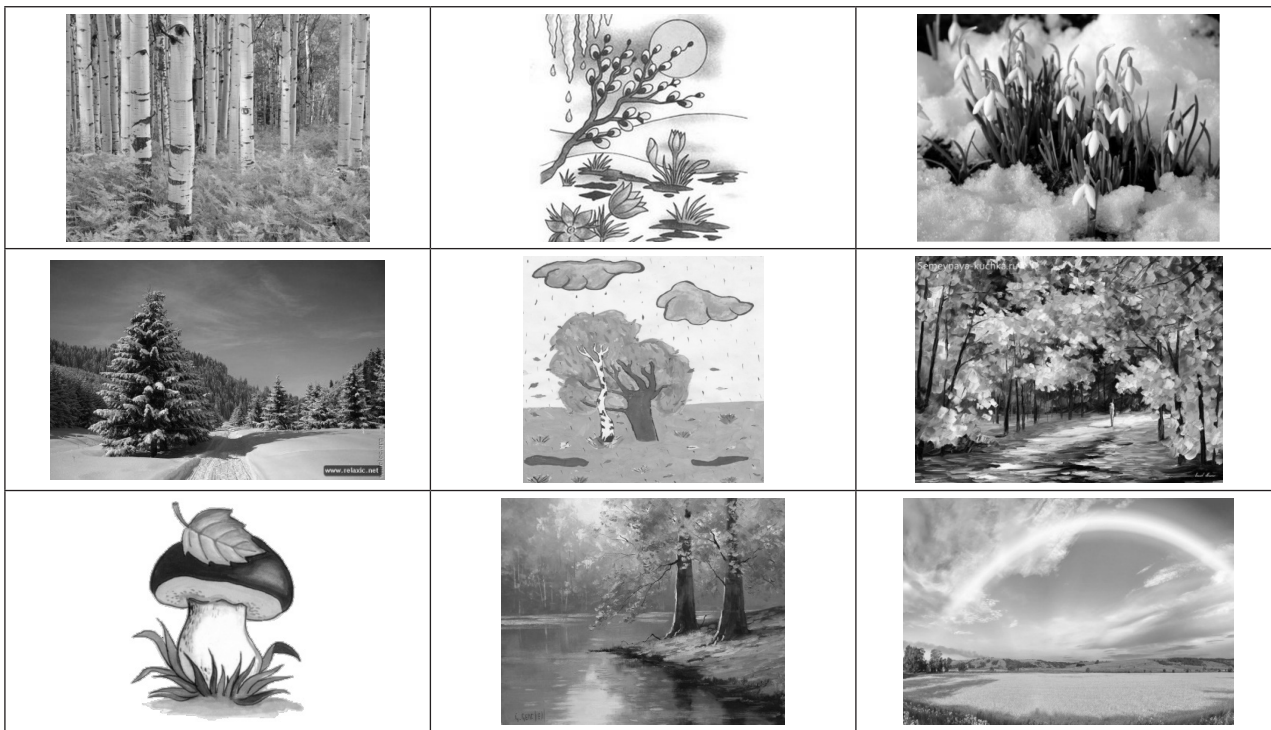
— Якою осінь бачиш ти? У якому місяці осінь подобається тобі найбільше? Чому?

5) Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця» (с. 23).

— Прочитайте вірші ще раз. Порівняйте їх. Уявіть картини за цими описами. Розкажіть, чим вони різняться.

4. Закріплення вивченого матеріалу

Вправа «Виберіть осіннє явище»

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Дерево»

(У кожної дитини є 2 стікери — жовтого та червоного кольорів.)

Діти підходять до зображення дерева. Спочатку згадують завдання, що їм сподобалося, і чіпляють жовтий стікер на гілку дерева. Потім згадують завдання, що їм не сподобалося, було важко виконати, і чіпляють червоний стікер на корінчики дерева.

2. Домашнє завдання.

- Вивчити напам'ять вірш Катерини Перелісної «Золота осінь» (с. 21–22).
- Вивчити напам'ять вірш Катерини Перелісної «Недалеко до зими» (с. 22).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 16. ЩЕДРА ОСІНЬ ЗАВІТАЛА В ГОСТІ. МАРІЙКА ПІДГІРЯНКА «ПРИЙШЛА ОСІНЬ»

Мета: продовжити ознайомлення учнів з осінньою красою природи; навчати учнів виразно читати вірш, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: індивідуальні завдання на картках, ребуси, предметні малюнки фруктів та овочів.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Домалою настроій»

Діти сидять за партами у колі. У кожного — аркуш білого паперу і кольоровий олівець. Кожен за декілька секунд на своєму аркуші малює те, що відповідає його настрою, і передає аркуш сусідові ліворуч. І так малюнки рухаються по колу, поки не повернуться до свого власника.

- Чи упізнаєте ви свій малюнок?
- Чи сподобався він вам?
- Який настроій виникає у вас, коли ви розглядаєте довершений варіант вашого малюнка?
- Познач свій настроій на смайликах.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Декламування напам'ять віршів Катерини Перелісної «Золота осінь» або «Недалеко до зими».

2. Актуалізація опорних знань

— За народною легендою, осінь — старша дочка Сонця. Вона останньою залишала батьківський дім і стала на Землі четвертою порою року. Посилаючи свою дочку на Землю, Сонце сказало: «Збирай усе моє золото. Будь щедрою й люди полюблять тебе». І осінь виконує наказ свого батька і щороку приносить нам щедрі дари, чарує нас своєю красою.

- Які фарби має осінь?
- Який колір вона любить найбільше?
- Які кольори вона припасла для фруктів?

Гра «Збери українські дари»

— Від Осені вам завдання. Виберіть з-поміж карток, що лежать на столі, по одній, де намальовано овочі та фрукти, які збирають у нас на городах та в садах восени.

(Банан, апельсин, мандарин, ананас, ківі, хурма, грейпфрут, лимон, кукурудза, капуста, морква, бурячок, цибуля, часник, огірок, помідор, баклажан, кабачок, гарбуз, перець, виноград, яблука, груші, сливи.)

3. Мотивація навчальної діяльності

Робота з ребусами

Діти відгадують ребуси і демонструють картинки.

(Сливи.)

ЯБ

3 = К

(Яблука.)

У Ш І

(Груші.)

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми ознайомимося з віршем Марійки Підгірянки «Прийшла осінь».

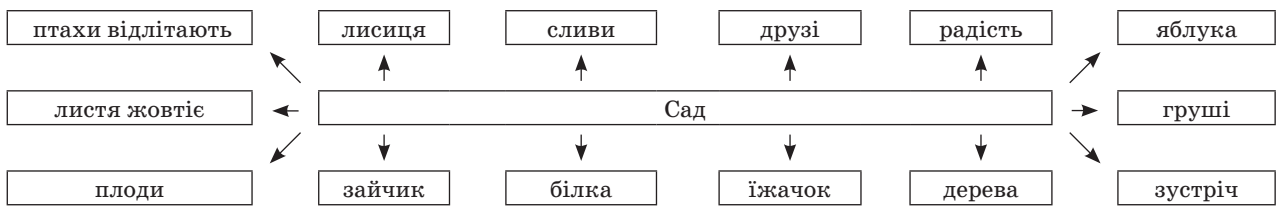
5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 23).

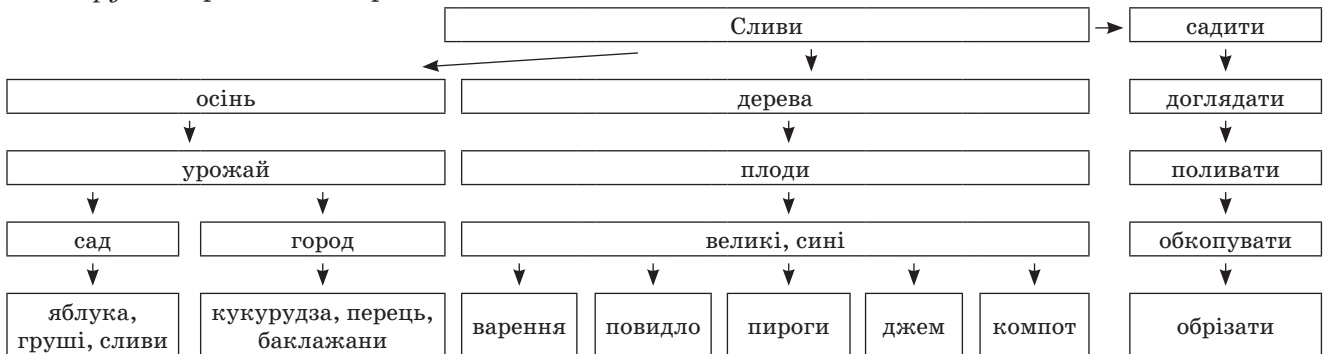
— Прочитайте, щоразу збільшуючи швидкість читання.

2) Завдання за вибором.

I група. «Асоціативний куш»

II група. Вправа «Кластер»

III група. Гра «Подумай і скажи»

Узявши за початок літеру іншого кольору й «перестрибуючи» через одну, прочитайте назви осінніх плодів.

у а ш ю а д М
 в н в а и
 р а ж С о у
 ж Г і и в о у
 п л х к

Відповідь. Груша, слива, муха.

— Яке слово «зайве»?

3) Робота над віршем Марійки Підгірянки «Прийшла осінь» (с. 23–24).

- Робота зі словами. *Стіна слів.*

Позолотила, осінь-мальовничка, помалювала, оксамити, прикрасила.

Оксамити — тканина з густим коротким ворсом із натурального шовку або штучного волокна.

- Читання вірша вчителем.
- Читання вірша учнями.

Фізкультхвилинка. Руханка «Осінній танок»

— За вікном осінь-чарівниця. Нумо спробуємо відтворити звуки осені.

З дерев опадають золоті листочки. (*Клацання пальцями.*)

І весело-весело кружляють над землею, утворюючи казковий танок. (*Плескають у долоні і кружляють.*)

Листочки танцюють осінній вальс. (*Плескання по колінах.*)

Вітерець розгойдує гілочки на деревах. (*Піднімання рук угору, нахилиючи їх то в один, то в інший бік.*)

Віє прохолодою. (*Потирання рук.*)

- Вправа «Мікрофон».
 - Якою ви уявляєте осінь за прочитаним віршем?
 - Які слова надають віршу ніжного забарвлення?
 - Чи погоджуєтеся ви з тим, що про осінь авторка пише як про живу істоту?
 - Прочитайте слова, які підтверджують вашу думку.
 - За якою роботою осені спостерігала авторка?
 - Як ви розумієте виділені рядки?
 - Що ще може робити осінь у саду?
- Творча робота.
 - Авторка змалювала чудову осінню картину словами. А ви спробуйте намалювати ілюстрацію до цього вірша. Які кольори оберете до своєї картини? Чому?
- Вправа «Біном фантазій». Робота в парах.
 - Пофантазуйте! Осінь — це дівчинка, молода жінка чи, може, бабуся?
 - Поясніть, чому ви так вважаєте.
 - У що вбирається Осінь?
 - Які в неї захоплення?
- Конкурсне читання вірша.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «У саду та на городі».

— Підведіться й гарно потягніться. Станьте в коло або біля парт. Нумо чарівним способом перетворимо класну кімнату на сад та город дбайливих господарів, які виростили багатий урожай овочів та фруктів. Ви нахилиєтесь, зриваєте овоч і промовляєте: «Я зірвала солодку перчину», кладете її у кошик і передаєте кошик сусідові. Він продовжує гру.

2) Вправа «Так — ні».

- Осінь дарує нам полуниці.
- Осінь фарбує листя у зелені кольори.
- Восени ніч стає довшою, а день — коротшим.
- Тумани можна спостерігати опівдні.
- Восени дощів дуже мало.
- Підсніжники квітнуть восени.
- Осінь настає після зими.
- Найшвидше починає опадати листя зі старих дерев.
- Осінь дарує нам сливи, яблука, груші.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок

Метод «Капелюшки де Боно»

- *Білий* — колір чистоти.
Що мені відомо про осінь?

- *Червоний* — колір життя, відчуттів.
Навіщо потрібні знати, які плоди дозрівають у саду?
- *Чорний* — колір землі, здорового глузду.
Назвіть ознаки осені.
- *Зелений* — колір досліджень.
Якими кольорами ви б намалювали осінь?
- *Синій* — колір знань.
Навіщо мені потрібні знання, здобуті сьогодні на уроці?

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Читання вірша Марійки Підгірянки «Прийшла осінь» (с. 23–24).
- Читання вірша Марійки Підгірянки «Прийшла осінь» (с. 23–24). Створити малюнок до вірша за власним задумом.

ДОДАТОК

ЗАГАДКИ ПРО ОВОЧІ

• Що то за голова,
Що лиш зуби й борода? (<i>Часник.</i>)	Все про нього дбаю,
Цукор відкладаю. (<i>Буряк.</i>)
• Печуть мене, смажать і варять,
Їдять мене і дуже хвалять. (<i>Картопля.</i>)	• Без рук, без ніг,
А в'ється, як батіг. (<i>Квасоля.</i>)
• Сидить Марушка в семи кожухах.
Хто її роздягає, той сльози проливає. (<i>Цибуля.</i>)	• Хто хустиночку свою
Влітку покриває?
І по двадцять хустинок
На голівці має? (<i>Капуста.</i>)
• Довгий, зелений,
Добрий і солоний,
Добрий і сирий.
Хто він такий? (<i>Огірок.</i>)	• На городі виріс дужий,
Круглий, жовтий і байдужий
До червоних помідорів,
До капусти і квасолі.
Хто цей гордий карапуз?
Здогадалися?... (<i>Гарбуз.</i>)
• В полі хороше мені
Зеленіти навесні.
Чим же я — не молодець?
Маю диво-корінець,	

ЗАГАДКИ ПРО ФРУКТИ

• Народжується з квітки,
Його всі люблять дітки,
Заліза в нім багато,
Рум'яне і хрустке.
А ну, скажіть, малята,
То що ж воно таке? (<i>Яблуко.</i>)	• Чи то жовта,
Чи то синя
Соковита господиня.
Чи то сонце,
Чи то злива —
Пригостить нас влітку... (<i>слива.</i>)
• Лампочка вгорі висіла,
Стала смачна, пожовтіла.
Діти лампочку зірвали,
З апетитом скуштували. (<i>Груша.</i>)	• Мовби на одній нозі.
Він зростає на лозі.
Подивись скоріш в віконце —
Грона сповнені всі сонця!
Кожен скуштувати рад
Соковитий... (<i>виноград.</i>)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 17. ВІТЕРЕЦЬ-ПУСТУНЕЦЬ МІЖ ДЕРЕВ ТАНЦЮЄ. ТАМАРА КОЛОМІЄЦЬ «ВІТРИСЬКО»

Мета: продовжити ознайомлення учнів з осінньою красою природи; навчати учнів виразно читати вірш, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: індивідуальні завдання на картках.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Мрія осіннього листочка»

— Діти, уявіть себе осіннім листочком і розкажіть про свою мрію.

Наприклад:

- Я мрію полетіти у теплі краї разом із лелеками та качками.
- Я мрію прикрити їжачка, щоб йому тепліше було взимку.
- Я мрію потрапити на урок до учнів 2-го класу.
- Я мрію потрапити до річечки і поплавати...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Читання вірша Марійки Підгірянки «Прийшла осінь» (с. 23–24).
- Виставка малюнків до вірша за власним задумом.

2. Актуалізація опорних знань

Вправа «Закінч речення»

— Осінь буває... (дощовою, сонячною, ранньою, радісною, сумною, на полотні художника, у дитячих малюнках, у місті, у селі, щедрою, смачною, таємничою, кумедною, теплою, холодною, сирою, привітною, грибною, усміхненою, плаксивою, туманною, вологою, тихою, гомінкою, різнобарвною, жовтою, прохолодною, морозною, задумливою).

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Художники»

- Яким олівцем ви намалюєте небо?
- А хмари?
- Який олівець ви візьмете, аби зафарбувати ялинку?
- Яким олівцем ви намалюєте вітер?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми ознайомимося з віршем Тамари Коломієць «Вітрисько».

5. Вивчення нового матеріалу

1) Мовленнєве мовлення (с. 25).

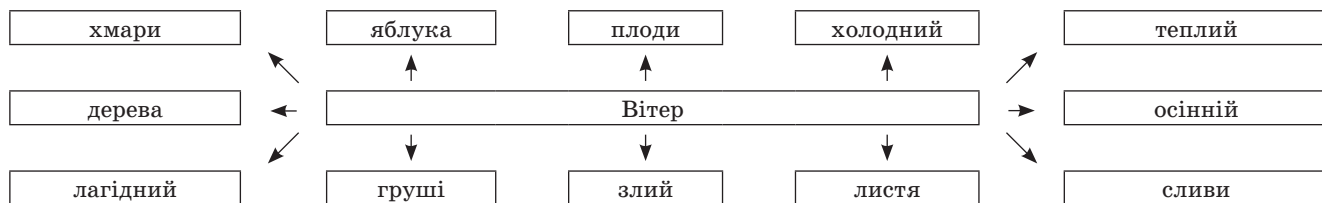
— Спробуйте відтворити, як вітер шелестить листям.

2) Робота над віршем Тамари Коломієць «Вітрисько» (с. 25).

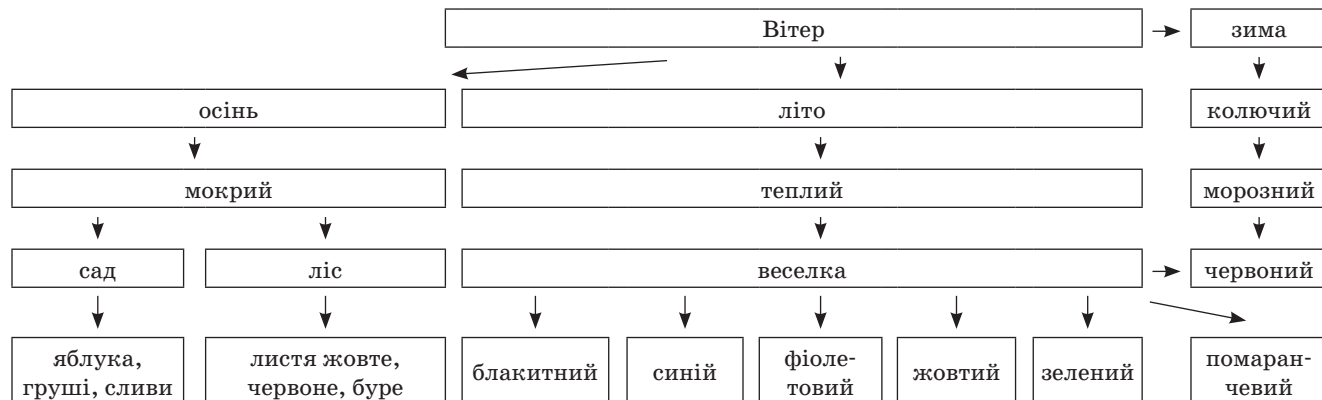
- Вправа «Передбачення» за заголовком та малюнком.
- Робота зі словами (с. 25).
Розходився, хазяйнуєш, заблудився, угамуйся.
Стіна слів: покурівся.
- Читання вірша вчителем.

- Читання вірша учнями.
- Завдання за вибором.

I група. «Асоціативний кущ»

II група. Вправа «Кластер»

III група. Вправа «Сенкан»

Іменник. Вітер.

Прикметники. Холодний, теплий.

Дієслова. Віє, зриває, холодить.

Враження від предмета. Холодний вітер здійнявся у саду.

Висновок. Вітрисько.

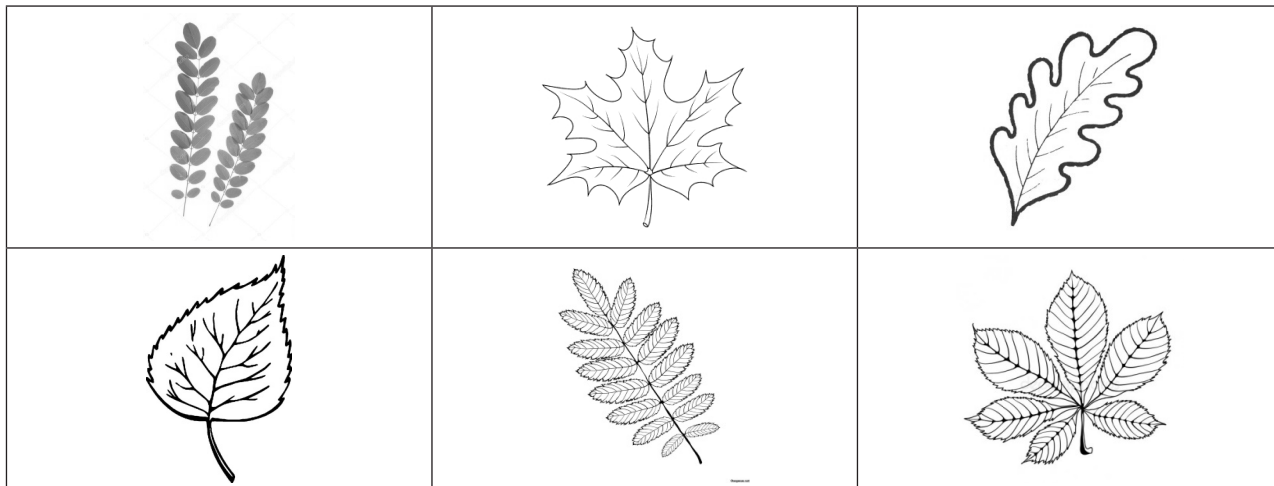
Фізкультхвилинка

- Вправа «Мікрофон».
 - Хто розмовляв із вітриськом у саду?
 - Навчіться читати вірш, передаючи голосом запитання і відповідь.
 - Які слова мають прозвучати як зауваження вітриську?
 - Чому, струшуючи сливи, вітер завдає шкоди?
 - Як вітрисько відповів на зауваження? Прочитайте про це.
 - Чи погоджуєтеся ви з тим, що про вітер авторка пише як про живу істоту?
 - Що про це свідчить?
- Вправа «Біном фантазій».
 - Уявіть і розкажіть, які у вітриська характер та вигляд.
- Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».
 - Розгляньте картини.
 - Прочитайте ім'я авторки картини «Осінній вітер». (Ірина Ломанова.)
 - Прочитайте ім'я автора картини «Солоний вітер». (Олексій Чернігін.)
 - Чи можна побачити вітер?
 - Чи можна визначити, наскільки вітер сильний?
 - Чи можна вітер намалювати?
 - Як саме?
 - Завдяки чому він стає помітним?
 - Поясніть, чому ви так вважаєте.
- Конкурсне читання вірша.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Чий листочок?».

— Здійнявся веселий вітер і залетів до лісу. Підхопив усі листочки в осінній танок. Здогадайтеся, які листочки танцювали.

До відгаданого листочка вчитель показує дерево.

2) Вправа «Квест-цікавинка».

Листопад — наймолодший син Матері-Осені, якому вона доручає зустріти Бабу-Зиму та її сивобородих синів. Тому він більше прихильний до свого двоюрідного брата Грудня, ніж до рідного — Жовтня, і дозволяє Бабі-Зимі сніжити на полях і лісах. У цей же час Мати-Осінь, аби прискорити настання зими, вкорочує листопадові дні. Природа останнього місяця осені у стурбованій задумливості. То згадає про минуле літо — і тоді сонечко прогляне з-за хмар. А то подумає про близьку зиму — і небо відразу закошлатиться важкими темними хмарами, а по землі вперіщать холодні байдужі дощі.

3) Стратегія «Перемішайтеся — Завміть — Об'єднайтеся у пари».

Стратегія допомагає вчителю залучити до обговорення чи навчання всіх учнів класу. Вона дає можливість кожному учневі висловити свою думку, поділитися з однокласниками своїми знаннями, повчити одне одного. Учитель дає завдання, учні вільно ходять класом, коли чують команду вчителя: «Розійдіться». Потім учитель просить учнів зупинитися, об'єднатися в пари й обговорити разом проблему: «Чи замислювалися ви над тим, яка користь опалого листа?». Учитель дає команду — й учні починають рухатися класом. Учитель дає команду «Завміть!» — діти тиснуть руку тому, хто стоїть найближче до них, об'єднуються з цим учнем у пару і діляться думками. Через 30 секунд педагог знову подає сигнал, діти проводять обговорення в нових парах.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Чарівний капелюх»

Діти пишуть свої імена та прізвища на окремих клаптиках паперу. Ці клаптики кладуть у капелюх або коробку, перемішують. Кожен по черзі дістає по одному клаптику. Учні, чие ім'я витягнули і назвали, кажуть добрі слова про те, як він (вона) працював(ла) на уроці. І так — аж до останнього клаптика в капелюсі.

2. Домашнє завдання

Виразне читання вірша Тамари Коломієць «Вітрисько» (с. 25).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 19. У ЛІСІ МИ ГРИБИ ЗБИРАЛИ. ТАМАРА КОЛОМІЄЦЬ «НА ГАЛЯВІ»

Мета: продовжити ознайомлення учнів з осінньою красою природи; навчати учнів виразно читати вірш, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: ілюстрації грибів, пазли (*гриб боровик*).

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання вірша Тамари Коломієць «Вітрисько» (с. 25).

2. Актуалізація опорних знань

Робота над загадками

- Цей грибочок знає,
Що хто його чіпає —
Буде мать проблеми,
Того ж і не зеленій.
Вдяг він шапку червоненьку
(*Не стареньку, а новеньку*),
Ще й сметанкою покрав,
Щоб ніхто його не хапав. (*Мухомор*.)
- Росте біля осичок звично
Красноголовець — ... (*підосичник*).
- В лісі вирости сестрички,
Жовті та смачні... (*лисички*).
- І високі, і тонкі,
Шапочки темненькі,
Виростають на пеньках
Купами... (*опеньки*).
- Вирости гриби прекрасні —
Капелюшки в них, мов в маслі.
І збирають грибники
Маслянисті... (*маслюки*).
- Шапка коричнева, ніжка міцна,
Гриб цей найкращий, і кожен це зна,
Тому бажає усякий грибник
В лісі великий знайти... (*боровик*).
- Капелюхи в них яскраві:
Жовті, сірі, зеленаві,
Зачекайте, любі, трішки, —
Я зберу вас, ... (*сироїжки*).
- Вам про дивне диво
Розкажу правдиво.
Що малі звірята
Не могли впізнати?
Пробігала лиска.
— Величенька миска!
Пролітала сойка.
— Гарна парасолька!
А їжак міркує:
— Як ніхто не чує?
Парасолька свіжа,
Наче справжня їжа! (*Гриб*.)

3. Мотивація навчальної діяльності

Робота в групах

I група. Зібрати всі їстівні гриби.

II група. Розповісти, де кожен гриб росте (*маслюки, опеньки, мухомори*).

III група. Скласти пазли та відгадати гриба. (*Боровик*.)

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми ознайомимося з віршем Тамари Коломієць «На галяві».

5. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота над віршем Тамари Коломієць «На галяві» (с. 27).*

- Вправа «Передбачення» за заголовком та малюнком.

- Робота зі словами.
Кришталеве, люстерце, заглядають, приміряють.

Стіна слів

Опецьок — товстий, незграбний.

Забаритися — не встигнути, загаятися.

- Робота над значенням слова «пауза».

Пауза — це зупинка в мовленні. Читаючи твори, дотримуй пауз: I — мала пауза; II — велика пауза.

- Читання вірша вчителем.
- Читання вірша учнями.

Фізкультхвилинка. Руханка «Фрукти, овочі, гриби, горіхи»

Діти утворюють коло, запам'ятовують, ким вони будуть: «фрукти», «овочі», «гриби», «горіхи».

За сигналом «гриби» діти змінюють свої місця з «горіхами».

За сигналом «горіхи» діти змінюють свої місця з «грибами».

За сигналом «овочі» діти змінюють свої місця з «фруктами».

За сигналом «фрукти» діти змінюють свої місця з «овочами».

- Вправа «Мікрофон».

— Що робили гриби?

— Покажіть, як вони це робили.

— Який у них був настрій?

— Як ви гадаєте, чому гриби почали ховатися?

— Як змінився їхній настрій?

— Розкажіть, куди ховалися гриби.

— Хто не встиг заховатися?

— У кого він просив допомоги?

— Визначте настрої твору.

— Прочитайте вірш, дотримуючи пауз.

- Конкурсне читання вірша.

2) *Вправа «Біном фантазій».*

— Уявіть себе їстівним грибочком і розкажіть, яку користь ви приносите.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) *Вправа «Квест-цікавинка».*

Досить багато видів грибів є хижаками (хоча за своєю суттю практично всі вони недружні та є причиною загибелі багатьох рослин і тварин). Гриби-хижаки мають спеціальні пристосування (*на-рости*) для ловіння комах. Також є різновиди, які розпорошуючи свої спори й потрапляючи в жертву виростають у ній.

У мухоморах не так уже й багато отрути для того, щоби концентрація його була смертельною, потрібно з'їсти приблизно 4 кг. А ось бліда поганка дуже отруйна: досить одного грибочка, щоб отруїти 4 людей.

2) *Гра «Буду — не буду».*

— Діти, послухайте речення. Їх потрібно завершити словами «буду» або «не буду».

- Смітити у лісі я... (*не буду*).
- Малювати синім олівцем дерева я... (*не буду*)
- Відвідувати ліси, парки я... (*буду*).
- Малювати олівцями гриби я... (*буду*).
- Малювати фарбами звіряток я... (*буду*).
- Дразнити та сміятися з однокласників я... (*не буду*).
- Заглядати у шпаківні до маленьких пташок я... (*не буду*).
- Ходити до школи, щоб здобути знання, я... (*буду*).
- Переходити вулицю на червоний сигнал я... (*не буду*).
- Радіти досягненням і успіхам однокласників я... (*буду*).
- Приносити з парку їжака я... (*не буду*).
- Допомогати однокласнику/однокласниці у підготовці до свята я... (*буду*).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Плюс—мінус—цікаво»

Ця вправа дає змогу вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» («плюс») ставлять позначку і розповідають усе те, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним.

У графу «М» («мінус») — усе, що не сподобалось, здалося складним, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілося дізнатися.

2. Домашнє завдання

Виразне читання вірша Тамари Коломієць «На галяві» (с. 27).

ДОДАТОК

ГРИБ ДІТКАМ КУПИВ ШАПКИ

Гриб діткам купив шапки.
Повдягалися грибки
І стають аж на носочки,
Щоб їх бачили в лісочку.
Гриб говорить їм: —

Дітки,
Не спинайтесь на носки,
Не показуйте шапки:
Ходить баба за дубами —
Попадете в борщ грибами.

Михайло Стельмах

ГРИБОК

Ось листок
Та ще листок,
А під ним
Сидить грибок,
У вогкій оселі,

В моховій постелі.
Брилик має,
Та ховає,
Листям зверху прикриває.

Валентина Полюнок

ЛІС НА СВІТАНКУ

Ростуть опеньки у тумані
серед сононок та беріз.
В жабо й атласному каптані

стоїть грибочок, як маркіз.
І сіє дощ дрібнесенький.
Оце уже грибнесенький!

Ліна Костенко

ЛІСОВІ ДАРУНКИ

Братики-хлопці
Збирали красноголовці.
Дівчатка-сестрички
Збирали лисички.

Хлоп'ята-малюки
Збирали масляки.

Подружки-тонконіжки
Збирали сиріожки.

Дівчатка дрібненькі
Збирали опеньки.
Діди та баби
Брали білі гриби.

Анатолій Камінчук

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 20. ЗАВТРА У ВИРІЙ ДАЛЕКИЙ БУДУТЬ ЛЕТИТИ ЛЕЛЕКИ. АРКАДІЙ МУЗИЧУК «ГОРОБЦІ»

Мета: продовжити ознайомлення учнів з перелітними та зимуючими птахами; навчати учнів виразно читати вірш, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: ребуси, контейнер з манною крупою, кольорові нитки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Діти, озирніться навколо! Ви у чудовому класі. Поряд з вами друзі — однокласники. Усміхніться до них. Побажайте собі та всім довкола добра і світла. Нехай новий день принесе гарні думки, які переростуть у гарні справи. Успіху вам!

Вправа «Очікування»

— Що ви очікуєте від уроку?

— А я очікую, що ви будете дружно, наполегливо працювати, підтримувати одне одного, радіти своїм успіхам і досягненням однокласників.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання вірша Тамари Коломієць «На галяві» (с. 27).

2. Актуалізація опорних знань

Робота над ребусами

3. Мотивація навчальної діяльності

1) Вправа «Хто як розмовляє?».

Горобець	каркає
зозуля	гелґоче
соловейко	стукає
дятел	цвірінькає
гуска	каркає
ворона	кує

2) Вправа «Птахи». Робота в групах.

I група. Учитель роздає учням контейнери із манною крупою. Дітям потрібно намалювати пташку, яка відлітає у теплі краї, та побажати їй вдалої подорожі.

II група. Учитель роздає кольорові нитки (*нитки для в'язання*). Діти «малюють» нитками птахів, які залишаються зимувати в Україні.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми ознайомимося з віршем Аркадія Музичука «Горобці».

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над віршем Аркадія Музичука «Горобці» (с. 28).

- Вправа «Передбачення» за заголовком та малюнком.
- Робота зі словами.
— Упізнайте кожну літеру і прочитай слова. (*Скрекоче, курличе, цвірінькає.*)

Стіна слів

Вирій — південні, теплі краї, куди відлітають на зиму перелітні птахи.

- Читання вірша вчителем.
- Читання вірша учнями.
— Підготуйтеся до читання вголос.
— З якою інтонацією читатимете слова ластів'ятка?
— А горобчика?
— А тата-горобця?

Фізкультхвилинка

Працювати перестали
І тепер всі дружно встали.
Будемо відпочивати,
Нумо, вправу починати!
Руки вгору, руки вниз
І легесенько пригнись.
Покрутились, повертілись,
На хвилинку зупинились.
Пострибали, пострибали,
Раз — присіли, другий — встали.
Всі за парти посідали.

- Вправа «Мікрофон».
— Про кого цей вірш?
— Чи подобається він вам?
— Що означає вислів «літають тільки низом»?
— Розгляньте малюнок до вірша. Чи впізнаєте ластів'ятко і малого горобчика?
- Вправа «Біном фантазій».
— Як можна продовжити назву вірша?
- Конкурсне читання вірша.

2) Перегляд відео.

— Чи впізнали ви птахів, які готуються відлітати у вирій?

3) *Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.*

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи потрібно горобцям відлітати у вирій?	Ні, ...
ВИСНОВОК		

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) *Вправа «Квест-цікавинка».*

Горобець — один з найпоширеніших птахів як в Україні, так і на Землі. Багато хто сприймають їх як безтурботних стрибунів, які цілими днями цвірінькають і купаються в калюжах. Та насправді вони не такі прості, як здається.

Є цікаві факти про горобців, про які мало хто знає.

- Горобці зазвичай літають на швидкості 38 км/год, але переляканий горобець може розігнатися до 50 км/год! Через кожні 15 хв польоту вони зупиняються, щоб відпочити.
- На волі горобці живуть переважно від 4-х до 5-ти років. У неволі за хорошого догляду живуть довше.
- За мостіння гнізда відповідальні самці. Поки тривають роботи, вони намагаються привабити партнерок. Горобчихи оцінюють горобця і нерухомість, лише тоді ухвалюють своє рішення.
- Горобці — однолюби. Вони створюють сім'ю раз і на все життя.
- Новонароджені пташенята залишають вперше гніздо тільки на 10 день з дня народження.
- Птахам подобається приймати піскові ванни. Вони повністю занурюються в пісок і чистять своє пір'я від паразитів.
- До 60-х років у США не було жодного горобця. Туди їх переправили з Англії для полювання на гусениць.
- У Боснії в XIX столітті спорудили пам'ятник горобцям. Люди встановили статую цим пташкам за їхнє плідне полювання на шкідників.

2) *Гра «Буду — не буду».*

— Діти, послушайте речення. Їх потрібно завершити словами «буду» або «не буду».

- Будувати годівнички я... (*буду*)
- Читати багато книг про птахів я... (*буду*).
- Малювати червоним олівцем горобця я... (*не буду*).
- Малювати фарбами ластівку я... (*буду*).
- Фотографувати птахів я... (*буду*).
- Ловити птахів я... (*не буду*).

3) *Вправа «Лото».*

	По дворах стрибає, Крихти збирає, Ростом він маленький, Сірий, чепурненький. Справжній молодець! Хто він? ... (<i>Горобець</i>).
---	---

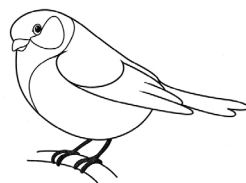
	Зранку, вдень і в надвечір'я Облітаю ліс уздовж і вишир я. Занесу своє яєчко У чуже якесь гніздечко. Легко всівшись на суку, Я роки лічу: ку-ку! (<i>Зозуля</i>).
--	--

	Спереду шильце. Ззаду вильце, Швидко скрізь Цей птах літає, Безліч мошок поїдає, За вікном гніздо буде, Тільки в нас він не зимує. (<i>Ластівка</i>).
---	--

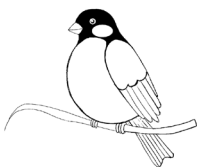
	В лісі лине дивний звук: Тук-тук-тук! Тук-тук-тук! Гострий дзьоб, як молоток: Тук-тук-тук! Цок-цок-цок! Буде лісу помагати Працьовита пташка... (<i>дятел</i>).
--	--

Крізь зимові заметілі
Пташенята прилетіли.
В них червоні гарні груди —
Ніби яблука усюди
Хтось розвісив у дворі.
Звуться пташки... (Снігурі).

Біло-чорна скрекотуха
Забалакала нам вуха,
Бо новини непрості
Є у неї на хвості...
Хто ж ця пташка білобока?
Здогадалися? ... (Сорока).

Цікава пташка у нас проживає.
Животик жовтенький
ця пташка має.
За море у теплі краї не літає,
А з нами зимує і для нас співає.
(Синичка.)

На дворі і на току
— Скрізь луна: «Ку-ку-рі-ку!»
Гордо птах цей походжає,
Дуже пишний хвостик має,
Шпори, гребінець чарівний...
Що за птах цей, дітки? ...
(Півень.)

4) Стратегія «Перемішайтеся — Завміть — Об'єднайтеся у пари».

Стратегія допомагає вчителю залучити до обговорення чи навчання всіх учнів класу. Вона дає можливість кожному учневі висловити свою думку, поділитися з однокласниками своїми знаннями, повчити одне одного. Учитель дає завдання, учні вільно ходять класом, коли чують команду вчителя: «Розійдіться!». Потім учитель просить учнів зупинитися, об'єднатися в пари й обговорити разом проблему: «Чи замислювалися ви над тим, чи можуть існувати птахи без комах?». Учитель дає команду, тоді учні починають рухатися класом. Учитель дає команду «Завміть!». Діти тиснуть руку тому, хто стоїть найближче до них, об'єднуються з цим учнем у пару і діляться думками. Через 30 секунд учитель знову подає сигнал, діти проводять обговорення в нових парах.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Оплески»

— Приготуйте долоні. Плесніть у долоні, якщо ви згодні зі мною.

- На уроці ми розгадували ребуси.
- На уроці мені було цікаво.
- На уроці я дізналася/дізнався цікаві факти про горобців.
- На уроці я працював/ працювала старанно.

— Ось ви й поаплодували самі собі, своїм однокласникам за роботу на уроці.

2. Домашнє завдання

Виразне читання вірша Аркадія Музичука «Горобці» (с. 28).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 21. ПРИЙШЛА ДО ЛІСУ ОСІНЬ. НАТАЛЯ ОСТАПЕНКО «ГОСПОДИНЯ ОСІНЬ»

Мета: продовжити ознайомлення учнів із жителями лісу (*тваринами*); навчати учнів виразно читати вірш, інтонувати речення, аналізувати прочитане; ознайомити з поняттям «персонаж твору»; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: ілюстрації тварин, кросворд.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Гра «Фарби осені»

— Перенесіться подумки на осінню галявину, помилуйтеся фарбами різних дерев, відчуйте їхню красу, дотик свіжого вітерцю, густого туману, запах дощу.

— За якими птахами ви можете спостерігати?

— За якими звірями?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання вірша Аркадія Музичука «Горобці» (с. 28).

2. Актуалізація опорних знань

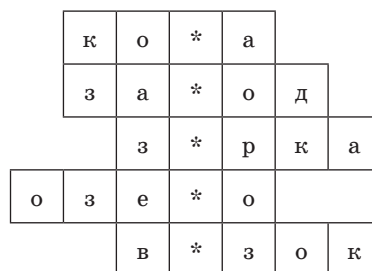
1) Робота над загадками.

- Я — руда, низького росту,
Хитра я і довгохвоста.
На курей я вельми ласа —
В них таке смачненьке м'ясо...
Вовку-брату я сестриця,
А зовуть мене... (*лисиця*).
- Буркотливий, вайлуватий,
Ходить лісом дід кошлатий:
Одягнувся в кожушину,
Мед шукає і ожину.
Літом любить полювати,
А зимою — в лігві спати.
Як зачує він весну —
Прокидається від сну. (*Ведмідь*)
- Я — страшений боягуз,
Всіх на світі я боюсь.

В полі, в лісі навкруги —
Скрізь у мене вороги. (*Заць*).

- Гостроносий і малий,
Сірий, тихий і незлий.
Вдень ховається. Вночі
Йде шукать собі харчі.
Весь із тонких голочок.
Як він зветься?... (*Їжачок*).
- Я — веселенький звірок,
Плиг з ялинки на дубок. (*Білка*).
- Він ікластий і сердитий,
Дуже любить землю рити.
Жолуді весь час шукає
Й малюків смугастих має. (*Кабан*).

2) Розгадування ключового слова кросворда.

(Звірі.)

3. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Ідальня для тварин»

Діти об'єднуються в групи. Кожна група дістає картинку із зображенням тварини (*білка, заєць, лисичка, кабан, козуля*). Учні пропонують скласти меню для цієї тварини.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми ознайомимося з віршем Наталі Остапенко «Господиня осінь».

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над віршем Наталі Остапенко «Господиня осінь» (с. 29–30).

- Вправа «Передбачення» за заголовком та малюнком.
- Робота зі словами (с. 29).
— Прочитайте слова в кожному стовпчику спочатку повільно, потім — швидше, ще швидше.

Стіна слів

Походжає, потрудився, смугастий, потоваришую.

- Читання вірша вчителем.
- Робота над значенням виразу «персонаж твору».

Персонаж твору — це дійова особа. Дійовими особами можуть бути люди, тварини, казкові істоти.

- Читання вірша учнями.
- Вправа «Мікрофон».
— Скільки персонажів у цьому творі?
— Назвіть їх.
— Розкажіть про кожного з персонажів.
— Як у вірші йдеться про появу білочки?
— Прочитайте, у кого сіра шубка.
— Хто сміливо поглядає?
— Хто ікластий?
— Хто йде з медом?
— А хто ледачий?

Фізкультхвилинка

- Читання за особами.
— Підготуйтеся до читання за особами.
— Хто читатиме слова автора?
— А хто білочки? їжачка? ведмедя? зайчика? лисички? кабана?
— Обговоріть, із якою інтонацією необхідно читати слова кожної дійової особи.

2) Вправа «Біном фантазій».

— Уявіть себе художниками. Спробуйте створити власні ілюстрації персонажів твору.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Квест-цікавинка».

— 4 жовтня — Всесвітній день тварин. Ось ви бачите емблему цього дня. Дуже добре, що людство вирішило відзначити це свято, адже тварини в нашому житті займають особливе місце. (*Діти називають, яку користь приносять тварини.*) Тварин, яких дуже мало, заносять до Червоної книги та оберігають, щоб вони не зникали зовсім. Нумо й ми будемо завжди піклуватися про тварин, захищати їх та ніколи не кривдити!

— Розкажіть про свого домашнього улюбленця.

2) Гра «Країна, де живуть тварини».

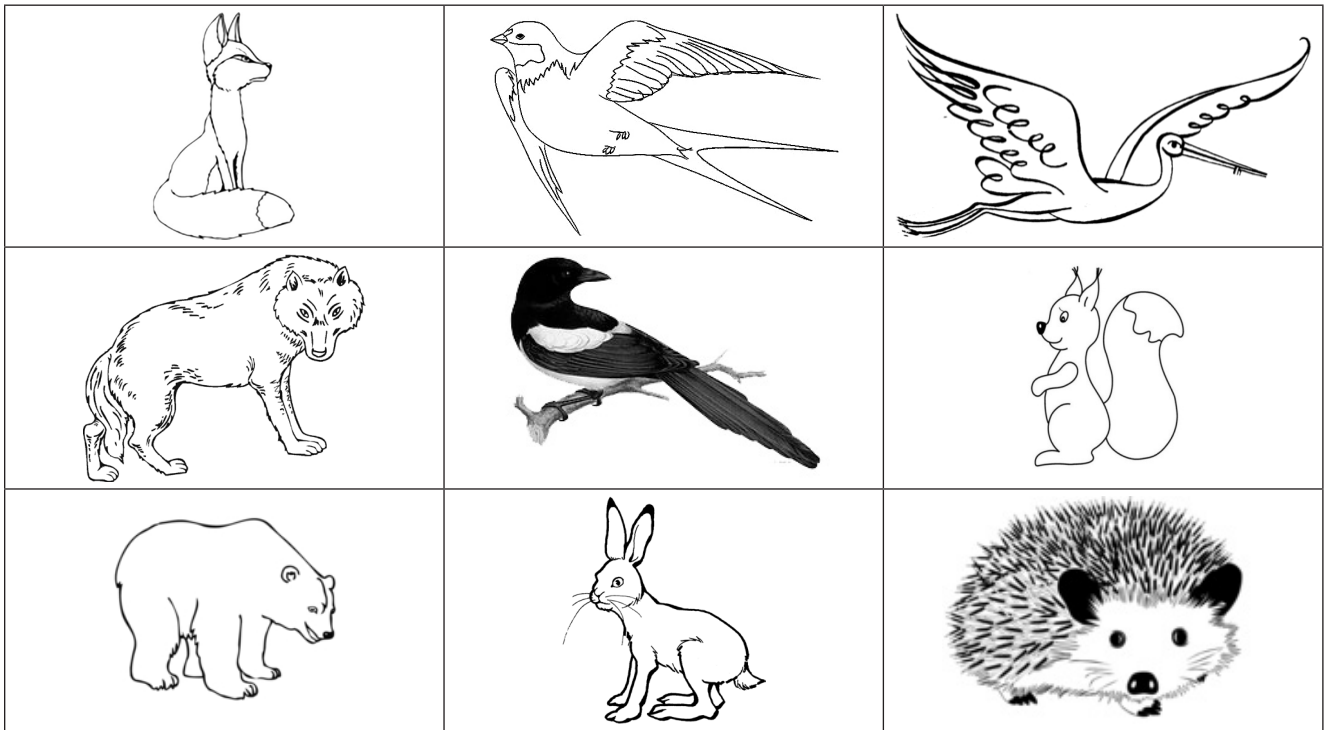
Клас розділений на чотири ділянки: перша — «Лісова галявина», друга — «Безмежне поле», третя — «Біля річки на лужку», четверта — «Хата моя, біла хата». У кошику — зображення тварин, діти розбирають їх і стають, відповідно, там, де живуть ці тваринки.

(*Заєць, ведмідь, лось, олень, вовк, лисиця, ховрах, хом'як, миша, кріт, єнот, бобер, жабка, зелений коник, видра, нутрія, ондатра, поросся, кролик, гуска, качка, індик, курка, півник, котик, собачка, цуценя, кошеня.*)

3) Вправа «Тварини».

Учитель пропонує учням описати тварину, не називаючи її, щоб решта могли її розпізнати та передати звірка у пластиці.

4) Вправа «Подумай і скажи».

- Які з цих тварин змінюють забарвлення хутра?
- Які тварини готують зимові запаси кормів?
- Які з цих тварин готуються до зимової сплячки?
- Хто відлітає у вирій?
- Яких тварин можна побачити у зимовому лісі?
- Які птахи залишаються зимувати?
- Хто полює на зайців?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Плюс — мінус — цікаво»

Ця вправа дає змогу вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» («плюс») ставлять позначку і розповідають усе, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним

У графу «М» («мінус») — усе, що не сподобалося, здалося складним, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання

Виразне читання вірша Наталі Остапенко «Господиня осінь» (с. 29–30).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 22. ЗАЖУРИЛА ОСІНЬ ЗОЛОТУ ДІБРОВУ. ОКСАНА КРОТЮК «ВЕДМЕЖА КОЛИСАНКА»

Мета: навчати учнів виразно читати вірш, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: паперове сердечко, ілюстрація ведмедика.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Намисто»

Учитель тримає в руках паперове сердечко і, наприклад, промовляє: «Я, Олена Петрівна, бажаю тобі, Назарку, гарного настрою!». Передає сердечко дитині. Дитина, отримавши сердечко, називає своє ім'я, висловлює побажання і передає сердечко сусідові. Так продовжується вітання, допоки всі діти одержать сердечка і назвуть своє ім'я та імена однокласників.

- А які побажання висловлюєте ви, прокидаючись уранці? (*Доброго ранку!*)
- А які, коли зустрічаєтеся із сусідами вдень? (*Доброго дня!*)
- А які ввечері, коли лягаєте спати? (*На добраніч!*)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

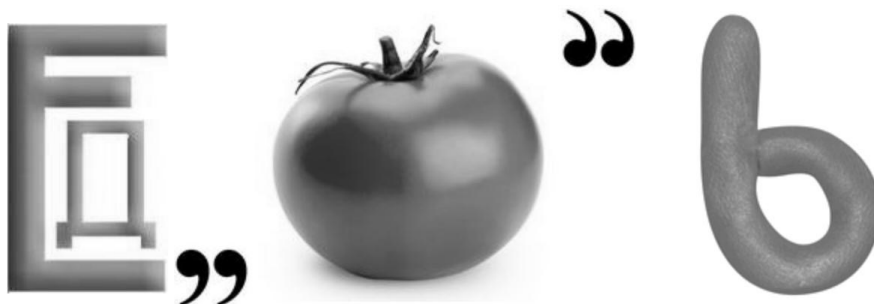
1. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання вірша Наталі Остапенко «Господиня осінь» (с. 29–30).

2. Актуалізація опорних знань

Завдання за вибором

I група. Робота над ребусом

(*Ведмідь.*)

II група. Гра «Дешифрувальник»

	а	б
1	м	д
2	в	і
3	ь	е

Код: 2а, 3б, 1б, 1а, 2б, 1б, 3а.

Відповідь: ведмідь.

III група. Вправа «Квест»

— Знайдіть зазначені букви. Складіть із цих букв слово.

Верба
1, 2

Дім
1, 3, 2

Дерево
1

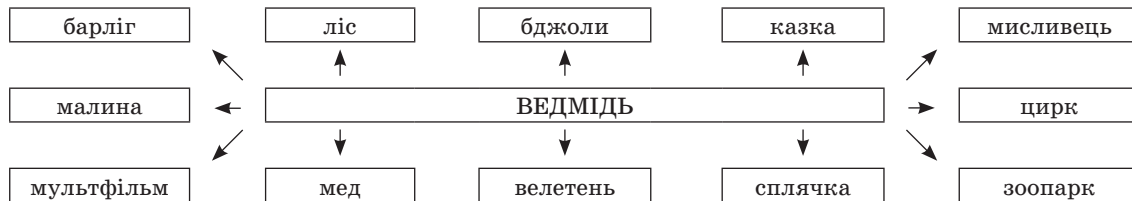
Перець
6

3. Мотивація навчальної діяльності

1) Гра «Відгадай тваринку».

Учитель демонструє малюнки тварин. Якщо тварина на зиму впадає в сплячку, учні зображають сон, якщо ні, то імітують рухи цієї тварини.

2) Вправа «Асоціативний куц».

3) Робота над фразеологізмами.

- Ведмежа послуга — (невміла послуга, від якої немає користі).
- Ведмідь на вухо наступив — (відсутність музикального слуху).

4) Гра «Яке слово заховалося?».

Ведмідь — і, мі, мед, мідь, дід, дім, дме, дві.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми ознайомимося з віршем Оксани Кротюк «Ведмежа колисанка».

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над віршем Оксани Кротюк «Ведмежа колисанка» (с. 31–32).

- Вправа «Передбачення» за заголовком.
— Прочитайте заголовок вірша. Чи здивувала вас його назва? Чому?
- Робота зі словами.
Стіна слів: діброва.
- Читання вірша учителем.
- Читання вірша учнями.
- Вправа «Мікрофон».
— Як ви розумієте виділені рядки?
— Відшукайте у вірші та прочитайте слова, що звучать ніжно.
— Відшукайте у тексті слова, що вжито замість слова *ведмедик*.
— Як іще можна назвати ведмедика?
— Прочитайте рядки з вірша, у яких ідеться хто ще заснув, крім ведмедика.

Фізкультхвилинка

В казковому лісі розминка.
Настала фізична хвилинка.
Втому проженем руками
Вгору їх піднімем з вами.
Потім присядемо дружно,
Ноги згинаємо пружно.
Руки, мов крила, розправим
І до плечей їх поставим.
Коло вперед покрутили,
Потім назад повторили.
Голову вниз опустили,
Потім назад нахилили,
Потім наліво поклали,
Потім направо. І стали.
Рівно і струнко.
Швидко скінчилась хвилинка.
Нас збадьорила розминка.

- Конкурсне читання.
 - Вправа «Віном фантазій».
- Порівняйте текст і малюнок. Знайдіть схоже та відмінне.

2) Вправа «Віночок колисанок».

Діти розповідають відомі їм колисанки. *Наприклад:*

КОЛИСКОВА

Ой ходить сон коло вікон,
А дрімота — коло плота,
Питається сон дрімоти:
— А де будем ночувати?
— Де хатонька теплесенька,
Де дитина малесенька,
Там ми будем ночувати,
Дитиночку колихати.
Спить у ліжечку дитина.
Тихі сни до неї линуть
Через балки та горби,
Наче білі голуби.

Н. Забіла

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Квест-цікавинка».

На наших слов'янських широтах царем звірів, безперечно, був ведмідь. Він є господарем лісу, покровителем полювання. Однак найпопулярнішим у слов'янській міфології була ведмедиця та її зв'язок із сузір'ям Великої та Малої Ведмедиць, Полярною зорею, Світовим Деревом і весною. Ці сузір'я символізують Богинь-Рожаниць — Ладу і Лелю.

Здатність ведмедя впадати в зимову сплячку (*на Здвиження*) і пробуджуватися навесні (*Масляна, Колоїдиця, або Благовіщення*) породила уявлення про нього як Бога, який умирає й воскресає. З ним у багатьох народів пов'язаний культурний герой, предок, родоначальник, засновник традицій, тотем. Ведмедя й людину в повір'ях слов'ян уважали родичами, бо ведмідь може ходити на задніх лапах, лазити по деревах, їсть таку саму їжу, як і людина (*наприклад, мед*), має ступні й пальці, схожі на людські. Ба більше, мисливці кажуть, що собака на ведмедя гавкає так само, як і на людину, а не так, як на інших звірів.

До того ж, ведмідь, будучи хижак, ніколи не їсть людину. Людям також здавна було заборонено вживати ведмежатину, носити одяг з ведмежачого хутра.

Як уважають дослідники, навіть ім'я ведмедя було табуоване: назва *ведмідь* є лише своєрідним ім'ям-замінником «відаючий мед». Таких евфемізмів (*слів-замінників*) щодо ведмедя є кілька десятків, зокрема: сам, хазяїн, мельник, дідусь, чорний звір, кошлатий, косолапий, бурмило, старий та інші.

В уявленнях жителів Карпат ведмідь також постає могутнім лісовим мешканцем, царем звірів, ім'я якого вголос називати небезпечно. Тому цю тварину найчастіше кличуть «вуйком», «великим», «батьком», «бурмилом», «старим», «мельником», «бортником», «лісовим чоловіком», у казках діє «Ведмідь-Набрід».

Ведмедя дуже шанували власники худоби, бо вважали його охоронцем свійських тварин.

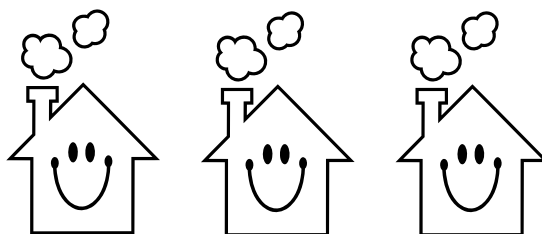
Назва «Коала» перекладається з мови племен, які проживають на території Нового Південного Вельсу, як «не пити». Коала дійсно не п'є, їй достатньо вологи, що міститься в рослинах, які вона вживає в їжу. Новонароджений малюк коали важить близько 5,5 г і розміром із квасолину.

Ведмідь грізлі може пробігти до 100 метрів зі швидкістю коня, який скаче галопом.

2) Гра «Потрібно — не можна».

- Дратувати ведмедя у зоопарку.
- Малювати тварину в альбомі.
- Відвідувати цирк, аби побачити, як ведмідь їздить на велосипеді.
- У цирку годувати тварин їжею.

3) Гра «Засели будиночки».

Звірі

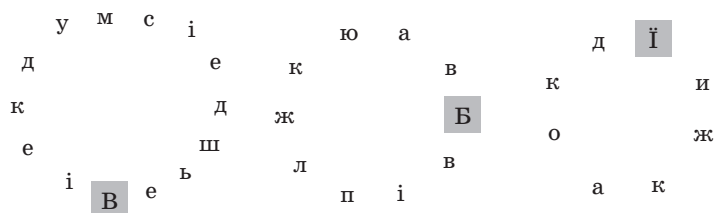
Птахи

Комахи

Бджола, ведмідь, джміль, гедзь, синиця, заєць, їжак, горобець, олень, дятел, сорока.
— Які тварини відпочивають узимку?

4) Гра «Подумай і скажи».

Узявши за початок літеру іншого кольору й «перестрибуючи» через одну, прочитайте назви тварин.

Відповідь. Ведмідь, білка, їжак.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. «Знаю — Хочу знати — Дізнався»

З	Х	Д

У стовпчик «З» — поставити плюсики, учні промовляють те, про що вже знали з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — що дізнались під час вивчення теми.

2. Домашнє завдання

Виразне читання вірша Оксани Кротюк «Ведмежа колисанка» (с. 31–32).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 23. ДЕ ТИ, БІЛОЧКО, ЖИВЕШ? ЛІНА КОСТЕНКО «БІЛОЧКА ВОСЕНИ»

Мета: навчати учнів виразно читати вірш, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: ілюстрація білочки, завдання на картках.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Вправа «Передай настрої»

Діти складають долоньки «горішком», уявляють, що там побажання гарного дня, доброго здоров'я, веселощів, радостей. Починаючи з учителя, по черзі, по колу передають одне одному такий чудовий настрій. Після цього вчитель запитує: «З ким ви ще хотіли б привітатися?».

Доброго ранку, село (*місто*)!

Доброго ранку, Україно!

Доброго ранку, зайчику!

Доброго ранку, ведмедику!

Доброго ранку, білочко!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання вірша Оксани Кротюк «Ведмежа колисанка» (с. 31–32).

2. Актуалізація опорних знань

Завдання за вибором

I група. Робота над ребусом

1 = л

(Білочка.)

II група. Гра «Дешифрувальник»

	а	б
1	б	л
2	і	о
3		ч
4	к	а

Код: 1а, 2а, 1б, 2б, 3б, 4а, 4б

Відповідь: білочка.

III група. Вправа «Розсипанка»

калоБіч

Відповідь. Білочка.

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Асоціативний куц»

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми ознайомимося з віршем Ліни Костенко «Білочка восени».

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 32).

На гіллячках, тоненьких, нашпилює, посиплеться.

2) Робота над віршем Ліни Костенко «Білочка восени» (с. 32–33).

- Вправа «Передбачення» за заголовком та малюнком.

- Робота зі словами.

Стіна слів: випадуть пороші — сніг укриє землю.

- Читання вірша вчителем.

- Читання вірша учнями.

- Вправа «Мікрофон».

— Як ви розумієте вислів «день ще не погас»?

— Якою авторка змалювала білочку?

— Якими словами передала її вдачу?

— Якими турботами зайнята тваринка?

— Про що вона розмірковує?

Фізкультхвилинка

Звірі в лісі проживають
І роботу також мають.
Тож виходять на полянку
І зарядку роблять зранку.
Встали й ми побіля парт.
Встали всі: — Мерщій на старт.
Лапки вгору, лапки вниз,
Землі-матінці вклонись.

Сонцю руки простягни,
До проміння поверни.
А тепер прогнімо спини,
І замремо на хвилину.
Розігнулись, пострибали,
Потім трішки політали
І за парти посідали.

- Конкурсне читання.

3) Вправа «Біном фантазій».

— Пофантазуйте. Навіщо білці хвіст?

4) Вправа «А ти знаєш?» (с. 33).

Білки можуть улаштовувати свої оселі в дуплах або будувати кулясті гнізда із сухих гілок. Кожна білка має не одне, а кілька гнізд, які часто змінює.

6. Закріплення вивченого матеріалу

Вправа «Квест-цікавинка»

Факт 1. Білки гарно стрибають. Справді — між деревами вони можуть перестрибувати відстані до 5–7 м. До речі, на землю білка може зістрибнути без шкоди для здоров'я і з висоти до 10 м, допомагає їй у цьому пухнастий хвіст та пружні подушечки лап. Хвіст узагалі відіграє дуже важливе значення в житті тваринки. По-перше, під час стрибків він використовується як кермо. А по-друге — слугує ще й хутряною шубкою (саме в нього загортається білка під час зимового сну).

Факт 2. Білки чудово плавають. Звісно, за сприятливих умов тваринка намагається уникати води, однак у вимушених випадках (*насамперед, міграцій у пошуках харчів*) вона може перепливати різноманітні водойми. Тоді головне завдання для гризуна: уникнути намочання хвоста, навіщо він і тримається високо над водою, адже під його вагою білка неминуче потоне.

Факт 3. Білка добре звикає до людей, її навіть можна тримати вдома. Частково це дійсно так. Особливо гарно звикають до нового місця проживання молоді білченята, тоді як старші можуть адаптуватися аж до місяця. Домашні умови надзвичайно позитивно впливають на вік життя тваринки: якщо в природі білка, яка досягла 3–4-річного віку, вважається довгожителем, то у вольєрах вік її життя може досягати не менше 12 років. Традицію утримувати білочок удома здавна згадують українські етнографи. Білок, або як їх іще називають, вивірок, змалку тримали в хатах, годували молоком, горішками та соняшниковим насінням. Вони були надзвичайно цікавими для дітей, однак перебувши зиму, їх обов'язково в день Благовіщення випускали на волю.

Факт 4. Білки харчуються горішками, які запасують на зиму, а також вони сушать гриби, наколюючи їх на гілочки. Насправді горіхи становлять лише основний раціон білок. Також вони залюбки харчуються комахами, пташиними яйцями та навіть пташенятами, жолудями й насінням. Саме 2 останні продукти й становлять основу запасу на зиму, який білка розбиває на велику кількість потаємних «комірчин». Уважається, що руденька перед тим, як заховати провізію, тре горішок об мордочку або ж облизує його, що й допомагає тваринці пізніше впізнати запах навіть під декількома десятками сантиметрів снігу. Однак сучасні дослідження свідчать, що цей інстинкт навряд чи має біологічне значення, та й білки мають досить слабку пам'ять, тому забувають про свої запаси, які допомагають виживати іншим тваринам. Натомість, приховані насінини проростають, і з них утворюються нові дерева. Відповідно — найважчий період у житті білок — рання весна. У цей час прикопані насінини починають проростати і більше не можуть слугувати харчем, а нові ще не з'явилися. У цей період білки харчуються бруньками дерев. Також розвіємо міф про сушіння грибів — жодні серйозні спостереження не підтверджують цього, а тому йдеться, швидше за все, про випадковість. Окремий інтерес становить те, як білка розгризає горішок. У передній частині рота гризуна розміщені долотоподібні різці, які ростуть (*в міру стирання*) все його життя. Тваринка встромляє обидва нижні різці в те місце, за яке горіх кріпиться до гілочки, а оскільки нижня щелепа білки складається з двох половинок, з'єднаних еластичним м'язом, то при легкому стягненні їх до купи, різці розходяться і, наче клин, розколюють горіх навпіл. Як свідчать експерименти нідерландських дослідників, такий метод не є вродженим — білка вчиться застосовувати його на власному досвіді через випробовування на горіхах різних способів та пошуків найоптимальнішого.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Рюкзак»

Кожен учень має змогу відповісти на запитання: «Які зі здобутих на уроці знань і вмінь він візьме із собою для використання на інших уроках? Про що цікаве розповість удома?». Відповіді «складають» у рюкзак (*уявний чи справжній*).

2. Домашнє завдання

Виразне читання вірша Ліни Костенко «Білочка восени» (с. 32–33).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 25. ЗВУКИ ОСЕНІ. ОКСАНА ЧОРНОВІЛ «ОСІННІЙ КОНЦЕРТ», ГАЛИНА МАНІВА «КАШТАНОПАД»

Мета: навчати учнів відчувати звуки осені, виразно читати твори, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: ілюстрація осіннього пейзажу, ілюстрація каштанів, природний матеріал.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Ми живемо в мирі та злагоді з осінніми місяцями. День від нас утікає, стає коротшим, а ніч довшою. Холодні промінчики сонечка виходять на прогулянку не так уже й часто. Але вони намагаються подарувати ще своє тепло діткам, птахам, деревам. Заплющте очі. Спробуйте і ви відчути це тепло. Уявіть, що до вас торкається промінчик сонця і вам від цього тепло на душі, хочеться творити добро.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання вірша Ліни Костенко «Білочка восени» (с. 32–33).

2. Актуалізація опорних знань

Уявна подорож

На дошці — ілюстрації осіннього пейзажу або перегляд мультимедійної презентації під музику П. Чайковського «Пори року».

— Нумо вирушимо в уявну подорож до лісу. Довгим журавлиним ключем літо відлетіло у вирій. Осінь узялася наводити лад, чарівним пензлем позолотила ліси, гаї та запросила в гості ранкову прохолоду. А ще прихопила із собою кухлик. З нього вона розсівала на землю дощик.

Кружляла осінь навколо кожного деревця, кущика, травинки, то одягала в барви осені листя, то сильним вітром зривала його. Намагалася закутати ліс сірим туманом від затяжних осінніх дощів.

— Яку користь приносить ліс людям?

— Чому не можна багато вирубувати дерев?

Висновок:

Ми всі — господарі природи,
Тож збережемо її вроду.

3. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Доповни речення»

Осінь (*що зробила?*)... настала, підкралася, прилинула, припливла.

Осінь (*яка?*)... чарівна, сумна, холодна, золота, щедра, дощова.

Дерева і куці одягли вбрання (*яке?*)... різнокольорове, барвисте, розкішне, золоте, різнобарвне.

Небо стало (*яке?*)... безхмарне, сіре, сумне, захмарене.

Сонце (*що робить?*)... світить, спостерігає, милується, захоплюється.

Повіяв вітер (*який?*)... холодний, різкий, колючий, злий, безжальний, грайливий.

Птахи (*що роблять?*)... відлітають, сумують, шукають, гриються, стрибають, літають, смакують.

Комахи (*що роблять?*)... ховаються, сплять.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми ознайомимося з казкою Оксани Чорновіл «Осінній концерт» та віршем Галини Манівої «Каштанопад».

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над казкою Оксани Чорновіл «Осінній концерт» (с. 34).

- Вправа «Передбачення» за заголовком.
Прочитайте заголовок. Поміркуйте, про що може розповісти цей твір.
- Робота зі словами.
Стіна слів: віддячити.
- Комбіноване читання.
Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитує:
— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?
Продовження читання тексту дітьми.
- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.
— А зараз об'єднайтеся в пари.
— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*).

Фізкультхвилинка. Руханка

Що за диво? Що за диво?
Вітер знявся і біжить.
Кущик вліво, кущик вправо
Ніби хоче пригостить.
Станемо біля шипшини,
Набираємо плодів.
Раз, і в кошик, два — і в кошик,
Ну і повний догори.
Щедра осінь, мила осінь,
Спробуй всім нам догоди.

Ольга Придаток

- Вправа «Мікрофон». Робота в парах.
— Чиї прогнози виявилися найбільш наближеними (*точними*) до місту твору?
— А чиї найцікавішими?
— Про кого ця казка?
— Яким ти його уявляєш?
— Які нові слова трапилися у творі? Що вони означають?
— Коли відбувалася описана подія?
— Про що йдеться у зачині казки? в основній частині? у кінцівці?
— Що з описаного в казці можна побачити, а що — почути?
- Вправа «Осіння терапія».
Каштановий масаж (переміщувати каштан з однієї руки в другу, підкидати вгору, утримувати зверху на руці).
Жолудевий масаж (утримування жолудів між пальцями рук).
- Вправа «Прочитайте разом».
— Прочитайте разом рядки, які передають: стукіт каштанів; шелестіння листя; пісня вітру; музику дерев, кленових літачків і дощових крапель.
- Слухання звуків.
— Послухайте звуки осені. Розкажіть, що ви чули.
- Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».
— Під час прогулянки прислухайся до звуків природи. Цікаво, звуки яких музичних інструментів ти почуєш? Розкажи у класі.
- Руханка (*за віршем Катерини Перелісної «Осінні танці»*).

Вітер взяв сопілку в руки:
— Ду-ду-ду!

Хто зі мною потанцює
У саду?

Захиталися жоржини:
— Може, й ми!
Тільки ти нас над землею
підійми!
— Шкода часу, — вітер каже, —
підіймать!
Видно, вам не доведеться
танцювать!
Тут як зірвуться листочки
із дубка,
із вербички, із берези,
із кленка, —

хто червоний, хто жовтавий,
хто рудий,
а хто трішечки зелений —
молодий.
Як закрутяться у танці
угорі!
І низенько над землею,
у дворі.
Вітер кинувся за ними:
— Ой, ду-ду!
От хто вміє танцювати
до ладу!

2) Робота над загадкою.

- На дереві гойдається,
Жупан колючий має,
На літо одягається,
А восени скидає. (*Каштан.*)

3) Робота над віршем Галини Манівої «Каштанопад» (с. 35).

- Вправа «Передбачення» за заголовком.
- Читання вірша вчителем.
- Робота над словами.
Стіна слів: каштанопад, падолист.
- Читання вірша учнями.
- Конкурсне читання.
- Вправа «Біном фантазій».
— Навіщо пожовкле листя та каштани збирати?

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Умілі руки».

— Із каштанів та листочків створіть осінній пейзаж.

2) Робота в групах.

I група. Скласти розповідь про мандрівку осіннього листочка.

II група. Скласти розповідь про мандрівку каштана.

III група. Скласти розповідь про мандрівку гілочку калини або горобини.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Рюкзачок — м'ясорубка — кошик»

Рюкзачок — це потрібні для мене знання.

М'ясорубка — мені потрібно подумати над отриманою інформацією.

Кошик — ці знання мені не потрібні.

2. Домашнє завдання

- Читання казки Оксани Чорновіл «Осінній концерт» (с. 34).
- Читання вірша Галини Манівої «Каштанопад» (с. 35).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 26. ОСІННІ НАСТРОЇ. НАТАЛЯ ЗАБІЛА «ОСІННЄ ЛИСТЯ», ОЛЕНА ПЧІЛКА «САДОК МАРНІЄ ПОТИХЕНЬКУ...», ВАДИМ СКОМАРОВСЬКИЙ «ЛІСОВА КОЛИСКА»

Мета: навчати учнів милуватися красою природи, виразно читати вірші, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: ілюстрація осіннього пейзажу, ілюстрація листків.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Очікування»

Діти передають по колу листочки, промовляючи свої очікування від уроку, як вони будуть працювати, чого вони хочуть навчитися.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Вправа «З якого дерева?»

— Спробуйте визначити, з яких дерев впали ці листочки. Покажіть листочки: однакові за кольором; однакові за розміром; однакові за формою.

(Листки дубові, кленові, березові, калинові, горіхові, каштанові.)

2. Мотивація навчальної діяльності

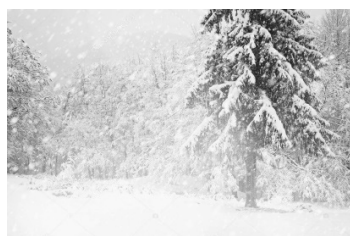
Робота в групах

Запропонувати дітям об'єднатися у три групи та отримати завдання.

I група. Зберіть осінній пейзаж. Гра «Пазли».

II група. Виберіть картки з осіннім листям, визначте кількість листочків.

III група. Оберіть ілюстрації, де зображена осінь.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми ознайомимося з віршами осінньої тематики, дізнаємося, який настрій вони передають. Прочитайте тему сьогоднішнього уроку. *(Осінні настрої. Наталя Забіла «Осіннє листя», Олена Пчілка «Садок марніє потихеньку...», Вадим Скомаровський «Лісова колиска».)*

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 36).

— Прочитайте слова, написані великими і малими буквами.

2) Робота над віршем Наталі Забіли «Осінні листя» (с. 36).

- Вправа «Передбачення» за заголовком та світлинами.
- Робота зі словами.

Стіна слів: зграя, згряями.

- Читання вірша учнями.
- Вправа «Мікрофон».
— Знайдіть у прочитаному вірші слова, що створюють радісний настрій.
— Якими словами передано рух листочків? Прочитайте їх.

- Конкурсне читання вірша.

— Навчіться читати вірш весело. Пам'ятайте про паузи. Із більшою силою голосу прочитайте виділені рядки.

3) Робота над віршем Олени Пчілки «Садок марніє потихеньку...» (с. 37).

- Читання вірша вчителем.
- Робота зі словами.

Стіна слів: марніти, понурий.

Марніти — сохнути, старіти.

Понурий — сумний, похнюплений.

- Читання вірша учнями.
- Вправа «Мікрофон».
— Знайдіть у прочитаному вірші слова, що створюють його сумний настрій.
— Які картини ти уявляєш, читаючи вірш?
- Вправа «Біном фантазій».
— Який настрій подарувала осінь сьогодні?

- Вправа «Асоціативний куц».

(*Веселий, сумний, святковий...*)

Фізкультхвилинка

4) Робота над віршем Вадима Скомаровського «Лісова колиска» (с. 37–38).

- Вправа «Передбачення» за заголовком та ілюстрацією.
- Читання вірша вчителем.
- Робота із словами.

Стіна слів: стіжок.

- Читання вірша учнями.
- Вправа «Мікрофон».
— Де задрімав листочок?
— Із чим автор порівнює гніздечко?
- Конкурсне читання.
— Читай вірш спокійно, мрійливо.
- Вправа «Біном фантазій».
— Що сниться листочку? Ким він себе уявляє? А про що мріє гніздечко?

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Коло на воді». Робота в групах.

Учні отримують картку зі словом *ліс*, аркуші, маркери. Записують слово на аркуші стовпчиком. На кожну букву усно добирають слово, до слова — речення. На основі отриманих результатів складають казку, розповідь, вірш.

Наприклад:

Л — листок — дуже сумно листочкові, який залишився сам на дереві.

І — Іринка — побачила це Іринка і заспокоїла його.

С — сосна — ось подивись: сосна теж має свої листочки-голючки. Ти не сам.

— Отже, ви склали казочку.

2) Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.

Учні складають невеличкі висловлювання від імені художника.

Зразок

Роль — художник. Аудиторія — фарби. Формат — оголошення. Тема — пейзаж.

ОГОЛОШЕННЯ

Сьогодні я виходжу в природу, щоб намалювати осінній пейзаж. Запрошую ті фарби, які вважають, що вони мені необхідні. Радий буду зустрітися.

Ваш художник та вірний пензлик

3) Вправа «Долоньки».

— Хто був в осінньому лісі?

— Хто збирав осінні листочки?

— Хто допомагав змитати листячко у дворі?

— Хто бачив, як білочка запасає горішки на зиму?

— Хто бачив, як пташки відлітають у вирій?

— Хто збирав грибочки у лісі?

4) Групова робота.

Об'єднання дітей у 3 групи за листочками.

I група. Жовтий кленовий листочок. Зберіть осінній пейзаж.

II група. Жовтий дубовий листочок. Оберіть ілюстрації, де зображена осінь.

III група. Жовтий березовий листочок. Виберіть назви осінніх місяців із карток «Дванадцять місяців».

5) Фантастична гіпотеза (демонстрування ілюстрацій).

— Що було б, якби яблуко могло танцювати?

— Що було б, якби не йшов дощ?

— Що було б, якби дерева зовсім не мали листків?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Ромашка»

На парті в кожного учня лежать квіточки.

— Оберіть квіточку відповідно до вашої активності, старанності та уважності на уроці.

Сподобався урок.

Не сподобався урок.

Сказати важко.

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Читання вірша Наталі Забілої «Осіньне листя» (с. 36).
- Читання вірша Олени Пчілки «Садок марніє потихеньку...» (с. 37).
- Читання вірша Вадима Скомаровського «Лісова колиска» (с. 37).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 27. ОСІННІ НАСТРОЇ (продовження). ЛІНА КОСТЕНКО «БЕРЕЗОВИЙ ЛИСТОЧОК», ПЕТРО СОРОКА «ГРА», ВІКТОР ТЕРЕН «ОСІНЬ»

Мета: навчати учнів милуватися красою природи, виразно читати вірші, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханих творів; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: ілюстрація осіннього пейзажу.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Завдання за вибором

- Читання вірша Наталі Забіли «Осіннє листя» (с. 36).
- Читання вірша Олени Пчілки «Садок марніє потихеньку...» (с. 37).
- Читання вірша Вадима Скомаровського «Лісова колиска» (с. 37).

2. Актуалізація опорних знань

КАЗКА ПРО ОСІНЬ

Давно це було, у краї щасливим та квітучім. Ніколи не було там холодно, ніхто не сумував і не журився. Правив цим краєм цар, що мав одну доньку — царівну Осінь. Росла вона стрункою та гарною: мала коси, як золото, очі — як синє небо. Коли виповнилося їй вісімнадцять років, посватався до неї славний лицар Вересень.

Погодилась Осінь, бо припав їй до серця цей юнак. Лише висловила бажання, щоб приніс він весільний подарунок — перли заморські. Вирушив лицар у путь-дорогу, а царівна взялась до роботи — гаптувати вбрання весільне. Була вона вмілою та спритною — і за якийсь тиждень вигаптувала і фату, і сукню. Одного дня сиділа вона біля вікна світлиці. Раптом бачить: вершник скаче до палацу. То був чаклун Жовтень. Під'їхав, гарцюючи, до вікна й вітається:

— Здрастуй, царівно Осінь! Почув я про твою красу незрівнянну, і от я біля твоїх ніг. Прощу тебе, будь моєю дружиною! Привіз я весільні подарунки: парчу золоту і корали багряні.

Промовляє Жовтень, а водночас чарує, чарує — та й зачарував царівну Осінь. Забула вона свого нареченого і дала згоду бути Жовтневі за дружину. Вже й день весілля з ним призначила.

От і настав цей день. З усіх усюд з'їхалися гості. Лине музика, пісні величальні. Веселяться гості, п'ють мед-вино за здоров'я молодих, танцюють, співають. Саме в цей час Вересень повернувся з весільним дарунком. Зупинив коня й питає в людей:

— Що це святкують?

— Наша царівна Осінь за Жовтня заміж іде!

Побачила царівна Осінь, що небо затягло хмарами, визирнула у вікно — а там у траві перли розсіпані. Вмить згадала вона про нареченого свого і зрозуміла, що була зачарованою. У гніві кинулась до Жовтня:

— Геть звідси, підступний! Хотів ти мене обдурити, так знай: не потрібні мені ані ти, ані твої подарунки!

Зажурилася Осінь, засумувала, але що ж робити? Пішла вона до мудрого Листопада за порадою, а той і каже:

— Не зможеш ти повернути назавжди свого синьоокого ласкавого Вересня, бо сильні чари має Жовтень. Проте позбався його подарунків, а тоді через рік прийде твій коханий. Однак лише на місяць. А зараз заспокойся й спочинь.

Так і зробила Осінь. Кинула шовки золоті, корали багряні, підхопив їх вітер та поніс. Зачепились дарунки Жовтня за гілки дерев — і стали ті золотисто-багряними, але сумною була їхня краса.

Багато води сплигло з тих часів. Бачили ви, як щороку, наприкінці вересня, укривається земля сріблястою памороззю? То Вересень дарунки свої Осені приніс. Потім знову чаклує Жовтень: золото і корали — свої принади — по деревах розкидає. Плаче, тужить Осінь за своїм втраченим нареченим, а втішає її мудрий сивий Листопад.

- Як звали царівну?
- Як звали її нареченого?
- Хто зачаровував Осінь?
- Як звати мудрого порадики?
- Назвіть осінні місяці.
- Який настрій був в Осені?
- Чому він змінювався?

3. Мотивація навчальної діяльності

Матінка Осінь полями іде,
Трійко хлоп'яток з собою веде:
Вересень, Жовтень старшенькі,
А Листопад ще маленький.
Вересень каже:
— На полі, в гаю
Я подарунки усім роздаю:
Повні грибів мої жмені,
Яблука маю в кишені.
Жовтень говорить:
— А я, погляди,

В жовту одежу вдягаю сади,
З мряки заслону розстелю,
Сонце вкладу у постелю.
А Листопад:
— А з тихим плачем
Землю поллю безконечним дощем.
Листя стрясу з деревини.
Вистелю гори й долини.

Матінка Осінь полями іде,
Трійко хлоп'яток з собою веде.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми ознайомилися попереднього уроку з віршами осінньої тематики, дізналися, який настрій вони передають. Сьогодні ми продовжимо попередню тему. Прочитайте її. (*Осінні настрої (продовження)*). Ліна Костенко «Березовий листочок», Петро Сорока «Гра», Віктор Терен «Осінь».)

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над віршем Ліни Костенко «Березовий листочок» (с. 38).

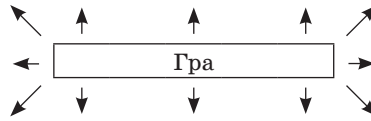
- Вправа «Передбачення» за заголовком та світлинами.
- Робота зі словами.
Стіна слів: череда, спинається.
Череда — стадо корів, що пасеться у полі.
Спинається — тягнеться угору, підростає.
- Читання вірша вчителем.
- Читання вірша учнями.
 - Дотримуйте інтонації під час читання вірша.
 - Перша група, прочитайте ті рядки вірша, які мають тривожний настрій.
 - Друга група, прочитайте ті рядки вірша, що мають таємничий настрій.
 - І третя — задумливий настрій.
- Вправа «Мікрофон».
 - До чого прислухається заєць?
 - Чому в лісі все шарудить?
 - Як авторка передавала похливість зайчика?
 - Як ви розумієте вислів «пробіжить невидимий їжак»?
- Конкурсне читання вірша.
 - Навчіться читати вірш виразно. Передайте інтонацією зміну його настрою.

2) Робота над віршем Петра Сороки «Гра» (с. 39).

- Читання вірша вчителем.
- Робота зі словами.
Стіна слів: мурахи.

- Читання вірша учнями.
- Вправа «Мікрофон».
 - Знайдіть у прочитаному вірші слова, що створюють його грайливий настрій.
 - Які картини ти уявляєш, читаючи вірш?
- Вправа «Асоціативний кушч».

(*Весела, рухлива...*)

Фізкультхвилинка

3) Робота над віршем Вадима Скомаровського «Лісова колиска» (с. 37–38).

- Вправа «Передбачення» за заголовком.
- Читання вірша вчителем.
- Робота зі словами.

Стіна слів: біжком.
- Читання вірша учнями.
- Вправа «Мікрофон».
 - У яку гру грався вітер?
 - Чи весело їм було?
- Конкурсне читання.
 - Читайте вірш грайливо.

6. Закріплення вивченого матеріалу

Вправа «Кубик запитань»

Учитель розпочинає гру: кидає кубик у центр кола і, відповідно до комбінації, що випала на верхній грані кубика, читає запитання та дає відповідь на нього, а потім називає ім'я дитини, яка продовжує гру.

Гра триває доти, поки всі діти не кинуть кубик і не дадуть відповідь на одне із запитань.

- Які вірші про осінь ти прочитав у підручнику?
- У якому творі описано звуки осені?
- Кому співали колискову? У якому вірші?
- Як називається вірш про звірят?
- У яких віршах осінь сумна?
- У яких віршах осінь весела?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Самооцінювання

- Оцініть свою роботу на уроці (*на картках потрібно зафарбувати відповідну сходинку*).
- Було важко.
- Інколи виникали труднощі.
- Працював (*працювала*) із задоволенням.
 - Що допомагало гарно працювати на уроці?
 - Що заважало бути активним/активною?
 - Що ви порадите собі?

2. Домашнє завдання

Читання віршів з розділу «Осінні барви, осінній настрій» (*за вибором*).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 28. ПІДСУМОК ЗА РОЗДІЛОМ «ОСІННІ БАРВИ, ОСІННІЙ НАСТРІЙ»

Мета: закріпити та вдосконалити навички учнів виразно читати тексти та вірші, інтонувати речення, аналізувати прочитане, читати діалог; учити розповідати про свої враження від прослуханого твору; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: малюнки, картки з тестами, цеглинки LEGO, ребуси.

Тип уроку: урок закріплення знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Прогноз настрою»

- Малюнок хмарки з дощем.
Якщо у вас на душі похмуро, згадайте, що після дощу часто буває райдуга.
- Малюнок хмарки і сніжинок.
Не забувайте, що сніжинки та краплинки все одно розтануть.
- Малюнок хмарки і блискавки.
Ви роздратовані, але заспокойтесь, адже він від ваших блискавок можуть постраждати інші. Все буде добре.
- Малюнок сонечка.
Сьогодні на душі у вас сонячно. Отже, зумієте своїм теплом зігріти своїх друзів.
— О якій порі року можна спостерігати за цими явищами природи? (*Осінь.*)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

Робота в малих групах

I група. Гра «Розсипанка»

ВЕС...ЛКА	ЛКАВЕСЕ	СЕЛКАВЕ
-----------	---------	---------

II група. Гра «Дешифрувальник»

	а	б
1	б	с
2	л	к
3	и	а
4		в

Код: 1а, 2а, 3а, 1б, 2б, 3б, 4б, 2б, 3б.

Відповідь. Блискавка.

III група. Гра «Подумай і скажи»

Узявши за початок літеру іншого кольору й «перестрибуючи» через одну, прочитайте слово.

д ш С і н
в т
а і
н о
п в о е г

Відповідь. Снігопад.

IV група. Вправа «Квест»

Знайдіть зазначені букви. Складіть із цих букв слово.

заєць	лисиця	вовк	їжак
1	1, 2	1	3

Відповідь. Злива.

IV група. Гра «Цікава математика»

Буря – я + екран – кран + вій =

Відповідь. Буревій.

— Яку пору року об'єднують ці слова?

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Ось ми і завершили вивчати тему «Осінь барви, осінній настрій». А як ви її засвоїли, зараз перевірімо.

3. Повторення основних понять теми

1) Читання для друга.

Текст — за вибором учнів з певної теми.

2) Вправа «З якого твору ці рядки?».

1. — Чом, вітриську, розходився,
Хазяйнуеш у саду?
— Це я в листі заблудився
І дороги не знайду. (*Тамара Коломієць «Вітрисько».*)
2. Ось червоний впав листок,
А за ним каштанчик — скок!
Жовтий лист на землю ліг,
Слідом знов каштанчик — плиг. (*Галина Маніва «Каштанопад».*)
3. Якось Їжачок вирішив зробити Осені подарунок. Він дуже хотів віддячити їй за блискучі каштани, золоте листя і смачні грибочки.

«А що коли я влаштую для неї справжній концерт?!» — подумав Їжачок. (*Оксана Чорновіл «Осіньний концерт».*)

4. На гіллячках, на тоненьких,
Поки день ще не погас,
Сироїжки та опеньки
Білка сушить про запас.
Та нашпилює охайно,
Так їх тулить на сосні
І міркує: «А нехай-но
Ще побудуть тут мені!» (*Ліна Костенко «Білочка восени».*)
5. А лисиця-ледащиця
І не думає трудиться.
По галяві походжає
І тихесенько співає:
— Мене холод не лякає,
Бо в курник дорогу знаю.
З півнем товаришую,
Якось та й перезимую. (*Наталія Остапенко «Господиня осінь».*)
6. Підбиває мама листяну перину:
— Укладайся спати, мій маленький сину.
Зажурила осінь золоту діброву.
Вітер нам співає пісню колискову.
Вже поснули бджоли, мушки і жуки.
Сплять сусіди наші — сірі їжаки. (*Оксана Кротюк «Ведмежа колисанка».*)

ОСІННІ ТАНЦІ

Вітер взяв сопілку в руки:
— Ду-ду-ду!
Хто зі мною потанцює
У саду?
Захиталися жоржини:
— Може, й ми!
Тільки ти нас над землею підійми!
— Шкода часу, — вітер каже, —
Підіймать!
Видно, вам не доведеться танцювать!
Тут як зірвуться листочки із дубка,
Із вербички, із берези,
Із кленка, — хто червоний, хто жовтавий,
Хто рудий, а хто трішечки зелений —
Молодий.
Як закрутяться у танці
Угорі! І низенько над землею,
У дворі. Вітер кинувся за ними:
— Ой, ду-ду!
От хто вміє танцювати
до ладу!

Катерина Перелісна

4. Виконання практичних завдань. Повторення і закріплення основних умінь і навичок

1) Вправа «Біном фантазії».

Завдання за вибором

- У якому місяці осінь подобається тобі найбільше?
- У що вбирається осінь? Які захоплення в неї?
- Уяви і розкажи, який у вітриська характер.

2) Робота над ребусами.

1 = С

(Осінь.)

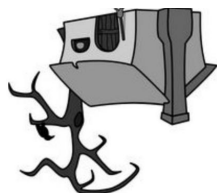

4 = И

(Гриби.)

(Звірі.)

1 = П

(Птахи.)

3) Гра «Вірю — не вірю».

- Осипається листя з дерев.
- Виростають гриби у лісі.
- Діти купаються в річці.
- Часто йдуть дощі.
- У лісі цвіте конвалія.
- Відлітають у теплі краї гуси.
- Люди садовлять картоплю.
- Біліє сніг на деревах та будинках.

4) Гра «Чарівна скринька».

У руках учителя — скринька, у якій заховано малюнок гриба. Учитель пропонує учням у колі по черзі визначити, що це за предмет. Дитина отримує скриньку, трусить нею і робить одне припущення щодо предмета, прихованого всередині, ставлячи одне закрите запитання про якість цього предмета.

Якщо припущення збігається з реальною якістю захованого предмета, то вчитель відповідає: «Так», а якщо ні, то — «Ні», тоді скриньку отримує наступний учасник гри. Учасники досліджують і ставлять запитання доти, поки хтось із учнів не визначить, який предмет заховано у скриньці. Гра завершується.

5) Вправа «Квест-цікавинка».

Осінької пори люди прямують до лісу на «тихе полювання». Їхня «зброя» — це кошики та відреця. Вони шукають гриби. Адже саме восени грибки непомітно виростають у шарі мокрого осіннього листя.

Гриби необхідно вміти розрізняти, адже існують їстівні гриби та отруйні. Збирати все підряд заборонено, адже можна отруїтися.

Усі гриби, хоч їстівні, хоч отруйні, мають очищати ліс. Тому гриби слід зрізати акуратно ножиком, а не висмикувати з коренем. Якщо висмикнути гриб, то в землі не залишиться грибниці. Це означає, що гриб не виросте знову. Отже, коли наступного разу прийдеш до лісу, грибів буде вже менше. А шкоди природі завдавати не варто, тому що люди в лісі перебувають у неї на гостині.

5) Робота над прислів'ями та приказками про гриби.

Назвався грибом — лизь у кошик.

Багато грибів восени — чекай неврожаю.

З'явилися опеньки — скінчилось літо.

Пізній гриб — пізній сніг.

Літо з дощами — осінь із грибами.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Піраміда настрою»

— Створімо піраміду нашого настрою на уроці. Оберіть відповідну цеглинку LEGO.

Зелена — на уроці мені дуже сподобалося.

Жовта — на уроці мені сподобалось.

Червона — на уроці мені не сподобалося.

2. Домашнє завдання

Виразне читання будь-якого твору із розділу «Осінні барви, осінній настрій» (за вибором).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

НАРОДНІ ПЕРЛИНИ ДЛЯ КОЖНОЇ ДИТИНИ

УРОК 29. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ КОЛИСКОВІ ПІСНІ

Мета: розширити знання дітей про усну народну творчість; ознайомити із жанром української народної пісенної творчості — колисковими піснями, їхніми особливостями; розвивати навички виразного читання, культуру зв'язного мовлення, пам'ять, уміння грамотно висловлювати власні думки, почуття, спостереження; виховувати любов до народної творчості, гордість за український народ, який має славне героїчне минуле і багату творчу спадщину.

Обладнання: ілюстрації до колискових пісень, кросворд, аудіозапис.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська та історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Вправа «Барометр настрою»

— Продемонструйте свій настрій: якщо поганий — стисніть долоньки, якщо гарний — підніміть.

Вправа «Підморгни товаришу»

— Підморгни товаришеві, посміхніться, зніміть посмішку зі свого обличчя долонею і пошліть її сусідові. Спіймайте посмішку і прикрасьте нею своє обличчя.

Від вашої посмішки у світі збільшилося на краплинку щастя.

Від вашої посмішки на краплинку сонця стало більше у світі.

Від вашої посмішки на краплинку радіснішим стало наше життя.

Від вашої посмішки стає краще на душі.

І це все — лише від одної посмішки.

Вправа «Очікування»

— Складіть формулу майбутнього уроку.

У — увага

с — старанність

л — лін

п — працьовитість

б — байдужість

і — інтерес

х — хороший настрій

(*Успіх.*)

— Які якості ви вилучили?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Робота з чистомовкою.

Ці-ці-ці — риби плавають у ріці.

Іх-іх-іх — рибок знаємо ми всіх.

Ась-ась-ась — жирнесенький карась.

Ом-ом-ом — це пливе вусатий сом.

Ка-ка-ка — хижа щука от така-а.

Ин-ин-ин — срібно-жовтий плава лин.

Юн-юн-юн — довгий і вертлявий в'юн.

Ож-ож-ож — заховавсь колючий йорж.

— Навіщо ми читаємо чистомовку?

— Які назви риб ви запам'ятали?

— Яка риба є хижою?

2) Вправа «Вгадай слова».

— Прочитайте слова на картках.

з _ г _ дж _

л _ ч _ лк _

к _ зк _

пр _ сл _ в' _

п _ сн _

ск _ р _ м _ вк _

ж _ рт

м _ р _ лк _

— Якою спільною назвою об'єднаємо усі ці твори? (*Усна народна творчість.*)

2. Мотивація навчальної діяльності

— Відгадайте, про який жанр усної народної творчості йдеться? Словесно-музичний твір, призначений для співу. (*Пісня.*)

Вправа «Асоціативний куц»

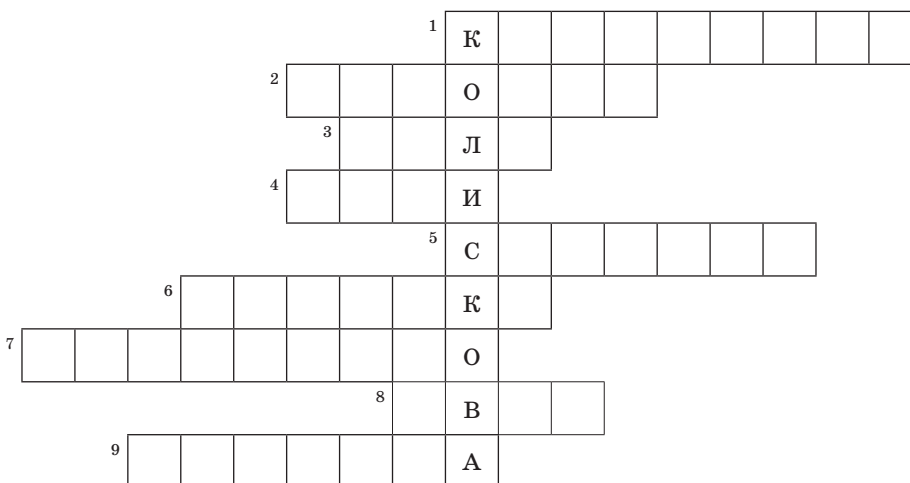
(*Весела, сумна, жвава, коліскова, лірична, естрадна, історична...*)

3. Повідомлення теми та мети уроку

Розгадування кросворда

— Щоб дізнатися тему нашого уроку, пропоную вам розгадати кросворд.

1. Як називають колискову пісню? (*Колісанка.*)
2. Дитина, якій співають колискові. (*Немовля.*)
3. Як називають маленьке дитя? (*Ляля.*)
4. Жінка, відносно до дитини, яку вона народила. (*Мати.*)
5. Промовляти слова під супровід музики. (*Співати.*)
6. Яким ласкавим словом називає матір своє дитя? (*Дитинко.*)
7. Найкраща пора життя людини. (*Дитинство.*)
8. З якого дерева майстрували колиску для хлопчика? (*Явір.*)
9. Як називають ліжечко для колисання дитини? (*Коліска.*)

— Сьогодні на уроці ми зазирнемо у чарівний світ колискової пісні, послухаємо багато колискових пісень, навчимося виразно читати українську народну пісню (*колискову*) «Ой люлі, ой люлі...».

4. Вивчення нового матеріалу

1) Вступне слово вчителя.

— Однією з перших пісень, яку чуємо ми після народження, є колискова. Любов до рідного краю, мови починається з цієї пісні. Багато мам, заколисуючи свою дитину, наспівують їй ніжну пісеньку, під яку так солодко засинати. Для виконання колискових не потрібно спеціального музичного супроводу, досить одного голосу. Народні колискові пісні зачаровують надзвичайною ніжністю і простотою. Одні мами співають своїм малюкам класичні або старовинні колискові пісні, інші придумують власні ніжні пісеньки, а хтось позиचाє дитячі колисанки з улюблених мультфільмів.

— Які колисанки співали вам ваші матусі?

2) Робота над інтонацією.

— Прочитайте речення. З більшою силою голосу читайте виділені слова. Поясніть, як змінюється зміст речення.

Я люблю співати. **Я** люблю співати. **Я** люблю співати.

3) Слухання аудіозапису.

— Послухайте українську народну колискову пісню «Гойда, гойда-гой, ніченька іде...» у виконанні Ніни Матвієнко.

— Чи сподобалася вам колискова?

— Чи чули ви таку пісню? Де?

— Чи пам'ятаєте ви колискову, яку вам співали?

— Хто її вам співав — мама чи бабуся, а може, тато чи дідусь?

4) Робота над українською народною піснею «Ой люлі, ой люлі...» (с. 40).

• Читання колискової вчителем.

• Робота зі словами.

Стіна слів: гулі — птахи.

• Читання учнями.

Фізкультхвилинка

• Вправа «Мікрофон».

— Чи сподобалася вам колискова?

— До якого настрою вона вас спонукає?

— Яка картина поставала перед вашими очима, коли ви читали цю колискову?

— Як читається ця пісня?

— З якою інтонацією слід читати колискову?

— А в якому темпі: швидкому, середньому чи повільному?

• Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи потрібно знати напам'ять колискові?	Ні, ...
ВИСНОВОК		

• Конкурсне читання.

5. Закріплення вивченого матеріалу

• Пригадування колискових, які знають діти.

• Слухання колискових.

(<https://inlviv.in.ua/zhittya/simya-i-diti/7-ukrayinskyh-kolyskovykh-vid-yakyyh-na-dushi-staye-myrynosta-zytyshno>)

УКРАЇНЬСЬКА НАРОДНА КОЛИСКОВА ПІСНЯ «НІЧЕНЬКА ІДЕ»

Гойда, гойда-гой, ніченька іде,
Діточок малих спатоньки кладе.
Під вікном тремтить вишенька мала,
В хатку проситься, бо прийшла зима.

Під вікном тремтить вишенька мала,
 В хатку проситься, бо прийшла зима.
 Гойда, гойда-гой, очка заплющи,
 В сні щасливому зогрієшся ти.
 Йди до хлопчика, люба вишенько,
 В колисочці вам буде тепленько.
 Йди до хлопчика, люба вишенько,
 В колисочці вам буде тепленько.
 Гойда, гойда-гой ніч прийшла до нас,
 Діточкам малим спатоньки вже час.
 Рости, хлопчику, з вишенькою враз,
 Хай не скупиться доленька для вас.
 Рости, хлопчику, з вишенькою враз,
 Хай не скупиться доленька для вас.

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КОЛИСКОВА ПІСНЯ «ОЙ ХОДИТЬ СОН КОЛО ВІКОН»

Ой ходить сон коло вікон,
 А дрімота коло плота.
 Питається сон дрімоти:
 «А де будем ночувати?»
 «Де хатонька теплесенька,
 Де дитина малесенька,
 Туди підем ночувати,
 І дитину колисати».
 Ой намота та воркота
 На дитину та дрімота,
 Котик буде воркотати
 Дитинонька буде спати.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Заключне слово вчителя

— Читайте колискові пісні, вивчайте їх! Нехай вони допоможуть вам глибше пізнати своїх матерів, відчуті їхню ніжність і доброту. Хай з любові до рідної матері проростає любов до славної України!

2. Рефлексія. Зворотний зв'язок. «Знаю — Хочу знати — Дізнався»

З	Х	Д

У стовпчик «З» — поставити плюстик, учні промовляють те, про що вже знали з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — що дізналися під час вивчення теми.

3. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання української народної пісні «Ой люлі, ой люлі...» (с. 40).
- Вивчення напам'ять української народної пісні «Ой люлі, ой люлі...» (с. 40).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 31. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ДИТЯЧІ ПІСЕНЬКИ

Мета: розширювати знання дітей про усну народну творчість; продовжити ознайомлення учнів з українськими народними дитячими пісеньками; формувати вміння виділяти дійових осіб, давати характеристику їхнім учинкам; учити читати діалог; збагатити знання учнів про українську пісню — духовну основу життя народу; сприяти розвитку творчих здібностей школярів; розвивати у них образне та критичне мислення, увагу, пам'ять; виховувати любов до національного надбання, шанобливе ставлення до історії рідного краю; прищеплювати учням глибокі почуття любові до пісні, рідного краю, свого роду, бажання берегти національну культуру.

Обладнання: завдання для групової роботи.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська та історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Вітання»

Діти утворюють коло.

— На небі проснулося сонечко. А ви? *(Потягуються.)*

— По небі пливуть блакитні хмаринки. *(Руки вгору та імітують похитування.)*

— На дереві сидить сорока і сповіщає всіх учнів: «Швидше поспішайте на урок». *(Махають руками.)*

— І ось на порозі класу зустрічає учитель/вчителька. *(Махають руками.)*

— Натхнення вам усім, хто прийшов працювати. Бо без нього важко працювати. *(Тиснуть одне одному руки.)*

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Виразне читання української народної пісні «Ой люлі, ой люлі...» (с. 40).
- Декламування напам'ять української народної пісні «Ой люлі, ой люлі...».

2. Актуалізація опорних знань

— Послухайте дитячу пісеньку. Хто впізнає її, продовжуйте за мною.

Сорока-ворона

Діткам кашку варила,

На порозі студила,

Ополоником мішала,

Діточок скликала...

(Наспівуючи, дорослий робить пальцем колові рухи по долоні дитини, нібито розмішуючи кашу.)

Ідть, діти, по тріски,

Дам вам каші потрошки.

(Наспівуючи, відбиває ритм короткими ударами, а згодом перебирає пальчики дитини.)

Тому дала, тому дала, тому дала,

А тому не дала, *(мізинчик)*

Бо він — ледар:

Дров не рубав, печі не палив,

Каші не варив,

Діток гулять не водив —

Іди собі геть.

Полетіли!

(Помахи руками дитини, нібито крилами.)

— Звідки ви знаєте цю пісеньку? Від кого її чули?

3. Мотивація навчальної діяльності

1) Робота над скоромовкою.

Скриню зі скарбом

Знайшли карась із крабом.

— Діти, подивіться на дошку! Перед вами теж скрині зі скарбом. Ці скарби — мудрість народна. А що потрібно для того, аби їх відкрити?

Так, потрібні ключі. Щоб отримати перший ключ, знайдіть слово серед інших букв.

2) Гра «Декодування».

О Р Ш Е П І С Н Я Г А М Б Л У

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Так, це пісня. Пісня супроводжує людину протягом усього життя. Ми сьогодні ознайомимося з деякими дитячими пісеньками.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Читання легенди.

— Щасливі ми, що народилися і живемо на такій чудовій, багатій, мальовничій землі — у нашій славній Україні. Тут жили наші славні прадіди, діди, тут живуть наші батьки, тут корінь нашого роду. Існує легенда. Зібрав одного разу Бог усі народи й почав роздавати їм різні чесноти. Німцям — точність, англійцям — витримку, французам — хист до виготовлення одягу. Кожен, отримавши свій дарунок від Бога, йшов собі додому. І тут Бог побачив дівчинку у віночку. Вона сиділа в куточку і гірко плакала.

— Чого ти плачеш? — запитав Бог.

— Я не отримала дарунка.

— Звідки ж ти, моя дитино?

— З України, Боже, я.

— Не плач, дитино! Маю і для тебе дарунок.

Дістав їй Бог з торбини пісню. Висохли сльози, пішла дівчина до рідного українського краю, понесла пісню. То ж немає на Землі народу більш співучого, ніж українці. І несе наш співучий народ свою пісню від роду до роду, від неньки до дитини, від батька до сина.

2) Перегляд мультфільму.

— Перегляньте мультфільм і послухайте українську народну жартівливу пісню, що звучить у ньому.

— Яка пісня за настроєм?

— Що в ній йдеться про Гриця?

— Яким ви його уявляєте?

— Яка риса характеру висміюється в пісні?

— Що ви порадите Грицю?

3) Робота над українською народною піснею «Зайчику, зайчику» (с. 41).

- Читання пісні вчителем.

- Робота зі словами.

Стіна слів: мішок.

- Читання учнями в парах.

Фізкультхвилинка

- Вправа «Мікрофон».

— Чи сподобалася вам пісенька?

— До якого настрою вона вас спонукає?

— Яка картина поставала перед вашими очима, коли ви читали цю пісеньку?

— Як читається ця пісня?

— Про кого ця пісенька?

— Про яку пригоду розповідає зайчик?

— Як ви вважаєте, зайчик — хвалько чи фантазер?

— Знайдіть у тексті та прочитайте слова, що звучать ніжно.

- Читання за особами.

— Прочитайте пісню за особами весело, передаючи голосом запитання та дотримуючи пауз.

- Вправа «Біном фантазій».

— Яка пісня за настроєм?

— Якими фарбами ти намалював би (намалювала б) ілюстрацію до цієї пісні?

— Як ти вважаєш, між ким могла відбутися ця розмова?

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Віночок пісень».

Діти пригадують українські пісні, які вивчали на уроках музичного мистецтва або знають з про-слуханих по телевізору, радіо, Інтернеті.

Проспівують по куплету.

2) Завдання за вибором.

I група. Вправа «Асоціативний кущ»
(Весела, бадьора, усмішка, настрій...)

II група. Вправа «Сенкан»

Іменник. Пісня.

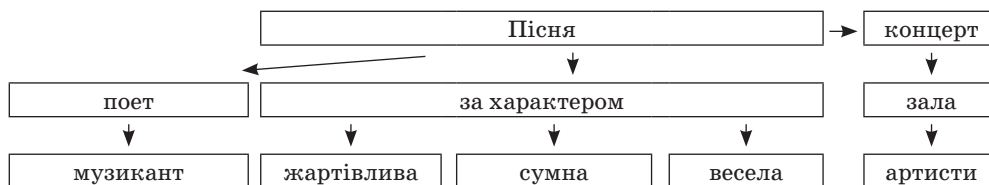
Прикметники. Весела, жартівлива.

Дієслова. Співають, виконують, пишуть.

Враження від предмета. Жартівливу пісню співають діти.

Висновок. Народна творчість.

III група. Вправа «Кластер»

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Заключне слово вчителя

— Сподіваюсь, ви збагатили свої знання про українську пісню — духовну основу життя народу. Примножуйте родинні традиції, бережіть національну культуру, любіть пісню рідного краю.

2. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Продовж речення»

— Сьогодні на уроці:

- я дізнався / дізналася...
- я запам'ятав / запам'ятала...
- я навчився / навчилася...
- я повторив / повторила...
- мені ще важко...
- мене здивувало...

3. Домашнє завдання

Виразне читання української народної пісні «Зайчику, зайчику» (с. 41). Створити малюнок до пісні.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 32. ЗАКЛИЧКИ

Мета: продовжувати розширювати знання дітей про усну народну творчість; формувати вміння виділяти дійових осіб; учити читати діалог; ознайомити з піснями-закличками; розвивати образне мислення учнів; виховувати любов до національного надбання, шанобливе ставлення до історії свого краю.

Обладнання: завдання для групової та парної роботи.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Колір настрою»

— Подивіться у вікно. Який сонячний і спокійний ранок! Яка чудова сьогодні погода. І від цього у мене гарний бадьорий настрій. А з яким настроєм починаєте ви нашу зустріч? У чотирьох кутах класу — аркуші паперу різного кольору: червоний колір — тривога, хвилювання, синій — спокій, зелений — надія, жовтий — радість. Зробіть свій вибір, займіть місце біля обраних кольорів.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Виразне читання української народної пісні «Зайчику, зайчику» (с. 41).
- Виставка малюнків.

2. Мовленнєва розминка

Гра «Дощик»

Читання (*хорове*) декілька разів у різному темпі та з різною силою голосу пісеньки-забавлянки.

ОЙ ЧУК, ЧУК, ЧУК

Ой чук, чук, чук,
Наловив дід щук!
А бабуся пліточок —
Годувати діточок,

А бабуся карасиків —
Годувати Тарасиків,
А бабуся окунців —
Годувати молодців.

3. Актуалізація опорних знань

Слухання пісень-закличок

Сонечко, сонечко,
Засвіти, засвіти!
Сонечко, сонечко,
Звесели, звесели!
Сонечко, сонечко,
Весну й літо запроси!

Жайворонки, жайвороночки!
Прилетіть до нас.
Принесіть нам літо тепле,
Віднесіть від нас зиму холодну.
Нам холодна зима надокучила,
Руки, ноги підморозила.

4. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми та мети уроку

— До кого звертаються діти в цих пісеньках?

— З яким проханням?

— Це пісеньки-заклички. Сьогодні на уроці ми ознайомимося з такими пісеньками.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Квест-цікавинка».

У прадавні часи люди вірили в те, що можна задобрити дощ, вітер, сонце. Закликали в піснях їх на гостину.

Заклички — це невеликі пісеньки, призначені для виспівування групою дітей. Іноді вони супроводжуються ігровими діями, що імітують процес селянської праці.

Усі явища і сили природи функціонують у закличці як живі істоти. Дитина сама контактує з ними: сонце просить про щедре літо; грім — не лякати худобу; дощ — поливати; обіцяє за справну роботу подарунок.

Незвичайні властивості явищ природи подано в закличці як перелік тієї благодаті, тих дарів, яких від них чекають і які вони дійсно несуть.

Закличка — це не просте звернення до природних стихій, а виражена в слові, ритмі, інтонації гама відчуттів — переживання, захоплення, ніжність. Емоції радості, довіри, переконаності в хоршому закладені в самій структурі вірша — у хвилеподібних повторах, у зміні картинок-прохань, у ритмі — жвавому, завзятому, у звучанні кожного рядка, кожного слова.

Усі явища природи мають закріплені за ними ласкаві імена — сонечко золоте, червоне літечко.

2) Робота над значенням слова «закличка» (с. 42).

Закличка (від слова «закликати») — це невелика пісня або вірш, який містить прохання, щоб виглянуло сонечко, припустився дощ та інше.

3) Робота за малюнком (с. 42).

Стратегія «Входження в малюнок»

- Кого ви бачите на малюнку?
- Що роблять діти?
- Де ви хотіли б опинитися на ілюстрації?
- Що б ви робили?

4) Робота над закличкою «Іди, іди, дощику» (с. 42).

- Читання пісні вчителем.
- Робота зі словами.
Стіна слів: горщик, борщик.
- Читання учнями в парах.

Фізкультхвилинка

Заніміла наша спинка
І затерпли кулачки.
Знов у нас фізкультхвилинка,
Наші любі діточки.
Позгинали вправні пальці
В кулачок і з кулачка.

А тепер, немов у танці,
Затанцюєм гопачка.
І ось так поставим руки
До плечей — і розведем,
Колові ми зробим рухи
І на парти покладемо.

- Вправа «Мікрофон».
— До кого діти звертаються в закличці?
— Про що вони просять?
— Чим діти будуть пригощати голуба?
— Прочитайте закличку весело, наспівно.
— Поміркуйте, які слова потрібно прочитати з більшою силою голосу.
— Вивчіть закличку напам'ять.
- Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».
— Які заклички знають твої рідні?
— Запиши одну з них і прочитай у класі.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Віночок закличок».

Розучування заклички

Вийди, вийди, сонечко,
На широке полечко,
На наше подвір'ячко,
На бабине зіллячко.
Там дід косить,

Сонця просить,
Хмару розбиває,
Сонця добуває.
Бий, дзвоне, бий,
Хмару розбий!

- Про що просять сонечко?
- Навіщо проганяють хмару?
- Часто дощ приходив невчасно. Він не давав змоги висушити сіно, заливав поля, псував урожай.
Якщо дощик зачастив, то просили його зупинитися.

2) Робота в парах.

Розігрування розмови дітей з дощиком без слів автора

- Дощику, дощику, іди туди, де просять.
- Побіжу на косовицю.
- Дощику, дощику, іди туди, де чорно.
- Побіжу туди, де лив учора.
- Дощику, дощику, іди туди, де ждуть.
- Біжу туди, де жнуть.

3) Робота в групах.

— Перетворіть текст на закличку. Що необхідно додати, аби дощик послухався?

Дощику, дощику, іди туди, де просять.
Не ходи туди, де косять.
Дощику, дощику, іди туди, де чорно.
Не біжи туди, де лив учора.
Дощику, дощику, іди туди, де ждуть.
Не ходи туди, де жнуть.
Зварю тобі борщику в полив'янім горщику.
Дам тобі я кашу й холодного квасу.

4) Гра «Добери риму».

Дощику — ... (борщику, горщику).
На вербі — ... (комарі).
Нам — ... (комарам).
Дубочку — ... (садочку).
Ізнявся — ... (захитався).
Розбився — ... (полився).
Дійницею — ... (пшеницею).

5) Гра «Віднови словосполучення».

Вітер	полився
Дуб	розбився
Горщик	ізнявся
Дощик	захитався

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Попс-формула»

Твердження. Потрібно мати справжніх друзів.

П (позиція) — Я вважаю, що...

О (обґрунтування) — Тому що...

П (приклад) — Я можу довести це на прикладі...

С (судження) — Зважаючи на це, я роблю висновок про те, що...

2. Домашнє завдання

- Вивчити напам'ять закличку «Іди, іди, дощику» (с. 42).
- Записати заклички, які знають рідні, та прочитати у класі.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 33. ЛІЧИЛКИ, МИРИЛКИ

Мета: розширювати знання учнів про малі літературні жанри; ознайомити дітей з лічилками та мирилками; удосконалювати навички виразного читання; розвивати зв'язне мовлення учнів, уміння аналізувати, порівнювати; виховувати любов до рідної мови; сприяти дружнім стосункам у колективі.

Обладнання: завдання для групової та парної роботи.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

ПРО ДРУЖБУ

Помирились сонце з хмарою,
І тепер танцюють парою.
Ллється дощ, і сонце світить,
Усміхаються їм діти.
Райдуга місток зробила —
Сонце з Хмарою здружила.
Хай з них приклад беруть діти.
Треба дітям всім дружити.

Олена Гапонюк

Вправа «Мікрофон»

- Як ви вважаєте, чого навчить вас цей урок?
- Продовжте речення.
- Я на цьому уроці... (*діти відповідають у «мікрофон» одним словом*).
- Цей урок буде (*яким?*) ...
 - Отже, ми будемо активними, уважними, сміливими, працьовитими, веселими, дружніми. Урок буде цікавим, яскравим, приємним, пізнавальним.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Декламування напам'ять заклички «Іди, іди, дощичку».
- Читання закличок, які знають у родині.

2. Актуалізація опорних знань

— Уявіть ситуацію, що з друзями ви хочете пограти у веселу гру. Але всі хочуть бути ведучим. Що потрібно зробити? (*Обрати ведучого*.)

— А як ми можемо обрати ведучого, аби нікому не було образливо? (*Обрати за допомогою лічилки*.)

— А які лічилки ви знаєте? (*Діти розповідають*.)

— Часто під час гри трапляється так, що хтось когось ненавмисне штовхнув, образив.

— А як можна швидко помиритися? (*Розповісти мирилку*.)

— А які мирилки ви знаєте?

3. Мотивація навчальної діяльності

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, бо приємніше миритися. Так, бо вони швидше здружують	Чи потрібні нам мирилки?	Ні, можна не вибачатися. Ні, можна сказати просто: «Вибач!»
ВИСНОВОК		
Мирилки допомагають швидше помиритися з друзями.		

4. Повідомлення теми та мети уроку

Вправа «Оплески»

— Приготуйте долоні. Плесніть у долоні, якщо ви згодні зі мною.

- На уроці ми вивчимо лічилки та скоромовки.
- На уроці мені буде цікаво.
- На уроці я дізнаюся, як правильно писати слово «комп'ютер».
- На уроці я навчуся плавати у басейні.
- На уроці я працюватиму старанно.
- На уроці я навчуся розв'язувати задачі.

— Ось ви й поаплодували самі собі, своїм однокласникам.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над значенням слова «лічилка» (с. 42).

Лічилка — невеликий вірш, яким діти користуються під час гри, аби обрати ведучого, розподілити ролі або визначити послідовність участі гравців. Лічилку промовляють в особливому ритмі, що допомагає лічити.

Читання хором значення слова «лічилка».

2) Робота за малюнком (с. 43).

Стратегія «Входження в малюнок»

— Кого ви бачите на малюнку?

— Що роблять діти?

— Де ви хотіли б опинитися на ілюстрації?

— Щоб ви робили би?

3) Робота над лічилкою «Котилася торба» (с. 44).

- Читання лічилки вчителем.

- Робота зі словами.

Стіна слів: паляниця — хліб.

- Читання учнями в парах.

— Прочитайте лічилку. Зверніть увагу на паузи.

- Вправа «Мікрофон».

— Розкажіть про якусь гру, для якої потрібна лічилка.

— Вивчіть одну з лічилок напам'ять.

Фізкультхвилинка

Раз! Два! Всі присіли.

Потім вгору підлетіли.

Три! Чотири! Нахилились,

Із струмочка гарно вмились.

П'ять! Шість! Усі веселі.

Летимо на каруселі.

Сім! Вісім! В поїзд сіли

Ніжками затупотіли.

Дев'ять! Десять! Відпочили

І за парти дружно сіли.

4) Робота над значенням слова «мирилка» (с. 43).

Мирилка (від слова «миритися») — невеликий вірш, що допомагає помиритися із друзями.

Читання хором значення слова «мирилка» дівчатками.

Читання хором значення слова «мирилка» хлопцями.

5) Робота над мирилками (с. 43–44).

- Читання мирилок учителем.

- Робота зі словами.

Стіна слів: паляниця, зажурилися.

- Читання дівчатками в парах.

- Читання хлопчиками в парах.

— Прочитайте лічилку. Зверніть увагу на паузи.

- Вправа «Мікрофон».

— Чи траплялось вам миритися за допомогою мирилки?

— Вивчіть одну з мирилок напам'ять.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Хто найкраще?».

— Погляньте на дошку (*монітор, екран*). У нас є три лічилки. Нам потрібно вивчити їх, але спочатку навчимося їх правильно читати. Першу лічилку буде читати I група, другу — II група і третю — III група.

Зайчик-зайчик-побігайчик
Виніс хліба нам окрайчик,
Виніс свіжої води.
Ой, виходь жмурися ти!

Йшла Маринка по стежинці,
Загубила там корзинку.

А в корзинці паляниця,
Хто з'їв — тому жмуриться!

Сидить жабка під корчем,
Починає рити.
Хто до неї доторкнеться,
Той буде жмурити.

2) Вправа «Складання лічилок». Робота в групах.

— Ваше завдання — скласти лічилку за поданим початком.

- Діти читають, пишуть... (*рахують, а ще вони гарно і добре малюють*).
- Раз, два, три... (*танцювати будеш ти*).

3) Вправа «Букет мирилок».

Мир-миром!
Пироги з сиром,
Варенички в маслі,
Ми дружечки красні —
Помиримося!

Мізин-мізин-мізинець —
Помирив нас, молодець!

Дай скоріш мізинчик свій,
Зачеши його за мій.
Мізин-мізин-мізинець —
Помирив нас, молодець!

Озирнися навкруги:
Дружать в річки береги,
Вітерець голубить квіти,
Бавляться довкола діти.
Годі сердитись!
Покладемо сварці край.
Бачиш — іграшки сумують,

Навіть фарби не малюють...
Помиримося швиденько,
Буде знову веселенько.

Битися — не билися,
Трохи посварилися,
Потім посміялися,
Друзями zostалися.

Грались, грались, розважались,
Веселились і сміялись.
Потім раптом посварились,
Сіли, стихли, зажурились.
Годі, годі сумувати!
Соромно ворогувати!
Не злостуй і схаменись,
Та до мене посміхнись.
Дам тобі назустріч руку.
Проженемо сварку-муку.
Настрій радісний, веселий
Хай панує у оселі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Рюкзак»

Кожен учень має змогу відповісти на запитання: «Які зі здобутих на уроці знань і вмінь він візьме із собою для використання на інших уроках? Про що цікаве розповість удома?». Відповіді «складають» у рюкзак (*уявний чи справжній*).

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Вивчити напам'ять лічилку та мирилку (с. 43–44).
- Записати лічилки або мирилки, які знають, рідні та прочитати у класі.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 34. СКОРОМОВКИ, ЗАГАДКИ, ПРИСЛІВ'Я

Мета: розширювати знання учнів про малі літературні жанри; ознайомити дітей зі скоромовками, загадками, прислів'ями; удосконалювати навички виразного читання; розвивати зв'язне мовлення учнів, уміння аналізувати, порівнювати; виховувати любов до рідної мови.

Обладнання: завдання для групової та парної роботи.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Чарівний капелюх»

Діти пишуть свої імена та прізвища на окремих клаптиках паперу. Ці клаптики кладуть у капелюх або коробку, перемішують. Кожен по черзі дістає по одному клаптику. Учень, чиє ім'я витягнули і назвали, озвучує своє очікування від уроку. І так — аж до останнього клаптика в капелюсі.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Декламування напам'ять лічилок та мирилок.

2. Мовленнєва розминка

Робота над чистомовками

Чи то лис, чи то ліс,
Чи то кинь, чи то кінь,
Чи то кит, чи то кіт —
Звуки плутати не слід.

Кошеня навкруг дивана
Ходить рано-рано-рано.
Сонні очі продира:
— Де нора-нора-нора?
А. Камінчук

Чечір-вечір, чечір-вечір.
Хтось воркує біля печі.
Чорні лапи, вуса, ротик,
Чечір-вечір, чорний котик!
Г. Чубач

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Продовж речення»

- Невеликий вірш, яким діти користуються під час гри, щоб обрати ведучого, розподілити ролі або визначити послідовність участі гравців, — це... (*лічилка*).
- Невеликий вірш, що допомагає помиритися із друзями, — це... (*мирилки*).
- Невелика пісня або вірш, який містить прохання, аби виглянуло сонечко, припустився дощ та інше, — це... (*закличка*).

4. Повідомлення теми та мети уроку

— А сьогодні ми ознайомимося із... Ви дізнаєтеся, коли розкодуєте та прочитаєте слова. Скоромовкиооозагадкааааприслів'яиіиі.

— Отже, ми удосконалимо знання про скоромовки, загадки та прислів'я.

5. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота над скоромовками (с. 44).*

- Робота над значенням слова «скоромовка».

— Учіться управляти своїм диханням. Уявіть, що ви їдете у ліфті вгору. Зробіть глибокий вдих, а потім — паузу. Далі повільно, плавно видихайте і вголос називайте поверхи.

1 — 2 — 3 — 4 — 5 — 6 — 7 — 8 — 9 — 10.

— *Скоромовка* — жартівливий вислів, створений зі складних для швидкого вимовляння слів. Скоромовки ще називають спотиканками, чистомовками, швидкомовками.

План роботи над скоромовкою

1. Навчіться читати скоромовку повільно, чітко промовляючи слова.
2. Зверніть увагу на правильну інтонацію.
3. Прочитайте декілька разів, поступово прискорюючи темп.

- Робота в групах.

— Спробуйте позмагатися, хто краще і швидше розкаже скоромовку.

2) *Робота над загадками (с. 45).*

- Робота над значенням слова «загадка».

Загадка — це короткий опис предметів, подій, явищ, що необхідно впізнати і відгадати за описаними ознаками.

— Прочитайте та відгадайте загадки.

- Складання загадок. Робота в парах.

— Зверніть увагу! Щоб скласти загадку, потрібно:

а) порівняти предмет, явище з іншим, схожим за істотною ознакою (*скажімо, за кольором, формою, звуком тощо*);

б) включити цю ознаку в загадку так, аби не відразу можна було здогадатися, про що йдеться;

в) сформулювати загадку коротко й чітко.

Фізкультхвилинка

Щоб ніколи не хворіти,
Треба вправи вам робити.
Із-за парт швиденько встали,
Спинки гарно розрівняли,
На носочки піднялись
І до сонця потяглись.

Руки разом опустили
І швидесенько присіли.
Потім встали, руки в боки,
Всі красиво робим кроки.
Назад — вперед прогнулись добре.
Не будем мати ми хвороби.

3) *Робота над прислів'ями (с. 46).*

- Робота над значенням слова «прислів'я».

— *Прислів'я* — це короткі мудрі народні вислови повчального змісту.

Ви прочитаєте українські прислів'я і приказки. Це короткі влучні образні вислови, що часто містять римовані слова. Вони передають досвід народу: поради, застереження. Недарма говорять: «Прислів'я вчить, як на світі жити».

- Робота над прислів'ями.

— Прочитайте прислів'я та його значення.

— А тепер спробуємо самостійно пояснити значення кожного прислів'я.

— Яке повчання містить кожне прислів'я?

— У яких випадках можна вживати кожний із цих висловів?

6. **Закріплення вивченого матеріалу**

1) *Вправа «Втановлення відповідності». Робота в групах.*

— З'єднайте прислів'я з його значенням.

I група

Дружній череді вовк не страшний.

Чия відвага — того й перемога.

Що посієш, те й пожнеш.

Смілива людина має більше шансів на перемогу.

Про силу дружби та взаємодопомоги.

Про наслідки вчинків необхідно думати перед тим, як щось зробити.

II група

Знає кішка чие м'ясо з'їла.

Така робота — ні в тин, ні в ворота.

Дає і з рук не випускає.

Означає, що робота погана, нікудишня.

Про жадібну людину, якій шкода всього, що вона віддає.

Про людину, яка знає свою провину.

III група

Задер носа, що кочергою не дістанеш.
Знання людині, що крила пташині.
Хто хоче багато мати, тому потрібно мало спати.

IV група

Він боїться й на гуску цитьнути.
Моя хата скраю, я нічого не знаю.

Аби досягти достатку, успіху, потрібно багато працювати.
Про гордовиту людину, яка не помічає нічого навколо себе.
Людина, яка здобувала знання і користується ними, досягає успіху.

Добром і ласкою людина швидше досягне мети, ніж жорстокістю і грубістю.
Про боягузливу, несміливу людину.
Про байдужу людину, яка не хоче нікуди втручатися.

2) Вправа «Чарівна торбинка».

У торбинці — скоромовки, загадки, лічилки, мирилки, прислів'я. Учні по черзі дістають, зачитують і пояснюють чи відгадують, що це за усна народна творчість.

Скоромовки

- Бобер на березі з бобренятами бублики пік.
- Жовтий жук купив жилет, джемпер, джинси та жакет.
- У Кіндрата куртка короткувата.
- На річці Лука спіймав рака у рукав.

Загадки

- Тоненьке, кругленьке,
Серце чорненьке.
Хто на його слід погляне,
Думку його визнає. (*Олівець*.)
- Сталевий коник по білому полю бігає,
За собою чорні сліди залишає. (*Ручка*.)
- То в клітинку, то в лінійку,
Написати тут зумій-но,
І намалювати децю зможеш,
Називаюся я... (*зошит*).
- Її шанує кожен.
Вона повідать може
Про все на світі білім
І дорослому і дітям...
До знань веде доріжка,
Коли з тобою... (*книжка*).
- Порахує сантиметри,
А як треба — міліметри!

Лічилки

- Котилася торба
З великого горба.
А в тій торбі —
Хліб-паляниця.
Кому доведеться,
Той буде жмуритися.
- Раз, два, три, чотири, п'ять!
Вийшов зайчик погулять.
Як нам бути, що робити?

Рівно лінії проводить,
З олівцем за ручку ходить.
Я люблю прямоту і сама пряма.
Зробити рівну межу всім я допомагаю. (*Лінійка*.)

- Водить дружбу з олівцями,
Зошитами, папірцями.
На малюнку щось не те?
Вмить вона його зітре!
Якщо їй роботу дати,
Даремно трудився олівець. (*Гумка*.)
- У портфелі є хатинка —
Ручки там живуть, резинка,
Клей, лінійка, кутники —
Школярів помічники. (*Пенал*.)
- Головою обертає,
Землю нашу добре знає,
Нам показує держави,
Ріки, гори, океани. (*Глобус*.)

Треба зайчика зловити.
Будем знову рахувати:
Раз, два, три, чотири, п'ять.
Зараз я іду шукать!

- Сітка, вітка,
Дуб, дубки —
Поставали козаки,
Шабельками брязь —
Вийди, князь.

Мирилки

- Мирилка летіла,
На плече сіла,
Сказала тихенько:
— Миріться швиденько!
- Ти — не ворог, я — не ворог.
Нам сваритись просто сором.
Помирились, помирились,
Щоб ніколи не сварились.
- Дай скоріш мізинчик свій,
Зачепи його за мій.
Мізин-мізин-мізинець —
Помирив нас, молодець!

Прислів'я

- Добрий друг підніме людину, а поганий погубить.
- Одним пальцем і голки не вдержиш.
- Маленька праця краща за велике безділля.
- Не довіряй козу вовкові, а капусту козі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Плюс-мінус-цікаво»

Ця вправа дає змогу вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

П	М	Ц

У графу «П» («плюс») ставлять позначку і розповідають про все те, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним

У графу «М» («мінус») — усе, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Підготувати загадки для однокласників.
- Підготувати прислів'я.
- Підготувати скоромовки.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 35. УРОК-ГРА. УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ

Мета: поглиблювати знання про жанри усної народної творчості; розвивати кмітливість, образність і точність мовлення школярів; виховувати в учнів любов до рідної мови.

Обладнання: завдання для групової роботи.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань.

Форма проведення: конкурс.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повідомлення теми і мети уроку

— Діти, сьогодні ми пригадаємо колискові пісні, мирилки, лічилки, скоромовки, прислів'я, за-клички і взагалі все, що вивчали на попередніх уроках!

2. Мотивація навчальної діяльності

Звучить музика.

— Щасливі ми, що народилися і живемо на цій чудовій, мальовничій землі — в Україні. Тут жили наші прадіди, діди, тут живуть наші батьки, — тут коріння роду українського, що сягає сивої дав-нини.

На околиці села,
Як мовиться в казці,
Жив веселий дід Хома
І баба Параска.
Біля хатки у садку
Діти гомоніли.
Розважалися малі,
А старі раділи.

Дід учив гончарювати,
На сопілці грати.
Баба вчила вишивати
І пісень співати.
Ой цікаві для малят
Ці часи дозвілля —
Скоромовки і казки,
Загадки й прислів'я.

— Урок наш сьогодні незвичайний, бо ми будемо не навчатися, а розважатися. Сьогодні у нас **КОНКУРС ЗНАВЦІВ УСНОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ**. І змагатимуться в ньому дві команди.

3. Конкурсна програма

1) Привітання команд.

I команда — «Книголюби»

Книголюби — молодці,
Залюбки читаємо.

Перемогу в боротьбі
Здобути бажаємо.

II команда — «Читайки»

День і ніч ми все читаємо,
Ми про все на світі знаємо.

Ви замало їли каші!
Перемога буде наша!

2) 1-й конкурс «Загадки».

— Загадка — один з найдавніших і найбільш поширених видів усної народної творчості. З давніх-давен у них фіксувався життєвий досвід народу, знання про різноманітні явища навколишнього життя, за їхньою допомогою перевіряли також розумові здібності дітей. А ви знаєте загадки? Чудово! Побачимо, хто з вас краще вміє відгадувати загадки.

Загадки

- Що сходить без насіння? (*Сонце.*)
- Що підніме і найменша дитина, а через хату не перекине й найдужча людина? (*Пир'їну.*)
- На літо одягаються, а взимку одержі цураються. (*Дерева.*)

- Хто завжди правду каже? (*Дзеркало.*)
- У животі лазня, у носі сито, на голові гудзик, одна рука — і та на спині. (*Чайник.*)
- Чорний Іван, дерев'яний каптан, де носом проведе, там помітку кладе. (*Олівець.*)
- Яким стане білий камінь, як його вкинути в Чорне море? (*Мокрим.*)
 - На городі в нас росте
Жовте око, жовті вії,
Та чомусь воно не гріє. (*Соняшник.*)

- У лісі родилась, в майстерні робилась, а в руках плаче. (*Скрипка.*)
- Сіре сукно лізе у вікно. (*Туман.*)
- Стоять коні на припоні. Не їдять, не п'ють, а все гладкими стають. (*Гарбузи.*)
- Чим більше миється, тим меншим стає. (*Мило.*)
— Відгадувати ви добре вмієте. А чи вмієте ви складати загадки?

ПАМ'ЯТКА

Щоб скласти загадку, потрібно:

- порівняти предмет або явище з іншим, схожим за істотною ознакою, скажімо формою, кольором, рухом, звуком;
- включити цю ознаку в опис предмета так, аби не можна було відразу здогадатися;
- сформулювати загадку дуже коротко і стисло.

3) 2-й конкурс «Прислів'я».

— Діти, ви, мабуть, і прислів'я та приказки гарні знаєте. Тож позмагаймося: хто з вас швидше і більше складе прислів'їв. Вам потрібно до першої половини прислів'я знайти його половинку.

I команда

Де багато пташок — ... (*там немає комахок*).

Не хитруй, не мудруй, а... (*чесно працюй*).

Добре ім'я... (*краще від багатства*).

Сила та розум — ... (*краса людини*).

Січень — року початок, а... (*зими середина*).

Грудень рік кінчає, а... (*зиму починає*).

II команда

Бджола мала, а й... (*та працює*).

Добре діло... (*твори сміло*).

Щасливо там уміють жити, де... (*вміють дружити*).

Не одежа красить людину, а... (*добрі справи*).

Усі — за одного... (*і один — за всіх*).

Хліб — батько, ... (*вода — мати*).

Попереду людей не біжи... (*і від людей не відставай*).

4) 3-й конкурс «Скоромовки».

— А чи вмієте ви скоромовки швидко промовляти? Тож позмагаймося, хто кого перескоромовить!

Фізкультхвилинка «Музична пауза»

5) 4-й конкурс «Пісні».

— Любов до рідної мови починається ще з колиски, з маминої пісні. Народні колискові пісні зачаровують усіх, хто їх чує, надзвичайною ніжністю і простотою.

Коли я була ще маленька
Колисала мене ненька,

Колисочку гойдала
Й ніжну пісеньку співала.

— А чи знаєте ви колискові пісні? То заспівайте їх нам, будь ласка.

6) 5-й конкурс «Жарти».

— Наш народ дуже любить жарти. Раніше, коли діти збиралися разом зі старшими, їм розповідали цікаві й смішні історії, Ось, наприклад, таку.

Упіймав дядько на яблуні хлопчину.

Ти що там, шибенику, робиш? — запитав сердито.
Та впало ваше яблуко, то я його вішав, — не розгубився хлопець.
— А які ви знаєте смішні історії?

ДОПІК

Їхав раз дядько по дорозі поганою конячиною, а вона й зупинилася. Так він сам запрягся, а її прив'язав до воза, та й каже: «Не хотіла їхати, то йди пішки».

ЖАРТ

Давно це було. Питає вчитель у панського сина:

- Скільки буде 2 і 2?
- Три, пане вчителю.
- Як то три?
- Ну, три з половиною.
- Я бачу, що ти цілковитий дурень.
- Ну, нехай уже буде чотири.
- То чого ж ти відразу не сказав?
- А хіба можна відразу дати чотири, не поторгувавшись?

7) 6-й конкурс «Лічилки. Мирилки».

— Діти дуже любили грати в різні ігри і, щоб обрати ведучого, промовляли лічилки. Але траплялося, інколи доводилося сваритися. Тоді шлях до дружби проклала мирилка.

I група — декламує лічилки;

II група — декламує мирилки.

8) 7-й конкурс «Заклички».

I група — пригадати заклички — прохання до сонечка.

II група — прохання до дощика.

4. Підбиття підсумків (оголошення рахунку)

— Чарівний наш край, чудові наші люди, наша мова, пісні, вбрання. Діти, любіть свій рідний край, де народилися і живете. Любіть свою рідну мову!

Ти постаєш в ясній обнові,
Як пісня, линеш, рідне слово.
Ти наше диво калинове,
Кохана українська мово!

Дмитро Білоус

Буду я навчатись мови золотої
У трави-веснянки, у гори крутої.
В потічка веселого, що постане річкою.
В пагінця зеленого, що зросте смерічкою.

Андрій Малишко

— Коли розкрились наша мова, культура, наші звичаї і традиції, ще більше збагатимося не лише ми, а й цілий світ. Бо недарма ж кажуть:

Мова в нас така чудова,
Мелодійна і ясна.

Солов'їна, світанкова,
І чарівна, як весна!

Надія Красоткіна

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Мікрофон»

- Чи сподобався вам урок?
- Що саме сподобалось?
- Хто був найактивнішим?

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Підготувати мирилки та лічилки.
- Підготувати прислів'я.
- Підготувати скоромовки.
- Підготувати загадки.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 37. ДИВОВИЖНИЙ СВІТ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ КАЗОК ПРО ТВАРИН. УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КАЗКА «ЗАЙЧИКОВА ХАТИНКА»

Мета: удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане, давати характеристику головним героям; учти розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; виховувати дружелюбність, наполегливість.

Обладнання: картки для ігор на уроці, цеглинки LEGO, скриньки радості, подиву, суму.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

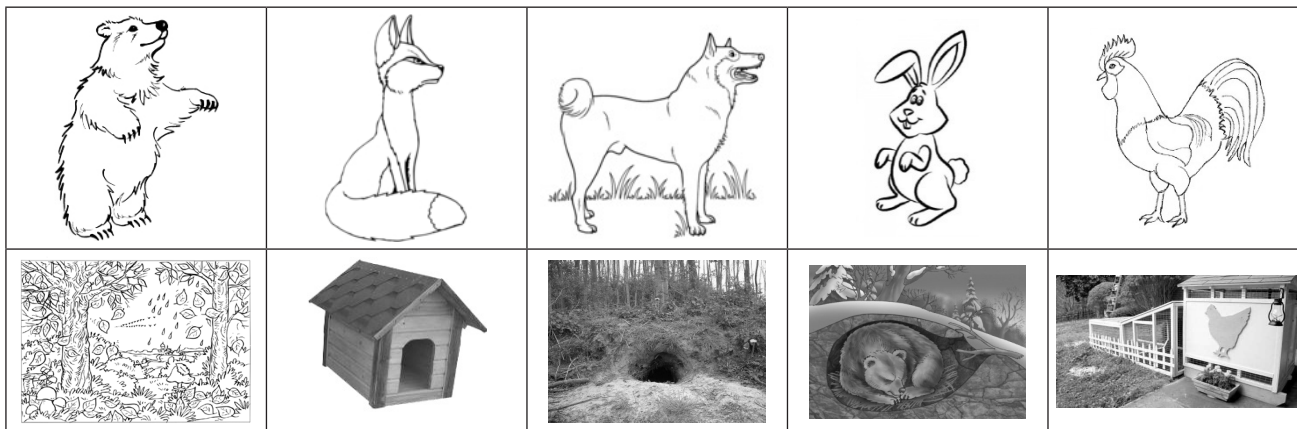
Вправа «Як потрібно поводитися людині в природі?»

— Будемо відповідати цеглинками: зелена — можна робити, а червона — не можна.

- Підпалювати ліс?
- Збирати гриби?
- Ставити капкани на тварин?
- Ласувати ягодами?
- Спостерігати за мурахами?
- Виганяти тварин із домівки?
- Збивати палицею гнізда птахів?

2. Мотивація навчальної діяльності

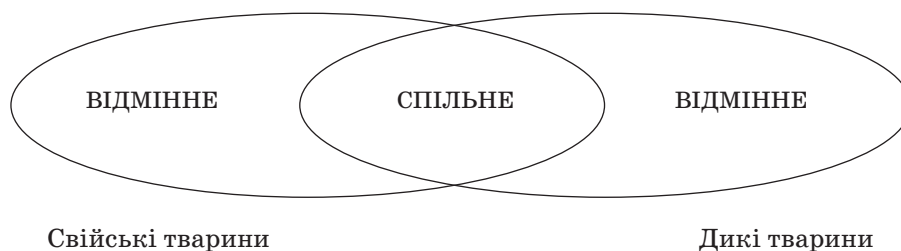
1) Гра «Хто де живе?».

- Знайдіть будиночки для звірів.
- Хто немає свого власного будиночка?
- Назвіть свійських тварин.
- Назвіть диких тварин.
- Чим свійські тварини відрізняються від диких?

2) Кола Ейлера-Венна.

Слова для довідок: людина будує домівки, тварини самі собі будують домівки, людина дає їжу, самі собі шукають їжу, залягають у сплячку, змінюють хутро, можуть жити у зоопарку, доглядають за своїм хутром, пір'ям, самі себе захищають...

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми прочитаємо цікаву казку «Зайчикова хатинка». Удосконалимо навички читання речення з різною інтонацією, вміння відповідати на запитання, аналізувати текст, робити свої висновки. Навчимося дружити, ділитися з друзями і не бути нахабами.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над текстом казки «Зайчикова хатинка» (с. 47–49).

- Робота над словами (с. 46).
— Прочитайте. Назвіть «зайве» слово в кожному рядку.
- Робота над значенням виразу «народні казки» (с. 46).
— *Народні казки* — це казки, які усно складали і переказували від однієї людини до іншої. Тому народна казка не має автора. У казках ідеться про вигадані, фантастичні події.

Найдавніші казки — це казки про тварин. У них головними героями є тварини, які діють, як люди: вони думають, сміються, співають тощо.

- Робота зі словами (с. 47).
— Прочитайте правильно слова.
Зайчикова, Лисиччина, попросилася, переночувати, вистрибну, спробував, голосистий.
— Які слова вам незрозумілі?
- Вправа «Передбачення».
Учні передбачають за заголовком та ілюстрацією.
- Комбіноване читання.
Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитує:
— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?
Продовження читання тексту дітьми.
- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.
— А зараз об'єднайтеся в пари.
— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Що вас здивувало?*)

Фізкультхвилинка

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.
Орієнтовні запитання
Просте. Про кого йдеться у казці?
Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, Зайчик — боягуз?
Пояснювальне. Яку рису характеру виявив Півник?
Творче. Що в цій казці є казковим?
Оцінювальне. Як ти вважаєш, чому Собачці та Ведмедеві не вдалося вигнати Лисицю?
Практичне. А яка тварина також швидко б вигнала Лисицю із хатини?
- Вибіркове читання.
— Прочитайте уривок казки, зображений на малюнку на с. 47.
— У якій частині казки йдеться про хатинки Зайчика і Лисички?
— Про що йдеться у кінцівці казки?
- Читання за особами.
— Назвіть дійових осіб казки.

- Хто є головним персонажем?
- З якою інтонацією необхідно читати слова кожної дійової особи?

2) Лялькова вистава.

- Підготуйтеся і розіграйте виставу за казкою.
- Поміркуйте, які рухи, вирази обличчя, маски чи деталі одягу допоможуть вам передати настрій і характер персонажів казки.
- У якій послідовності зайчик зустрічався із тваринами?

3) Проведення вправи «Крісло автора» (обговорення змісту прочитаного).

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Решта формулюють запитання за змістом почутого твору, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

4) Вправа «Біном фантазій».

- Дайте деякі поради Зайцю, аби з ним більше не трапилася така біда і щоб він не залишився без хатинки.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота з LEGO.

- Побудуйте хатинку для тваринок.
- Захист робіт.

2) Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи добре бути боягузливим?	Ні, ...
ВИСНОВОК		

3) Вправа «Хоробрилка».

- Які поради ви можете дати, аби бути хоробрими?

4) Вправа «Додай слово». (Учні додають лише назви тварин.)

Боязкий, як... (заєць).	Вайлуватий, як... (ведмідь).
Упертий, як... (осел).	Любить, як собака... (кота).
Виє, як голодний... (вовк).	Лізе, як... (черепаха).
Дике, як... (коза).	Лащить, як... (собака).
Хитрий, як... (лисиця).	Кучерявий, як... (баран).
Цибатий, як... (журавель).	Великий, як... (слон).
Колючий, як... (їжак).	

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Скринька настрою»

- Коли ви відчували радість?
- Коли ви відчували сум?
- Яким успіхом ви хочете похвалитися?

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання та переказування казки «Зайчикова хатинка» (с. 47–49).
- Виразне читання та переказування казки «Зайчикова хатинка» (с. 47–49). Намалювати ілюстрацію до казки.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 38. ДЕ ДРУЖНІШІ, ТАМ СИЛЬНІШІ. УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КАЗКА «ВЕДМІДЬ І БДЖОЛИ»

Мета: удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане, давати характеристику головним героям; учити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; виховувати дружелюбність, наполегливість.

Обладнання: картки для ігор на уроці, цеглинки LEGO, ілюстрації бджіл, ведмедя.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Чи все необхідне до уроку ви приготували?

Голова — щоб слухати.

Вуха — щоб чути.

Очі — щоб усе бачити.

Руки — щоб їх піднімати.

Серце — щоб усе відчувати і сприймати.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Виразне читання та переказування казки «Зайчикова хатинка» (с. 47–49).
- Переказування казки з цеглинками LEGO.

Жовта — зайчик.

Червона — лисичка.

Блакитна — собачка.

Синя — ведмідь.

Зелена — півник.

На аркушах паперу розкласти цеглинки у тій послідовності, у якій зустрічаються персонажі у казці.

2. Актуалізація опорних знань

Гра «Узагальни одним словом»

Ведмідь, лисиця — це... (*тварини*).

Ромашка, мак — це... (*квіти*).

Бджола, мураха — це... (*комахи*).

Щука, карась — це... (*риби*).

Півень, курка — це... (*птахи*).

3. Мотивація навчальної діяльності

Творче завдання

— Прочитайте слова. Пригадайте, з якої казки цей персонаж.

Жаба	
Журавель	
Ведмідь	
Заєць	
Їжак	
Бджоли	

— Хто знає назву казки, покладіть цеглинку відповідного кольору на правильну відповідь. (*Учні кладуть цеглинки.*)

— Прокоментуйте свою відповідь.

— Біля якого персонажа відсутня цеглинка? (*Бджоли.*)

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми прочитаємо цікаву казку «Ведмідь і бджоли». Удосконалимо навички читання речень з різною інтонацією, уміння відповідати на запитання, аналізувати текст, робити свої висновки.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над текстом казки «Ведмідь і бджоли» (с. 49–50).

- Робота зі словами (с. 49).

— Прочитайте правильно.

Створіння, справишся, підкоримся, розгнівала, навздогін, згуртованими, оборонитися.

— Які слова вам не зрозумілі?

- Вправа «Передбачення».

Учні передбачають за заголовком та ілюстрацією.

- Комбіноване читання.

Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитує:

— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведемо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне од-
ному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Що вас здивувало?*)

Фізкультхвилинка

Йшли ведмедики малі,

(*Кроки на місці.*)

Нахилились до землі,

(*Нахил, руки вниз.*)

Потім встали, руки в боки

І зробили три підскоки.

Потім розминали плечі!

(*Руки до плечей, колові рухи.*)

Рівні спинки у малечі!

Руки вгору, опустили

І за парти дружно сіли.

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у казці?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, ведмідь дуже любить мед?

Пояснювальне. Яку рису характеру виявили бджоли?

Творче. Що в цій казці є реальним?

Оцінювальне. Яку народну мудрість висловлено в казці?

Практичне. Чого навчає нас ця казка?

- Читання за особами.

— Назвіть дійових осіб казки.

— Хто є головним персонажем?

— З якою інтонацією необхідно читати слова кожної дійової особи?

— Що потрібно передати голосом, читаючи слова ведмеда?

2) Перегляд відео до казки.

— Перегляньте відео до казки «Ведмідь і бджоли» (с. 50).

— Уявіть себе акторами, які озвучують мультфільми.

— Підготуйтеся й озвучте казку за цим відео.

3) Проведення вправи «Крісло автора» (обговорення змісту прочитаного).

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Решта формулюють запитання за змістом почутого твору, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

4) Вправа «Біном фантазій».

— Дайте деякі поради Ведмедикові, щоб із ним більше не трапилася така біда.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота з LEGO.

— Побудуйте хатинку для бджілок.

Захист робіт.

2) Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи потрібне бджолі жало?	Ні, ...
ВИСНОВОК		

3) Вправа «Квест-цікавинка».

Цікаві факти про бджіл

Бджоли є соціальними комахами. Живуть вони у складі сім'ї, де у кожного її члена свої обов'язки. Бджоли-розвідники шукають багаті на нектар квіти, робочі бджоли носять мед, охоронці захищають вулик, бджоли-няньки виховують потомство, трутні запліднюють матку, яка потім робить розплід.

Коли бджола-розвідник знаходить галявину з великою кількістю квітів, багатими на нектар, вона повертається у вулик і повідомляє про це робочим бджолам. Робить вона це оригінально, виконуючи бджолиний танок. За характером рухів бджоли можна визначити місцезнаходження галявини, відстань до неї, кількість нектару, час і швидкість польоту.

Щоб зібрати всього одну ложку меду, потрібна робота двохсот бджіл протягом дня. Для збирання одного кілограма меду кожна бджола повинна зробити чотири з половиною тисячі вильотів.

Бджола може збирати мед на відстані восьми кілометрів від вулика, проте літати на таку відстань комасі не вигідно. Як правило, бджоли збирають мед у радіусі трьох кілометрів від свого житла, на площі 12 гектарів.

Бджолиний рій складається з 60 тисяч бджіл і важить 8 кілограмів.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок

Вправа «Піраміда позитивних почуттів»

— Побудуймо «Піраміду позитивних почуттів».

Учитель протягує руку долонею вгору, а учні підходять до вчителя і по черзі кладуть свої долоньки зверху, будуючи піраміду. Кажуть: «Сьогодні на уроці мені найбільше сподобалося...».

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання та переказування казки «Ведмідь і бджоли» (с. 49–50).
- Виразне читання та переказування казки «Ведмідь і бджоли» (с. 49–50). Намалювати ілюстрацію до казки.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 39. ЯКЕ ЧАСТУВАННЯ, ТАКЕ Й ДЯКУВАННЯ. УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КАЗКА «ЛИСИЧКА І ЖУРАВЕЛЬ»

Мета: удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане, давати характеристику головним героям; учити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; виховувати дружелюбність, наполегливість.

Обладнання: картки для ігор на уроці, цеглинки LEGO, ілюстрації лисиці, журавля.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

«Доброго ранку!» — мовлю за звичаєм,
«Доброго ранку!» — кожному зичу я.
«Доброго дня вам!» — людям бажаю.
«Вечором добрим!» — стрічних вітаю.
І посміхаються в відповідь люди:
Добрі слова ж бо для кожного любі.

— Вітання бувають різні, але чи то лагідна усмішка, чи то уклін, чи слово — вони означають: ти приємна для мене людина, знай, що я тебе поважаю, бажаю тобі найкращого. От що означають прості слова «доброго ранку, доброго дня, ми раді вас вітати». І ви маєте дарувати їх щодня своїм близьким, знайомим, усьому світові.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання та переказування казки «Ведмідь і бджоли».

2. Актуалізація опорних знань

Гра «Продовж речення»

Учні йдуть щоранку в школу.
Дзвонить дзвоник: «День-дзелень».
Учні вчителя стрічають
І говорять... (*добрий день*).
Вранці вас послала мама
До сусідки тьоті Тані.
Вийде тітонька на ганок.
Ми їй скажем... (*добрий ранок*).
Допоміг тобі товариш —
Поспіши з подякою.

Не забудь йому сказати
Гарне слово... (*дякую*).
Коля наш образив Таню.
Чути схлипування, плач.
Що сказати треба Колі?
Люба Танечко, ... (*пробач*).
Як задачу вирішити
Дуже-дуже важко.
Тут сказати треба другу:
Поможи, ... (*будь ласка*).

3. Мотивація навчальної діяльності

1) Робота над загадкою про лисичку.

- Я руда, низького росту,
Хитра я і довгохвоста.
На курей я вельми ласа —
В них таке смачненьке м'ясо...
Вовку-брату я сестриця,
А зовуть мене... (*лисиця*).

2) Вправа «Квест-цікавинка».

Лисиці не пережовують їжу. Вони рвуть здобич і шматками ковтають її. Вся справа в тому, що лисиці мають специфічний склад шлункового соку, який негайно розщеплює навіть найскладніші та

жорсткі шматки їжі. Саме тому лисиця тривалий час може обходитися без їжі, адже в шлунку завжди є залишки після останньої трапези.

Лисиці всеїдні. Переважно харчуються невеликими тваринами: дрібними гризунами, кроликами, зайцями і козулями. Хвіст для лисиці — дуже важливий орган. Під час бігу він допомагає їй тримати рівновагу, а взимку є додатковим захистом від холоду. Лисиці дуже обережні. У разі небезпеки або погоні вони заплутують сліди і переховуються в інших місцях, щоб увести переслідувача в оману. Саме через цю особливість лисиці присвоєно звання самого хитрого звіра.

3) *Робота над загадкою про журавля.*

- Довгі ноги, довгий ніс.
Прилетів — обід приніс:
Смачних жабеняток
Для своїх маляток. (*Журавель*.)

4) *Вправа «Квест-цікавинка».*

Журавель — це великий, рухливий і тямучий птах, який чудово розуміє свої переваги і демонструє їх майже кожним учинком. Ходить він граційно, розміреним кроком, певний своєї краси, легко здійснюється в повітря, кількома широкими ударами сильних крил досягає бажаної висоти і летить рівно й неквапливо, але швидко й енергійно. Іноді, коли є бажання, журавель розважається веселими стрибками, пустотливими рухами, дивними позами; граючись, піднімає із землі тріски чи камінці, підкидає вгору і ловить їх знову, танцює, підстрибує, швидко бігає вперед і назад, найрізноманітнішими рухами демонструє свою життєрадісність.

Він розумний, надзвичайно обережний, тож перехитрити його дуже важко. Зграя, наприклад, виставляє сторожів, на яких покладається обов'язок пильнувати загальну безпеку; якщо таку зграю потривожити, то вона висилає кількох на розвідку, перш ніж знову повернутися на своє місце.

Який журавель обережний і недовірливий на волі, такий він прихильний до людини, потрапивши в її товариство. За винятком деяких найрозумніших папуг, немає жодного іншого птаха, який так легко б уживався з людиною, так умів би розуміти всі її рухи і втішати її. Він знайомиться із житлом, заглядаючи в кожен його куточок, усвідомлює час і вміє визначати стосунки, у яких перебувають його господар та інші люди або тварини. Він страшенно не любить безладу і сварок на пташнику, карає сердитим криком або ударом дзьоба винуватців і нагороджує гідних ласкавими жестами і танцем. Товарииськість становить, мабуть, потребу журавля, але він доволі розбірливий під час обрання компанії.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми прочитаємо цікаву казку «Лисичка і Журавель». Удосконалимо навички читання речень з різною інтонацією, уміння відповідати на запитання, аналізувати текст, робити свої висновки.

5. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота над текстом казки «Лисичка і Журавель» (с. 51–52).*

- Читання слів (с. 51).
— Упізнайте кожну літеру і прочитайте слова. (*ЛИСИЧКА ЖУРАВЕЛЬ*)
- Слухання аудіозапису казки «Лисичка і Журавель».
- Робота зі словами (с. 51).
— Прочитайте правильно.

Запросини, припрошує, пригощайся, розійшлися, приятелько, приятелює, розгнівалася, розсердилася.

— Які слова вам не зрозумілі?

- Комбіноване читання.

Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитує:

— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.
— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне од- ному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на по- верхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Що вас здивувало?*)

Фізкультхвилинка

Все у Лиски вже в порядку,
Вийшла Лиска на зарядку.
Лапки — вгору, лапки — вниз
Й роздивлялася геть скрізь.
І на місці поскакала,
Присідала і вставала,
Головою покрутила,
Вітрячка вона зробила,
Потім лапки опустила
І взялась собі до діла.

• Вправа «Мікрофон».

- Скільки персонажів у цій казці? Назвіть їх.
- Прочитайте, як Лисичка запрошувала Журавля в гості?
- Чим Лисичка пригощала Журавля?
- Який посуд вона вибрала для частування?
- Як ви вважаєте, чому?
- Як Журавель почувався в гостях у Лисички?
- Чи сподобалося Лисичці частування Журавля? Чому?
- Знайдіть у казці зачин; основну частину; кінцівку.
- Розгляньте малюнок. Який епізод казки на ньому зображено?
- Чого вчить ця казка?
- Підготуйтеся і розкажи казку.

2) *Театралізація казки «Лисичка і Журавель».*

- Назвіть дійових осіб казки.
- Хто є головним персонажем?
- А зараз поміркуюмо.
- Які почуття передає Журавель, коли він був у гостях? А в себе вдома?
- А які почуття передає Лисичка, коли вона була в гостях? А в себе вдома?
- Які почуття були у Лисички як у господині? (*Хитрі, не щирі.*)
- Які почуття були у Журавля як у гостя? (*Розчаровані, образливі.*)

3) *Проведення вправи «Крісло автора» (обговорення змісту прочитаного).*

Одна дитина (*за бажанням*) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (*бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей*). Решта формулюють запитання за змістом почутого твору, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

4) *Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».*

- Послухайте пісню, написану за мотивом української народної казки «Лисичка і Журавель».
- Порівняйте казку та пісню. Чим вони схожі, а чим різняться?
- Яку народну мудрість висловлено в пісні?

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) *Технологія «Метод ПРЕС».*

- Прочитайте твердження: «Журавель учинив правильно, коли помстився Лисичці».
- Висловіть свою думку, поясніть, вашу точку зору, починаючи зі слів: «Я вважаю, що...».
- Поясніть причину виникнення цієї думки, тобто, на чому ґрунтуються ваші докази, починаючи зі слів: «Оскільки...».
- Наведіть приклади, додаткові аргументи на підтримку вашої позиції, а також факти, що ілюструють ваші докази. «Наприклад...».

- Узагальніть свою думку. «Отже, ... таким чином».
- Яку позицію ви оберете — ваша справа. Але пам'ятайте, що відповідати злом на зло не варто.

2) Творче завдання. Робота в групах.

I група

Складіть «асоціативний кущ» з рис характеру Лисички.

II група

Складіть «асоціативний кущ» з рис характеру Журавлика.

III група

Перебудуйте казку так, щоб герої були гостинними.

3) Вправа «Чарівна квіточка для Лисички».

Соня вазочку розбила
 І не знає, що робить.
 Не призналася матусі
 Он за шафою сидить.
 Що сказати треба? *(Вибачте.)*
 Саша виїв борщ і кашу,
 Пиріжечків з'їв аж п'ять.
 Рукавом протер обличчя,
 Мовчки встав — побіг гулять.
 Що сказати треба? *(Дякую.)*
 Петя ось прийшов до школи
 І учительку зустрів.
 Прошмигнув тихенько мимо
 Привітатись не зумів.
 Що сказати треба? *(Добрий день.)*

Мовчки Коля одягнувся,
 В друга досить вже гулять.
 І забув хороше слово
 На прощання всім сказати.
 Що сказати треба? *(До побачення.)*
 Біг Віталік по доріжці.
 Через Сашу раптом впав.
 Саша мовчки відвернувся
 І нічого не сказав.
 Що сказати треба? *(Вибач.)*
 Щоб із вами не траплялись
 Різні ось такі дива.
 Діти, ви не забувайте.
 Чарівні усі слова.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. «Знаю — Хочу знати — Дізнався»

З	Х	Д

У стовпчик «З» — поставити плюстик, учні промовляють те, про що вже знали з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — що дізнались під час вивчення теми.

2. Домашнє завдання

- Виразне читання та переказування казки «Лисичка і Журавель» (с. 51–52).
- Виразне читання та переказування казки «Лисичка і Журавель» (с. 51–52). Намалювати ілюстрацію до казки.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 40. ХОЧЕШ СОБИ ДОБРА — НЕ РОБИ НІКОМУ ЗЛА. УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КАЗКА «ВЕДМІДЬ І ПАВУЧОК»

Мета: удосконалювати навички виразного читання тексту, інтонувати речення, аналізувати прочитане, давати характеристику головним героям; учити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; виховувати дружелюбність, наполегливість.

Обладнання: картки для ігор на уроці, ілюстрації ведмедя, павука.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

1) *Виразне читання та переказування казки «Лисичка і Журавель».*

2) *Виставка малюнків до казки.*

3) *Тестування.*

- Лисичка і Журавель були:
а) приятелями; б) сусідами; в) родичами.
- Лисичка запросила Журавля:
а) у зоопарк; б) у гості; в) до школи.
- Лисичка подала страву:
а) у глечик; б) у тарілці; в) у казанку.
- Усю Журавликову їжу:
а) з'їв Журавель; б) з'їли обое; в) з'їла Лисичка.
- Після гостин Лисички у Журавля вона була:
а) задоволена; б) сита; в) сердита.

4) *Вправа «Так — ні».*

- Лисичка була вихованою та ввічливою.
- Журавлик готував страву із молочка.
- Лисичка склала страву в глечик із вузькою шийкою.
- Лисичка та Журавель перестали бути приятелями.

2. Актуалізація опорних знань

I група. Робота над ребусом

II група. Робота над загадкою

- Вісім лапок працьовитих
Вміють сіточку зробити,

Між гілок прилаштувати
Та на мушок полювати. (*Павук.*)

III група. Гра «Розсіпанка»

ДМІВЕДЬ (*Ведмідь.*)

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Квест-цікавинка»

Павуки поїдають шкідників та навіть можуть запилювати рослини. Вони також є цінним джерелом їжі для багатьох дрібних ссавців, риб та птахів.

Багато людей панічно бояться павуків, але на відміну від комарів або кліщів, павуки не харчуються людською кров'ю і тому в них немає жодних підстав вас укусити. Павук кусає людину, лише коли почуватиметься в небезпеці.

Павуки дуже добре адаптуються до навколишнього середовища і здатні виживати навіть у дуже складних умовах. Їх можна зустріти на всіх континентах, окрім Антарктиди.

Павуки не мають зубів і не можуть жувати їжу. Натомість вони вводять свої травні соки в жертву та перетравлюють зсередини, після чого просто висмоктують її. Павуки з'їдають більше комах, ніж птахи та кажани разом узяті.

Павуки мають блакитну кров.

М'язи павука можуть скорочувати їх кінцівки лише до середини, тобто вони не можуть їх випрямляти. Для випрямлення в кінцівки перекачується водяниста рідина, яка під невеликим тиском виштовхує їх. Саме тому якщо павук гине його кінцівки скручуються, оскільки його тіло висихає і в них немає рідини.

Найбільший павук у світі Терафоза Блонда (*лат. Theraphosa blondi*). У дорослому віці він виростає до тридцяти сантиметрів і може полювати на мишей, жаб та ящірок.

Найменшими є павуки Пату (*Patu marplei*). Десяток дорослих особин цього виду можуть поміститись на кінчику олівця.

Більшість павуків живуть близько року. Та є деякі види павуків, наприклад тарантули, які можуть жити понад 15 років.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми прочитаємо цікаву казку «Ведмідь і павучок». Удосконалимо навички читання речень з різною інтонацією, уміння відповідати на запитання, аналізувати текст, робити свої висновки.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над текстом казки «Ведмідь і павучок» (с. 53–55).

- Робота зі словами (с. 53).

— Прочитайте правильно.

Мандрівки, могутньому, бурмило, роздратовано, пробурмотів, натрапили, урятуватися, величезною, поворухнутися, клишоногий.

— Які слова вам не зрозумілі?

- Читання з позначками («система поміч»).

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки, що перед вами.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«+» — я цього не знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з казки?

— Що в казці є реальним?

Фізкультхвилинка

- Вправа «Мікрофон».

— Скільки персонажів у цій казці? Назвіть їх.

— Як казка починається? Чим закінчується?

— Як павучок урятував життя ведмедеві?

— Відшукайте у тексті слова, вжиті замість слова *ведмідь*.

— Чого вчить ця казка?

— Знайдіть у тексті слова, у яких виражено важливу народну мудрість. Хто її сказав?

- Робота над прислів'ям «Хочеш собі добра — не роби нікому зла».
- Читання казки «ланцюжком».

- Читання казки за особами.
 - Назвіть дійових осіб казки.
 - Хто є головним персонажем?

• Проведення вправи «Крісло автора» (обговорення змісту прочитаного).
Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Решта формулюють запитання за змістом почутого твору, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

2) **Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».**

— Дізнайтеся, які українські народні казки є у ваших домашніх бібліотеках.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) **Технологія «Метод ПРЕС».**

- Прочитайте твердження: «Ведмідь учинив правильно, коли відпустив павучка».
- Висловіть свою думку, поясніть, вашу точку зору, починаючи зі слів: «Я вважаю, що...».
- Поясніть причину виникнення цієї думки, тобто, на чому ґрунтуються ваші докази, починаючи зі слів: «Оскільки...».
- Наведіть приклади, додаткові аргументи на підтримку вашої позиції, а також факти, що ілюструють ваші докази. «Наприклад...».
- Узагальніть свою думку. «Отже,... таким чином».
- Яку позицію ви оберете — ваша справа. Але пам'ятайте: «Хочеш собі добра — не роби нікому зла».

2) **Творче завдання. Робота в групах.**

I група. Складіть «асоціативний кущ» з рис характеру ведмедя.

II група. Складіть «асоціативний кущ» з рис характеру павучка.

III група. Доберіть прислів'я до казки.

3) **Вправа «Встановіть послідовність подій».**

- Павучок поліз скоренько до тієї ями і швидко обснував її густою павутиною.
- Постояли, покрутилися та й пішли далі.
- Ведмідь все-таки пожалів маленького і відпустив.
- Одного разу після довгої мандрівки лісом ведмідь заліз у свій барліг і глибоко заснув.
- Через деякий час у ліс прийшли мисливці.
- Відтоді ведмідь ставився до павучка з великою повагою і вдячністю.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Дерево»

(У кожної дитини 2 стікери — зеленого та червоного кольорів.)

Діти підходять до зображення дерева. Спочатку згадують завдання, яке їм сподобалося, і чіпляють зелений стікер на гілку дерева. Потім згадують завдання, що їм не сподобалося, було важко виконати, і чіпляють червоний стікер на корінчики дерева.

2. Домашнє завдання

- Виразне читання та переказування казки «Ведмідь і павучок» (с. 53–55).
- Виразне читання та переказування казки «Ведмідь і павучок» (с. 53–55). Намалювати ілюстрацію до казки.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

**УРОК 41. ДИВОВИЖНИЙ СВІТ НАРОДНИХ КАЗОК ЄВРОПИ.
ХОЧЕШ ЇСТИ КАЛАЧІ — НЕ ЛЕЖИ НА ПЕЧІ.
УГОРСЬКА НАРОДНА КАЗКА «КУРОЧКА, МИШКА ТА ПІВНИК»**

Мета: удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане, давати характеристику головним героям; учити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; виховувати дружелюбність, наполегливість, любов до праці.

Обладнання: картки для ігор на уроці, ілюстрації курки, миші та півня.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- 1) *Виразне читання та переказування казки «Ведмідь і павучок».*
- 2) *Виставка малюнків до казки.*
- 3) *Тестування.*

1. Назвіть дійових осіб.

- а) Павучок і ведмідь; в) мисливець, ведмідь.
 б) мисливець, павучок, ведмідь;

2. Чому ведмідь відпустив павучка?

- а) Бо він не їсть павуків; в) бо ведмідь був добрим.
 б) бо павук дуже благав ведмедя;

3. Яка біда трапилася з ведмедем?

- а) Він потрапив у пастку; в) на нього напали бджоли.
 б) на нього напали мисливці;

4. Хто допоміг ведмедеві врятуватися?

- а) Вдача; в) інші ведмеді.
 б) павучок;

5. Павучок допоміг ведмедеві врятуватися, бо...

2. Актуалізація опорних знань

І група. Робота над ребусами

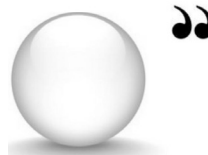

”

”

(Мишка.)

”

1 = P

(Курочка.)

”

(Півник.)

II група. Робота над загадками

- Ко-ко-ко — лунає зранку.
Принесе нам до сніданку
Пташка золоте яйце —
І корисне, і смачне.
Що ж оце за чаботурка?
Це ряба матуся... (курка).
- На дворі і на току —
Скрізь луна: «Ку-ку-рі-ку!»

Гордо птах цей походжає,
Дуже пишний хвостик має,
Шпори, гребінець чарівний...
Що за птах цей, дітки?.. (Півень.)

- У норі хатинку має,
Хліб, сирочок полюбляє.
По підлозі тишком-нишком
Бігає сіренька... (мишка).

III група. Гра «Розсіпанка»

НИКВПІ (Півник)

РОКУЧКА (Курочка)

ШМИКА (Мишка)

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Квест-цікавинка»

Кури — далеко не такі дурні, як прийнято вважати.

Звісно, розумними їх ніхто не назве, але знаменитий вислів «курячі мізки» не зовсім справедливий. Наукою встановлено, що курча з перших годин від народження вміє рахувати, а рівень його розвитку перевершує розвиток однорічної дитини.

Добове курча демонструє комплекс навичок і рефлексів, доступний тільки дитині в трирічному віці. Незважаючи на те, що мозок у курки влаштований дещо простіше, ніж у будь-якого із ссавців, вона здатна:

- запам'ятовувати понад 100 осіб;
- відрізнити господаря від інших людей понад з 10 метрів;
- добре орієнтуватися у часі;
- легко навчатися.

Вона прекрасно пам'ятає свій будинок і час, коли її годують. Якщо видалити курку з курника, її будуть пам'ятати протягом декількох днів і у разі повернення приймуть назад.

Півень у курнику виконує безліч керівних і організаторських функцій:

контролює, чи всі кури прокинулися вранці (*втім, під його контролем, прокидаються не тільки кури*);

- кликає до їжі;
- запобігає конфліктам;
- кликає курей у гніздо;
- захищає від нападів з боку дрібних хижаків.

Через свою задерикуватість півень може вступити в нерівний бій із більшим суперником, наприклад, сусідським собакою або власним господарем.

Кури — дуже галасливі птахи.

Прийнято вважати, що найгаласливіші — гуси. Дійсно, кури значно «мовчазніші» і кудахчуть тільки з яких-небудь приводів. Але справа в тому, що приводи ці дуже різноманітні, з'являються часто. Якщо врахувати, що курка, як правило, не одна, то господар буде поінформований про все, що сталося в курнику і в доступному для огляду просторі двору.

Приводів погаласувати у курей безліч:

- дуже хочеться знести яйце, а гніздо зайняте;
- знесла яйце;
- повз пройшов господар;
- забіг сусідський собака;
- підемо сюди — тут стільки смачного... (*як правило, цей звук видає півень*) і т. ін.

Звуки бувають дуже гучними і часто, підхоплюючи всім колективом, чутні тривалий час. Навіть тихий звук, видаваний кожною куркою пташиного колективу, перетворюється на монотонний гомін.

Однак, кудкудакання курей може свідчити не тільки про події в їхньому житті, але й сигналізувати господареві про здоров'я вихованців, адже тиша в курнику є очевидною ознакою нездоров'я його мешканців.

4. Повідомлення теми та мети уроку

Вправа «Передбачення»

— Сьогодні ми прочитаємо цікаву казку... А сюжетними героями будуть відгадані вами тварини. Яку назву матиме казка?

5. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота над текстом казки «Курочка, мишка та півник» (с. 56–57).*

- Робота зі словами (с. 56).

— Прочитайте правильно.

Мірошник, курчатками, за-куд-ку-да-ка-ла.

— Які слова вам не зрозумілі?

Стіна слів: мірошник.

Мірошник — той хто працює у млині, мельник.

- Вправа «Передбачення».

Учні передбачають за заголовком.

- Комбіноване читання.

Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитує:

— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*).

Фізкультхвилинка. Руханка «Пташиний двір»

Півник гордо походить,

(Ходьба з високим підніманням колін.)

На тинок до нас злітає

(Змахування «крилами».)

Та й співає на тинку

Голосно: «Ку-ку-рі-ку!».

Гуси витягають шиї

(Нахили вперед, шию напружити.)

І шиплять, мов справжні змії:

«Ш-ш-ши!Ш-ш-ши! Нам водички принеси!».

Індик пір'я розпушив

(Руки розведені в сторони, кисті заокруглені.)

І пихато бубонів:

(Швидка ходьба невеликими кроками, груди вперед.)

«Бол-бол-бол, підійди,

Глянь: я красень, хоч куди!».

(Постава рівна, узятися руками в боки, ноги разом.)

- Вправа «Мікрофон». Робота в парах.
 - Назвіть дійових осіб казки.
 - У якій послідовності відбувалися події в казці?
 - Чого вчить ця казка?
 - Якими словами починається угорська казка?
 - Якими закінчується?
 - Наведіть приклади зачину й кінцівки в інших народних казках.
 - Який уривок казки зображений на малюнку?
- Робота над прислів'ям «Хочеш їсти калачі — не сиди на печі».
- Читання казки «ланцюжком».
- Читання казки за особами.
 - Назвіть дійових осіб казки.
 - Хто є головним персонажем?

- Проведення вправи «Крісло автора» (обговорення змісту прочитаного).

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Решта формулюють запитання за змістом почутого твору, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

2) Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».

- До якої української казки подібна угорська казка?
- Порівняйте ці казки.

3) Гра «Продовж речення».

- Якось підмітав півник подвір'я і побачив...
- Замісив він тісто, приніс дров...
- Мишенята теж часу не гаяли...
- Нема за що таких нероб і...

4) Кола Ейлера-Венна.

«Колосок»

«Курочка, мишка та півник»

- Чим вони схожі та чим різняться?

6. Закріплення вивченого матеріалу

Технологія «Метод ПРЕС»

— Прочитайте твердження: «Курочка вчинила правильно, коли не пригостила пирогами півника та мишку».

— Висловіть свою думку, поясніть, вашу точку зору починаючи зі слів: «Я вважаю, що...».

— Поясніть причину виникнення цієї думки, тобто, на чому ґрунтуються ваші докази починаючи зі слів: «Оскільки...».

— Наведіть приклади, додаткові аргументи на підтримку вашої позиції, а також факти, що ілюструють ваші докази. «Наприклад...».

— Узагальніть свою думку. «Отже,... таким чином».

— Яку позицію ви оберете — ваша справа. Але пам'ятайте: «Хочеш їсти калачі — не сиди на печі».

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Самооцінювання

- Оцініть свою роботу на уроці (на картках потрібно зафарбувати відповідну сходику).
- Було важко. Інколи виникали труднощі.
- Працював (працювала) із задоволенням.
- Що допомагало гарно працювати на уроці?
- Що заважало бути активним/активною?
- Що ви порадите собі?

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання та переказування казки «Курочка, мишка та півник» (с. 56–57).
- Виразне читання та переказування казки «Курочка, мишка та півник» (с. 56–57). Намалювати ілюстрацію до казки.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 43. КАЗКА — ВИГАДКА, ТА В НІЙ ЩОСЬ ПОВЧАЛЬНЕ РОЗУМІЙ. ШОТЛАНДСЬКА НАРОДНА КАЗКА «ЛИСИЦЯ І ЯСТРУБ»

Мета: удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане, давати характеристику головним героям; учити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; виховувати дружелюбність, наполегливість.

Обладнання: картки для ігор на уроці, ілюстрації лисиці, яструба.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Посмішка»

— Поверніться, будь ласка, одне до одного і подаруйте одне одному посмішку. У нашому класі стало ніби світліше від яскравих кольорів, гарного, весело настрою. А як ви вважаєте, яким настроєм слід запастися, щоб плідно працювати? (*Працьовитим, серйозним, цілеспрямованим.*)

— А тепер налаштуймося на серйозний, працьовитий настрій. Для цього заплющте очі й пригадайте день, коли ви гарно працювали.

— Ну що, готові до уроку?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Виразне читання та переказування казки «Курочка, миша та півник».
- Виставка малюнків до казки.

2. Актуалізація опорних знань

I група. Робота над ребусом

II група. Робота над загадкою та пазлами за світлиною

- Прийшла кума із довгим віником
На бесіду із нашим півником,
Схопила півня на обід
Та й замела мітлою слід. (*Лисиця.*)

— Складіть пазли. Розгляньте світлину і впізнайте птаха.

III група. Гра «Розсипанка»

ЛИЦЯСИ (*Лисиця*)

РУБЯСТ (*Яструб*)

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Квест-цікавинка»

Зір яструба перевищує людський у 8 разів. Яструби поширені по всьому світу окрім Антарктиди. У Середньовіччі яструбів використовували як викуп за заручників. Самки яструбів більші за самців. Майже всі яструби м'ясоїдні, крім пальмового грифа. Він переважно харчується фруктами пальм. Яструби часто спостерігають за своїми жертвами із засідки з повітря або на підвищенні, потім блискавично хапають свою здобич. Харчуються яструби ссавцями або дрібними птахами. Під час полювання можуть літати зі швидкістю 240 км на годину. Вони здатні зловити здобич як у повітрі, так і на землі. У світі існує 270 видів яструбів. Живуть яструби 13–20 років.

4. Повідомлення теми та мети уроку

Вправа «Передбачення»

— Сьогодні ми прочитаємо цікаву казку... А героями будуть відгадані вами тварини. Яку назву матиме казка?

5. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота над текстом казки «Лисиця і яструб» (с. 58–59).*

- Відгадування слів.

— У ланцюжку букв знайдіть і прочитайте два слова.

ОКЯСТРУБОРФЛИСИЦЯХОФА (*яструб, лисиця*)

- Робота зі словами (с. 58).

— Прочитайте правильно.

Яструб, розтулила, завбільшки, пощастило, справжнісінький.

— Які слова вам не зрозумілі?

Стіна слів: не вір абикому.

Не вір будь-кому.

- Вправа «Передбачення».

Учні передбачають за заголовком.

- Комбіноване читання.

Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитує:

— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведемо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне од- ному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на по- верхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*).

Фізкультхвилинка

- Вправа «Мікрофон».

— Скільки персонажів у цій казці? Назвіть їх.

— Як казка починається? Чим закінчується?

— Чого вчить ця казка?

- Читання казки «ланцюжком».

- Читання казки за особами.

— Назвіть дійових осіб казки.

- Проведення вправи «Крісло автора» (*обговорення змісту прочитаного*).

Одна дитина (*за бажанням*) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (*бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей*). Решта формулюють запитання за змістом почутого твору, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Засідання «Лісового суду».

— Хто з героїв казки вам найбільше сподобався?

— Чому?

— Хто не сподобався?

— Чим не сподобався?

— Проведемо засідання «Лісового суду», де будемо розглядати поведінку лисиці, яструба.

— Об'єднаймося у групи:

I група — судді;

II група — адвокати;

III група — прокурори.

ПРАВИЛА РОБОТИ В ГРУПАХ

1. Обрати доповідача.

2. Висловлюватися по черзі.

3. Говорити коротко за темою.

4. Слухати одне одного уважно.

5. Кожна думка є цінною.

6. Намагатися дійти згоди.

7. Дотримувати відведеного часу.

(Діти посаджені в групи)

• Ви — прокурори. Будете критикувати лисицю.

• Ви — адвокати. Будете захищати її. Поміркуйте, що примусило яструба обманути лисицю.

• Ви — судді. Зробіть висновок з почутого і дайте лисиці поради. Обговоріть це в групах, виберіть доповідача і висловте свої думки.

(Доповідачі надягають відповідні шапки на голову.)

— Ми — прокурори. Засуджуємо..., бо...

— Ми — адвокати. Будемо захищати лисицю (*яструба*) тому, що...

— Ми — судді. Засуджуємо вчинок лисиці (*яструба*). Рекомендуємо...

2) Вправа «Обговорення».

— Назвіть казки, що ви прочитали у цьому розділі.

— Яка казка вам найбільше сподобалася?

— Чим схожі казки, які ви прочитали у цьому розділі?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Рюкзак»

Кожен учень має змогу відповісти на запитання: «Які зі здобутих на уроці знань і вмінь він візьме із собою для використання на інших уроках? Про що цікаве розповість удома?». Відповіді «складають» у рюкзак (*уявний чи справжній*).

2. Домашнє завдання (за вибором)

• Виразне читання та переказування казки «Лисиця і яструб» (с. 58–59).

• Виразне читання та переказування казки «Лисиця і яструб» (с. 58–59). Намалювати ілюстрацію до казки.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 44. УРОК-ГРА «ЩО? ДЕ? КОЛИ?»

Мета: закріпити та удосконалити навички учнів аналізувати прочитане, робити власні висновки; учити розповідати про свої враження від прослуханого твору; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; виховувати чесність, правдивість, дружелюбність, наполегливість, доброту.

Обладнання: картки із завданнями, ілюстрації персонажів (*Зайчик, Собачка, Ведмідь, Лисичка, Півник, Сова*).

Тип уроку: урок закріплення знань, умінь і навичок.

Форма проведення: гра «Що? Де? Коли?».

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

МИ ЧИТАЄМО КАЗКИ

Ми читаємо казки
І вчимося їм завдяки.
Виростаємо сміливі,
Добрі, чуйні, терпеливі.

Казка нас навчає жити
І добро навкруг творити.
Справедливим, чесним бути
І про лінь нас вчить забути.

Казку варто всім читати,
Щоб над злом перемагати.

І по-доброму всміхнутись,
Та в дитинство повернутись.

Казка-дума, казка-мрія,
Кожен мріяти уміє.
А щоб мрії досягнути,
Треба дуже мудрим бути.

Зичимо вам щастя й ласки,
Доброти і диво-казки.
Щоб в житті у вас було —
Щастя, радість і тепло.

Надія Красоткіна

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Знову зустрічаємось в дружнім колі ми. Увага! Увага! Другокласники грають у гру «Що? Де? Коли?».

— З нами сьогодні грають персонажі української народної казки «Зайчикова хатинка».

2. Актуалізація опорних знань

— Ось на барабані випадає перший сектор. Це завдання від полохливого Зайчика.

ПРО ЗАЙЧИКА

— Зайчик, зайчик,
Де гуляв? Чом ти шубку поміняв?
— Бо зима уже на носі,
Білий сніг вже на порозі.

В сірій шубці поскачу —
Від лисички утечу.
В сірій — справа вже не та:
Швидко з'їсть мене вона.

«Упізнай казку за ключовими словами»

Мед	Павутиння	Зернятко
?	?	?

Відповідь. Мед — українська народна казка «Ведмідь і бджоли», павутиння — українська народна казка «Ведмідь і павучок», зернятко — угорська народна казка «Курочка, мишка та півник».

— З першим завданням упорались добре, я задоволена і гадаю, що Зайчик — також. Рахунок 1:0 на користь знавців.

3. Узагальнення і систематизація набутих знань

1) Завдання сектора 2 від Собачки.

— Крутиться рулетка. Випадає сектор 2. Нам пише Собачка.

Це собачка наш Барбосик,
Білий лобик, чорний носик.
Прокидається зрання,

Пильно двір охороня,
І за це йому у миску
Покладуть смачненьку кістку.

— До якої української казки подібна угорська народна казка «Курочка, мишка та півник»?

— З-поміж перелічених прислів'їв знайдіть те, що відповідає змісту казки.

- Хочеш їсти калачі — не сиди на печі.
- Хочеш собі добра — не роби нікому зла.
- Хотів зробити спішно, а вийшло смішно.

— Що означає обране прислів'я?

— Чого воно нас навчає?

— Молодці! Це завдання виявилось вам під силу! Рахунок 2:0 на користь знавців.

2) Завдання сектора 3 від Ведмедика.

— Сектор три нам випадає. Хто це на черзі нам надіслав листа?

Буркотливий, вайлуватий,
Ходить лісом дід кудлатий.
Одягнувся в кожушину,
Мед шукає й ожину,

Літом любить полювати,
А узимку — в лігві спати.
Як зачує він весну —
Прокидається від сну. (Ведмідь.)

— Так, нам пише Ведмедик. Він дуже хоче перемогти, тому завдання намагався дібрати складні.

— Послухайте уривок і скажіть, як називається казка?

«Перша порада: ніколи не вір абикому. Друга порада: не засмучуйся через дрібниці. І третя: що впіймала, те тримай міцно».

Відповідь. «Лисиця і яструб».

— Поясніть значення кожної поради.

— Діти, ви просто молодці! Ведмедикові не вдалося вас заплутати. Рахунок 3:0 на користь знавців.

3) Завдання сектора 4 від Півника.

— Граємо далі. Випадає сектор 4. З нами хоче пограти Півник.

ПІВЕНЬ

Є в бабусі гарний півник,
Голосочок має срібний.
Прокидається він рано,
Кукурає старанно:
Ку-ку-рі-ку! Встаньте, люди!
День сьогодні гарний буде!

Півень із курми гуляє,
Від біди оберігає.
Він розшукує жучків,
Тягне з нірки черв'ячків,
Віддає малим курчатам,
Бо в родині він за тата.

В. Паронова

— Читаю листа. «Доброго дня, гравці гри “Що? Де? Коли?”. Мені дуже хочеться перемогти. Всім довести, що я також сильний не тільки кігтями та дзьобом, а й розумом».

— Увага! Завдання!

З якої казки ці приказки: «Я для тебе, як для себе», «Що мав, то тим і пригощав»? (Казка «Лисиця та Журавель».)

— Чого навчає нас ця казка?

— Молодці! Виконали і це завдання. Рахунок 4 : 0 на користь знавців. Ви заслуговуєте на музичну паузу.

Музична пауза

4) Завдання сектора 5 від хитрої Лисички.

— Гра триває. Випадає сектор 5. І з нами грає...

У куцах вона ночує
І на зайчика полює.

Вся руденька ця сестричка,
А зовуть її... (Лисичка).

- Розіграйте лялькову виставу до угорської народної казки «Курочка, мишка і півник».
- Команда знавців добре впоралася з усіма завданнями, які вам дали герої казок, тому рахунок 5:0 на користь знавців.

5) Завдання сектора 6 від учительки лісових звірят Мудрої Сови.

— Гра триває. Випадає сектор 6. І з нами грає...

- Що воно за дивна птиця?
Світла денного боїться,
Дзьоб гачком, великі очі,

І не спиться їй цюночі.
— Ху-ху-ху! — кричить, співа.
Відгадайте, хто?.. (Сова).
Григорій Храпач

— Прочитайте побажання Сови до лісових звірят.

теБудь ждизав ровіздо!
(*Будьте завжди здорові!*)

— Команда знавців добре впоралася з усіма завданнями, тому рахунок 6:0 на користь знавців.

А КАЗКА, ДІТИ, СПРАВЖНЄ ДИВО

А казка, діти, справжнє диво,
Там подвиги й пригоди є.
Вона кінчається щасливо,
Там місце кожному своє.
І мудрість в ній перемагає,
І щедрість, і любов свята.
Хай кожен з вас запам'ятає,
Що править світом — доброта.

Надія Красоткіна

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

- Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?
- Коли ви хвилювалися?
- А яке завдання було найцікавішим?

2. Домашнє завдання

— Щоб бути успішними у вивченні української мови та читання, виконайте завдання за вибором. Кожному з дітей пропонують диференційоване завдання за вибором.

Картка 1

Намалювати ілюстрацію до української народної казки «Ведмідь і бджоли».
Придумати кінцівку до твору.

Картка 2

Дібрати прислів'я до української народної казки «Лисиця і Журавель». Пояснити, чому саме це прислів'я підходить.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 45. ПІДСУМОК ЗА РОЗДІЛОМ «НАРОДНІ ПЕРЛИНИ ДЛЯ КОЖНОЇ ДИТИНИ»

Мета: закріпити та вдосконалити навички учнів виразно читати тексти та вірші, інтонувати речення, аналізувати прочитане, читати діалог; учити розповідати про враження від прослуханого твору; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; прищеплювати любов до народної творчості.

Обладнання: картки із завданням для роботи в групі, цеглинки LEGO, ребуси.

Тип уроку: урок закріплення знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Рожеві окуляри»

— Сонячні промені так щедро наповнили клас, що потрібно надягти чарівні окуляри, крізь які видно лише добро. Передаючи окуляри одне одному, висловлюйте компліменти.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

1) Робота над загадками.

- Сидить Півник на печі
Їсть смачненькі калачі.
Ось Лисичка прибігає,
Півника мерщій хапає.
Віжить Півень рятувати,
В Лиса Півника забрати. (*«Котик і Півник»*.)
- Я — бичок-беремлячок,
Солом'яний у мене бочок.
Із соломи дід зробив,
Бік смолою засмолив. (*«Солом'яний бичок»*.)
- З їжачка хто насміхався,
Перегнати намагався?
Вихвалитися мастак,
Звуть вуханя цього як? (*«Заець»*.)
- Вигнав дід козу із хати —
Та й пішла вона блукати:
В зайця хатку відібрала.
Всі козу ту виганяли,
Рак козуню ущипнув,
Зайцю хатку повернув. (*«Коза-Дереза»*.)

2) Вправа «Асоціативний куц».

(Лічилки, мирилки, загадки, прислів'я, казки, скоромовки, пісні, забавлянки...)

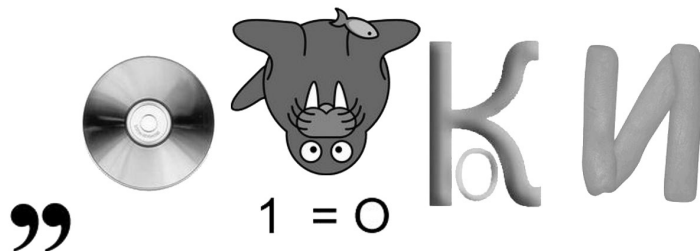
3) Робота в малих групах.

І група. Робота над ребусами

(Казки.)

(Скоромовки.)

II група. Гра «Розсіпанка»

МИ...ЛКА	ЛКАМИРИ	МИРКАИЛ
----------	---------	---------

III група. Гра «Дешифрувальник»

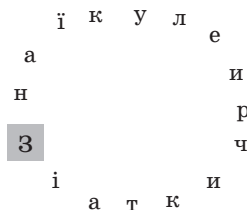
	а	б
1	л	и
2	і	к
3	ч	а

Код: 1а, 2а, 3а, 1б, 1а, 2б, 3б.

Відповідь. Лічилка.

IV група. Гра «Подумай і скажи»

Узявши за початок літеру іншого кольору й «перестрибуючи» через одну, прочитайте слово.

Відповідь. Закличка.

V група. Вправа «Квест»

Знайдіть зазначені букви. Складіть із цих букв слово.

заєць	антилопа	гадюка	кажан
1	1	1, 2, 3	1, 2

Відповідь. Загадка.

IV група. Гра «Цікава математика»

При + слово – ово + і + в'юн – юн + я =

Відповідь. Прислів'я.

— Якою темою об'єднані ці слова?

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми ознайомилися із усною народною творчістю і сьогодні підіб'ємо підсумок за темою «Народні перлини для кожної дитини». А як ви її засвоїли — зараз перевіримо.

3. Повторення основних понять теми

1) Читання для друга.

Текст — за вибором учнів з певної теми.

2) Вправа «Впізнай усну народну творчість».

- Гава гаву запитала:
— Ти на ганок не літала?
— Не літала я на ганок,
То й прогавила сніданок.

— Що це за усна народна творчість? (*Скоромовка.*)

— А які скоромовки ви знаєте?

- Тікав заєць через міст.
Довгі вуха, куций хвіст,
А ти далі не тікай,
Рахувати починай,
Раз, два, три — вийди ти. (*Лічилка.*)

— А які лічилки ви знаєте?

- Грались, грались, розважались,
Веселились і сміялись.
Потім раптом посварились,
Сіли, стихли, зажурились.
Годі, годі сумувати!
Соромно ворогувати!
Не злостуй і схаменись,
Та до мене посміхнись.
Дам тобі назустріч руку.
Проженемо сварку-муку.
Настрій радісний, веселий
Хай панує у оселі. (*Мирилка.*)

— А які мирилки ви знаєте?

- Вийди, вийди, сонечко,
На дідове полечко,
На бабине зіллячко,
На наше подвір'ячко,
На весняні квіточки,
На маленькі діточки.
Тут вони граються,
Тебе дожидаються. (*Закличка.*)

— А які заклички ви знаєте?

- «Одного разу після довгої мандрівки по лісу, ведмідь заліз у свій барліг і міцно заснув. А коли прокинувся, то побачив, що по його лапі повзе павук.

— Що це ти собі надумав? По мені, ведмедеві, лазити?! — роздратовано пробуркотів ведмідь.

Розсердився на павучка і хотів його вбити. Що міг удіяти павучок проти такого велетня?

(*Казка.*)

— Яку назву має ця казка? («*Вовк і павучок*».)

— А які казки ви читали у цьому розділі?

Фізкультхвилинка

В казковому лісі розминка.
Настала фізична хвилинка.
Втому проженем руками,
Вгору їх піднімем з вами.
Потім присядемо дружно,
Ноги згинаємо пружно.

Руки, мов крила, розправим
І до плечей їх поставим.
Коло вперед покрутили,
Потім назад повторили.
Голову вниз опустили,
Потім назад нахилили,
Потім наліво поклали,
Потім направо. І стали
Рівно і струнко.
Швидко скінчилась хвилинка.
Нас збадьорила розминка.

4. Виконання практичних завдань. Повторення і закріплення основних умінь і навичок

1) Гра «Вірю — не вірю».

— Чи вдумливо ви читали казки з цього розділу?

- Курочка була дуже лінивою, а півник був працьовитим.
- Зайчик проявив себе хвальком, що він мав свій будиночок і нікого не боявся.
- Ведмідь був добрим відносно павучка.
- Яструб перехитрив лисицю.
- Павучка з'їла синичка.
- Лисичка донині товаришує із Журавликом.
- Бджоли захищають свою домівку.

2) Гра «Чарівна скринька».

У руках учителя — скринька, у якій заховано малюнок ведмедя. Учитель пропонує учням у колі по черзі визначити, що це за предмет. Дитина отримує скриньку, трусить нею і робить одне припущення щодо предмета, прихованого всередині, ставлячи одне закрите запитання про якість цього предмета.

Якщо припущення збігається з реальною якістю захованого предмета, то вчитель відповідає: «Так», а якщо ні, то — «Ні», тоді скриньку отримує наступний учасник гри. Учасники досліджують і ставлять запитання доти, поки хтось із учнів не визначить, який предмет заховано у скриньці. Гра завершується.

— Із яких казок до нас завітав цей клишоногий?

3) Вправа «Бінго».

Складаємо аркуш паперу навпіл вертикально і способом відривання робимо фігурку. «Бінго» — це силует ведмедика. Пропонуємо написати на різних частинах фігурки риси, які бачили у клишоногого.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Піраміда настрою»

— Створімо піраміду нашого настрою на уроці. Оберіть відповідну цеглинку LEGO.

Зелена — на уроці мені дуже сподобалося.

Жовта — на уроці мені сподобалось.

Червона — на уроці мені не сподобалося.

2. Домашнє завдання

Виразне читання будь-якого твору із розділу «Народні перлини для кожної дитини».

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

КРИШТАЛЕВА ЗИМОНЬКА У СРІБНІМ КОЖУШКУ

УРОК 46. ЙДЕ ЗИМА, КРАСУНЯ МИЛА (*портрет зими*).

ВІРА ПАРОНОВА «ЙДЕ ЗИМА», МИКОЛА СИНГАЇВСЬКИЙ «БІЛІ ЧЕРЕВИЧКИ У ЗИМИ»

Мета: ознайомити учнів з казковим світом зими через художні твори; розвивати творчу уяву, мислення; збагачувати словник дітей за враженнями побаченого та почутого; виховувати дбайливе ставлення до всього живого, уміння бачити найкрасивіше в природі.

Обладнання: ілюстрації до теми «Зима», шість капелюшків.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Вправа «Покажіть рухами».

- Поплескайте в долоні, хто любить, коли з неба летять сніжинки.
- Потупайте ніжками, хто любить ліпити снігову бабу.
- Кивніть головою, хто любить кататися на санчатах.

2) Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

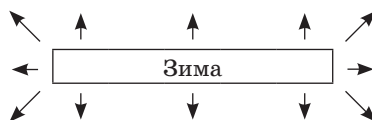
ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, багато снігу, можна ліпити снігову бабу. Так, дерева мають можливість відпочити. Так, можна кататися на санках, лижах, ковзанах.	Чи добре, що настала зима?	Ні, сніг засипле все: і тварини, і птахи залишаться без їжі. Ні, слизько, можна впасти. Ні, якщо багато снігу і ніхто його не розчистив, то люди не зможуть діратися на роботу.
ВИСНОВОК		

2. Мотивація навчальної діяльності

— З настанням зими дедалі холодніше. Зимові хмари приносять сніг.

1) Вправа «Асоціативний куц».

(Сніжинки, мороз, заметіль, холодно, лижі, санчата...)

2) Робота над чистомовкою.

Ок-ок-ок — білий падає сніжок,
Ки-ки-ки — замітає всі стежки,
Ать-ать-ать — вибіг зайчик погулять.
Ма-ма-ма — вже прийшла зима.

Оз-оз-оз — надворі мороз.
Ло-ло-ло — снігу намело.
Гу-гу-гу — ялинка в снігу.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми помандруємо у казковий світ Зими. Диво-казка живе в усьому зимового дня. Дуже гарно в таку пору! Сьогодні ми розпочинаємо вивчати новий розділ «Кришталева зимонька у срібнім

кожушку». Тут ознайомимося з творами поетів, письменників, які подарують нам зустріч з цією прекрасною порою року. Тож почнемо читати та аналізувати вірші Віри Паронової «Йде зима», Миколи Сингаївського «Білі черевички у зими».

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 60).

— Прочитайте плавно цілими словами.

2) Робота за ілюстраціями.

Малюнки: «Зима-дівчинка», «Зима-жінка», «Зима-бабуся».

— Часто поети і художники зображували зиму як живу істоту. Як ви гадаєте, чому дівчинка, чому молода жінка, чому бабуся?

— Як художник зобразив зиму у вашому підручнику?

3) Робота над віршем Віри Паронової «Йде зима» (с. 60).

• Читання вірша вчителем.

• Робота зі словами.

Стіна слів: очі сяють, наче зорі. (*Пояснення значення слова «зорі» на с. 61.*)

• Читання вірша учнями мовчки.

• Вправа «Мікрофон».

— Як ви уявляєте зиму за цим віршем?

— Знайдіть і прочитайте слова, якими змальовано зиму.

— Прочитайте виділений рядок. Із чим порівнюються очі зими?

• Конкурсне читання.

— У якому темпі потрібно читати вірш?

— А з яким настроєм?

— Підготуйтеся і прочитайте вголос.

Фізкультхвилинка. Руханка «Сніжинки»

— Діти, уявімо себе маленькими, легенькими сніжинками, які кружляють у веселому таночку. Сніжинки то піднімаються вгору, то ніби притискаються до землі. Ми — сніжинки, нам легко, радісно, весело. Подуває вітерець, сніжинки танцюють у повітрі. Хочеться літати, бути легесенькими, радіти життю. Бути завжди щасливими, ніжними, добрими!

4) Робота над віршем Миколи Сингаївського «Білі черевички у зими» (с. 61).

• Читання вірша вчителем.

• Робота зі словами.

Стіна слів: кожушина.

• Читання вірша учнями мовчки.

• Вправа «Мікрофон».

— Чи є у цього вірша колір? Який? Чому?

— Із чим автор порівнює морозець?

— Яке ще порівняння є у вірші?

— Як ви його розумієте?

— Якою ви уявляєте зиму за цим віршем?

• Робота за ілюстрацією.

— Зіставте вірш та ілюстрацію до нього.

— Чи в усьому ви згодні з художником?

— Чи точно він відобразив зміст вірша?

• Конкурсне читання.

— У якому темпі потрібно читати вірш?

— А з яким настроєм? Тихо, сумно, задумливо, таємничо чи весело?

— Підготуйтеся і прочитайте вголос.

5) Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».

— Що спільного у творах Віри Паронової та Миколи Сингаївського?

— Що поєднує ці твори?

— А чим вони різняться?

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Шість капелюхів де Боно».

(Діти надягають капелюшки за бажанням.)

- «БІЛИЙ» — власне бачення настання зими;
- «ЧЕРВОНИЙ» — моє ставлення до зими;
- «ЖОВТИЙ» — простежує позитив у зимі;
- «СІРИЙ» — негативні сторони зими;
- «ЗЕЛЕНИЙ» — вносить пропозиції, ідеї;
- «СИНІЙ» — мої зимові мрії.

2) Вправа «Творча майстерня».

— Складіть віршик за поданими римами:

... (сніжинки)

... (пушинки)

... (мух)

... (пух)

3) Вправа «Я — художник».

Вибір і читання уривка з творів про зиму (за бажанням).

— Який малюнок ви б створили до нього?

4) Вправа «Чародії». Робота в групах.

— Перед вами — картки зі словами, які зустрінете, читаючи твори про зиму чи в підручнику, чи в книзі, яку візьмете в бібліотеці, чи придбаній у магазині.

I група — виберіть слова, від яких віє теплом, гарні, добрі.

II група — виберіть слова, від яких віє холодом, сумом, непривітні.

Усмішка, хуртовина, доброта, допомагати, ураган, війна, мороз, темний, сонце, голод, подарунок, бійка, візерунок, плакати.

— Діти, людська доброта, милосердя, чуйність творять дива. Вони допомагають нам долати різні труднощі. З ними нам ніколи не будуть страшні ані тріскучі морози, ані злі хуртовини. Ось і ми станемо чародіями і перетворимо слова II групи, змінюючи одну букву.

бійка — білка

Темний — Чемний

голод — голоС

плакати — плаВати

війна — віКна

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Попс-формула»

Твердження: «Потрібно мати справжніх друзів».

П (*позиція*) — Я вважаю, що...

О (*обґрунтування*) — Тому що...

П (*приклад*) — Я можу довести це на прикладі...

С (*судження*) — Зважаючи на це, я роблю висновок про те, що...

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання вірша Віри Паронової «Йде зима» (с. 60).
- Виразне читання вірша Миколи Сингаївського «Білі черевички у зими» (с. 61).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 47. ПОДБАЙТЕ, ДІТИ, ПРО ПТАШОК УЗИМКУ. ЗАГАДКИ ЛЕСІ ВОЗНЮК, ЛІДІЯ ДЯЧЕНКО «ЧОГО СПОЛОШИЛИСЬ СИНІЧКИ?»

Мета: сприяти поглибленню знань школярів про явища в живій природі, про перелітних та осілих птахів; допомогти учням сформуванню уявлення про те, як зимують птахи; удосконалювати навички виразного читання віршів; учити аналізувати прочитане; виховувати любов до поетичного слова, дбайливе ставлення до птахів.

Обладнання: ілюстрації до теми «Зима», зображення птахів, годівнички.

Тип уроку: комбінований урок (інтегрований з «Я досліджую світ»).

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання віршів за вибором.

2. Актуалізація опорних знань

1) Робота над загадкою.

Я розтрушую сніги,
Наганяю холоди,
Води сковую в льоди,
В дружбі з дітьми я всіма.
Здогадались? Я... (Зима).

2) Вправа «Читання речень з пропущеними голосними».

- Як узимку поводить ся сонце? (С*нц* св*т*ть, т* н* гр*.)
- Що відбувається взимку із живими організмами? (Вс* ж*в* х*в*тьс*, ч*к*ц* т*пл*.)
- Навіщо сніг укриває землю? (Сн*г з*х*ц*ц* р*сл*н* в*д м*р*з*.)
- Як зимують птахи? (*сл* пт*х* т*л*тьс* д* ж*тл* л*д*й*.)

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Квест-цікавинка»

Заглянь зимового ранку на подвір'я. По снігу стрибають горобчики, від холоду настовбурчилися, розпушилися, на м'ячики стали схожі. Стрибають, крихти підбирають. Тут же перевальцем гуляють ворони, між ними метушаться галки — так і дивляться, чим би їм підживитися. Винесуть собаці миску з їжею, тільки поставлять, а галки, ворони вже тут; навколо собаки стрибають, стараються з-під самого носа шматочок вихопити. Не витримає пес, кине ться за пташкою, а інші вже в миску лізуть. Схопить хто хліб, хто кісточку — і геть полетять. У селі взимку біля оселі не тільки цих пташок побачити можна. Сюди й синиці, і вівсянки, і навіть обережні сороки прилітають. Голодно взимку їм у лісі, ось вони й летять ближче до людської оселі, щоб підгодуватися. Усі намагаються схватися від морозу, від холодного крижаного вітру, і кожен по-своєму зимувати пристосувався. (Г. Скребицький)

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми прочитаємо твори про те, як зимують птахи.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 62).

— Знайдіть слово у слові.

2) Робота над загадками Лесі Вознюк (с. 62).

- Читання загадок учителем.

- Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, якщо люди будуть підгодовувати птахів. Виго-товлять годівниці та порозвішують на деревах, щоб було куди насипати насіння, зерна, хліба, сала.	Чи легко пташкам пережити зиму?	Ні, сніг засипле все: і тварини, і птахи залишаться без їжі.
ВИСНОВОК		

- Вправа «Квест-цікавинка».
Одна годівничка може врятувати від загибелі 50 синиць. Одна синиця рятує від шкідників 10 дерев. Одне дерево забезпечує киснем 3 людей.

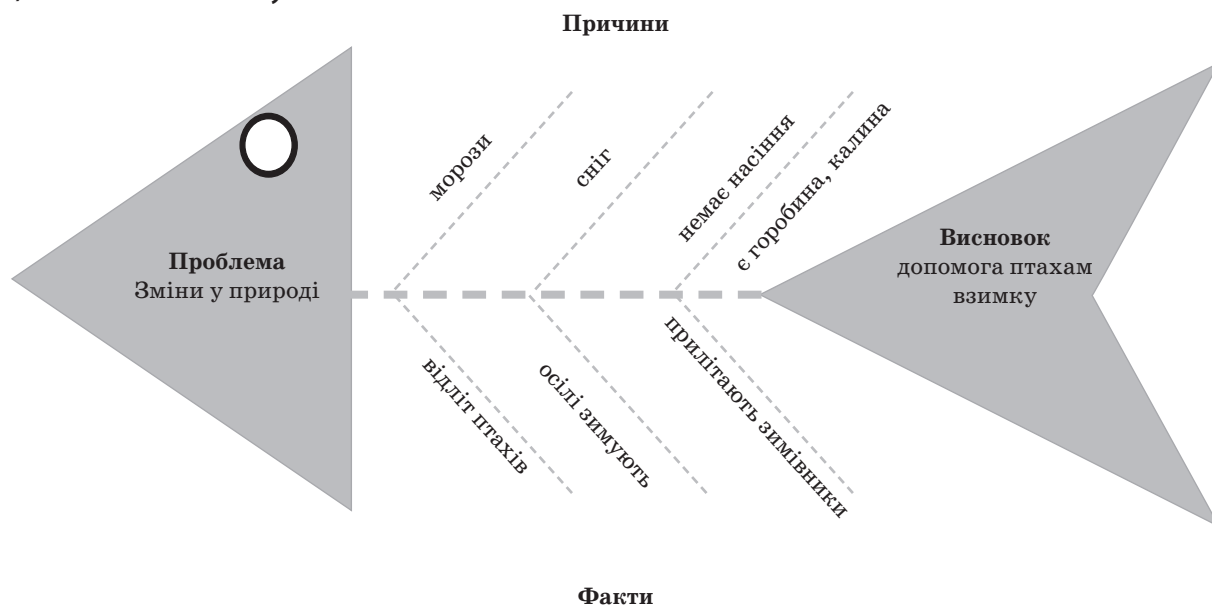
Фізкультхвилинка

3) Робота над віршем Лідії Дяченко «Чого сполошилися синички?» (с. 62–63).

- Робота зі словами (с. 62).
— Прочитайте правильно слова.
Сполошилися, незатишно, незвично, пересидіти.
 - Читання вірша вчителем.
 - Робота зі словами.
Стіна слів: сполошилися, незатишно.
 - Читання вірша учнями мовчки.
 - Вправа «Мікрофон».
— Чого сполошилися синички?
— Що їх турбувало?
— Який висновок ви зробили?
— Який настрій вірша?
— Чим це можна підтвердити?
 - Робота за світлиною.
— Розгляньте світлину. Який настрій у синичок? Чому?
 - Конкурсне читання.
— Прочитайте вірш.
— Виділені слова вимовляйте із більшою силою голосу.
- 4) *Вправа «Біном фантазії».*
— Поміркуйте! Що ви можете зробити для пташок узимку?

6. Закріплення вивченого матеріалу

- 1) *Технологія «Фішбоун».*

УРОК 49. ДІДУСЮ МИКОЛАЙ, НАШУ ХАТУ НЕ МИНАЙ. НІНА ДАЦЕНКО «ЗНИКЛИЙ МІШОК»

Мета: ознайомити учнів зі святом Святого Миколая; розвивати творчу уяву, критичне мислення; збагачувати словник дітей за враженнями побаченого та почутого; сприяти розвитку мотивації до добрих учинків; виховувати віру в силу добра; учити бути слухняними і добрими.

Обладнання: ілюстрації за темою.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Барометр настрою»

— Я рада вас бачити. Маю сьогодні чудовий настрій. А який настрій у вас?

— Від настрою людини, залежить її здоров'я. Погляньте на свого сусіда праворуч. Спробуйте здогадатися, який у нього настрій. А тепер посміхніться до сусіда ліворуч. Яким став його настрій?

Що вам допомогло дізнатися, який настрій у твоїх сусідів?

— Що можна зробити, аби поліпшити сумний настрій?

— А коли в людей буває гарний настрій?

— А хто любить веселитися?

— Чи любите ви свята?

— А яким воно має бути?

— Незабаром до нас завітає Святий Миколай. А що потрібно зробити, аби він завітав до вас святкової ночі?

- Якщо ти знаєш, що потрібно бути чемним, вихованим, увічливим, встань.
 - Якщо ти намагаєшся бути щедрим, надаєш допомогу іншим, охоче ділишся з товаришем чим-небудь своїм, сплесни в долоні.
 - Якщо ти намагаєшся бути чесним, правдивим, тупни ногою.
 - Якщо ти знаєш, що до людей потрібно ставитися доброзичливо, сплесни в долоні над головою.
 - Якщо ти вважаєш, що кожен повинен піклуватися про інших, любити ближнього, простягни руки сусіду.
- Посміхніться одне одному. Ми всі разом можемо дарувати людям добро.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Маємо чого радіти,
Добре знаєте ви, діти!
Долетіла до нас вість,
Що до нас в дорозі гість.

Хто це? Кожен пам'ятай —
Це святий наш Миколай!
Діточок він всіх згадає,
Їм дарунки посилає.

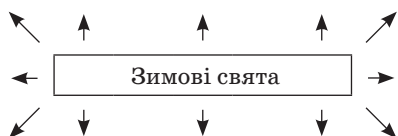
Вправа «Мікрофон»

— Як потрібно поводитися протягом року, щоб отримати подарунки від Святого Миколая?

2. Мотивація навчальної діяльності

1) *Вправа «Асоціативний куц».*

(Радість, подарунки, солодоці, ніч, сон, ранок...)

2) Вправа «Квест-цікавинка».

ЛЕГЕНДА ПРО СВЯТОГО МИКОЛАЯ

Нічого не бракувало малому Миколі — ані одежі, ані смачної їжі. Та він був сирота, мама померла рано, за нею тато. Хлопчик ріс під опікою чужих людей. Він часто виходив на вулицю погратися з дітьми. Це були діти небагатих батьків. Вони мешкали в глиняних хатках, спати вкладалися без вечері. Миколай їх жалів, але не знав, як їм допомогти.

Був у Миколи старий учитель. Одного разу вони читали святе Письмо: «Коли ти робиш добро, то нехай твоє правиця не знає, що робить лівиця..».

— Як це розуміти? — спитав учителя замислений Микола.

— Коли робиш добро, то не треба про це говорити, голосно розповідати іншому. Краще не хвалитися своїми добрими вчинками.

Стояла глибока осінь. Микола знав, що багато дітей в його околиці живуть бідно, у голоді та холоді. От родина старого Олександра. Мати хвора, у Петруся немає взуття, а мала Софійка вранці збирала на дорозі ломаччя, щоб було чим затопити в печі.

Увечері Микола тихо, щоб слуги не бачили, підкрався до комори. Набрив у торбину борошна, налив пляшечку олії, набрав повні кишені яблук. У своїй скрині відшукав пару нових шкарпеток та нові постільці. Коли всі в домі спали, Микола тихесенько, як мишка, вислизнув з ліжка. Пробрався до порога Олександрової хати, поклав там торбинку та й побіг назад.

Уранці старий Олександр не міг натішитися щедрими подарунками. Але хто це міг зробити і кому дякувати?

Відтоді Микола часто робив такі дарунки бідним сусідам. Люди молили Бога за невідомого, який допомагає їм. Та ніхто не здогадувався, що то був Микола. Миколині слуги стали помічати, що зникають харчі, одяг, паливо з комор. Почали пильнувати.

Одного разу, коли Микола тільки-но склав торбинку та вийшов зі свого подвір'я, його наздогнав старий слуга. Думав, що то злодій. Тоді й стало відомо, хто піклується про бідних.

Минули роки. Микола, вивчився, став священником. Усе своє майно роздав бідним людям і служив їм, як тільки міг. За це Господь дав йому сили творити ще більше і більше добра. Він лікував хворих, допомагав в'язням.

А коли він помер і постав перед Богом, Бог промовив до нього: «Багато, Миколо, ти зробив добра за своє життя. За це я виконаю будь-яке твоє бажання. Чого ти хочеш?».

Миколай не довго думав і відповів: «Дай мені, Боже, бодай один раз на рік сходити на землю та обдаровувати діточок».

Відтоді щороку в ніч проти 19 грудня Святий Миколай сходить з небес на землю і робить кожному з нас такі несподівані, але приємні подарунки.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Прочитайте тему уроку. (*Дідусю Миколай, нашу хату не минай. Ніна Даценко «Зниклий мішок».*)

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 63).

— Прочитайте правильно слова.

Мандрівку, коржиком-миколайчиком, затишній, закінчуються, відчинилися, закінчилася, відтоді, інопланетянин.

Стіна слів: мандрівка, інопланетянин.

2) Робота над казкою Ніни Даценко «Зниклий мішок» (с. 64–65).

- Вправа «Передбачення».

Учні передбачають за заголовком.

- Комбіноване читання.

Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитує:

— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне од- ному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на по- верхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*)

Фізкультхвилинка

Дзвени, шкільний дзвіночку,
Двері відчиняй.
Іде до нас у гості
Святий Миколай!
Дорогенькі дітки,
Беріть свої сумочки!
Миколай несе вам подаруночки!
Зліва — друг, справа — друг!
Ставайте, дітки, швидше в круг!
Ай-ай-ай! Прийшов до школи Миколай!
Ок-ок-ок! Є чарівний чобіток!
Ам-ам-ам! Подарунки в ньому нам!

- Вправа «Мікрофон».
 - Про кого йдеться у творі?
 - Назвіть дійові особи казки.
 - У якій послідовності вони діяли?
 - Перекажіть розмову Святого Миколи з інопланетянином.
 - Як ти вважаєш, скільки часу тривала описана пригода?
 - Знайдіть у тексті зачин, основну частину і кінцівку.
 - Розкажіть, про що йдеться в цих частинах тексту.
- Вправа «Біном фантазії».
 - Придумайте іншу кінцівку казки.
- 3) **Робота над віршем Зоряни Живки (с. 65). Робота в парах.**
 - Роз'єднайте слова і прочитайте вірш.
- Робота за ілюстрацією.
 - Зіставте текст та ілюстрацію до нього.
 - Чи в усьому ви згодні з художником?
 - Чи точно він відобразив зміст тексту?
 - А що б намалювали ви?

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Розгадування кросворда. Робота в парі.

Підказка. Як християни називають Святого Миколая?

Ч	У	Д	О	Т	В	О	Р	Е	Ц	Ь
А	Х	М	Т	Д	Е	Д	Р	Х	Щ	А
М	Ф	Ф	І	Е	Ч	Щ	А	Б	А	Х
П	О	К	Р	О	В	И	Т	Е	Л	Ь
Д	Ф	А	П	Е	В	Т	С	Ч	Й	М
П	Р	Т	А	Є	А	Т	Є	Ф	Е	Є
Х	Р	Х	І	С	Б	П	Д	Т	Р	С
У	Г	О	Д	Н	И	К	Т	Р	М	А

2) *Бесіда про святкування дня Святого Миколая в українській родині.*

— Як святкують день Святого Миколая в українській родині?

Насамперед прибирають у хаті, прикрашають ікону святителя, готують приємні несподіванки ближнім, подарунки. Наші предки розпочинали день спільною молитвою у храмі Божому.

Увечері майже в кожній оселі діти з нетерпінням чекають, коли завітає в гості Святий Миколай. Він неодмінно має принести подарунки.

Святий Миколай знає про дітей усе. Упродовж року він стежить за їхніми вчинками. Якщо діти гарно вчаться, слухають батьків, не ображають менших, чемні зі старшими, Миколай дарує їм найкращі подарунки. Коли ж діти неслухняні, він дарує різку їм, щоб знали, як поводитися. Але Святий Миколай усе-таки вибачає дітям провини. Він дає їм змогу виправитися і навчає, як це зробити.

Трапляється, що Святий Миколай не встигає провідати родину ввечері, тоді він обов'язково завітає вночі.

Ось чому дівчора з таким нетерпінням щороку чекає доброго Миколая. Адже Святий завжди на боці менших, скривджених, беззахисних. Він не тільки обдаровує гостинцями, допомагає в біді, але й навчає, як бути добрим, чемним і розумним.

3) *Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.*

Учні складають невеличкі висловлювання від імені хлопчика (*дівчинки*).

Зразок

Роль — хлопчик (*дівчинка*). Аудиторія — Святий Миколай. **Формат** — лист. **Тема** — привітання зі святом.

Доброго дня, Святий Миколаю!

Протягом року я поведився (*поводилася*) чемно, слухався (*слухалася*) старших, допомагав (*допомігала*) їм, у школі навчався (*навчалася*) відмінно (*добре*). Мені дуже хочеться, щоб ти приніс мені цікаву книгу про тварин. Радий (*рада*) буду, коли ти завітаєш до мене.

Твій (*твоя*) _____

4) *Ознайомлення з виставкою учнівських листів до Святого Миколая.*

Кілька листів читає вчитель.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. **Рефлексія. Вправа «Мікрофон»**

— Що нового ви дізналися сьогодні про Святого Миколая?

— Чи можемо ми брати з нього приклад? У чому?

— Як ми повинні брати приклад зі Святого Миколая? (*Бути добрими, милосердними, чуйними, учитися прощати та допомагати всім, кому потрібна наша допомога.*)

— Чи є у вашій родині або серед знайомих вам людей Миколи? Не забудьте їх привітати!

2. **Домашнє завдання**

Виразне читання та переказування тексту Ніни Даценко «Зниклий мішок» (с. 64–65).

Складання листа до Святого Миколая.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 50. УЖЕ РІЗДВО ПРИЙШЛО ДО ХАТИ, ВСІМ ПОРА КОЛЯДУВАТИ

Мета: удосконалювати вміння виразно читати; розвивати творчу уяву, критичне мислення; збагачувати словник дітей за враженнями побаченого та почутого; виховувати інтерес і повагу до народних свят, обрядів.

Обладнання: ілюстрації до новорічних свят, снігова кулька.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська та історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Новорічні вітання»

Діти утворюють коло. Вітають одне одного, передаючи «снігову» кульку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

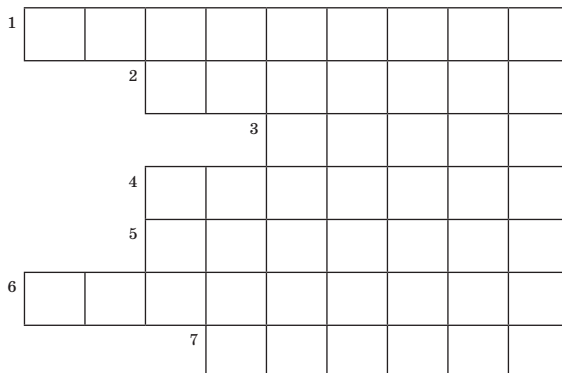
Вправа «Мікрофон»

- Коли розпочиналися зимові свята?
- Які страви готувалися на Святвечір?
- Що таке колядки?
- Яке свято відзначалося 13 січня?
- Що таке щедрівки?
- Коли ходили посівати?

3. Мотивація навчальної діяльності

Розгадування кросворда «Зимові свята»

1. Зоря у небі засіяла,
Ніч свята на землю спала.
Ангел ледь торкнув за плечі:
«Друже, настає... (Святвечір)».
2. Всіх дітей він покровитель,
І заступник, і святитель. (Миколай.)
3. Хто це мчить на оленях
В саночках легких, сріблених?
Хай запалить нам ялинку
Й засміється дзвінко-дзвінко!
Він вже на порозі — ось!
Хто це, діти? Дід... (Мороз).
4. Новорічний танок довкола ялинки. (Хоровод.)
5. В день народження Христа
Лине пісня неспроста:
Людам всім на добру згадку.
Зветься пісня ця... (колядка).
6. Воду святять, умиваються,
В ополонку окунаються. (Водохреща.)
7. Свят найбільше теж він має,
А ще — рік розпочинає. (Січень.)

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Прочитайте тему уроку, закреслюючи літеру, яка завжди мовчить.
У̇ж̇ж̇ь̇є̇ Р̇ь̇і̇ь̇ь̇з̇д̇ь̇в̇ь̇о̇ь̇ п̇ь̇р̇ь̇і̇ь̇й̇ь̇ш̇ь̇л̇ь̇о̇ до х̇ь̇а̇т̇ь̇і̇ь̇,
в̇ь̇с̇ь̇і̇ь̇м̇ п̇ь̇о̇ь̇р̇ь̇а̇ к̇ь̇о̇б̇л̇ь̇я̇д̇ь̇у̇в̇ь̇в̇а̇т̇ь̇і̇ь̇.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над колядкою (с. 65–66).

- Робота над значенням слова «коляда» (с. 65).
— Прочитайте значення слова «коляда».

Коляда — це пісня, яку співають під час Різдвяних свят. Співають її колядники — гурт дітей або дорослих. Колядою також називають винагороду за пісню (*колядування*).

- Робота зі словами.
Стіна слів: кожух.
- Читання колядки вчителем.
- Читання колядки учнями.
- Вправа «Мікрофон».
— Яку коляду просять колядувальники?
— Які колядки ви знаєте?
- Вправа «Квест-цікавинка».

Ланцюжок веселих і дзвінких зимових свят відкриває Різдво, що відзначають у сімейному колі. Святкування Різдва починалося напередодні — у Святвечір, різдвяне надвечір'я. Цього дня намагалися не їсти «до зірки» — до появи на небі першої зірки, що колись сповістила про народження Христа. Слово «Різдво» означає народження всього живого. Напередодні вечері господар розсипав по долівці сіно, клав його на стіл, ставив на покутті сніп — дідух. Цього вечора гостювали одне в одного, носили так звану вечерю, святкові страви. Ходили до родичів частіше діти. Обов'язковою святковою стравою була кутя. Цього вечора ходять колядувати діти, чоловіки і хлопці. Колядки — це величальні пісні, у яких славлять господарів дому — бажають їм здоров'я, щастя, щедрого врожаю, достатку, за що отримують винагороду.

- Стратегія «Входження у малюнок».
— Що зображено на малюнку?
— Де ви хотіли б опинитися на малюнку?
— Про що розмовляють діти?

Фізкультхвилинка

Взимку холодно у лісі.
Всі дерева голі й лісі.
Білка ж гарне хутро має,
Ще й зарядка зігриває.
Зранку хутко із дупла —
Зігріватись до тепла.

Поскакає по гілках,
Побігає по стежках,
На всі боки прогиналась,
Лосів в лісі роздивлялась.
Плечі добре розрівняли
І за парти посідали.

2) Робота над щедрівкою (с. 66).

- Робота над значенням слова «щедрівка» (с. 66).
— Прочитайте значення слова «щедрівка».
Щедрівка — пісня-привітання зі Щедрим вечором.
- Робота зі словами.
Стіна слів: кожух.
- Читання щедрівки вчителем.
- Читання щедрівки учнями.
- Вправа «Мікрофон».
— Кого прославляли щедрувальники?
— Що вони сім'ї бажали?
— Які щедрівки ви знаєте?
- Вправа «Квест-цікавинка».

Останній день старого і перший день Нового року українці відзначали як свята Меланки і Василя. На Щедрий вечір готували багатий святковий стіл, який символізував щастя, добро, багатий урожай

Нового року. У цей день традиційним був новорічний обряд «Меланки» з використанням численних масок. Роль Меланки виконував хлопець, переодягнений у жіночий народний костюм. Інші ролі теж виконували хлопці. Це був веселий карнавал, де учасники у масках розігрували маленькі інтермедії. Меланка зображувала недоладну господиню, яка б'є посуд, мие піч водою, а лави підмазує глиною, сміття вимітає на середину хати тощо. У цей вечір щедрували. Щедрували в новорічну ніч переважно дівчата.

У щедрівках буяє народна фантазія, бажане видається за дійсне.

У пісеньках панують розум, добро, злагода; господар такий ясний і красивий, як місяць, його жона — як сонце, діти — як зорі.

- Стратегія «Входження в малюнок».
— Що зображено на малюнку?
— Де ви хотіли б опинитися на малюнку?
— Про кого співають діти?

3) Робота над посипалкою (с. 67).

- Вправа «Квест-цікавинка».

На Щедрий вечір (13 січня) діти ходили щедрувати. А наступного дня вдосвіта хлопчики ішли посівати людські житла зерном жита, пшениці.

- Робота зі словами.
Стіна слів: кожух.
- Читання посипалки вчителем.
- Читання посипалки учнями.
- Вправа «Мікрофон».
— Що бажають посівальники?
— Які посипалки ви знаєте?
- Стратегія «Входження в малюнок».
— Хто зображений на малюнку?
— Де ви хотіли б опинитися на малюнку?

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Декламування колядок, щедрівок, посипалок.

2) Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця» (с. 67).

Створення колективної збірки колядок, щедрівок, посипалок.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Рюкзак»

Кожен учень має змогу відповісти на запитання: «Які зі здобутих на уроці знань і вмінь він візьме із собою для використання на інших уроках? Про що цікаве розповість удома?». Відповіді «складають» у рюкзак (*уявний чи справжній*).

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Вивчити колядку, щедрівку.
- Вивчити колядку, посипалку.
- Вивчити щедрівку, посипалку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 51. УЖЕ РІЗДВО ПРИЙШЛО ДО ХАТИ, ВСІМ ПОРА КОЛЯДУВАТИ (продовження)

Мета: удосконалювати вміння виразно читати; розвивати творчу уяву, критичне мислення; збагачувати словник дітей за враженнями побаченого та почутого; виховувати інтерес і повагу до народних свят, обрядів.

Обладнання: ілюстрації до новорічних свят, відеозаписи колядок.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська та історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Новорічні вітання»

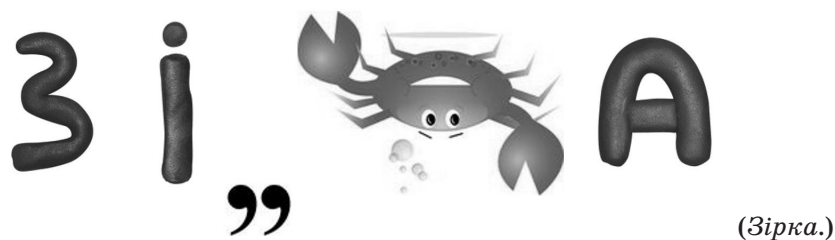
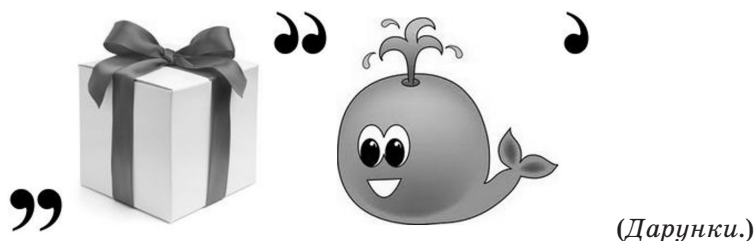
Смачної вам вечері,
Духмяних добрих пампушок,
Хай щастя стукає у двері,
Нехай несе багатств мішок.
Хай зірка з неба засіяє
Й освітить всеньку темноту,
Колядка гучно залунає
Й прославить тую ніч святу!
Христос ся рождає!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

Робота над ребусами

— Яке свято об'єднує ці слова? Доведіть свою думку.

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Асоціативний куц»

(Колядники, пісня-колядка, господар, господарка, побажання, дарунки, зірка, ведмідь, коза, вовк...)

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми сьогодні продовжимо роботу над колядками й ознайомимося ще краще із темою «Уже Різдво прийшло до хати, всім пора колядувати».

5. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Квест-цікавинка».

Знати українські колядки має кожен, адже це — наші традиції! Новий рік та Різдво Христове вже на порозі, тож, саме час повторити слова улюблених колядок.

На жаль, українські колядки дедалі рідше лунають у наших домівках на зимові свята. Ми не маємо права забувати свої традиції, та ще й такі чудові! Нумо разом вчити слова колядок, аби на Різдво та Коляду прийти до друзів не з порожніми руками — а подарувати їм гарний настрій своїм співом!

Коли ж колядують в Україні? Здавалося б, відповідь очевидна — 7 січня, на Різдво, та 8 січня, яке в народі так і називають «Колядою». Насправді ж, колядувати в різних регіонах починають неодноразово: на Покутті це роблять уже на Святий вечір; на Слобожанщині та Гуцульщині — у перший день Різдва; на західному Поділлі — на другий день свят уранці.

2) Стратегія «Входження в малюнок».

- Що зображено на малюнку?
- Де ви хотіли б опинитися на малюнку?
- Про що розмовляють діти?

Фізкультхвилинка

3) Робота над колядкою. Слухання аудіозапису або перегляд відеозапису.

ДОБРИЙ ВЕЧІР ТОБІ, ПАНЕ ГОСПОДАРЮ

Добрий вечір тобі, пане господарю, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Застеляйте столи, та все килимами, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Та кладіть калачі з ярої пшениці, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Бо прийдуть до тебе три празники в гості, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

А той перший празник — Рождество Христове, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

А той другий празник — Святого Василя, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

А той третій празник — Святе Водохреща, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Хай святкує з нами вся наша родина, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Вся наша родина, славна Україна, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Колядка «Добрий вечір тобі, пане господарю» у виконанні Тіни Кароль — відео (<https://youtu.be/AlgRbJl06pY>).

Вправа «Мікрофон»

— Кого прославляє колядка?

— Про які три празники співається у колядці? (*Рождество Христове, Святого Василя, Святе Водохреща.*)

— Хто має святкувати цей празник? (*Вся родина.*)

4) *Робота над колядкою.*

Нова радість стала, яка не бувала,
Над вертепом звізда ясна світлом засіяла.

Де Христос родився, з Діви воплотився,
Як чоловік пеленами убого оповився.

Пастушки з ягнятком перед тим дитятком
На колінця припадають, Царя-Бога вихваляють.

— Ой ти, Царю, Царю, небесний Владарю,
Даруй літа щасливії цього дому господарю.

Даруй господарю, даруй господині,
Даруй літа щасливії нашій славній Україні.

(Останній рядок кожного куплету повторюється двічі.)

«Нова радість стала» — колядка онлайн (<https://youtu.be/cEaMRgwXQmU>).

Вправа «Мікрофон»

— Що бажають колядники?

— Чим пригощають господарі?

• Стратегія «Входження в картину».

— Кого ви бачите на відео?

— Де ви хотіли б опинитися?

— Чи хотіли б ви ходити колядувати?

5) *Робота над колядкою.*

Бог ся рождає, хто ж Го може знати!
Ісус Му ім'я, Марія Му Мати!

П р и с п і в :

Тут Ангели чудяться,
Рожденного бояться,

А віл стоїть, трясеться,
Осел смутно пасеться.
Пастиріє клячуть,
В плоти Бога бачуть,
Тут же, тут же,
Тут же, тут же, тут!

Марія Му Мати прекрасно співає,
І хор Ангельський їй допомагає!

Йосиф старенький колише Дитятко:
— Люляй же, люляй, мале Отрочатко!

Три славні царі к вертепу приходять,
Ладан і смирну, золото приносять.

А пастиріє к Ньому прибігають,
І яко Царя свого вітають.

І ми днесь вірно к Ньому прибігаймо,
Рожденну Богу хвалу, честь віддаймо.

(Приспів повторюється після кожного куплету.)
Слухайте «Бог ся рождає» (<https://youtu.be/H94Z9FASV8E>).

Вправа «Мікрофон»

- Що бажав маленький колядник?
- Чим пригощала господиня?

6. Закріплення вивченого матеріалу

Вправа «Мікрофон»

- Яка колядка вам сподобалася?
- Яку бажаєте вивчити?

Учитель за порадою учнів проводить розучування колядки.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Рюкзачок — м'ясорубка — кошик»

Рюкзачок — це потрібні для мене знання.

М'ясорубка — мені потрібно подумати над отриманою інформацією.

Кошик — ці знання мені не потрібні.

2. Домашнє завдання

Вивчити колядку, щоб привітати родичів та сусідів на новорічне свято.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 52. РІК НОВИЙ — ЧУДОВЕ СВЯТО! ЗІРКА МЕНЗАТЮК «НОВИЙ РІК»

Мета: ознайомити учнів з традиціями святкування Нового року; розвивати творчу уяву, критичне мислення; збагачувати словник дітей за враженнями від побаченого та почутого; сприяти розвитку мотивації до добрих учинків; виховувати віру в силу добра; учити бути слухняними і добрими.

Обладнання: ілюстрації за темою.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича, громадянська та історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Три бажання»

— Діти, заплющте очі, уявіть, що вам пощастило упіймати три горішки, які виконують три бажання.

— Які бажання ви загадали б щодо очікування від уроку?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Учитель читає вірш «Зелений, білий, золотий...».

Давним-давно це відбувалось:
Зима з весною сперечалась.
Весна сказала:
— Глянь довкола —
Зелене все:
І ліс, і поле,
Зелений луг до небокраю.
Світ іншим, певно, не буває.
— Дурниця! —
Мовила Зима. —
Світ — білий. Бачила сама.
Сміливо запевняю:
Пустий він. Я це знаю!
Сказала Осінь:

— Не пустий
І не зелений — золотий!
Світ жовтий, пурпуровий.
Повір, що він чудовий.
У ягодах, у квітах —
Нехай підтвердить літо.
А літо не зважало.
На пляжі загорало.
Тому і суперечка ця
У них ведеться без кінця.
Хто зможе край покласти їй
І помирити пори?
Зелений, білий, золотий —
Який же світ довкола?

А. Потапова

- Які кольори змальовані у вірші?
- Які кольори мають осінні місяці?
- А зимові? весняні? літні?
- Розгляньте зимовий пейзаж.
- Який же колір справедливо вважають головним кольором зими та новорічного свята?

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Квест-цікавинка»

УКРАЇНСЬКІ ТРАДИЦІЇ

В Україні традиція новорічного святкування має особливо непросту та тривалу історію: наші прадиди у різний час святкували Новий рік і в березні, і у вересні, і у січні — та й тепер два рази.

Традиційним святковим символом на Новий рік і Різдво Христове тривалий час була не зелена ялинка, а також «дідух». Виготовляли його з першого зажинкового снопа. Кілька пучків, окремо обплетених соломинками, ув'язували в пишній вінок. Знизу робили розгалуження, щоб «дідух» міг стояти. Верхівка новорічного вінка нагадувала конусоподібний сніп з колоссям. Гілки «дідуха» — за них правили зібрані до купи пучки, що зверху відповідно розгалужувалися, — обрамлювали кольоровими стрічками, паперовими чи засушеними квітами, кожен на свій смак. У світлиці його ставили на передодні багатой куті. Свою обрядову роль він виконував протягом усіх різдвяних свят.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Рік Новий — чудове свято! Отже, сьогодні ми прочитаємо казку Зірки Мензатюк «Новий рік».

4. Вивчення нового матеріалу

1) Читання з різною інтонацією і почуттям (с. 68).

Скоро Новий рік. Скоро Новий рік? Скоро Новий рік!

2) Робота зі словами (с. 68).

— Прочитайте правильно слова.

Настелити, потрусити, розтопити, розкрити, обізвалися, червонимо, справляйте, озирнулися, озвався.

Стіна слів: озирнувся, червонимо, зголоситися.

3) Робота над значенням словосполучення «авторська казка».

Авторська казка — це казка, яка має автора. Таку казку ще називають *літературною*.

4) Робота над казкою Зірки Мензатюк «Новий рік» (с. 68–69).

- Вправа «Передбачення».

Учні передбачають за заголовком.

— Прочитайте, хто написав казку «Новий рік».

- Комбіноване читання.

Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитує:

— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведемо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між партами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*)

Фізкультхвилинка

Діти йдуть по колу одне за одним. Якщо вчитель плескає в долоні один раз — діти підстрибують та йдуть далі, двічі — присідають і рухаються далі, три рази — піднімають руки вгору.

- Вправа «Мікрофон».

— Знайдіть і прочитайте, яку вдачу, на думку авторки, мають весняні місяці?

— А яку — літні місяці?

— А зимові?

— Якими ви їх уявляєте?

— На яку пору року припадало раніше святкування?

— Чи погодилися весняні місяці, аби Новий рік починався в іншу пору року?

— Чому літні місяці відмовилися від новорічних свят?

— Чи погодилися осінні місяці?

— Чому Новий рік починається не у грудні?

— Які цікаві речі чинять зимові місяці до новорічних свят?

- Вправа «Біном фантазії».

— Як би ти міг(*могла*) зобразити зимові місяці?

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи добре, що взимку багато свят?	Ні, ...
ВИСНОВОК		

УРОК 53. РІК НОВИЙ — ЧУДОВЕ СВЯТО! ЗІРКА МЕНЗАТЮК «НОВИЙ РІК» (продовження)

Мета: розвивати творчу уяву, критичне мислення; збагачувати словник дітей за враженнями від побаченого та почутого; сприяти розвитку мотивації до добрих учинків; виховувати віру в силу добра; учити бути слухняними і добрими.

Обладнання: ілюстрації за темою, ялинка зі сніжинками або прикрасами, чарівна торбинка, листи від Дідів Морозів різних країн.

Тип уроку: урок застосування знань, умінь та навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Продовж речення»

- Я люблю найбільше святкувати...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Читання та переказування казки Зірки Мензатюк «Новий рік».

2. Актуалізація опорних знань

Гра-інтерв'ю «Що таке Новий рік?»

- Що для тебе означає Новий рік?
- Навіщо потрібно прикрашати ялинку?
- Хто такий Дід Мороз?
- Де живе Дід Мороз?

3. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Прикрась ялинку»

На дошці прикріплено ялинку. Кожен учень отримує сніжинку або намальовану іграшку. Діти прикріплюють іграшку, називають подарунок, який бажають отримати на Новий рік. Якщо подарунок реальний, то прикрасу вішають на праву сторону дерева, якщо уявний, то — на ліву.

- Де більше прикрас: справа чи зліва?

4. Повідомлення теми та мети уроку

- Сьогодні ми продовжимо ознайомлення з казкою Зірки Мензатюк «Новий рік».

5. Удосконалення та закріплення вивченого матеріалу

1) Тестування.

1. Яку назву має казка Зірки Мензатюк?
 - а) «Новий рік»;
 - б) «Різдво»;
 - в) «Святвечір».
2. Які місяці називали «лежибоки»?
 - а) Весняні місяці;
 - б) літні місяці;
 - в) зимові місяці.
3. У яку пору року раніше святкували Новий рік?
 - а) зимою;
 - б) весною;
 - в) літом.

4. Яку роботу виконували весняні місяці?

- а) Вишні-черешні червоняць, жито-пшеницю жнуть;
- б) сніг розтоплюють, берези пробуджують, квіти розкривають;
- в) лежать боком.

5. Які цікаві речі творять зимові місяці?

- а) Допомагають людям розчищати сніг;
- б) випускають гелеві кульки у повітря;
- в) замість пташок у них щебечуть щедрівки, на ялинках з'являються цукерки.

2) Вправа «Продовж речення».

- Хоч місяці й рідні брати, але вдачу мають різну.

Весняні — ... (*веселі та працьовиті*).

Літні — ... (*запальні та гарячі*).

Осінні — ... (*тихі й сумовиті*).

Зимові — ... (*лежибоки*).

- — За що весняним місяцям стільки честі? — мовлять Грудень, Січень і Лютий. — Ми так не хочемо. Хай іншим теж випадає... (*Новорічне свято!*)
- — Та ми що, ми не проти, — відповіли на це Березень, Квітень, Травень. — У нас і без того роботи й роботи... (*Сніг розтопити, берези розбудити, розкрити тисячі квіток.*)
- — Тільки не ми! — обізвалися Червень, Липень і Серпень. — Бо й нам ніколи... (*Ми вишні-черешні червонею, жито-пшеницю жнемо, хлібом весь рік годуємо.*)
- — У нас теж чимало справ, — мовили Вересень, Жовтень і Листопад... (*Та не любимо ми пишних і гучних свят, а бажаємо тиші.*)
- Ось так і вийшло, що... (*два зимові місяці рік починають, а їхній старший брат завершує*).

Фізкультхвилинка

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Добавлянка».

Щоб ялинок не... (*рубати*),
Треба штучні... (*купувати*).
Ось, погляньте, перед вами
Ця красуня разом з нами
Рік Новий прийшла... (*стрічати*),
Радість людям... (*дарувати*).
Можна гілочку зірвати
Та гарнесенько прибрати.
І тоді такі ялинки
Будуть також веселинки.

2) «Мозковий штурм» «Як підготувати клас до новорічного свята?».

— Що ви, діти, можете запропонувати? Нумо разом складемо план дій.

- Прикрасити клас сніжинками.
- Виготовити запрошення гостям.
- Підготувати подарунки.
- Скласти розважальну програму. (*Кожна дитина пропонує свій номер художньої самодіяльності.*)

3) Гра «Відгадай новорічне диво».

Учень дістає із торбинки один предмет, уважно розглядає його, не показуючи решті. Потім описує його, а діти вгадують, який це предмет.

Орієнтовні предмети: ялинова шишка, новорічна іграшка, серпантин, конфетті, маска, хлопка, сніжинка, Дід Мороз, Снігуронька, іграшка котик.

4) Вправа «Квест-цікавинка». Дід Мороз у різних країнах.

— У деяких країнах подарунки дітям дарують на Новий рік, а ось в інших — на Різдво. Тож, я надіслала листи, у яких запитала: «Як святкують новорічне свято Діди Морози у різних країнах. Ось, що вони мені написали».

Лист 1

Доброго дня, любі діти! Я — Пер Ноель із Франції, дуже люблю дитлахів. Залишаю їм подарунки у черевиках. Разом із іграшками кладу одному із дітей біб, запечений у пиріг. Той, хто його отримає, має титул «бобового короля». У новорічну ніч усі повинні виконувати його накази.

Лист 2

Доброго дня вам, допитливі діти! Я — Сегану-сан. У Японії мене називають Пан Новий рік. У моїй країні у святкову ніч дівчата грають у волана, а хлопчики запускають повітряного змія. Награвшись досхочу, вони лягають спати, аби вранці знайти біля своїх ліжок подарунки від мене.

Лист 3

Доброго дня! Звати мене Йолупуккі. До фіннів на Новий рік приходжу саме я. Живу на горі під назвою Корватунтурі. Приношу подарунки особисто: спершу найслухнянішим дітям, а потім — неподадам і пустунам.

Лист 4

Доброго дня! Я — Санта. Німці тішать подарунками своїх дітей на Різдво. Цієї ночі до них я приїжджаю на віслиюку. Свої подарунки кладу в тарілку, яку поклали для мене діти. Також малюки не забувають про частування для осла. Сіно для вірного мого друга кладуть у черевики. Мене на Різдво чекають діти й інших англословних країн.

Лист 5

Доброго дня! Я — Мікулаш із Чехії або Словаччини. Одягнений у волохату шубу і високу баранячу шапку. На Різдво тішу дівчата. За спиною у мене короб із подарунками, що я дарую тільки слухняним дітям.

Лист 6

Доброго дня! Я — Святий Миколай. Ви мене давно вже знаєте. Приходжу з подарунками і до польських дітей. А чекають вони мене на Різдво.

5) Вправа «Ти любиш подарунки?».

— Приємно не тільки отримувати подарунки, а й дарувати. З поданих букв складіть нові слова.

Подарунок — дар, ранок...

— Який подарунок хотів(ла) би отримати ти? Намалюй!

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Ялинка»

(У кожної дитини 2 стікери — зеленого та червоного кольорів.)

Діти підходять до зображення ялинки. Спочатку згадують завдання, яке їм сподобалося, і чіпляють зелений стікер на гілку ялинки. Потім згадують завдання, що їм не сподобалося, було важко виконати, і чіпляють червоний стікер на корінчики.

2. Домашнє завдання

Прикрасити свою оселю новорічними прикрасами.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 55. ЗИМА МАЄ БАГАТО СВЯТ! УРОК-ГРА

Мета: узагальнити знання учнів про зимові свята; розвивати творчу уяву, критичне мислення; збагачувати словник дітей за враженнями побаченого та почутого; сприяти розвитку мотивації до добрих учинків; прищеплювати повагу до українських традицій.

Обладнання: кольорові сніжинки, ілюстрації за темою.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань, умінь та навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська та історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Вітання»

Діти вітаються у різні способи (*кулачком, оплесками, бочком, спинкою*).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Гра «Новорічна мозаїка». Робота в групах

Учні за кольоровими сніжинками об'єднуються в три групи. Кожна група отримує конверт із розрізаними на частини сюжетними малюнками свят (*Святого Миколая, Нового року, Різдва*). Діти збирають картинку, називають свято.

— Діти, які свята відзначають узимку?

2. Мотивація навчальної діяльності

Робота над загадками

- Як прийде зима й свята —
Серед них і Калита.
В християнстві день — подія!
Адже свято це... (*Андрія*).
- Цей святий вночі прийде,
Подарунки покладе.
В грудні зустрічі чекай...
Звуть святого... (*Миколай*).
- Кульки сяють на ялинці,
Всім дарунки є в торбинці.
Північ — і почне свій лік
Нами жданий... (*Новий рік*).
- В небі зірочка зійшла —
Звістка радісна прийшла!
Християнське торжество
Називаємо... (*Різдво*).
- Чотирнадцяте прийшло,
В хату свято привело.
Весело народ гуля
В старий рік, на... (*Василя*).
- Циган, кізка, чорт, сівач,
Дід, циган і орач...
Жарти, танці, забавлянки
В ритуалах на... (*Меланки*).

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми згадаємо про всі зимові свята.

4. Осмислення набутих знань

1) Вправа «Дослідження».

— Які колядки, щедрівки, засівалки співають у твоїй родині?

— Які колядки, щедрівки, засівалки співали твої дідусі, бабусі, прадідусі, прабабусі.

— Розкажи чи заспівай ту колядку, щедрівку або засівалку, які є традиційними у твоїй родині та передаються з покоління в покоління.

Наприклад:

Колядки

Коляд, коляд, коляда,
Хай обходить вас біда.
І нехай на ваш поріг
Прийде радість в Новий рік.

Щоб в добробуті цвіли,
Щоб щасливо ви жили,
І щоб рік цей молодий
Вам був кращий за старий.

Друзів зичимо багато;
Щоб у будні та на свято

Коляд, коляд, коляда,
А дід з печі вигляда.
А баба з пічурки —
Гуляють у жмурки.

Я — маленький хлопчик,
Сів собі на стовпчик,
В сопілочку граю,
Діток забавляю.
А ви, люди, чуйте,
Коляду готуйте.

Щедрівки

ЩЕДРИЙ ВЕЧІР, УКРАЇНЦІ!

Тільки вигулькнув на небо
Місяць-зорепас,

ЩЕДРО!

Щедро-щедро стіл накритий!
Буде рік багатий, ситий,
Буде щастя і здоров'я,
Жити будете з любов'ю,

Вашігнулися столи.
Щоб здорові всі були!
Д. Гордійко

Яблучка, горішки —
Це мої потішки.

Коляд, коляд, колядниця,
Добра з медом паляниця,
А без меду не така,
Дайте, тітко, пирога.
Як не дасте пирога,
Возьму бика за рога,
Поведу на торжок,
Куплю собі пиріжок.

Щедрий вечір, добрий вечір
Завітав до нас.

Чесні будуть справи й дії,
Всі здійсняться ваші мрії!
Щедро-щедро вам бажаю!
З Новим роком вас вітаю!

Л. Антонова

ДОЗВОЛЬТЕ ЩЕДРУВАТИ

Як ходили ми бродили,
То щедрівочку зустріли.
З нею ми прийшли до хати,
Тож дозвольте щедрувати!
Щастя, радості, достатку,

В охорону — ангелятко!
Хай приходять до оселі
Друзі вірні і веселі,
Море сміху і любові.
Щоб усі були здорові!

Л. Пінчук

Засівалки

Василева мати
Пішла готувати
Пирог на лопаті.
Роди, боже, жито
На нове літо.
З одного колосочка
Жита повна бочка,
У клуньці положно,
У діжці всходно,
На припічку красно,
А у пічці ясно.
На щастя, на здоров'я,
На Новий рік,

Аби вам си родило
Краще, як торік,
Жито, пшениця,
Всяка пашниця.
Колопні по стелю,
Сорочка по землю,
А лен по коліна,
Аби вас, хрещених.
Голова не боліла.
Будьте здорові,
З Новим роком!
З Василем!

2) Гра «Обчислення».

— Обчисливши вирази, встановіть послідовність зимових свят.

$34 - 33 =$	5	Різдво
$29 - 27 =$	3	Новий рік
$70 - 67 =$	7	Водохрещя
$32 : 8 =$	1	Свято Андрія
$30 : 6 =$	6	Свято Василя
$12 : 2 =$	2	Свято Миколая
$7 : 1 =$	4	Святвечір

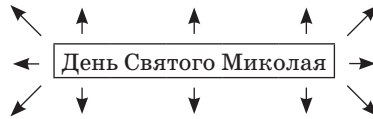
3) Вправа «Анкетування».

- Запитай в однокласників, яке зимове свято у них найулюбленіше і чому. Створи колаж, на якому постав умовну позначку на малюнку улюбленого свята дітей: пакунок з подарунком — день Святого Миколая, іграшка на ялинці — Новорічне свято, зірка — Різдвяні свята. Визнач, яке ж свято найулюбленіше у класі?
- За результатами попереднього опитування побудуй із цеглинок LEGO вежі різних кольорів. (Діти створюють діаграму, у якій кожна вежа — улюблене свято. Таким чином, порівнюючи висоту утворених веж, учні визначають найулюбленіше зимове свято у класі.)

4) Робота в групах. Вправа «Асоціативний куц».

I група

(Лист, подарунки, мішок, шкарпетки, ніч...)

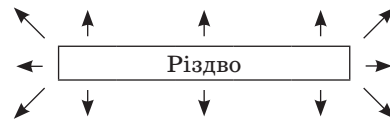
II група

(Ялинка, іграшки, дід Мороз, Снігуронька, хоровод, карнавал, подарунки...)

III група

(Кутя, колядки, різдвяна зірка, подарунки, вечеря, родина...)

5. Самостійне виконання поставлених завдань

Гра-інсценізація «Подаруй другу гарний настрій»

— Інколи трапляються такі ситуації в житті, що в святковий день людям зовсім не радісно. Усі навкруги радіють, а хтось сумує. Ось послухайте таку пригоду.

Перед Різдвом другокласниця Тетянка скоштувала морозиво і захворіла. Боліло горло, піднялася температура. Мама дівчинки сказала, що всі прогулянки і похід на різдвяну виставу — усе відмінється. Засумувала Тетянка. Що ж тепер робити? Для всіх різдвяні свята радість, а для неї виходить сум.

— Діти, об'єднайтеся в групи.

Завдання: розіграйте цю ситуацію і знайдіть відповідь, як по-різному можна допомогти другові/подрузі в такій скрутній ситуації.

Учні розподіляють ролі: Тетянка, її мама, 2–3 друзів.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Рефлексійна вправа «Мікрофон»

- Як ви проведете зимові канікули?
- Складіть власну програму проведення канікул.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 56. ПІДСУМКОВИЙ УРОК ЗА I СЕМЕСТР

Мета: узагальнити знання учнів про зимові свята; розвивати творчу уяву, критичне мислення; збагачувати словник дітей за враженнями від побаченого та почутого; сприяти розвитку мотивації до добрих учинків; прищеплювати повагу до українських традицій, народної та авторської творчості.

Обладнання: картки для роботи в групах, парах, трійках, куб.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська та історична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Вправа «Сонечко»

Учням пропонують зібрати свою позитивну енергію. Для цього необхідно терти долоні одна об одну протягом хвилини, відчуваючи потік позитивної енергії. Потім різко розводимо перед собою на відстані один-два сантиметри і відчуваємо між ними енергетичний струм. Із цього струму ліпимо уявний «сніжок-сонечко» і кидаємо другові/подрузі, з яким/якою хотіли б поділитися гарним настроєм і позитивними емоціями, радістю, добротою, щирістю.

Вправа «Інтерв'ю»

— Яким був попередній урок?

— Якою була перерва?

— З яким настроєм ви прийшли на урок?

— Яка зараз повинна бути обстановка на уроці, щоб ви могли плідно працювати на уроці?

— Отже, створімо таку робочу атмосферу.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Вправа «Літературний редактор». Робота в парах

Учні переглядають твори, які вони читали протягом I семестру. Називають, який твір їм найбільше подобається і чому.

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Кубування»

Для проведення гри потрібен куб із гранями 20–25 см. Усі грані мають бути пронумеровані. Кожна цифра позначає окреме завдання.

Кубик, діти, не простий,
Незвичайний — чарівний.
Він знання перевіряє,
Працювать допомагає.

- Якою буває осінь?
- Чому зиму називають «лежебокою»?
- Які зимові свята ти запам'ятав/запам'ятала?
- Пригадай, які ти знаєш народні перлини?
- Що нас навчає книга?
- Що ти очікуєш від шкільного життя?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми поговоримо про все, що вивчили протягом I семестру.

4. Осмислення набутих знань

1) *Вправа «З якого твору ці рядки?».*

- «— Ой, не їж мене! — заблагав яструб.— Відпусти мене ти на волю, а я за те знесу тобі яйце за-вбільшки із твоєю головою». (Українська народна казка «Лисиця і яструб».)

- «Стежка, озеро, стіжок —
Все у падолисті.
Ліс нудьгує без пташок,
І в гніздечку для пташок
Задрімав сухий листок,
Спить, мов у колісці». (Вадим Скомаровський «Лісова коліска».)

• «Якось їжачок вирішив зробити Осені подарунок. Він дуже хотів віддячити їй за блискучі каштани, золоте листя і смачні грибочки.
— А що коли я влаштую для неї справжній концерт?! — подумав Їжачок». (Оксана Чорновіл «Осінній концерт».)

• «У затишній кухні святий Миколай швиденько поїв. А коли повернувся в кімнату — не знайшов мішка з подарунками!

Вибіг надвір і побачив, що від його хатинки ведуть сліди. А закінчуються вони біля великої сріблястої кулі. Раптом у ній відчинилися двері та вийшов зелений інопланетянин». (Ніна Доценко «Зниклий мішок».)

2) Вправа «Знайди продовження прислів'я». Робота в парах.

Вік живи —	а вийшло смішно.
Під лежачий камінь	вік учись.
Гостре словечко	вода не тече.
Від теплого слова	коле сердечко.
Краще не обіцяти,	і лід розмерзає.
Зробив діло —	якщо слова не здержати.
Хотів зробити спішно,	гуляй сміло.

— Яке повчання містить кожне прислів'я?

Фізкультхвилинка

В сніжки граємо охоче, Грає хто і з ким захоче, А морозець он який, Грає з нами в піддавки. Хлоп, хлоп, постривай Та від сніжки не тікай,	Хлоп, хлоп, не зівай, Сміливіше наступай Хоч і сердиться зима Нас морозити дарма. Та ми руки гріємо, Тупотіти вміємо.
--	--

3) Вправа «Тлумачний словник». Робота в трійках.

Учитель роздає кожному учневі аркуші з певним змістом та загальним словом. Учні повинні утворити трійки та зачитати слово, його значення та навести приклади.

Загадка	жартівливий вислів, створений зі складних для швидкого вимовляння слів.
Спотиканка	це короткий опис, предметів, подій, явищ, які треба впізнати і відгадати за описаними ознаками.
Скоромовка	це короткі мудрі народні вислови повчального змісту.
Лічилка	невеликий вірш, яким діти користуються під час гри, щоб обрати ведучого, розподілити ролі або визначити послідовність участі гравців.
Прислів'я	невеликий вірш, що допомагає помиритися із друзями.
Мирилка	це невеликі пісеньки, призначені для виспівування групою дітей. Іноді вони супроводжуються ігровими діями, що імітують процес селянської праці.
Народні казки	це казки, які усно складали і переказували від однієї людини до іншої. Тому народна казка не має автора. У казках ідеться про вигадані, фантастичні події.
Заклички	

Подивися просто в очі:
Я сваритися не хочу.
Я образити не хотів,
Ненароком зачепив.
Просто в очі подивись
І зі мною подружись.

Котилася торба
З великого горба.
А в тій торбі
Хліб-паляниця.
Кому доведеться,
Той буде жмуритися.

Їхав Прокіп мимо кіп.
Лічив снопи по три копи:
Одна копа ковпаком,
Друга копа ковпаком,
Третя копа ковпаком.

На Новий рік прибавилось дня на заячий скік.

Коли хочеш ти читати,
То повинен мене знати,
А коли мене не знаєш,
То нічого не вчитаєш. (Абетка.)

Був собі чоловік та жінка, мали вони цапа й барана. І були ті цап та баран великі приятелі — куди цап, туди й баран. Цап на город по капусту — і баран туди, цап у сад — і баран за ним.

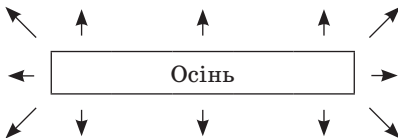
ДОЩИКУ, ДОЩИКУ

Дощику, дощику, перестань, перестань,
Та поїдем на баштан, на баштан,
Та вирвемо диньку.
Богові половинку,
А тобі скибочку,
А ти, менший, іди!

4) Вправа «Асоціативний куц».

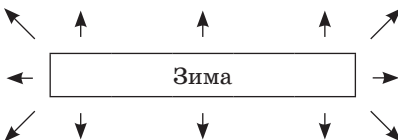
I група

(Листя, кольори, птахи, звірі, сумна, весела, зажурена, місяці, вересень, жовтень, листопад...)

II група

(Ялинка, іграшки, дід Мороз, Снігуронька, хоровод, карнавал, подарунки, холодна, морозна...)

III група

(Книги, школа, уроки, навчання, увага, пам'ять, ...)

5. Самостійне виконання поставлених завдань

1) Розгадування кросворда. Робота в групах.

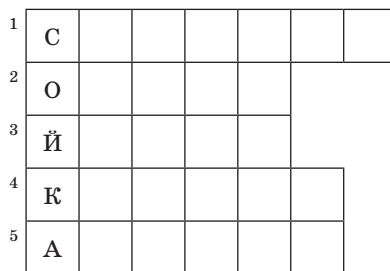
I група

За малюнками пташок (*шпака, дятла, грака, шишкаря, сороки, синички*) учні заповнюють кросворд.

II група

Учні заповнюють кросворд. Читають слово, що утворилося у виділеному стовпчику.

1. Маленький сірий птах, який чудово співає. (*Соловей.*)
2. Горизонт, небокрай. (*Обрій.*)
3. Чоловіче ім'я. (*Йосип.*)
4. Нею пишуть у класі на дошці. (*Крейда.*)
5. Квітка, що цвіте на початку осені. (*Айстра.*)

2) Творче завдання.

Створення фотоколажу «Я люблю свій рідний край»

Учням дають аркуш паперу і 5 (10) хвилин на виконання роботи. Вони мають зобразити малюнок, який би відображав, за що вони люблять свій рідний край.

Учні презентують «фото» та прикріплюють їх, утворюючи фотоколаж.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Рефлексійна вправа «Мікрофон»

- Що вам сподобалося на уроці?
- Яке завдання виконали швидко?
- Де потрібно було подумати?
- Коли на уроці хвилювалися?
- Які твори із задоволенням прочитаєте на канікулах ще раз?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

УКРАЇНСЬКА МОВА

1. <https://dovidka.biz.ua/ganna-chubach-virshi-dlya-ditey/>
2. <https://мама.укр/chai-z-melisu-chim-korisnii-iak-zavaruvati-i-piti>
3. https://www.slideshare.net/iruska_38/ss-45133619
4. http://www.pochatkivec.ru/2013/03/blog-post_16.html
5. <https://vseosvita.ua/library/interaktivni-prijomi-psihologicna-nastanova-na-urok-56339.html>
6. <https://naurok.com.ua/post/14-idey-vprav-ruhanok-dlya-uchniv-molodsho-shkoli>
7. <http://www.rozumnadytyna.com.ua>
8. <https://naurok.com.ua/urok-uzagalnennya-znan-i-vmin-uchniv-za-temoyu-slova-scho-oznachayut-nazvi-predmetiv-imennikiv-72622.html>
9. <https://znaj.ua/history/zasnuvannya-kyyeva-mify-legendy-versiyi>
10. <http://megaznaika.com.ua/zagadku/zahadky-pro-vodojmy-richku-ozero-stavok-more-oceanstrumok-dzherelo/>
11. <https://mala.storinka.org/вірші-про-дніпро.html>
12. <http://viche.ck.ua/item/5233>
13. <https://np.pl.ua/2019/02/tsikavi-fakty-pro-lesiu-ukrainku/>
14. <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=4484>
15. <https://pershij.com.ua/tsikavi-fakty-pro-naivyshchu-tochku-karpat-hoverlu/>
16. <https://kazochka70.jimdofree.com/для-дітей/загадки-про-лисичку/>
17. <http://abetka.ukrlife.org/soroka1.html>
18. <http://minus.lviv.ua/minus/artist/Дитячі/rec/33988/>
19. <https://cikavo-znaty.com/369-10-ckaviv-fakty-pro-banani.html/>
20. <https://znaniya.com/task/2499739>
21. <https://znaniya.com/task/2641176>
22. <https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-ravlikiv/>
23. <http://www.megaznaika.com.ua/lyrics/zbirnyk-virshiv-pro-dni-tyzhnya/>
24. <http://ped-kopilka.com.ua/blogs/kryuchkovoi-svetlany/teatralnye-zagadki.html>
25. https://uk.wikiquote.org/wiki/Українські_народні_прислів'я_та_приказки:_знання_та_уміння
26. <http://doshkolenok.kiev.ua/zagadki/239-zagadku-pro-zymu.html>
27. <http://megaznaika.com.ua/zagadku/zahadky-pro-novorichnu-yalynku-novyj-rik-dida-moroza-zymovi-rozvahy-ditej/>
28. <http://doshkolenok.kiev.ua/posloviy-i-pogovorki/321-pruslivjya-ta-prukazku-pro-zumu.html>
29. <https://naurok.com.ua/lingvistichna-kazka-dlya-5-6-klasiv-66778.html>

ЧИТАННЯ

1. *Динамічні перерви. 1–2 класи* / упоряд. В. П. Порошук. — Х. : Вид. група «Основа», 2018.
2. *Досліджуємо світ цікаво* / автори-укладачі : Л. Н. Добровольська, В. О. Андросова. — Черкаси, 2018.
3. *Легенди України про птахів, тварин, рослин* / Т. М. Чамата. — Х. : Промінь, 2009.
4. *Мої улюблені вірші* / уклад. В. Паронова. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2016.
5. *Нова українська школа: поради для вчителя* / під заг. ред. Бібік Н. М. — К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяда»», 2017.
6. *Нова українська школа зустрічає першокласників* / автори-укладачі : Л. Н. Добровольська, В. О. Андросова. — Черкаси, 2018.
7. *Нова українська школа — школа майбутнього* / автори-укладачі : Л. Н. Добровольська, В. О. Андросова. — Черкаси, 2018.
8. *Формування здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів* / упоряд. Божко О. В. — Х. : Вид. група «Основа», 2014.

9. Хвилинка здоров'я — щодня. 1–2 класи / упоряд. В. П. Порощук.— Х. : Вид. група «Основа», 2018.
10. Що? Як? Чому?/Популярна дитяча енциклопедія. Світ рослин. Світ первісних птахів.— Х. : Глобус, 1999.
11. <https://traditions.in.ua/usna-narodna-tvorchist/pryslivia-ta-prykazky/165-pryslivia-ta-prykazky-pro-tvaryn>
12. <https://teacher.at.ua/publ/19-1-0-10247>
13. <https://ruslo.info/uk/zoologiya-uk/4-zhovtnya-vsesvitnij-den-tvarin/>
14. <http://doshkolenok.kiev.ua/zagadki/240-zagadku-pro-tvarun.html>
15. <https://osvitoria.media/experience/7-igor-dlya-z-klasnogo-menedzhmentu-dlya-molodshoyi-shkoly/>
16. http://rebus1.com/ua/index.php?item=rebus_generator
17. <http://sum.in.ua/s/bajdykuvaty>
18. <https://www.slovnuk.ua/index.php?swrd=незрозумілі>
19. <https://bohdan-books.com/upload/iblock/cf4/cf40c89cccab93dde42266e602467de7.pdf>
20. https://www.slideshare.net/Olesea_Moldovan/ss-66160621
21. https://belifblogspot.blogspot.com/p/blog-page_95.html
22. <https://naurok.com.ua/post/14-idey-vprav-ruhanok-dlya-uchniv-molodsho-shkoli>
23. <https://lisvisnyk.com.ua/цікаві-факти-та-вігадки-про-білку/>
24. <http://doshkolenok.kiev.ua/skazki-legendy/590-kazka-pro-osin.html>
25. https://osvita.org.pl/uploads/images/02/99_22.pdf
26. <https://inlviv.in.ua/zhittya/simya-i-diti/7-ukrayinskyh-kolyskovykh-vid-yakyh-na-dushi-staye-myрно-ta-zytyshno>
27. <https://ukrlit.net/lesson/2klas/5.html>
28. <http://doshkolenok.kiev.ua/schitalki/241-lichylku.html>
29. <https://mala.storinka.org/дитячі-мирилки-збірка.html>
30. <http://doshkolenok.kiev.ua/skorogovorki/319-chystomovky-ukr-movoj.html>
31. <https://ukr.media/animals/388542/>
32. <https://vseosvita.ua/library/urok-kazka-vedmid-i-pavucok-citanna-movcki-74015.html>
33. <https://електронна-енциклопедія.укр/animals/zhuravel-sirij-grus-grus.html>
34. <http://budbud.in.ua/tsikavi-fakty-pro-kurej-yaki-vy-ne-znaly-zabavno.html>
35. <https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-yastruba/>
36. <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/urok-z-literaturnogo-chitannya--zimonko-snigurochk.html>
37. <http://doshkolenok.kiev.ua/koljadki-i-shedrivki/853-ukr-chedrivky.html>
38. <http://doshkolenok.kiev.ua/koljadki-i-shedrivki/247-kolyadku.html>
39. <https://krasotkina.com/virshi/>
40. <http://kotygoroshko.com.ua/dir/7-1-0-196>
41. <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-vedmedya/>
42. <https://vesnjana.livejournal.com/19668.html>
43. <https://dovidka.biz.ua/virshi-pro-zaychika/>

Розробки всіх уроків для викладання у НУШ!

Серія «Мій конспект» — це незамінний помічник у роботі кожного вчителя. Посібники містять розробки уроків за Концепцією НУШ:

- із метою формування предметних та ключових компетентностей учнів;
- із використанням елементів інтеграції, інноваційних та здоров'язбережувальних технологій;
- із творчими завданнями, завданнями для роботи в парах і групі, ігровими завданнями, зразками наочності.

Математика			
Код	Назва	Стор.	Ціна
20ПШМ210	1-й клас. Частина 1, до підручника С. О. Скворцової, О. В. Онопрієнко	224	100,00
20ПШМ211	1-й клас. Частина 2, до підручника С. О. Скворцової, О. В. Онопрієнко	264	110,00
20ПШМ212	1-й клас. Частина 1, до підручника Н. П. Листопад	232	100,00
20ПШМ213*	1-й клас. Частина 2, до підручника Н. П. Листопад	240	90,00
Українська мова. Навчання грамоти			
20ПШМ219	1-й клас. Частина 1, до підручника М. С. Вашуленка, О. В. Вашуленко	392	140,00
20ПШМ220*	1-й клас. Частина 2, до підручника М. С. Вашуленка, О. В. Вашуленко	224	90,00
20ПШМ222	1-й клас. Частина 1, до підручника К. І. Пономарьової	392	140,00
20ПШМ223	1-й клас. Частина 2, до підручника К. І. Пономарьової	432	150,00
20ПШМ225	1 клас. Частина 1, до підручника О. І. Большакової, М. С. Пристінської	264	110,00
20ПШМ226*	1-й клас. Частина 2, до підручника О. І. Большакової, М. С. Пристінської	240	90,00
Я досліджую світ			
20ПШМ214	1-й клас. Частина 1, до підручника Т. Г. Гільберг, С. С. Тарнавської, О. В. Гнатюк, Н. М. Павич	224	90,00
20ПШМ215	1-й клас. Частина 2, до підручника Т. Г. Гільберг, С. С. Тарнавської, О. В. Гнатюк, Н. М. Павич	264	110,00
20ПШМ217	1-й клас. Частина 1, до підручника Н. М. Бібік, Г. П. Бондарчук	224	100,00
20ПШМ218*	1-й клас. Частина 2, до підручника Н. М. Бібік, Г. П. Бондарчук	240	90,00
Фізична культура			
20ПШМ204	1-й клас. I семестр	112	55,00
20ПШМ209	1-й клас. II семестр	120	65,00
Англійська мова			
20ПШМ202	1-й клас, до підручника О. Карп'юк	152	80,00

*Незабаром у продажу

Замовляйте конспекти уроків та готуйтеся до уроків у НУШ без зайвих клопотів!

Замовлення можна зробити:

на сайті: <http://book.osnova.com.ua>;

за тел.: 0-800-505-212.

Вартість поштової доставки Укрпоштою — 28,90 грн.

Тарифи інших перевізників дізнавайтесь додатково.

Жодне дерево не пострадало!

ОСНОВА

ВИДАВНИЧА ГРУПА «ОСНОВА» — ПРОСТІР ДЛЯ СПІЛКУВАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГІВ!

З 2002 року ми є надійним помічником педагогів України. Із року в рік любов до читача та віра у свою справу сприяють виникненню нових ідей і допомагають рухатись уперед.

Ми надаємо комплексну інформаційно-методичну підтримку освітянам

Щомісяця випускаємо **науково-методичні журнали** в електронному та паперовому форматі. Для наших читачів створено найвигідніші варіанти передплати, започатковано акції та нарахування бонусів! Дізнавайтесь більше на нашому сайті: <http://journal.osnova.com.ua>

Випускаємо розробки уроків серій **«Мій конспект»** та **«Усі уроки»**, які створені, аби полегшити роботу вчителів під час підготовки до уроків!

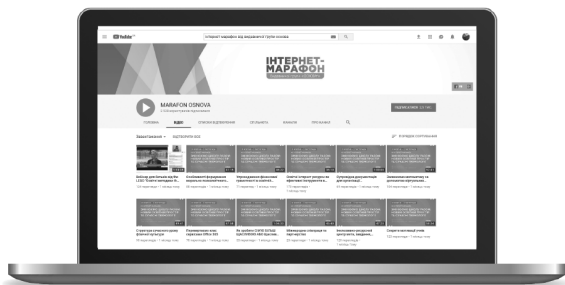
Пропонуємо **1300 книг і посібників** для комплексної організації роботи у ЗДО та школі за найвигіднішими цінами! Обирайте й замовляйте в нашому інтернет-магазині: <http://book.osnova.com.ua>

Підвищуємо професійний рівень педагогів у **«Дистанційній академії»!** Ви можете записатися на курс та отримати сертифікат! <http://osnova.d-academy.com.ua>

Підтримуємо вас у соціальних мережах! Приєднуйтеся до нас **у Facebook:** www.facebook.com/OsnovaVG. Тільки в нас: актуальні новини освіти, спілкування в колі освітян, розіграші й акції!

Проводимо **безкоштовні Інтернет-марафони!** Спікери: вчителі — агенти змін, тренери НУШ, іноземні фахівці з освіти! Лише актуальні теми та корисна інформація! Слідкуйте за анонсами на сторінці у Facebook: www.facebook.com/InternetMarafon

Ведемо **YouTube-канал Інтернет-марафону!** Понад 200 безкоштовних онлайн-лекцій, які можна переглядати у вільний час за посиланням: www.youtube.com/c/MARAFONOSNOVA.

ДЯКУЄМО, ЩО ОБИРАЄТЕ НАС!

З повагою
Видавнича Група «Основа»

ОСНОВА
ВИДАВНИЧА ГРУПА

Навчальне видання

Серія «Мій конспект»

ПРИДАТОК Ольга Дмитрівна,
РОМАНЕНКО Руслана Іванівна,
ХОДІЙ Світлана Сергіївна

**УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ.
2-й КЛАС. ЧАСТИНА 1**

Головний редактор *Ю. Є. Бардакова*

Редактор *О. В. Грабар*

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*

Технічний редактор *Є. С. Островський*

Коректор *О. М. Журенко*

Підписано до друку 28.01.2020. Формат 84×108/16.

Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.

Ум. друк. арк. 36.96. Замовлення № 20-02/17-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»

61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66

тел. (057) 731-96-34

e-mail: office1@osnova.com.ua

osnova.com.ua

book.osnova.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 6058 від 01.03.2018 р.

Телефон для замовлення: 0-800-505-212

(Безкоштовно з мобільних та стаціонарних телефонів України)

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»

м. Харків, пров. Сімферопольський, 6. Тел. +38(057)703-12-21

www.triada-pack.com, email: sale@triada.kharkov.ua

ISO 9001:2015 № UA228351, FАMО TRIADA LLC (065445)